

Βαλμά Βενετία

ΟΔΟΣ
ΘΕΟΤΟΚΟΠΟΥΛΟΥ
(Ηράκλειον πόλη "μαγική")

ΗΡΑΚΛΕΙΟ 2019

Το βιβλίο αυτό διανέμεται στο διαδίκτυο ελεύθερα και νόμιμα από την δημιουργό του.

Το παρόν ψηφιακό βιβλίο διανέμεται ελεύθερα στο διαδίκτυο από τον δημιουργό του, υπό την ακόλουθη άδεια Creative Commons:

Λίγα λόγια για την συγγραφέα:

Λίγα λόγια για μένα. Γεννήθηκα στη Θεσσαλονίκη και συγγράφω από 13 ετών παιδί. Ποιήματα, δοκίμια, μυθιστορήματα,πραγματείες και μεταφράσεις, παιδική λογοτεχνία. Βραβεύτηκα σε μαθητικό διαγωνισμό ποίησης, από τον Ευγένιο Τριβιζά σε διαγωνισμό παιδικής λογοτεχνίας και από τον εκδοτικό οίκο "Μοντέρνοι Καιροί". Σπούδασα Βρεφονηπιοκόμος στο ΑΤΕΙ Θεσ.νικης και θεραπεύτρια βελονίστρια.

Ηράκλειο Κρήτης 2020

Αφιερωμένο στον Χρήστο Μάστορα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Κι απ. το αντιφέγγισμα της θάλασσας με τη λάμψη του ηλίου, έλαμπε η μύτη, το ακρωτήριο του Γιούχτα, μέσα στην όψη των ματιών κάθε περιηγητή.

Μια μύτη που έβγαινε μέσα από τη θάλασσα και όσο πήγαινε προς τα αριστερά ψήλωνε, κι όλο ανέβαινε τον δρόμο προς την μητέρα κορυφή, την μυτερή πιο πάνω.

Και πιο πάνω κι άλλες μικρότερες κορυφές, καμπούρες και εξογκώματα πάνω σ. αυτήν την υφαιστειογενή ρηγμάτωση της γης, που σχημάτισε τούτο το βουνό.

Κάποια σειρά από υφαιστειογενείς εκδηλώσεις κοινές με την μοίρα εκείνη της Σαντορίνης, πιο πάνω από το Ηράκλειο, που ένωσε εκείνη των Μινωιτών με τους κάτοικους της Θήρας πρώτα στην ζωή και στην κοινή αρχιτεκτονική των κτισμάτων τους και ύστερα σε εκείνη της καταστροφής, των εκρήξεων και των σεισμών.

Και πιο κάτω στους πρόποδες τα χωριά, που μέσα στη νύχτα φωτίζουν την οροσειρά σαν πυγολαμπίδες.

Και κάτω η θάλασσα, η μεγάλη και αφρισμένη. Εκείνη η ατελείωτη, που στην κορυφογραμμή του ορίζοντα δεν έχει πια τίποτε άλλο από νερό. Αφρισμένο να χτυπάει με λύσσα, ανεβασμένο από την δύναμη του αέρα, σαν φυσάει, πάνω στο μπεντένι, τον τοίχο τον χτισμένο στην

άκρη της θάλασσας, παλιό απομεινάρι των οχυρωματικών μεσαιωνικών χρόνων. Να ασπρίζει το κύμα της που σκάει με δύναμη στην άκρη, σχηματίζοντας παχύ και μεγάλο αφρό, άσπρο σαν δαντέλα που ξεχύνεται από την άκρη του γαλάζιου.

Κι όταν από τη θάλασσα ανεβείς, λίγο πιο δεξιά από το παλιό σπίτι της οικογενείας των Καλοκαιρινών, και σήμερα Ιστορικό Μουσείο Κρήτης, λίγα στενά πιο πέρα, ξεκινάει η οδός Θεοτοκοπούλου.

Έχει στην άκρη της παλιό νεοκλασσικό από τη μία πλευρά και την φραγκισκανική εκκλησία των Αγίων Πέτρου και Παύλου από την άλλη και λίγο πιο πέρα, πιο πάνω μέσα στα νεότερα κτίρια της, τα δίπατα, τρίπατα και τις πολυκατοικίες, ένα συνοθύλευμα κτισμάτων και αυθαίρετων κατοικιών, όπως όλο το σύγχρονο Ηράκλειο, αυτός ο δρόμος με την μοναδική αυτή μορφή, έχει και συναντάμε όπως τον ανεβαίνουμε, το δεύτερο νεοκλασσικό του κτίριο. Το παλιό νοσοκομείο, την παλιά κλινική του Ευαγγελισμού, που απαντάμε στον αριθμό 18. Αυτό με την επιγραφή στο αέτωμα «Ούτε γαρ άρχειν, ούτε άρχεσθε θέλω», και έγινε αυτό σύνθημα ταιριαστό με τους σύγχρονους κάτοικους του.

Ας πάρουμε όμως τα πράγματα από την αρχή.

Ξεκίνησε τον κύκλο της ζωής του, κάπου στον 20 αιώνα στις αρχές.

Το κτίριο του παλιού νοσοκομείου «Ευαγγελισμός» και νυν κατάληψη.

Κάτω από το άρωμα των λουλουδιών και το φως του φεγγαριού προς το λιμάνι πάντα έβγαινε ο δρόμος από τα χρόνια τα μεσαιωνικά της Ενετοκρατίας.

Και φαίνεται στους χάρτες τους παλιούς του 16ου αιώ. Με κίνδυνο της ζωής τους περπατούσανε και ζούσανε την κάθε μέρα, με τον κίνδυνο της απώλειας της λευτεριάς τους, οι σκλάβοι εκείνοι τότε, που ήταν υποτελείς, κι οποιαδήποτε στιγμή μπορούσε να τους τυλίξει η δυστυχία. Να χάσουν ότι είχαν μέχρι και τη ζωή τους.

Κι αυτός ο δρόμος έχει πνοή ζωής, έχει την ιστορία, ενός από τους πιο παλιούς δρόμους στο Ηράκλειο και φαίνεται καθώς στην άκρη του είναι κτισμένη η εκκλησιά των φραγκισκανών.

Εκεί που τα ανυποψίαστα αδέσποτα κατεβαίνουν από τον Άγιο Τίτο να συναντηθούν με τα άλλα, που δεμένα στου αφέντη τους το χέρι κάνουν την βραδινή τους βόλτα. Εκεί δίπλα στις παλιές τις πέτρες τις στοιβαγμένες πάνω και δίπλα να σχηματίζουν τον τοίχο, την περίφραξη δίπλα από το παλιό νοσοκομείο, τον Ευαγγελισμό.

Με ψυχή και με ενέργεια αυτός ο δρόμος. Με τις πολυκατοικίες και τα δίπατα και τρίπατα να φέγγουν από μέσα το φως πίσω από τις κουρτίνες. Και μια ζωντάνια 100 μέτρα από το πάρκο.

-Να συνηθίσεις τη βόλτα, είπε ο άνθρωπος στο νεαρό σκυλί που έβγαζε περίπατο, βόλτα λέξη κι αυτή ιταλική, να συνηθίσει σιγά σιγά στη νέα του ζωή, πέρα από τη μητέρα, και κοντά στον άνθρωπο.

Πάνω από τις ταρατσες πλανήθηκαν τα περιστέρια και ξεκουραζότανε στα μπαλκόνια και στα κλιματιστικά. Παλιά καθότανε πάνω στους τείχους μικρούς και μεγάλους παίζοντας κυνηγητό με το αέρα, σε ένα πέρασμα χρόνων από την ενετοκρατία, στην τουρκοκρατία και στη γερμανική κατοχή. Εκεί παρούσα πάντα η οδός Θεοδοκοπούλου κρυφά μέσα στις νύχτες να δίνει στους ζωντανούς το μήνυμα της συνέχειας. Της ζωής και της ιστορίας του τόπου.

Με την ανάσα αυτή και την ενέργεια της. Κι ύστερα πήραν τη θέση των παλιών σπιτιών κάποια νεοκλασσικά, τρία από τα οποία παραμένουν. Εκείνο το ερειπωμένο στη γωνιά της προς την παραλία, το νοσοκομείο που είναι από το 2002 κατάληψη, κι ένα ακόμα απέναντι περιποιημένο και συντηρημένο με τρεις ορόφους και ταρατσα, τέσσερις ουσιαστικά που φαίνεται πως κατοικείται. Κι ήταν εκεί επί ενετοκρατίας ως επάνω το σπίτι του στρατιωτικού διοικητή, του Καπιτάνο, όπως τον λέγανε.

Κι έχει η μορφή της αλλάξει, καθώς εκεί που τώρα είναι το πάρκο προς τιμήν του μεγάλου κρητικού καλλιτέχνη «Δομήνικου Θεοδοκόπουλου», του Ελ Γκρέκο, του Έλληνα, παλιά κατέβαινε το «αμαρτωλό» στην ιστορία

του τελείωμα του παλιού ανακτόρου, το παρεκκλήσιο του παλιού δουκικού ανακτόρου, που άφησε την ενέργεια του και «έφυγε», αφήνοντας την αγωνία της μέρας μετά την κατακρήμνυση του, κομμάτι κομμάτι από την ίδια αυτή ενέργεια που προσπαθούσαν να ξορκίσουν οι αρχαίοι Μινωίτες. Τους σεισμούς.

Αυτό το αόρατο της έντασης. Πού ξεπηδούσε με τον αέρα του κάστρου της θάλασσας, που ανέβαινε σαν φυσούσε, και δεν ανεβαίνει τόσο συχνά πια, γιατί το εμποδίζουν τα νέα κτίρια.

Και την σιωπή μέρας και νύχτας που διακόπτεται από εκείνο το θόρυβο της ομιλίας των ανθρώπων ή απλά τις φωνές των πουλιών και των σκύλων τα γαβγίσματα.

Πού όλοι κάτι συζητάνε και κάτι ζητάνε. Τη σιωπή της Μεγάλης Παρασκευής το βράδυ, μετά τον επιτάφιο, που όλα είναι βουβά.

Και ξαφνικά μέσα στο βράδυ του Μεγάλου Σαββάτου και της Κυριακής, όλα γίνονται θόρυβος από τα πυροτεχνήματα και τις μπαλωθιές της Ανάστασης.

Και μονάχα τα βήματα που τόσες φορές έχουν ανεβεί και έχουν κατεβεί αυτόν τον παλιό δρόμο, σχηματίζουν τη σκιά του μέσα στο αχνό φως των λύχνων του δρόμου.

Σαν ένα θηλυκό και σαν ένα αρσενικό που ενώνονται οι ενέργειες του παρελθόντος και του παρόντος ενώνονται καθώς αγκαλιάζονται κατεβαίνοντας από το πάρκο προς τη θάλασσα και το αντίθετο.

Και πέρα από τους στύλους που φέρνουν το ηλεκτρικό ρεύμα λένε ιστορίες για τα παλιά και τα σύγχρονα σημεία και «τέρατα».

Κατεβαίνοντας τη μέρα προς τη θάλασσα, κάποια στιγμή σε μια πολύβουη Κυριακάτικη βόλτα, τα νερά στο βάθος γαλαζοπράσινα και σκούρα μπλε πιο βαθιά και απέναντι να βλέπεις στα αριστερά τον Γιούχτα και την Δια να αναρωτιέται χαμηλά και μεσοπέλαγα ποιον έφτιαξε πρώτα ο Θεός Δίας, το βουνό απέναντι ή την αφεντιά της.

Κι ύστερα αυτή η ανάσα αυτού του δρόμου με την ψυχή που μπήγει στα νύχια της η σάρκα του περιστεριού, και βαθαίνει ακόμα πιο πολύ τη θλίψη της. Κρύβοντας ένα ακόμα από τις τερατώδεις πράξεις των ανθρώπων.

Πριν σχηματιστεί ο χρόνος των σύγχρονων ιστορικών εποχών, των δέντρων τα ξύλα έβγαζαν το κάρβουνο τους μέσα στη φωτιά από την αρχαία έκρηξη του υφαιστείου που τα έκαιγε για να διαμορφωθεί έτσι το βουνό, ο Γιούχτας, που μόλις κατέβεις στη θάλασσα σε χαιρετάει από τη μια του άκρη.

Στο μπεντενάκι επάνω το παλιό, στάθηκε ένα ακόμα από τα περιστέρια να ξαποστάσει, μαζεύοντας τα φτερά του κι ανέβηκε στην άκρη ένας γάτος και έκατσε. Και το πουλί πέταξε πιο πέρα τρομαγμένο.

Εδώ είναι η ζωή είπε. Στην Κρήτη είναι η ζωή. Στα βουνά και τη θάλασσα, που καθώς ψηλώνει ο δρόμος να

φαίνονται. Πώς θα ήταν μια πόλη χωρίς τους ανθρώπους της? Μια μεγάλη στεριά με χορτάρι και ψάρια για τα πουλιά και τα ζώα. Και πως θα ήταν το Ηράκλειο χωρίς την οδό Θεοτοκοπούλου?

Είναι εδώ με τα παλιά και τα νέα κτίσματα της και με αυτό το παλιό νοσοκομείο του Ευαγγελισμού, που οι πέτρες του λένε:

-Εμείς είμαστε εδώ έναν αιώνα τώρα και μας τρώει η αρμύρα της θάλασσας και μας φθείρει ο θαλασσινός αέρας που καταπάνω μας φυσάει, όταν έρχεται, ξένη διαβάτη, που ήρθες να μας επισκεφθείς και κοιτάζεις με μάτια περίεργα κατά πάνω μας. Και όχι αδιάφορα διαβαίνοντας, όπως οι μόνιμοι κάτοικοι, που περνούν μέσα στη συνήθεια τους.

Και τα άλλα, τα σίδερα ανάμεσα στα τσιμέντα, που σκουριάζουν και αυτά σιγά σιγά εκτεθειμένα από του χρόνου τη φθορά. Θλιβερή φθορά από το χρόνο, μα ακόμα πιο θλιβερή η φθορά από το χέρι των ανθρώπων. Πού παίρνουν τις πέτρες, τις χαλάνε και τις ξαναχτίζουν νέα σπίτια κι έρχονται και ξανάρχονται, άλλοτε χαρούμενοι, άλλοτε τρομαγμένοι, άλλοτε απασχολημένοι κι άλλοτε πονεμένοι. Και κουρασμένοι.

Σαν τα αδέσποτα γιατί κι εκείνη την σκύλα τη λευκή που ανεβοκατεβαίνει το κέντρο της πόλης, και οι άνθρωποι της σύγχρονης αντίστασης, ζουν πίσω από τον κόσμο που έχει τα πιο πολλά δικαιώματα και τις πιο

πολλές υποχρεώσεις, και τις πιο πολλές αδικίες υφίσταται, εκεί ζουν αυτοί πίσω από αυτόν τον κόσμο της ιστορίας, και μέσα στην κατάληψη που ερειπώνεται σιγά σιγά, με τις μικρές προστατευτικές παρεμβάσεις και την φράση σύνθημα τρόπου ζωής στην πρόσοψη.

Συντροφιά με τις γάτες της νύχτας κι εκείνο το λιανό το χορταράκι. Πού φυτρώνει στην ταράτσα και στο πλυσταριό πίσω και δίπλα από την παλιά αλουμινένια σκάλα, πιο πέρα από το ξύλινο ξεχαρβαλωμένο παράθυρο με τα σπασμένα τζάμια, που βρέχει και το ποτίζει η λιγοστή βροχή που πέφτει και είναι για το λόγο αυτό σαν μαραμένο.

Που θρέφεται με τα τραγούδια και τα γέλια του καλοκαιριού. Με τον αφρό της τρικυμίας, κι αυτό μια ακόμα ζωή και ψυχή, εκεί στη μέση του δρόμου που ονομάζεται Θεοτοκοπούλου.

Κι ούτε ο καπνός από το τελευταίο τσιγάρο στο μπαλκόνι το αίθριο του ξενοδοχείου απέναντι, που το κοιτάζει με μάτια γεμάτα λαιμαργία, περιέργεια, ίσως περιφρόνηση, μα και οίκτο δεν μπορούν να το επηρεάσουν.

Λιγοστά τα δέντρα σήμερα, ένα δυο στην κατάληψη αυτή μπροστά κι ένα μέσα από την περίφραξη αυτή δίπλα να γέρνουν προς το μέρος το εσωτερικό προς τα αυτοσχέδια ανοίγματα, που αυλές σχηματίζουν, τι άλλο? Τα φυλλάματα και τη σκιά τους.

Στο ταξίδι του σύννεφου, που κοιτάζει από ψηλά, χωρίς να μπορεί να ησυχάσει, τρέχοντας μέσα στον ουρανό και αγναντεύοντας με απορημένη όψη αυτών φυτών και των ζώων τη ζωή και αυτών των ανθρώπων την παράξενη συμπεριφορά, που μπαίνουν και μένουν σ. αυτόν τον δρόμο, την χαρά μα και την δυστυχία και τα άλλα, αυτά που και πριν είπαμε τα σημεία και «τέρατα».

Και δυο μέτρα πιο κει από τη ζωή, με το κεφάλι του σφηνωμένο ανάμεσα στα κάγκελα, το ζώο, να καρφώνει με τα ματιά του, τα γέλια που συνοδεύουν το κρασί και το ψήσιμο στην υπαίθρια ψησταριά του πασχαλινού γεύματος. Μα την αργή μυρωδιά του καμένου ξύλου, που χρόνια πολλά έχει ποτίσει τον αέρα, κι αναδύεται και εκεί που δεν υπάρχει ξύλο, μέσα από τον ίδιο τον αέρα γεννιέται. Γιατί κει όλα περνάνε και το κακό δεν μένει, μονάχα γεννάει το καλό, όπως είναι σε τούτο το νησί. Σε όλους όσους περνάνε και βγαίνουνε στη θάλασσα.

Σε όλους όσους χαμογελάνε με το ειλικρινές χαμόγελο της πραγματικής ευτυχίας και της ζωής που έμεινε απλή και καθαρίζει με τον αέρα της. Της

διαφορετικότητας αυτού του νησιωτικού δρόμου. Πού και μόνο η θέαση του και η παρατήρηση του, συναισθήματα σχεδιάζει στο μυαλό, σ. αυτό το ταξίδι της ώρας.

Με την αύρα της εκείνο το πρώτο βράδυ της γνωριμίας, της συνάντησης, έδωσε κρυφογελώντας με την πνοή της, ρυθμό στην αγάπη και λέξεις πολλές, πάνω στον πρώτο χρόνο που ήτανε γραφτό εκεί να κλείσει και να συμπληρωθεί.

Ο άνθρωπος του μόχθου δεν απουσιάζει από την καθημερινότητα της, μέχρι και μέσα στα μεσάνυχτα, κι ένας άλλος γράφει στον υπολογιστή του, κι ένας άλλος ξεκουράζεται στα ψηλά. Κι άλλη κρυφογελάει σκεπτόμενη τα περασμένα και φαίνεται μπροστά στο παράθυρο το φωτισμένο.

Μια όμορφη γόησσα, που περιδιαβαίνει κουνώντας το φουρό από το φόρεμα της, και τραγουδάει τον έρωτα, είναι η οδός Θεοτοκοπούλου.

Χρόνε στάσου εκεί, στη στιγμή, πάνω στο χορό της γιορτής, εκεί μέσα στα σπίτια που γιορτάζουν και στη μουσική της κατάληψης και κρύψε τα σημάδια του μέλλοντος. Κρύψε το άσπρο που θα ρθει στα μαλλιά. Σίγασε επιτέλους και σταμάτα για λίγο να περνάς. Άκου την διαμαρτυρία της μουσικής που συνοδεύει τα λόγια και κάτσε. Περίμενε, μην τρέχεις, που πας πάνω στο δέντρο? Κάθησε λίγο και άκουσε.

Πες την ιστορία μας, φως, άγγελε της νύχτας. Κι ακούστηκε μια μουσική και μια φωνή να διηγείται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Εν αρχή είναι η τριβή, η γνησιότητα που δημιουργεί τον κόσμο.

Και μέσα στη νύχτα που όλα χαλαρώνουν και κατακτούν όλα τα χρώματα στην συμπυκνωμένη ύπαρξη του μαύρου, βγάζει ο δρόμος την ενεργεία του και ζητάει στα εγκεφαλικά κύτταρα με την αυξημένη ροή, να πουν την ιστορία του.

Ο σπινθήρας που έπεσε μέσα στο κλειστό από το παράθυρο δωμάτιο με τον πίνακα του ηλεκτρικού ρεύματος νεκρωμένο, λόγω συστήματος και αφαίρεσης της κάρτας-κλειδιού, σε εκείνο μέσα το δωμάτιο ξενοδοχείου, είχε συμπληρώσει το άλλο προηγούμενο φαινόμενο στο πίσω ακριβώς δωμάτιο, του ίδιου ξενοδοχείου και σηματοδοτούσε την ύπαρξη του πόνου και της θλίψης, που χτυπάει έντονα την ύπαρξη.

Σαν κεραυνός.....

Θα μπορούσε να υπάρξει η αύρα που δεν χάνεται παρά τα 7 χιλιόμετρα της απόστασης από τον λαβύρινθο ως το κέντρο της πόλης, εκείνη των αρχαίων βιασμών.

Εκείνος ο φόβος των θυμάτων και των θυτών ο αρχέγονος για τις συνέπειες των βιασμών και εκείνη η απομάκρυνση, εκείνη η

έλλειψη πια εμπιστοσύνης στη διαδραστική επαφή θύτη και θύματος. Κι εκείνη η τάση της αυτοκαταστροφικής ανταπόδοσης, που συρρέει στην διαμόρφωση του, μετέπειτα από το ψυχικό τραύμα, χρόνου.

Και οι άνθρωποι στη λήθη τους άφησαν ετοιμάζοντας την ζωή τους τα γεγονότα εκείνα, αλλά η οδός Θεοτοκοπούλου δεν ήταν έτοιμη να αφήσει στη λήθη την ενέργεια της. Και ήταν διάχυτος από πάνω ο πόνος του βασανισμού και της εγκατάλειψης που απορρέει από την σύγχρονη ιστορία, ως κάτω που κυλούσε και χανόταν τρέχοντας μέσα στη θάλασσα.

Είναι η αποτυπωμένη θλίψη που πότισε τους τοίχους και τους πίνακες του παλιού νοσοκομείου.

Είναι η απώλεια του ελέγχου των συναισθημάτων. Είναι η γνώση, είναι το

ΞΕΡΩ.....

Δεν βάσταξαν οι τοίχοι του «Ευαγγελισμού» το βάρος. Δεν άντεξε το συνεχές να σηκώσει το βάρος μιας τέτοιας δυστυχίας και εξωτερίκευσε δημιουργώντας τον σπινθήρα ως αποτέλεσμα της μεταβολής του ηλεκτρομαγνητικού πεδίου κάτω από τις συνθήκες αυτής της αναβίωσης των ιστορικών γεγονότων στο παρελθόν, μέσα στο χωροχρονικό συνεχές.

Σαν να ήταν άνθρωπος και ο χωροχρόνος που αναβιώνει μέσα στην ψυχή του ανασύροντας εικόνες από το υποσυνείδητο του εγκεφάλου τις στιγμές των βιασμών.

Ενώ εγώ που είδα τον Άνθρωπο, πιστεύω στην αξία της αλληλοβοηθείας και των κάλων πράξεων.

Μέσα στη νύχτα δεν ξεχώριζες χωρίς τα φώτα τη θάλασσα από τη στεριά, και μέσα στη νύχτα όλα φαινόταν ίδια. Όμως στο νησί ακουγόταν τις νύχτες με αέρα καθαρά ο παφλασμός της. Εκείνος ο ήχος των κυμάτων που χτυπούν πάνω στον τοίχο και σκάνε στην ακτή. Κι ο άνεμος που γαργαλά τα αυτιά σε προκαλεί ψιθυρίζοντας να ακούσεις τον ήχο της.

Να είναι αυτή, όχι όμως, η ανάγκη που στην αγκαλιά της και στον δρόμο που μας απασχολεί τρέχουν οι άντρες από τα αρχαία χρόνια. Στη προηγούμενη εποχή άφηναν τις γυναίκες τους, γιατί απλά δεν τις ήθελαν και έτρεχαν στους στρατώνες για να περιφέρονται ελεύθερα μαζί με άλλους άντρες, για αγκαλιές τις νύχτες. Γιατί αναγκαστικά τις παντρευόταν. Και βλέπεις από την Αγγλία, τη γνωστή, να αφήνουν τις συζύγους τους και να τρέχουν να απελευθερώσουν άλλες χώρες και να απελευθερωθούν. Ο έρωτας λοιπόν ήταν σε κάθε μορφή του, ένα από τα κίνητρα των πολέμων. Αυτών που χάραξαν τις κατακτήσεις. Αυτών που χάραξαν τον δρόμο της Θεοτοκοπούλου, και έχτισαν πάνω της οι Άραβες την δυτική πλευρά των τοίχων του Χάνδακα.

Από εκεί που μπήκε για να ανακτήσει την κυριαρχία της πόλης ο Νικηφόρος Φωκάς, λαγούμια σκάβοντας και βάζοντας φωτιά στα ξύλινα υποστυλώματα, που βάσταγαν τα πέτρινα τείχη, γκρεμίζοντας τα.

Κι έτσι κάπως αρχίζει να φαίνεται ο δρόμος μέσα στην ιστορία, και έτσι κάπως αρχίζει να μετατρέπεται σε ενεργειακή πύλη.

Έσφαξαν άγρια τον αραβικό πληθυσμό οι βυζαντινοί στρατιώτες του Νικηφόρου Φωκά, τόσο που ο αυτοκράτορας τους διέταξε να σταματήσουν, γιατί κανείς δεν θα έμενε ζωντανός. Και η σφαγή,

δίκαιη καμιά δεν είναι, άλλαξε το ηλεκτρομαγνητικό πεδίο, μετατρέποντας την σε χωροχρονική πύλη. Κι ακόμα και σήμερα μυρίζουν το αίμα και οι σκοτωμένοι κατά διαστήματα. Και γέμισε η εδώ παραμονή μου με περίεργες εμπειρίες.

Σημαδεμένη από των ανθρώπων τις πράξεις, όπως και όλη η πόλη τούτη. Και τότε και τώρα και πάντα και όσο οι κύκλοι του παρελθόντος, παρόντος και μέλλοντος θα συνεχίζουν να υπάρχουν.

Και πιο πάνω, κατά τον Μεσαίωνα, εκεί που είναι τώρα το πάρκο, ήταν το παρεκκλήσιο από το δουκικό ανάκτορο, αυτό που για να βασανίζουν τους ήρωες κρητικούς που αντιστεκόταν στους Ενετούς, το είχαν διαμορφώσει.

Και έγινε κι αυτό άλλη πύλη χωροχρονική, για να αγκαλιάζει εκείνη την πρώτη του δρόμου και να αλληλεπιδρούν μεταξύ τους οι δυο πύλες, βγάζοντας τα σημάδια τους. Ήχους, φώτα, αστραπές, μυρωδιές. Όλα για να δείξουν ότι εδώ πάνω και κάτω στον αιματοβαμμένο δρόμο πόνεσαν και πέθαναν άνθρωποι.

Όχι πως είναι επικίνδυνα τούτα τα φαινόμενα, μόνο περίεργα, μα σαν να καλούνε ανθρώπους σαν και με, έχοντας το χάρισμα της έκτης αίσθησης, να πουν γυρνώντας την Ελλάδα, το μάταιον του πόνου και του σκοτωμού και το πόσο μεγάλη βλακεία είναι να κάνει κακό ο ένας τον άλλον.

Αυτός ο δρόμος με τα παλιά κτίρια, άλλα αναστηλωμένα κι άλλα παλιά με τα σιδερά τους να χάσκουν στον αέρα, και με την παλιά την εκκλησιά τα ερείπια του παλιού οικισμού και την εκκλησιά των Φραγκισκανών, την καθολική εκκλησιά των Αγίων Πέτρου και Παύλου, στην αρχή της βγαίνοντας από τη θάλασσα και ανεβαίνοντας.

Καμμιά φορά η αίσθηση είναι πως άλλος δρόμος πιο σημαντικός δεν υπάρχει μέσα στον κόσμο, από αυτόν τον ιστορικό, και για μένα τόσο αγαπητό. Γιατί για μένα εδώ κατοικεί ο δικός μου ο έρωτας.

Κι ίσως και για άλλους, αυτούς που στις νέες πολυκατοικίες λίγο πιο πάνω από την εκκλησιά έχουν κτιστεί και χαμογελάνε μέσα στη νύχτα, από το κρασί έχοντας ευθυμήσει.

Αυτή η νύχτα και όλες οι άλλες που τραγουδάνε κι αυτές μαζί τους, παλιά και νέα τραγούδια συνοδεύοντας την κίνηση των κυμάτων. Κάτω από τα φώτα των χωριών του Γιούχτα αντιφεγγίζοντας κι εκεί δεξιά συναντώντας τα φώτα στο λιμάνι και το κάστρο. Τα σύγχρονα φώτα και τα παλιά. Ξανά και ξανά.

Από νωρίς χορτάριαζε η πέτρα πάνω στο τείχος, καθώς είχε να χρησιμοποιηθεί χρόνια και το ξεραμένο αίμα πάνω της έγινε λίπασμα για τα βρύα και τις λειχήνες. Κι έπειτα όπως ξεπλύθηκε με το βρόχινο νερό, πότισε τα χορτάρια που μεγάλωσαν και κρεμόταν πάνω στο μνημείο του τείχους.

Μια Κυριακή του Απρίλη, 29 Απριλίου και πάλι και ένα χρόνο μετά την πρώτη καταγραφή της μέρας, που το ολόγιομο φεγγάρι παιχνίδιζε μέσα στο αχνό φως του μισοκρυμμένο πίσω από τα πέπλα του παίζοντας κρυφτό πίσω από τα κτίρια κι ύστερα χορεύοντας ανέβηκε κι αποκαλύφθηκε σαν άλλη παρθένα μέσα στο πρώτο χορό της, ολόκληρο μέσα στον ουρανό. Φωτίζοντας ασημένια την μπλε την θάλασσα μέσα στο πρώτο φως της νύχτας.

Και το αεροπλάνο που επάνω πετούσε ανέβαινε όλο και πιο ψηλά μέσα στον συνεφιασμένο ουρανό, τυλιγμένο όλο από τα

σύννεφα που έκρυβαν την στεριά από κάτω, και χανόταν τα σπίτια και οι φωνές των ανθρώπων.

Και έμεινε η πέτρα εκεί των νεοκλασικών απομεινარიών της οδού Θεοτοκοπούλου να ασπρίζουν μέσα στο σκοτεινό, κάτω από το φως του δρόμου, και να λένε πως είναι εκεί για πολλά χρόνια. Και κάποιοι το σκεφτόταν αυτό πιο πολύ, κι άλλοι επισκέπτες απλώς το άκουγαν χωρίς να δώσουν και πολύ μεγάλη σημασία.

Και το φεγγάρι συνέχισε το ταξίδι του στον ουρανό, χορεύοντας και από μέσα από το πελαγίσιο το νερό, τα ψάρια του κρητικού πελάγους μπροστά στο Ηράκλειο το χαιρέτιζαν και χαιρόταν, γιατί θα ζούσαν λίγες μέρες ακόμα. Οι ψαράδες θα αναπαυόταν μπροστά στις τηλεοράσεις τους, για να δουν ελληνική ταινία το βράδυ της Κυριακής, και δεν θα πηγαίναν για δουλειά.

Και προς το μέσο του δρόμου, γιόρταζαν σμίγοντας χαρούμενα με τα κορμιά τους, την αγάπη τους, εκείνοι οι δυο ήρωες της πρώτης ιστορίας. Ο άνδρας και η γυναίκα που αγαπιόντουσαν πολύ.

Όλη τη μέρα ερχόταν τα αεροπλάνα και κάποια έφευγαν το βράδυ. Και τα νεοκλασικά τα προσκαλούσαν να κατεβούν και να μείνουν λίγο ακόμα, να δουν την ομορφιά της σύγχρονης πόλης. Και σίγουρα εκείνου του δρόμου, του παλιού του από χίλια χρόνια πριν χαραγμένου που βρισκόταν. Τον δρόμο που στέγαζε την αγάπη και τον έρωτα, καιρό τώρα, αυτών των δυο ανθρώπων.

29 Απριλίου 2018, ένα χρόνο μετά το διαδραστικό ξεκίνημα του έρωτα, εκείνου του παθιασμένου και τρελού έρωτα αυτών των δυο ανθρώπων, που ένα χρόνο μετά εδώ έβρισκε στέγη. Εδώ που

το σ. αγαπώ ειπώθηκε, εδώ θα βρίσκεται για πάντα το σ. αγαπώ αυτών των δυο ανθρώπων.

Από κάτω από τη μικρή την πέτρα αν σήκωνες, υγρό ήταν το χώμα με ραβδώσεις. Και έλαμπε η επόμενη μέρα μέσα στην Άνοιξη και δεν φαινόταν πια τα σημάδια των παλιών γεγονότων, εκεί που παίζουν χαρούμενα τα παιδιά στο πάρκο σήμερα, με το υγρό το χώμα και την άλλη χορταριασμένη πέτρα, που είχε ποτιστεί με τον αγωνιώδη θάνατο των ανθρώπων θυμάτων. Εκεί που λάμπει η μέρα μέσα στο καταγάλανο του ουρανού, και τα μάτια βλέπουν τα παλιά γεγονότα στο δρόμο που έβγαζε στη θάλασσα, τον δικό μας δρόμο, αυτόν της δικής μας ιστορίας.

Εκεί που όταν οι Άραβες κυριαρχούσαν στο νησί της Κρήτης, βρισκόταν η άκρη του δυτικού τμήματος του τείχους που είχαν χτίσει οι Σαρακηνοί, στα πλαίσια του πρώτου οχυρώματος της παλιάς πόλης του Χάνδακα, εκεί που ο Νικηφόρος Φωκάς γκρέμισε για να κατακτήσει ξανά την πόλη. Από την χρονική εκείνη στιγμή που ξεκίνησε και η ιστορική πορεία του δρόμου.

Κι από απέναντι η Δία γυμνή, χωρίς τη χλόη, την αιώνια θεική να κοιτάζει τις γαλέρες, τα ιστιοφόρα, τα κρουαζιερόπλοια και τις εποχές να φεύγουν.

Και μες στην Άνοιξη και μέσα στο Καλοκαίρι, ίδια πάντα εικόνα, σαν έπεφτε η ζέστη της μέρας, σηκωνόταν το αεράκι να δροσίσει και να παρασύρει τη σκόνη της ιστορίας και τα λόγια του αγγέλου που συνέχιζε την αφήγηση του.

Οδός Θεοτοκοπούλου, η δική μας, ο δρόμος του πολέμου και του έρωτα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Οι χήνες δεν νοιάζονταν για τα δέντρα, παρά μονάχα για το πράσινο γρασίδι χαμωθε τους, που θέλανε να το φάνε, πριν ξαναγυρίσουν στη λίμνη κάτω από το βουνό.

Οι πάπιες δεν νοιάζονταν για την ιστορία των ανθρώπων μέσα στα δέντρα, ούτε για τις φωνές των παιδιών. Μονάχα για το ψωμάκι που τους ρίχνανε. Και τρέχανε να κάνουν μαραθώνιο με τις πέστροφες και να προλάβουν να το φάνε πρώτες αυτές. Φέτες ολόκληρες από κομμένο άσπρο ψωμί.

Οι πάπιες δεν νοιάζονταν για τις τουφεκιές που ακουγόταν πέρα, μονάχα που η Άνοιξη είχε πια προχωρήσει και απολάμβαναν το κολύμπι τους στη λίμνη. Δεν νοιάζονταν αν κάπου πέρα από τη λίμνη τους υπήρχε πόλεμος. Ούτε αν τα χρήματα δεν έφταναν στους ανθρώπους και χρωστάγανε.

Δεν νοιάζονταν αν γεννιόταν και πέθαιναν αυτοί, μονάχα τους βλέπανε να τρώνε και να πίνουν τα ζεστά μεσημέρια σιμά στη λίμνη. Δεν ξέρανε αν οι εποχές περάσανε, αν αλλάξαν τα σπίτια και τα ρούχα. Αν οι άνθρωποι έκαναν εξουσίες και καταπίεζαν άλλους ανθρώπους. Αυτές ζούσαν εκεί, τρώγοντας ψωμάκι και ότι άλλο και βόσκοντας χορταράκι οι χήνες. Δυο άσπρες και μια καφετιά και διώχναν φωνάζοντας αν κάποιος τις πλησίαζε. Η

λίμνη ανήκε σε αυτές και στον Ψηλορείτη. Αυτό ήταν το σπίτι τους. Δεν νοιάζονταν αν οι άνθρωποι δεν είχαν σπίτι, δεν νοιάζονταν αν ο ένας άνθρωπος γύρευε τον άλλον να εξοντώσει. Αν είχαν όπλα, κι αν σκοτώνονταν. Αν βασάνιζαν ο ένας τον άλλον. Μονάχα οι μέρες, οι νύχτες, η τροφή και η λίμνη τις απασχολούσαν. Να υπάρχει το περιβάλλον τους για να ζουν. Να αναπαράγονται και να ζουν στον παλιό υδροβιότοπο και τώρα λίμνη τεχνητή.

Γιατί αυτές ήταν η απλή ζωή, η ζωή που δεν γυρεύει, δεν ζητά εξουσίες, δεν κομπάζει με κατακτήσεις, δεν γυρεύει να πονέσει, να προκαλέσει θλίψη και να φέρει δάκρυα στα μάτια των ανθρώπων. Γιατί έτσι είναι η απλή ζωή.

Οι πάπιες και οι χήνες δεν μετράνε χρόνια, δεν χρειάζονται κρεβάτια, μονάχα χόρτα, για να γείρουν και να κοιμηθούν. Είναι η φύση που δεν έχει πια ο άνθρωπος. Ξεκομμένος από τη φύση του, σε οποιαδήποτε άλλη βλακεία, εκτός από αυτήν την ζωή που θα έπρεπε να κάνει στη φύση, απ. όπου ξεκίνησε. Χωρίς βασιλιά και χωρίς φυλακές. Χωρίς γιορτές και χωρίς μη φυσικούς θανάτους.

Τα πτηνά και τα ψάρια στη λίμνη ξέρουν πως αυτά ζουν τη ζωή έτσι όπως θα έπρεπε να είναι. Κάτω από τα βραχώδη όρη του Ψηλορείτη να πίνουν από τις πηγές του, που γέμισαν τη λίμνη. Χωρίς αυτοκινητόδρομους και ηλεκτρικά λεωφορεία και μετρό. Χωρίς σύγχρονα κτίρια με γυαλί και με μέταλλο ψηλά ως τον ουρανό. Παρέα με τα κασιόκια που κατοικούνε στην άλλη μεριά

του Ψηλορείτη. Να τον χαιρετίζουν στην Ανατολή και να τον καληνυχτίζουνε στη Δύση. Έτσι απλά, να χαίρονται τη μέρα. Παρέα με των δέντρων τη σκιά πιο πέρα. Μια ακόμα μέρα της Άνοιξης, μαζί με τα αγριολούλουδα στα ριζά των δέντρων. Και μαζί με τις πολύβουες μέλισσες.

Και πίσω στην πόλη, η Θεοτοκοπούλου αναρωτιόταν τι έγινε, τι έκαναν οι άνθρωποι και πόσες μάχες δεν έδωσαν κι ήταν όλες μα όλες ουσιαστικά χαμένες. Γιατί δεν γνώριζαν την αλήθεια, εκείνη που ο Θεός κατέβηκε για να δώσει στους ανθρώπους. Ο βάρδος της αγάπης από εκείνα τα πρώτα χρόνια τραγουδούσε κι ο καθένας που τον άκουγε ένιωθε να τον αγγίζουν τα τραγούδια του.

Όμως εξακολουθούσαν να μην μπορούν να καταλάβουν την αλήθεια ενός Θεού. Την αλήθεια της ειρήνης, την αξία της ήρεμης ζωής, αυτό δεν θα το καταλάβουν ποτέ.

-Τι κάνετε, ρωτούσε ο δρόμος με το τείχος το μεγάλο, αν είχε στόμα αυτό θα έλεγε. Ένιωθε και δεν μπορούσε να μιλήσει.

Πέτρα πάνω σε πέτρα γκρεμισμένη έμειναν τα τείχη μετά την εισβολή των βυζαντινών, και πολλοί λίγοι απέμειναν από τους υπερασπιστές σαρακηνούς της πόλης, μετά τη σφαγή. Κι όσοι κρητικοί είχαν απομείνει, δέχτηκαν σαν απελευθερωτή τον αυτοκράτορα, γιατί χρόνια οι πειρατές λεηλατούσαν, σκλάβωναν, βίαζαν και πουλούσαν δούλους τους ντόπιους στα σκλαβοπάζαρα. Και ήταν εξαιτίας αυτής της απελευθέρωσης που ανακήρυξαν Άγιο τον Νικηφόρο Φωκά. Κι έμεινε η Κρήτη κάτω από τη σημαία του Βυζαντίου για κοντά 250 χρόνια.

Κι άλλα τείχη χτίστηκαν και έφυγαν πιο πέρα εκείνα τα γκρεμισμένα και βρίσκουμε στους χάρτες του 16ου αιώνα, επί Ενετοκρατίας πια την οδό Θεοδοκοπούλου να είναι περίπου όπως και σήμερα, ένας ανοιχτός δρόμος που οδηγεί προς το λιμάνι. Με τον καθολικό ναό των Αγίων Πέτρου και Παύλου στην άκρη στην κατάληξη του προς το λιμάνι.

Την κοιτάς σήμερα αναστηλωμένη πολλές φορές μετά από σεισμούς και καταστροφές και λες πως κάποια τμήματα του ναού είναι εδώ αιώνες, μέρες και νύχτες, εποχές που περνάνε, χρόνια και χρόνια όχι αναλλοίωτα, όλα αλλάζουν και φθείρεται και το μνημείο στην τριβή του χωροχρόνου, αλλά παραμένει εκεί.

Στην τριβή του χωροχρόνου, ναι. Γιατί δεν είναι μόνο η αρμύρα των χρόνων της θάλασσας, και ο αέρας ο δυνατός που τα χτυπά τα μνημεία, μα και η ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία. Κάθε φορά που μια σκουληκότρυπα ανοιγοκλείνει στο χώρο και στο χρόνο, η ενέργεια των εκεί βρισκομένων υλικών μεταβάλλεται εν μέρει σε ενέργεια, και ξανά συμπυκνώνεται μετά. Κι αν ισχύσει το $E=mc^2$ εις το τετράγωνο ίση ποσότητα ενέργειας μετατρέπεται σε ίση ποσότητα ύλης. Όμως αυτό δεν ισχύει στη φύση, δεν ισχύει το ίσον, εκεί τα πάντα ρει, όπως είπαν και οι αρχαίοι. Και έτσι κάποια πέτρα από το μνημείο, όπως ρευστοποιείται, όπως ανοίγει η σκουληκότρυπα και η υφή της μαύρης τρύπας διέρχεται των υλικών δομών τα μετατρέπει σ. αυτό που είναι, ενέργεια. Και όταν αυτή η ενέργεια ξανά συμπυκνώνεται, τότε ένα τμήμα της μπορεί να λείπει, έχει χαθεί μέσα στη μαύρη τρύπα της σκουληκότρυπας, δεν έχει όμως ουσιαστικά χαθεί απλά κινείται μέσα σ. αυτήν. Και έτσι ισχύει και αυτού του είδους η φθορά.

Και εφόσον κάτι τέτοιο συμβαίνει και την στιγμή των μεγάλων σεισμών που έπληξαν την πόλη, αυτή η ρευστοποίηση της πέτρας είναι που την κάνει πιο ευάλωτη στο να γκρεμιστεί και το μνημείο να υποστεί μεγάλη ζημιά, σε μεγάλο μέρος του.

Κι όπως είπε και ο ποιητής Οδυσσέας Ελύτης : «Κι ας μας φωνάζουν αεροβάτες, φίλε μου όσοι δεν ένιωσαν ποτέ, με τι σίδερο, με τι πέτρες, με τι αίμα, με τι φωτιά, χτίζουμε, ονειρευόμαστε και τραγουδούμε».

Σκληρά κι απότομα τα βουνά της Κρήτης και άγρια. Κι οι άνθρωποι στον αγώνα τους, στο φαγητό και το ποτό, στην επιθυμία και την αγάπη για τη ζωή. Μα σαν δόθηκε δώρο η Κρήτη στους Ενετούς κι αυτοί σαν τα βουνά αγρίεψαν. Και άρχισαν την αντίσταση.

Κι έγινε σημάδι τραγικό αυτής της αντίστασης η οδός Θεοτοκοπούλου με το πάρκο απάνω της ως τις πλατείες Καλλεργών και Ελευθερίου Βενιζέλου. Τα πρώτα χρόνια της Ενετοκρατίας, χτίστηκε το μεγάλο δουκικό ανάκτορο. Από την Λότζια τώρα ως το περίπτερο-μαγαζάκι που πουλάει τσιγάρα εκτείνεται η πλατεία Καλλεργών, που υπήρχε με το ιταλικό της όνομα από την εποχή εκείνη. Pizza dei signori. Μ. αυτήν έρχεται και αγκαλιάζει το υπόλοιπο κομμάτι της πλατείας, από απέναντι και εκτείνεται στα λιοντάρια μέχρι την βιβλιοθήκη, η σημερινή πλατεία Ελευθερίου Βενιζέλου και τότε piazza delle bianche.

Το ανάκτορο του δούκα είχε είσοδο απέναντι από τον Άγιο Μάρκο και η καμάρα της εισόδου με τις πύλες της, βρίσκεται εμφανώς μέσα στο κατάστημα αθλητικών ειδών με την επωνυμία

“Energy” , ενώ και ένα ακόμα τμήμα του ανακτόρου, οι δυτικές καμάρες, βρίσκεται στην οδό Καντανολέοντος 1, όπου και σήμερα μέσα στην αυλή δίπλα στο κατάστημα με τους ναργιλέδες, υπάρχουν τα τελευταία απομεινάρια του ανακτόρου, μετά την πτώση τον Μάιο του 2017, του προτελευταίου θεατού τμήματος από την πλατεία. Που όμως δεν ήταν κάποιο ανακτορικό δωμάτιο, αλλά ένα σπίτι, από αυτά που υπήρχαν εκεί πάνω, όπως θα δούμε μετά. Όμως τα τελευταία απομεινάρια ανήκουν μέσα σε ιδιόκτητη αυλή και δεν είναι επισκέψιμα. Από εκεί δίπλα ήταν η είσοδος του ανακτόρου, που έκλεινε το ορθογώνιο ως εξής. Εκτεινόταν στην πλατεία Ελευθερίου Βενιζέλου και έστριβε στην πίσω πλευρά των λιονταριών (Κρήνη του Μοροζίνη) και συνέχιζε μέχρι κάτω στη Χάνδακος, έστριβε περίπου εκεί που απεικονίζεται στους χάρτες το ξενοδοχείο «ΡΕΑ» μπαίνοντας στην οδό Χανίων. Φυσικά σήμερα είναι δρόμοι και κτίρια, που δεν υπήρχαν τότε και δεν ήταν ακριβώς έτσι η χάραξη των δρόμων. Το κάτω όριο του ανακτόρου ήταν στην οδό Χανίων και ανέβαινε την Θεοτοκοπούλου, συμπεριελάμβανε τα δυο μεγάλα ξενοδοχεία, ανέβαινε μέχρι επάνω και το μισό πάρκο και συμπεριελάμβανε εντός του ανακτόρου και την οδό Μινώταυρου. Βλέπε φωτογραφίες παρακάτω.

Στο παρεκκλήσιο που βρισκόταν έξω από το ανάκτορο και έπιανε τον υπόλοιπο χώρο του πάρκου, βασάνιζαν τους κρητικούς που αντιστέκονταν.

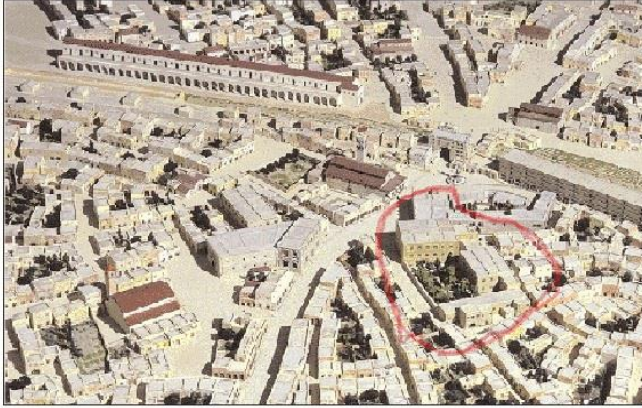
Και τους εκτελούσαν στο άκρο της πλατείας Ελευθερίου Βενιζέλου, εκεί στην κρήνη, όπου στα πρώτα ενετικά χρόνια δεν υπήρχε. Εκεί τους κρεμούσαν. Σαν περίεργο σημάδι της μοίρας, εκεί πίσω από το συντριβάνι σήμερα είναι ένα υπαίθριο ρόλοι. Κι

είναι σημάδι της μοίρας, καθώς ο τραγικός και μαρτυρικός θάνατος των ανθρώπων εκείνων, που μάλιστα προτύτερα είχαν βασανιστεί κιόλας, καμπύλωνε ιδιόμορφα και έντονα το χωροχρονικό συνεχές. Χωρο-χρονικό, χρόνος, ρολόι.

Μετά από αυτό το ρολόι σήμερα, είναι εκεί το τέλος της πλατείας ονομάζεται σήμερα Πλατεία Νικηφόρου Φωκά .

Στις σύγχρονες ηλεκτρονικές αναπαραστάσεις, φαίνεται ένα μόνο τετράγωνο κτίσμα να καταλαμβάνει το πάρκο Θεοδοκοπούλου. Όμως σε μακέτα φαίνεται ότι πίσω από το κύριο κτίσμα υπήρχε αυλή με δέντρα και ένα μικρότερο κτίριο δίπλα της και φυσικά όλο αυτό είχε και περιτείχισμα γύρω γύρω. Γι αυτό και η έκτασή του ήταν μεγάλη.

Το ανάκτορο εγκαταλείφθηκε το 1815 και ερειπώθηκε και γκρεμίστηκε ολοκληρωτικά το 1856. Και δεν μπορούσε να κατοικηθεί. Προβλέφθηκε από τους Τούρκους δαπάνη οικονομική, για την ανακατασκευή του. Όμως ότι έχει απομείνει στο σήμερα, κάποιοι τοίχοι και κάγκελα, φανερώνουν ότι δεν ήταν πια ανάκτορο, μα ξαναχτίστηκαν πάνω από τα καταστήματα, κάποιες κάμαρες, που είτε επικοινωνούσαν με τα κάτω καταστήματα, είτε και όχι. Θα μπορούσαν να χρησιμεύσουν για σπίτια των εμπόρων είτε και ως δωμάτια σαν πανδοχείο. Όπως βλέπουμε και στον άλλο εμπορικό δρόμο, την οδό Καλοκαιρινού.

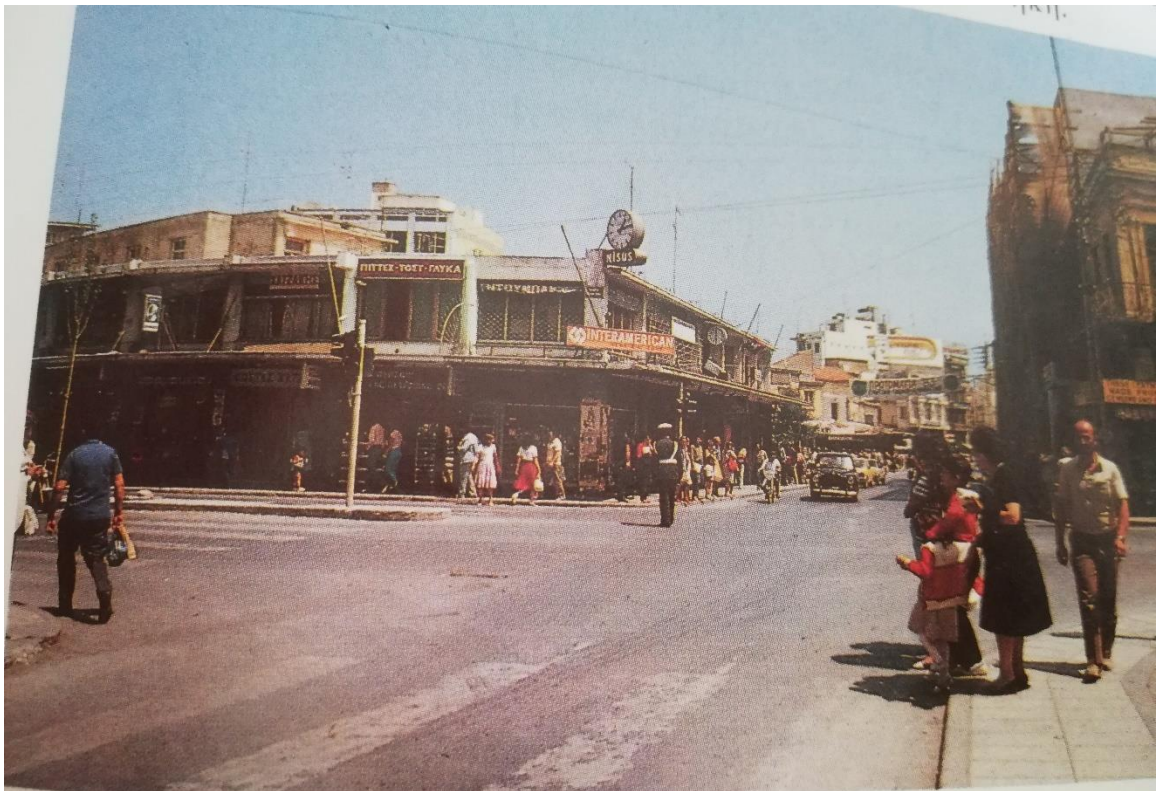

Με κόκκινο χρώμα φαίνεται μέσα το ανάκτορο η πρόσοψη που έβλεπε στην πλατεία και η καταπράσινη πίσω αυλή με το υπόλοιπο συγκρότημα.

Και να πως είχε μετατραπεί το ανάκτορο στη σύγχρονη εποχή. Σπιτάκια πάνω και μαγαζάκια κάτω στο ισόγειο. Και άλλα ήταν μερικές φορές σαν χρήση πατάρια καταστημάτων.

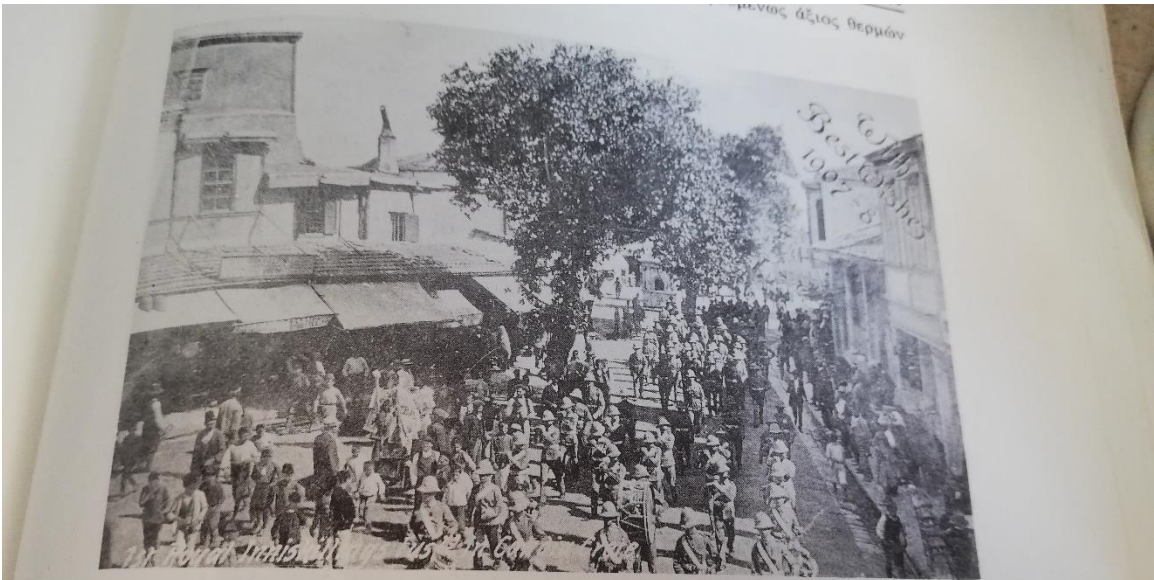
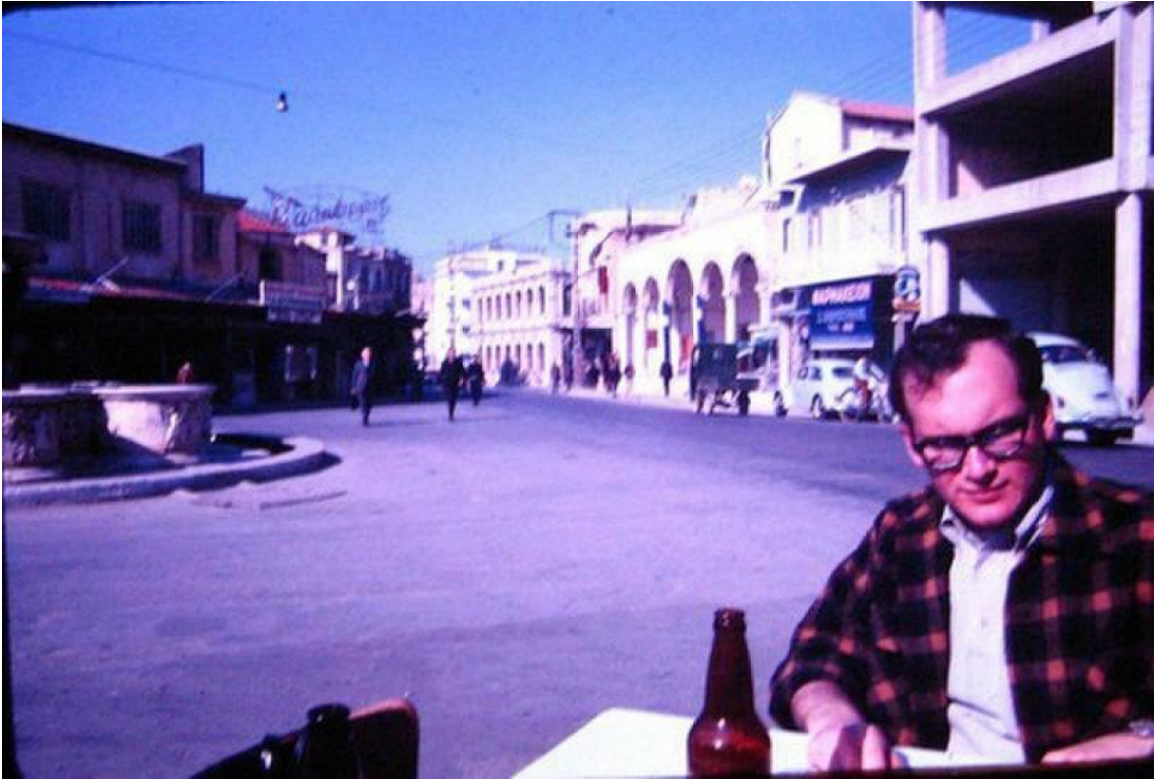

Εικ. 45 Πλατεία Νικηφ. Φωκά.

(λεπτομέρεια της άνω εικόνας)

Εικ. 53 Μιά ιστορική φωτογραφία τής πλατείας Βενιζέλου το 1907. Στη ΒΑ γωνία τής η στρατιωτική μπάντα τού αγγλικού στρατού κατοχής παιανίζει. Η φωτογρ. είναι γιά τον αγγλικό στρατό, αφού είναι τυπωμένο: With Best Wishes 1907-8. Όμως η «καρτολίνα» έχει και την δική τής ιστορία. Στέλλεται από τον Ηρακλειώτη Α. Νίβα στο γιό του Costa Nivas ESQ. Μιά σελίδα από την ιστορία τού Ηρακλείου. Η φωτ. από το αρχείο τού αείμνηστου φίλου Μηνά Νικηφοράκη.

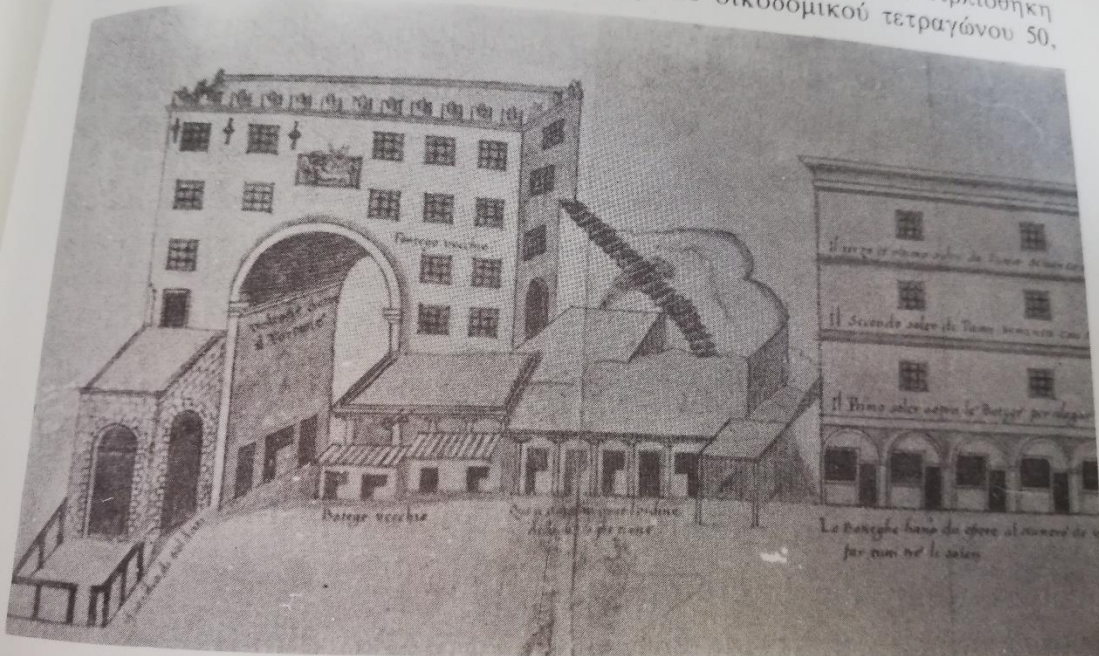
Εικ. 48 Η κρήνη Μουδζίνι

Εκεί λοιπόν στην πλατεία Νικηφόρου Φωκά μπροστά ήταν η πύλη Voltone στα ενετικά χρόνια κι έφτανε μέχρι κάτω στο κτίριο της σημερινής δημοτικής βιβλιοθήκης.

97
Μεταξύ του σημερινού «δημοτικού μεγάρου» όπου η Βικελαία Βιβλιοθήκη και της νέας μισοτελειωμένης οικοδομής του οικοδομικού τετραγώνου 50,

Εικ. 44 Η Voltone η μοναδική έξοδος από την παλιά πόλη.

ήταν, κατά τη Βενετοκρατία, η κύρια πύλη της παλιάς πόλης, η λεγομένη

Η πύλη Voltone, Βολτόνε. Πολυόροφη με την καμάρα της στη σημερινή διασταύρωση των οδών 1866 και 1821 και την δεξιά προεξοχή της να φτάνει μέχρι το info point του δήμου Ηρακλείου, εκεί δίπλα στην δημοτική βιβλιοθήκη. Εκεί που τα κόκκινα πλακίδια του δρόμου, οριοθετούν το άκρο της. Εκεί βρισκόταν η άκρη της που φαίνεται στο σχήμα.

Και εκεί πάνω στην πύλη, αργότερα κατά τον 16ο αιώνα κατασκευάστηκαν 4 όροφοι οι οποίοι ήταν αποθήκες ενώ υπήρχε και μια φυλακή. Αυτή η πύλη γκρεμίστηκε με τον μεγάλο σεισμό στο «Μεγάλο Κάστρο» το 1856. Οι όροφοι της δηλαδή, γιατί η βάση, το θεμέλιο της υπάρχει ακόμα κάτω από τα κτίρια και αυτό της βιβλιοθήκης και κάτω από το επίπεδο πεζοδρομίου και

δρόμου. Περιπατώντας λοιπόν στην ιστορία, κατεβαίνοντας, για να συνοψίσουμε, από τις οδούς 1866 ή 1821, αν είμασταν στον Μεσαίωνα, θα περνούσαμε μέσα από την πύλη αυτή, και θα βγαίναμε ακριβώς στην πλατεία Ελευθερίας, θα βλέπαμε το ικρίωμα, να μας σφίγγεται η ανάσα, ευτυχώς σήμερα βλέπουμε το όμορφο συντριβάνι, και μετά τότε στα αριστερά μας ανοιγόταν το δουκικό ανάκτορο. Και δεξιά μας πίσω από την άκρη της πύλης ήταν τμήμα των παλιών βυζαντινών τειχών. Εκεί που σήμερα βρίσκεται η οδός Δαιδάλου και πιο κάτω ήταν η βασιλική του Αγίου Μάρκου και ο ανοιχτός χώρος που ήταν αγκαλιασμένες οι δυο πλατείες Καλλεργών και Βενιζέλου, τότε piazza dei signori και piazza della bianche.

Τι συμβολισμός ε; Έξω από το ενετικό ανάκτορο οι κρεμάλες. Δηλ. για έναν λαό επαναστάτη εκ φύσεως, ένα μηνυματάκι. Όποιος αντιστεκόταν στους Ενετούς, θα έχανε τη ζωή του. Και εκεί δίπλα βρισκόταν και το παρεκκλήσιο του ανακτόρου, όπου βασανίζανε τους κρητικούς, άλλο σημείο δίνης και έντονης καμπυλότητας του χωροχρόνου. Είναι όμως αυτή η αλλαγή του ηλεκτρομαγνητικού πεδίου συνεχής;

Έτσι κύλησαν οι πρώτοι αιώνες της Ενετοκρατίας. Μέχρι που έκαναν την εμφάνιση τους στο προσκήνιο οι Ωθωμανοί. Κατέλησαν την βυζαντινή αυτοκρατορία και κατέβηκαν προς τα κάτω.

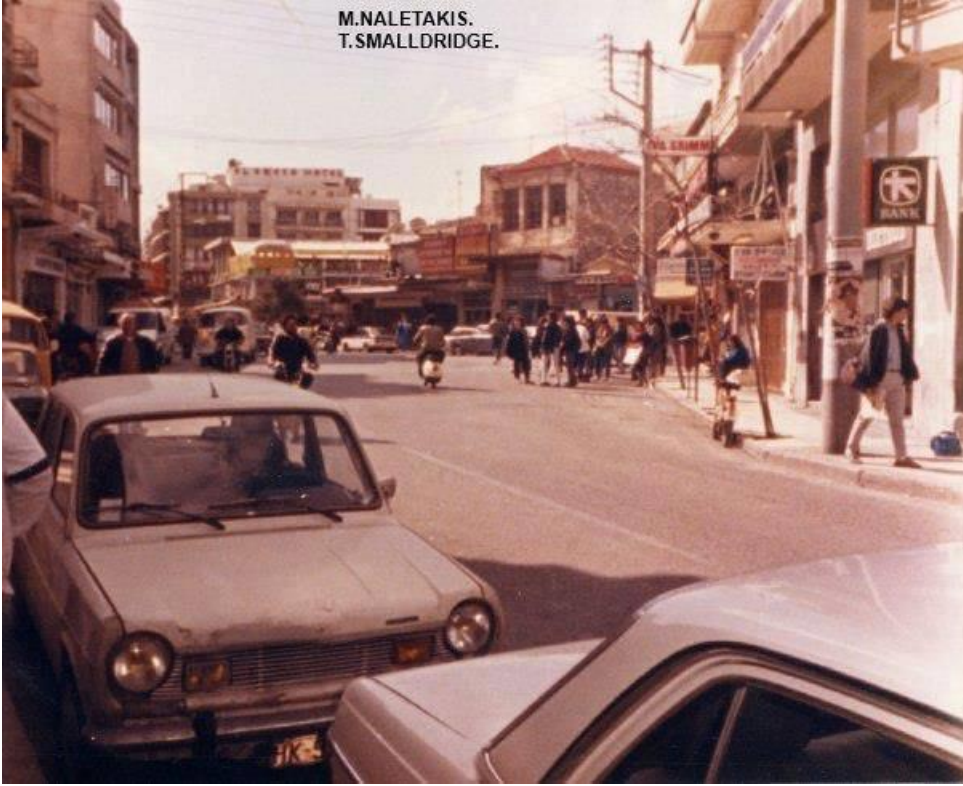
Αν και οι πληροφορίες λένε ότι δεν υπάρχει πλέον κανένα ορατό τμήμα του δουκικού ανακτόρου, σήμερα, όμως αυτό είναι

αναληθές, καθώς μέσα σε αυτό το κατάστημα αθλητικών ειδών, υπάρχει ορατή η είσοδος του ανακτόρου, είτε αυτή αναστηλώθηκε, είτε απλά συντηρήθηκε, έχει μικρή σημασία. Λεπτομέρειες θα δούμε στις κάτωθι φωτογραφίες. Μόνο που στον όροφο πάνω από τα καταστήματα, εκεί που υπήρχαν τα ανακτορικά δωμάτια, χτίστηκαν κάμαρες, και δωμάτια, σπίτια απλά, που ενσωμάτωναν τις πέτρες και τα οικοδομικά υλικά του ανακτόρου, και ότι είχε σωθεί από τα οικοδομικά υλικά του, μετά την πτώση του. Γι αυτό και στη φωτογραφία φαίνονται σαν πιο σύγχρονα, γιατί ανακατασκευάστηκαν μετά τον σεισμό του 1856. Στις άλλες φωτογραφίες που είδαμε, βλέπουμε τα οικήματα που χτίστηκαν στον όροφο, πάνω από τα καταστήματα, στο τελευταίο μισό του 19^{ου} και στον 20^ο αιώνα. Και φυσικά εξωτερικά δεν έβλεπε κανείς τίποτα που να θυμίζει το ανάκτορο κάποτε, παρά μόνο παράγκες και καταστήματα.

Το κτίσμα άνωθεν του καταστήματος αυτού, το οποίο ενσωματώνει αυτήν την είσοδο είναι το μόνο και πολύ καλά συντηρημένο οικοδόμημα, άνωθεν του ισογείου ορόφου με τα καταστήματα, το οποίο και φαίνεται να είναι παλαιό οίκημα ή έστω ανακατασκευή-συντήρηση παλαιότερου κτίσματος το οποίο όμως διατηρούσε κάποια παλιότερη μορφή σχεδίου. Δεν υπάρχουν πλέον άλλα οικοδομήματα παλιά στον όροφο, παρά μόνο υπολείμματα των τελευταίων υπαρχόντων οικημάτων. Όλα τα άλλα κτίσματα άνωθεν των καταστημάτων είναι πλέον σημερινά και πολύ μεταγενέστερα και φαίνεται από την αρχιτεκτονική κατασκευή τους.

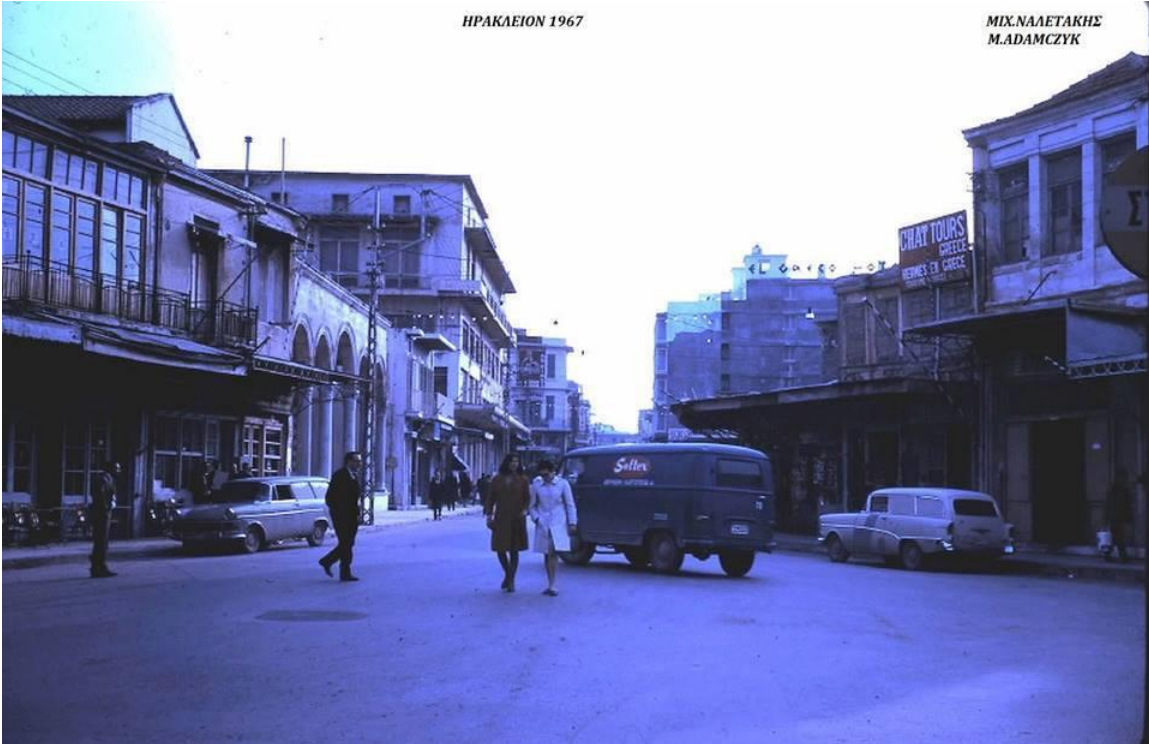

M.NALETAKIS.
T.SMALLDRIDGE.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ 1967

MIX.NAAETAKHE
M.ADAMCZYK

Και μπορούμε να δούμε το αναλλοίωτο τμήμα της εισόδου του ανακτόρου όπως φαίνεται εντός του καταστήματος.

Και η σκάλα αυτή ανεβαίνει στο άνω τμήμα, που είναι ορατό από το δρόμο.

Κι εδώ φαίνονται τα μεσαιωνικά δοκάρια, τα ξύλινα, πάνω ψηλά, που ήταν κι αυτά τμήμα του ανακτόρου.

Μια ακόμα άποψη του άνω τμήματος, κοιτάζοντας αυτό το τετράγωνο κτίσμα με τα παράθυρα, βλέποντας το πιο ζωντανό και τόσων αιώνων ιστορίας κομμάτι στο κέντρο, στην καρδιά του Ηρακλείου. Εκεί από την κρήνη με τα λιοντάρια κατεβαίνοντας.

Σ. αυτό το πολεοδομικό σχέδιο του 1930, έχω σημειώσει με πράσινη γραμμή την οδό Θεοδοκοπούλου, όπως ήταν τότε, και φυσικά πάντα κάτω στην αριστερή της, όπως κατεβαίνουμε προς το λιμάνι, άκρη βρίσκεται η εκκλησία των Αγίων Πέτρου και Παύλου. Και φαίνεται κ στο σχέδιο σαν ένα τετράγωνο με ένα σταυρό.

**Φωτογραφίες από το σημερινό κέντρο του Ηρακλείου,
στους δρόμους και τμήμα του πάρκου Θεοδοκοπούλου,
εκεί όπου εκτεινόταν το ανάκτορο του Ενετού δούκα.**

**Δίπλα από την πιτσαρία βρισκόταν αφίδες τμήμα του
ενετικού ανακτόρου (ερείπια σώζονται εντός της**

**ιδιωτικής αυλής) του διωρόφου στην οδο Καντανολέων
1,τα οποία είναι όμως μη προσβάσιμα στο κοινό.**

Η είσοδος του εν λόγω διωρόφου, η αυλή ανοίγεται μετά το εμπορικό κατάστημα.

Η εν λόγω είσοδος, όπου εδώ μέσα βρίσκονται ότι έχει απομείνει από τις καμάρες που είπαμε πριν. Χωρίς βέβαια να παραλείπεται η πιθανότητα να βρίσκονται και άλλα τμήματα θαμμένα γύρω από τα κτίρια στις τριγύρω οδούς. Αλλά κάτι τέτοιο δεν είναι γνωστό κ δεν αναφέρεται πουθενά γραπτώς.

Δίπλα από τη Λότζια ξεκινάει η πλατεία Καλλεργών, η ενετική piazza dei signori δηλ. η πλατεία κυρίων.

Εκτεινόταν ανεβαίνοντας από τη Λότζια προς τα δεξιά, ενώ προς τα αριστερά απέναντι της αρχίζει η πλατεία Ελευθερίου Βενιζέλου. Δυο πλατείες αγκαλιασμένες.

Και σ. αυτό το σημείο τελειώνει η πλατεία Καλλεργών. Εδώ μέσα στο κατάστημα είναι τελικά η είσοδος του ανακτόρου, απ. όπου έμπαινε σύμφωνα με την μαρτυρία του ιδιοκτήτη του καταστήματος, έφιππος ο Δούκας.

Βρίσκεται στο βάθος του καταστήματος Energy, το οποίο θα δούμε αναλυτικά παρακάτω σε φωτογραφίες. Και το άνω τμήμα, που είναι ο αποθηκευτικός χώρος του καταστήματος, είναι το τελευταίο ορατό και φυσικά επισκέψιμο για όλους, τμήμα του ανακτόρου, από την πλευρά του δρόμου.

**Απέναντι όπως είναι σήμερα η πλατεία Ελ. Βενιζέλου
ανεβαίνοντας προς τα λιοντάρια.**

**Περνάει μπροστά από την ενετική βασιλική του Αγίου
Μάρκου**

Απέναντι από τα λιοντάρια (κρήνη Μοροζίνη) συνεχίζει και η γωνία είναι η οδός Δαιδάλου. Από παλιά ήταν αγορά εκεί, τα αχτάρικα.

Απέναντι λίγο πριν την κρήνη, το συντριβάνι.

Η κρήνη του Μοροζίνη τη νύχτα, στην πλατεία Ελ. Βενιζέλου, απέναντι από τη Βικελαία βιβλιοθήκη. Εδώ

ήταν η παλιά πλατεία όπου επί ενετοκρατίας ονομαζόταν piazza delle bianche. Και έφτανε μέχρι επάνω την σημερινή οδό Ίδης. Εδώ γινόταν και οι εκτελέσεις των θανατοποινιτών και ήταν οι πλατείες απ. όπου από πίσω ξεκινούσε το δουκικό ανάκτορο.

Το τελευταίο κομμάτι της πλατείας Ελευθερίου Βενιζέλου, όπου τελειώνει στην οδό Ίδης, από εκείνη

και πάνω ανοίγονται οι οδοί 1866 και 1821, και εκεί περίπου επί ενετοκρατίας βρισκόταν η πύλη Voltone.

Από εδώ από το συντριβάνι και πίσω ξεκινούσε το ανάκτορο και πήγαινε μέχρι κάτω.

Στρίβοντας προς τα κάτω μετά την κρίση, η οποία χτίστηκε την τελευταία περίοδο της ενετοκρατίας κι

ερχόταν στην πόλη έτσι το νερό από τον Γιούχτα, και έπαιρνε νερό από κει όλο το κέντρο του Χάνδακα. Πάλι και εδώ είναι το κάτω τμήμα της πλατείας Ελ. Βενιζέλου, μέχρι να συναντήσει

**αυτόν τον κάθετο δρόμο, από αριστερά λέγεται
ταγματάρχου Τζουλάκη και δεξιά όπως φαίνεται
Καντανολέοντος.**

**Από κει και κάτω ο δρόμος που συνεχίζει λέγεται
Χάνδακος.**

Κατεβαίνοντας την οδό Χάνδακος, ακολουθώντας τα χνάρια του παλιού ανακτόρου.

Έστριβε στο ύψος του ξενοδοχείου Ρέα, στην οδό Χορτασών και έφτανε απέναντι στην οδό Χανίων που ήταν και το κάτω όριό του.

Η οδός Χανίων ορατή από την οδό Γιάννη Χρονάκη

**Η σημερινή (Μάιος 2018) γωνία της οδού Χανίων και
Γιάννη Χρονάκη**

Η απέναντι γωνία Χρονάκη και Λογγίου (και όχι πάλι Χανίων, όπως λανθασμένα φαίνεται στους

ηλεκτρονικούς χάρτες), όπου κάπου εδώ συνέχιζε το ανάκτορο, ίσως καταλαμβάνοντας κι ένα κομμάτι του παλιού νοσοκομείου «Ευαγγελισμός», που σήμερα είναι Κατάληψη κι έβγαινε στην οδό Θεοδοκοπούλου.

Η οδός Θεοδοκοπούλου, από το μικρό πάρκινγκ αυτοκινήτων μετά την κατάληψη. Κάπου εδώ τελείωνε το κάτω τμήμα του ανακτόρου βγαίνοντας στην Θεοδοκοπούλου, όπου και τότε υπήρχε σαν δρόμος, επινετοκρατίας, όπως φαίνεται στους χάρτες του 16^{ου} αιώνα, κι ανέβαινε όλο το δρόμο της Θεοδοκοπούλου μέχρι επάνω η δυτική πλευρά του,

**Θεοτοκοπούλου μπροστά από τα ξενοδοχεία
(κατεβαίνοντας προς το λιμάνι)**

Η γωνία του δρόμου που ανεβαίνει προς το πάρκο

Το άνω τμήμα της Θεοδοκοπούλου (κατεβαίνοντας προς το λιμάνι φωτογραφημένο)

**Θεοτοκοπούλου και Κορωναίου γωνία, από εδώ
ανέβαινε κι έμπαινε το κτίσμα του ανακτόρου μέσα από
ένα τμήμα του πάρκου.**

Από αυτό το σημείο στο πάρκο διερχόταν το ανάκτορο και εκτεινόταν και από την πλευρά που βρίσκεται προς την οδό Μινώταυρου

Το κτίριο του ΟΤΕ, απέναντι από το πάρκο στην οδό Μινώταυρου

Η οδός Μινώταυρου (φωτογραφημένη από την γωνία με την οδό Κορωναίου)

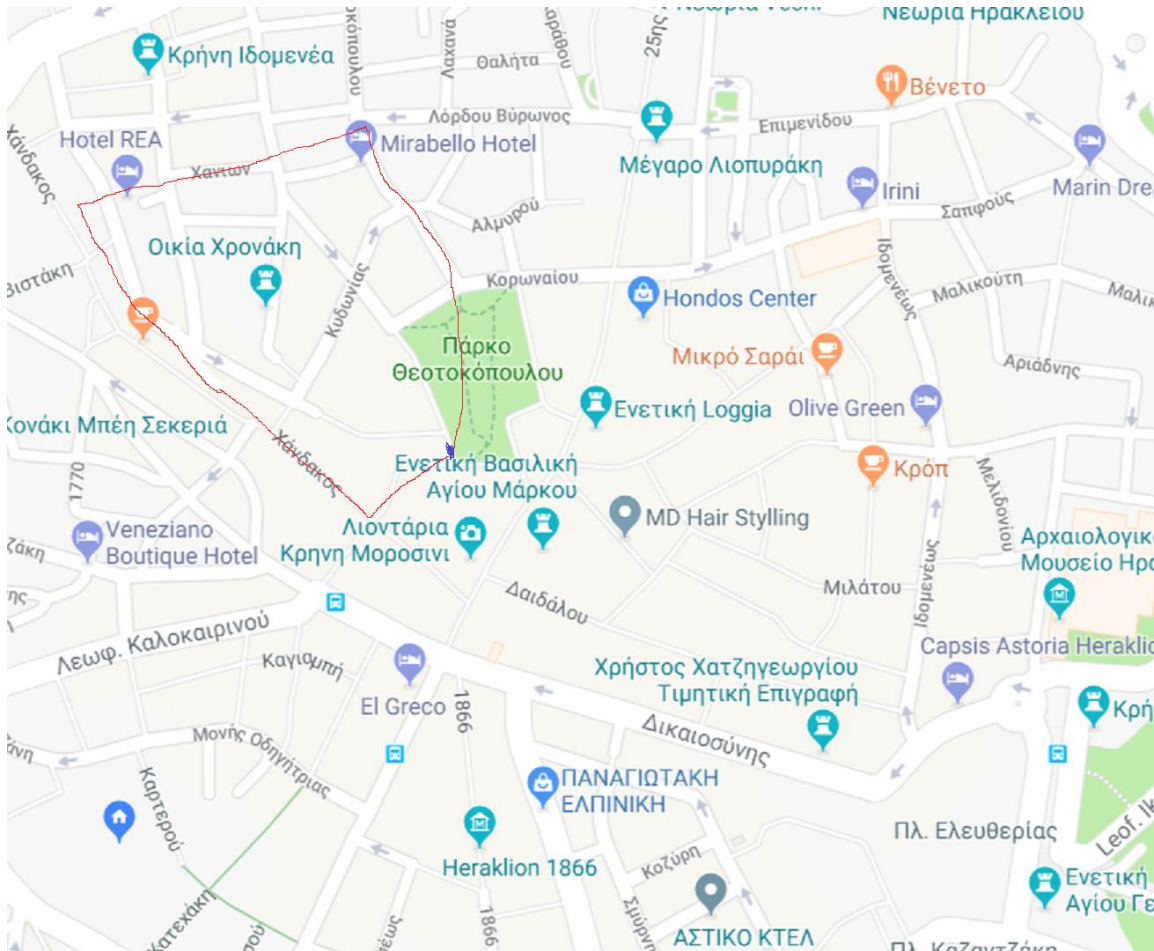
Το τμήμα του πάρκου όπου βρισκόταν εντός του ανακτόρου

Για να καταλήξει στην αρχή του πάρκου, όπου σήμερα είναι και η προτομή του Δομήνικου Θεοτοκόπουλου,

στον οποίον και είναι αφιερωμένο το πάρκο και ο δρόμος, για να καταλήξει απέναντι στην έξοδο του πάρκου, όπου βρισκόταν και η είσοδος του ανακτόρου.

Και να το σχεδιάγραμμα του δουκικού ανακτόρου στο χάρτη. Λίγο φυσικά πιο τετραγωνισμένο επάνω στην πραγματικότητα. Στην μπλε κουκίδα ήταν το σημείο της εισόδου.

Υπήρχε και παρεκκλήσιο, το οποίο λόγω του ότι βρισκόταν μπροστά η πλατεία και αριστερά όπως το βλέπουμε ο δρόμος, θα ήταν ή κάπου μέσα στο πάρκο ή ίσως μετά το κάτω όριο στην οδό Χανίων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Θαρρείς πως χάλασε ο κόσμος σε μια στιγμή. Ανήσυχο το Ηράκλειο παρακάλεσε τον αέρα να φυσήξει. Να εκφράσει ήθελε την ανησυχία του. Η κυρά η αφέντρα ήταν μακριά του. Και την περίμενε. Και πιο πέρα, στα μακρινά τα μέρη μαράθηκε η πικροδάφνη από τη ζέστη του καλοκαιριού. Εκεί μονάχα η θάλασσα ήταν γαλήνια, εκείνη ήταν ήσυχη, ο άνεμος πάνω της φυσούσε και κάτω και μέσα στην αγκαλιά ενός Θεού κυλούσε τα κύματα της, μπλε από το χρώμα του πιο μικρά και πότε πιο μεγάλα. Μέσα στο καλοκαίρι, η θάλασσα αυτή δεν ανησυχούσε. Κι όπως πέφτανε τα κύματα της, έπεφτε και η κυρά η αφέντρα, του Ηράκλειου η νεράιδα. Ξανά και ξανά.

Κι ο αέρας στο Ηράκλειο με τα φωτισμένα του κάστρα συνεχιζόταν. Και το σκοτάδι μακριά στου Αιγαίου τα νερά, φωτιζόταν από τις λάμπεις της καταιγίδας. Δεν έριξε κεραυνό, μόνο βροχή και λάμψη. Και την άλλη μέρα ανεμοστρόβιλος ο αέρας γελούσε απειλητικά μέσα από τα μαύρα σύννεφα του ουρανού, που τα φώτισε μια πορτοκαλιά μπάλα ηλίου φωτός που πρόβαλε μέσα από τα μαβιά από μολυβί σύννεφα.

Δεν ανησυχούσαν όμως τα δέντρα, ούτε καν τα φύλλα τους που στην άκρη κρεμόταν. Κι ύστερα πέρασε η ώρα, κι άρχισαν και οι βροντές. Β και Ρ για να ακούγονται και στ. αυτιά των ανθρώπων που ασχολιούνταν με το πότο και τη μουσική. Φως πολλής δύναμης ο κεραυνός. Μα μόνο για μια στιγμή. Έτσι από τις δυνάμεις της φύσης φτιαγμένος. Βγαλμένος από τα σπλάχνα της.

Η μητέρα φύση ευλογημένη από εκείνη την παλιά αρχόντισσα, τ. αερικό που λατρευόταν, την κυρά κι αφέντρα του Ηράκλειου, την θεά της γονιμότητας γεννούσε. Κάθε Άνοιξη έφτιαχνε πράσινα φύλλα και λουλούδια και κάθε καλοκαίρι και φθινόπωρο καρπούς και φρούτα.

-Ηράκλειο βοήθησε με, αναρωτήθηκε μέσα στην ανταριασμένη νύχτα η αφέντρα, η κυρά. Ανάμεσα από τους κεραυνούς. Μέσα στο ηλεκτρομαγνητικό πεδίο, καλώντας.

-Έφυγες όμως, κυρά μου αποκρίθηκε η αγαπημένη πόλη, το Ηράκλειο.

-Μα μόνο για λίγο, με χρειαζόταν στα πέρα μέρη. Με χρειαζόταν μια ψυχή, κι είμαι θεά, πήγα να ευλογήσω.

-Πως να σε βοηθήσω; Πώς;

-Θα κρατήσω το πνεύμα σου και θα γυρίσω πίσω σε σένα. Σε σένα ανήκω, η δική σου είμαι Θεά. Δεν θα ξαναφύγω, θα μείνω εκεί. Για πάντα, ακόμα κι αν είμαι νεκρή, ακόμα κι αν μόνο εσύ πιστεύεις σε μένα.

-Μόνο σε σένα πιστεύω, μόνο, ας είναι σύγχρονοι οι Μινωίτες, ας πιστεύουν σε άλλους θεούς, εγώ είμαι η δική σου πόλη, μητέρα θεότητα, έλεγε και ψιθύριζε το Ηράκλειο, ανάμεσα από τα δέντρα με το φύσημα του άνεμου.

-Θα φέρω τους ανέμους και την αντάρτισσα ψυχή σου στο μέρος που πάω. Θα γυρίσω. Και μια μέρα οι άνθρωποι θα με εκτιμήσουν ξανά.

Κάπως έτσι έφυγε μια μέρα η θεά της γονιμότητας, κι άλλαξε ο τόπος και η ιστορία της Κρήτης, πέφτοντας στα χέρια κατακτητών. Κι ήρθαν οι Άραβες, οι Ενετοί, οι Τούρκοι και τελευταίοι οι Γερμανοί.

Πλάι στην πλατεία την ανοιχτή με την εκκλησιά, δίπλα στον ιερό τόπο, όπου αναπαύονταν οι νεκροί, κρητικοί και ξένοι, ο μαντρότοιχος του νεκροταφείου έμεινε μισογκρεμισμένος και μονάχος, για να αναρωτιέται στους περαστικούς.....

-Τι απέμεινε να ρωτάει.....

-Τι απέμεινε;

Κι αν κάποιος στεκόταν, αυτί βάζοντας στο γκρίζο του πέτρωμα θα τον άκουγε να ψιθυρίζει κ να ρωτά, τι απέμεινε από εκείνη την παλιά εποχή, πάνε χρόνια, μα όχι τόσα πολλά. Τι απόμεινε από εκείνη την καλοσύνη στην αρχή του χρόνου του; Από την αγάπη των ανθρώπων απέμεινε μόνο η σιωπή..... Κανείς δεν μιλούσε πια και κανείς δεν αισθανόταν; Γιατί δεν απόμεινε τίποτα;

-Είναι άραγε ικανοί οι άνθρωποι για το καλό; Απαντώντας με ερώτηση στην αναρώτηση του...

Ήταν μια μέρα του καλοκαιριού, που δεν είχε συνηθίσει να κυλάει προς το νότο. Όπου η γη ήταν επικλινής, άγρια και απότομη κ ο ουρανός τόσο γαλάζιος και τόσο φωτεινός ο ήλιος. Μοιραία καθώς προσγειωνόμασταν στο νότο. Κι η θάλασσα που το γαλανό του ουρανού αντανακλά πιο γαλανή με το κύμα της παρά ποτέ. Σ. ένα ταίριασμα των ψυχών που αντίκρυζε να κατεβαίνουνε στη γη της. Στην Κρήτη. Το πρώτο αντίκρισμα.

Σημαίνει ο θεός, σημαίνει η γη, σημαίνουν τα επουράνια...σημαίνει κι η Αγία Σοφία το μέγα μοναστήρι...Κι η γη κάτω από τα πόδια των ανθρώπων σημαίνει και σαλεύει. Και το μόνο που άξιζε να σαλέψει και να ανακατασκευαστεί διαλυμένο είναι οι τάφοι όλων εκείνων που προκάλεσαν το θάνατο των ανθρώπων μέσω των επιστήμων. Όλοι αυτοί σαλεύανε με τους σεισμούς που προκαλούσαν στην όμορφη γη. Ποσά άλλαξαν από το περσινό χρόνο, το τελευταίο καλοκαίρι. Πού ήταν ήρεμο. Κι ύστερα αγρίεψε η γη, αγρίεψε και το καλοκαίρι. Κι ύστερα έγινε θλιμμένο πάνω στους τοίχους των κτιρίων που γκρεμίστηκαν.....

Η μεγάλη αντίσταση και το αίμα που χύθηκε, καταρχήν γύρω από τα τείχη, μετέτρεψε κάθε προμαχώνα σε ενεργειακή πύλη (portal). 7 προμαχώνες, Αγίου Ανδρέα, Παντοκράτορα, Βηθλεέμ, Μαρτινέγκο, Ιησού, Βιτούρι, Σαμπιονάρα. Και όλοι οι εξωτερικές περίβολοι να έχουν μυτερό σχήμα, στέλνοντας προς τα έξω και πάνω την ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία, που παράγεται με την αλλαγή του ηλεκτρομαγνητικού πεδίου. Προς τα μέσα κατευθυνόμενη αυτή, συνάντα τις άλλες ενεργειακές πύλες του Αγίου Μηνά στο κέντρο της πόλης, χτισμένο με πέτρες από την Κνωσό και σημείο μαρτυρίου, την κρήνη Μοροζίνη, οπού από πίσω ήταν ο άλλος τόπος μαρτυρίου του δουκικού ανακτόρου και η πλατεία των εκτελέσεων και όλο αυτό συγκεντρωμένο στέλνει προς τα πάνω σαν ακτίνα την ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία, δημιουργώντας μια πυραμίδα σαν κι αυτές που σχεδίαζε στο εργαστήριο του ο Τέσλα. 7, ο ιερός αριθμός της αρχαιότητας και 2 στο κέντρο. Ένα φυσικό λοιπόν πανίσχυρο και ιδανικό σε σχήμα ηλεκτρομαγνητικό πεδίο. Κι όλο αυτό ανάμεσα σε τρεις αστρικές πύλες. Εκείνη της Χερσονήσου, που γράφω παρακάτω και εκείνη

του Γαζιού, οπού και βρεθήκαν εκείνα τα αγάλματα με τα χεριά ψηλά. Πού δεν είναι ούτε δέηση, προσευχή, αλλά έκσταση από την εμφάνιση των εξωγήινων στην περιοχή κατά τα Μινωικά χρόνια, που ο αρχαίος γλύπτης με αυτόν τον τρόπο αποτύπωσε στα αγαλματίδια. Και μια τρίτη στο ιερό των Φετίχ στην πόλη της Κνωσού, κοντά στο μινωικό ανάκτορο. Ένα κομμάτι της Ατλαντίδας και η Κρήτη, και έτσι φαίνεται όλο αυτό. Κανένα σημείο της χώρας τουλάχιστον δεν έχει τέτοιο σχήμα και τέτοια αίσθηση.

Είναι φυσικό να αναρωτιέται κανείς, πόσο τυχαίο μπορεί να είναι κάτι τέτοιο; Αν γνώριζαν όλοι εκείνοι που σχεδίασαν αυτόν τον τόπο, που έκαναν όλα αυτά τα ιστορικά γεγονότα ή ήταν απλά το χέρι της μοίρας; Σίγουρα το προφητικό σχέδιο του ζωγράφου Γεωργίου Κλόντζα, εμπνευσμένο από μια προφητεία του προφήτη Δανιήλ, αποδεικνύει ότι αυτός ο τόπος πάντα είχε έντονη καμπύλωση και επικοινωνία του παρελθόντος με το σχετικό παρόν και μέλλον.

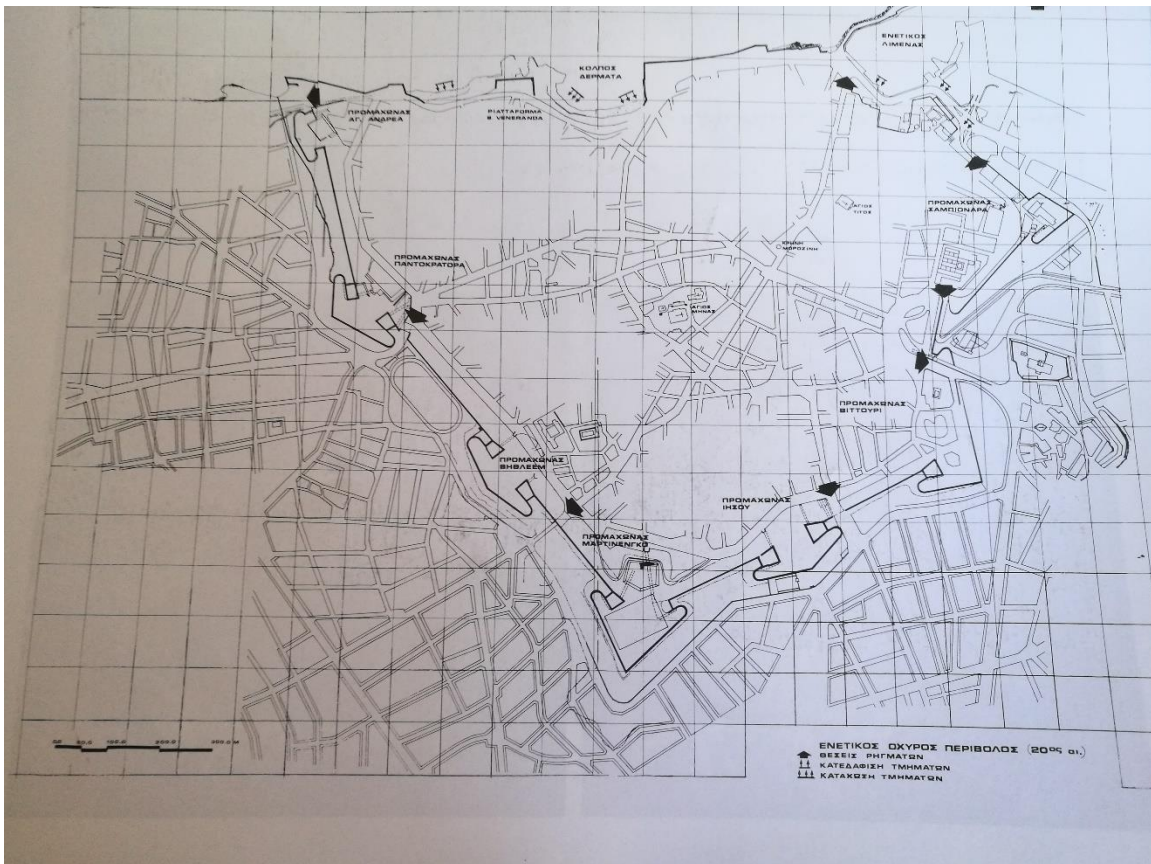
Πόσο τυχαίο είναι το γεγονός ότι η ηλεκτρομαγνητική ακτίνα μέσω του δορυφορικού όπλου DEW που χτυπούσε την Αθήνα καίγοντας την Ανατολική Αττική στις 23/7/2018 θα μπορούσε να πολλαπλασιάσει τις δυνάμεις της ενόσω το Χαρπ χτυπούσε τα Χανιά και το Ηράκλειο με την δύναμη του αυτή.; Κι ήταν ένα μεγάλο γεγονός που έγινε ακριβώς κι αυτό στις 23/7 του 1669, και ήταν η ανατίναξη, η φωτιά και η βύθιση του La Therese. Πόσο θα μπορούσε να έχει λειτουργήσει παράλληλα εκείνο το γεγονός μέσα στο ενεργειακό πεδίο του Ηράκλειου και να λειτουργήσει μαζί με το DEW για να κάνει εκείνη τη φλόγα των 50 μέτρων υψηλή που έτρεχε με ταχύτητα αυτοκίνητου και εξαπλωνόταν με υπερφυσικό τρόπο καίγοντας τα πάντα, αλλά πάντως με πολύ

παρόμοιο τρόπο με τον οποίο κήκε πέρσι με τη χρήση του DEW η Καλιφόρνια. Η τελικά μήπως αυτό το γεγονός της φωτιάς, μέσα από τη σχάση του χωροχρόνου, πρόβαλε σαν σχετικό μέλλον στους Γάλλους οι οποίοι μόλις βυθίστηκε το La Therese, σηκωθήκαν και φύγαν; Μήπως άνοιξε ο ουρανός και είδαν τη φωτιά στην Αττική μεσώ της καμπυλότητας του χωροχρόνου; Ίσως κάποτε να το μάθουμε, όταν αποκαλυφθούν του κόσμου αυτού τα μυστικά. Διότι αναρωτιέμαι, ήταν η υποναυαρχίδα, και είχε 58 κανόνια, αλλά καταστράφηκε μόνο ένα πλοίο, όχι όλος ο στόλος. Πώς θα μπορούσαν να φοβηθούν τόσο πολύ από την ανατίναξη ενός πλοίου, που δεν έγινε και από τον εχθρό τους Τούρκους, όπως θα δούμε παρακάτω, αλλά από τυχαίο λάθος, ώστε να εγκαταλείψουν την υπεράσπιση του Χάνδακα; Τι τους τρόμαξε; Και δεν υπολόγισαν ούτε τις εντολές του βασιλιά-ήλιου, του Λουδοβίκου του ΙΔ, που δεν ήταν και τυχαίος, ώστε να μην νοιαστούν τι θα πουν του ηγεμόνα τους και σηκωθήκαν και φύγαν; Στις μεγάλες ναυμαχίες, συνήθως πολλά πλοία βυθίζονται, κι αφού ένας στόλος νικηθεί και μετά, σηκώνονται και φεύγουν. Αφού υπήρχαν τα άλλα πλοία του στόλου για να υπερασπιστούν την πόλη. Γιατί φύγαν έτσι αμέσως κι ούτε ναυμαχία δεν έγινε; Ίσως να είναι έτσι, ίσως και όχι. Ίσως κάποτε να μάθουμε την λύση αυτού του περίεργου ερωτήματος.

Οι τόσο πολύ αντιστεκόμενοι Κρητικοί, και με τόση αγάπη για την ζωή και την ελευθερία, ήταν ο ιδανικός λαός για να δημιουργήσει με την αντίσταση στους δυνάστες τέτοιες ενεργειακές συνθήκες. Πού να «ξεσηκώνονται» ακόμα περισσότερο με τη χρήση όλων αυτών των σεισμικών και καιρικών όπλων. Και το μεγαλύτερο σε

χρονική διάρκεια κομμάτι της αντίστασης αυτής έγινε επί τουρκοκρατίας.

Οι πύλες και η οχυρωματική περίβολος της πόλης.

Κάπως έτσι λοιπόν, όταν έγινε η σεισμική δόνηση του 1856, ένας φυσικός και όχι τεχνητά δημιουργημένος σεισμός, το σχετικό

παρόν «ακούμπησε» στο σχετικό μέλλον, και φάνηκε το κομμάτι του ασφαλτοστρωμένου δρόμου στην Μυριστή, σε μια τέτοια αιματοβαμμένη ιστορία, υπήρξε αυτή η χωροχρονική επαφή, το οποίο μπορεί να συμβεί, καθώς μια σεισμική δόνηση δημιουργεί αλλαγή του ηλεκτρομαγνητικού πεδίου, πόσο μάλλον περισσότερο όταν αυτό το πεδίο είναι τόσο «ευαίσθητο» λόγω της ιστορίας του. Έτσι λοιπόν τότε, με το γεγονός αυτό, υπήρξε μεγίστη ρευστοποίηση του ανακτόρου του δούκα, και όταν τελείωσε το γεγονός, γκρεμίστηκε αυτό και η πύλη Voltone σε τόσο μεγάλη έκταση, τόσο πολύ καταστράφηκαν. Διότι σύμφωνα με την θεωρία της σχετικότητας, πάνω σ. αυτήν την αλλαγή του ηλεκτρομαγνητικού πεδίου, η ύλη του ανακτόρου και της πύλης, μετατράπηκε σε ενέργεια, ταξιδεύοντας με την ταχύτητα του φωτός στο σχετικό μέλλον, που ούτως ή άλλως δεν έχει διατηρηθεί παρά μόνο σε μικρό τμήμα, κι όταν τελείωσε η αλλαγή αυτή όλη η ενέργεια του ανακτόρου δεν συμπυκνώθηκε ξανά σε ίση ποσότητα ύλη και έτσι αυτό «εξαφανίστηκε» από την πρότερη μορφή του γκρεμιζόμενο. Γιατί ο πόνος, ο θάνατος και το αίμα, καμπύλωσαν και δίπλωσαν τόσο έντονα εκείνο τον χωρόχρονο ώστε αυτό το ίσον $E=mc^2$ της θεωρίας της σχετικότητας να μην ισχύσει. Η ύλη ανακτόρου και πύλης μετατράπηκαν σε ενέργεια και περάσαν στην άλλη άκρη, κι όταν επέστρεψαν δεν γύρισε όλη η ενέργεια, αλλά λιγότερη συμπυκνώθηκε ξανά στην μορφή της. Κι άλλαξε αυτή η μορφή και γκρεμίστηκαν τόσο πολύ. Είναι αυτό που οι σεισμολόγοι ονομάζουν επιτάχυνση, η ρευστοποίηση των κτιρίων για μερικά λεπτά της ώρας. Όταν ο σεισμός κρατάει η μάζα τους μετατρέπεται σε ενέργεια και ξανασυμπυκνώνεται, όταν η δόνηση σταματήσει. Αν όμως δεν ξανασυμπυκνωθεί όλη όπως ήταν, τότε το κτίριο γκρεμίζεται.

Είναι αυτό που οι σεισμολόγοι ονομάζουν επιτάχυνση. Και πρέπει να το πούμε, γιατί εδώ είναι ολόκληρη η ηλεκτρομαγνητική ιστορία του Ηρακλείου, το πως η αντίσταση του λαού αυτού διαμόρφωσε την ενέργεια αυτού του τόπου. «Έφυγε» η Θεά της γονιμότητας, στην οποία πίστευαν οι αρχαίοι Μινωίτες, και την ήθελαν να δαμάζει τα φίδια και τους σεισμούς. Έγιναν χριστιανοί πια και η παλιά θρησκεία ξεχάστηκε. Και έφυγε έτσι και η «προστασία». Και έγιναν μεγάλοι σεισμοί κι όλο γκρεμιζόταν η πόλη. Κάποιος θα πει πως οι πέτρες γκρεμίζονται εύκολα. Όταν στα μινωικά χρόνια ήταν ασύνδετες, ίσως. Στα μεταβυζαντινά και στα Ενετικά ίσχυσε πιο πολύ να επηρεάζει σε αυτό η εικόνα της ηλεκτρομαγνητικής συμπεριφοράς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

Το αιώνιο βουνό με τις ρυτιδωμένες κορφές του κοίταζε με τα βράχια του κάτω τη μεγάλη πόλη. Ναι κι είχανε βγάλει μάτια εκείνα τα βράχια, γιατί ήταν εκείνοι οι πόλεμοι που έκαναν οι λαοί στην ιστορία τους. Και κατακτήσεις. Και βασιλιάδες με ρούχα ακριβά. Και αλληλο-θάνατος των ανθρώπων, που τον έκαναν να ανοίξει μάτια και να κοιτάξει. Να πάρει ζωή. Άλλη κι από αυτήν της φύσης. Κι άλλη. Και κάτω σε μια πλαγιά προς τη μεριά του μεγάλου κάστρου, σάλεψε το δέντρο τα κλαριά του και από κάτω βέλασε το αρνί και σήκωσε το κεφάλι του ψηλά με τα στρογγυλά κερατά του και κοίταξε κι αυτό προς την πόλη, μασουλώντας το χορτάρι, που το πότιζε η βροχή κι ο αέρας το μεγάλωνε και έτσι δεν τέλειωνε ποτέ.

Γιατί πάνω στους γκρίζους πέτρινους βράχους φυτρώνει μέσα στην αγωνία και της άνοιξης την βιασύνη, να πρασινίσει τον τόπο πριν ακόμα λιώσουν όλα τα χιόνια στις ψηλές κορφές του Ψηλορείτη, για να έχουν αυτά να φάνε. Τα πρόβατα και τα κατσίκια μαζί με τα μικρά τους με τα στριφογυριστά στολίδια στο κεφάλι τους κι αυτά. Που μεγαλώναν. Που ανάσαναν ελεύθερα τον κρύο και καθαρό αέρα και ανεβοκατέβαιναν χωρίς περιορισμό σκαρφαλώνοντας. Κι από πάνω το κεφάλι του βουνού άνοιξε τα μάτια και τα καμάρωνε. Όπως και κάθε πουλί πάνω στα δέντρα, που φυτρώναν συστάδες κατά μεριές και τόπους. Βαθουλώματα και χαράδρες και πιο πέρα ανηφορίες. Και το σύννεφο, σταματημένο να χαζεύει τις κοιλάδες, και να

ενώνεται με τα χιόνια, για να εξαγνίσει με το λευκό του την πλάση.

Ενώθηκαν και οι πρώην κατακτητές οι Ενετοί, με τους κατακτημένους του Κρητικούς για να πολεμήσουν τον κοινό νέο εχθρό που ερχόταν, τους Τούρκους.

Απέναντι από την Κνωσό έχοντας στρατοπεδεύσει εκείνοι, στο ύψωμα της Μπρούσας, έχτισαν ένα κάστρο, κι απέναντι στην Κνωσό ετοίμαζαν τα πυρομαχικά τους. Είχαν χτίσει χυτήριο κανονιών κι έφτιαχναν κανόνια. Του ιδίου διαμετρήματος με τα βενετσιάνικα, κι έπαιρναν τις οβίδες που τους έριχναν οι Ενετοί και τις χρησιμοποιούσαν και τους τις έριχναν πίσω. Τις γκρεμισμένες από το ανάκτορο πέτρες του πήραν και χτίσαν το νέο προπύργιο, που ονομάστηκε Φορτέτσα. Εκεί μέσα στα χρόνια της νιότης και της γενναιότητας του, ο κατακτητής ο πρώτος πορθητής αποσυρόταν τα βράδια μετά τις επιχειρήσεις τις μέρας. Ο πασάς και μεγάλος βεζύρης, Ντελί Χουσεΐν. Και περνούσαν τα χρόνια και η πόλη ήταν απόρθητη. Κι ένα βράδυ μέσα στο πέτρινο δωμάτιο με το τζάκι, που κοιμόταν ο πασάς, άνοιξε η ξύλινη πόρτα και μπήκε μέσα η γυναίκα. Ντυμένη στα μεταξωτά και στολισμένη με κοσμήματα, με τα μακριά μαλλιά πλεγμένα πίσω με μια μεταξωτή κορδέλα περασμένη ανάμεσα τους. Και πήγε κατευθείαν στην πολυθρόνα που καθόταν ο άνδρας, κι έπλεξε τα δάχτυλα της μέσα στα μαλλιά του και άρχισε να τον φιλάει στο στόμα με τα κόκκινα χείλη της, να γίνονται πιο πορφυρά από την έξαψη. Ήταν εκείνες οι μέρες, που κάθε γυναίκα θέλει δυο χέρια να της αγκαλιάσουν κι ένα στήθος να γύρει και να κουρνιάσει σαν να είναι φωλιά.

-Τι έχεις; Τον ρώτησε όμως, γιατί τον είδε στεναχωρημένο.

Του έπεσε ένα κομμάτι χαρτί από τα χέρια. Από εκείνα τα χοντρά που πάνω τους με μελάνι είχε γράψει και στείλει με την αυτοκρατορική σφραγίδα η Οθωμανική πύλη την ανάκληση του.

-Μου ζητάνε να γυρίσω πίσω στην Πόλη. Σαν αποτυχημένος, γιατί αυτό το μεγάλο κάστρο δεν έπεσε ποτέ.

-Μην στεναχωριέσαι, θα είμαστε μαζί. Ξέρω πόσο σημαντικό ήταν για σένα, να το κατακτήσεις.

Και βάλθηκε να τον παρηγορήσει. Τον έγδυσε κι έβαλε τα χέρια της μέσα από το άσπρο πουκάμισό του. Κι ύστερα κατέβηκε χαμηλά και του έλυσε τη ζώνη. Από το παντελόνι του. Κι έβαλε το κεφάλι της ανάμεσα στα πόδια του. Εκείνος αναστέναζε.

-Αχ, Ζεινέπ.

Κι ύστερα από μερικές μέρες από εκείνη τη βραδιά του έρωτα, έφευγε μαζί με τις άλλες γυναίκες του χαρεμιού του Γαζή Χουσειν, για την Πόλη.

Με τα χέρια του περασμένα γύρω της, στο καράβι επάνω, έβλεπαν το κάστρο της θάλασσας να απομακρύνεται από τα μάτια τους ώσπου χάθηκαν τα παραθαλάσσια τείχη και κάθε ίχνος του Χάνδακα, που αντιστεκόταν πάντα από τα μάτια τους.

Κι είχαν περάσει πάνω από δέκα χρόνια από την έναρξη της πολιορκίας εκείνης, κι ακόμα η πόλη του Χάνδακα ήταν πολιορκημένη, μα «ελεύθερη», όταν μια μέρα, μια κάποια μέρα που ανέβηκε η είδηση από στόμα σε στόμα, σαν ένας θρίαμβος που όλοι εκείνοι που ανέβηκαν από την ρούγα μαίστρα και φτάσαν στο μιντάνι, εκεί στην αγορά στους πάγκους απέναντι από την κρήνη του Μοροζίνι, και αναστάτωση χαρούμενα τον

κόσμο, που γέμιζε τα καλάθια του με φρούτα και λαχανικά κάτω από τον ήλιο. Και σταματούσαν κι άκουγαν και στη συνέχεια έπιαναν ψιλοκουβέντα με τους εμπόρους, για το γεγονός που είχε έρθει σαν είδηση στο νησί. Κι ένας ψηλός και ευτραφής ανάμεσα στους εμπόρους, ακουμπώντας πάνω σ. ένα λόφο με πατάτες τα χέρια του, έβγαλε φωνή μεγάλη κι άρχισε να περιγράφει την σκηνή όπως την φαντάστηκε.

-Κι ήτανε λέει ο μεγάλος αφέντης και βεζύρης ο Γαζή πασάς που είχε έρθει να κατακτήσει την Κρήτη, και που τον έλεγαν και Ντελή, γιατί ορμούσε παράτολμα στη μάχη, που γύρισε στα ανάκτορα του Σουλτάνου στην Πόλη, και μπροστά στο θρόνο του, δεν είχε αρκετές δικαιολογίες, για να αντιμετωπίσει την οργή εκείνου και βρέθηκε αργότερα στο ικρίωμα, και ύψωσε το σπαθί του το γιαταγάνι ο δήμιος και του το κατέβασε κοβοντάς του το κεφάλι. Απορημένος βέβαια για την τύχη του, μα και γενναίος γονάτισε για να δεχτεί το σπαθί, σκύβοντας το κεφάλι στη θέληση του Σουλτάνου.

-Μα ήτανε ο επόμενος βεζύρης, ο Μεχμέτ ο Κιοπρουλής, ο Αλβανός που παντρεύτηκε Τουρκάλα από τον Πόντο, που έπεισε τον Σουλτάνο, πως δεν άξιζε και πως τον είχε ουσιαστικά προδώσει, όταν απέτυχε να κατακτήσει τον Χάνδακα και τον ανακάλεσε στην Κωνσταντινούπολη. Λόγια έβαλε πολλά στον Σουλτάνο και έτσι του πήρε το κεφάλι, τον διέκοψε για να πει, ο μαντατοφόρος που ανέβασε την είδηση από το λιμάνι και την Ρούγα Μαίστρα μέχρι επάνω.

Κι αναστάτωση και χαρά επικράτησε ανάμεσα στα σούσουρα των παρευρισκομένων, που το έμαθαν, γιατί τιμωρήθηκε αυτός που θέλησε να τους κατακτήσει.

-Την ίδια τύχη θα έχει κι όποιος άλλος πάρει τη θέση του, φώναξε ένας από τους παρευρισκόμενους εκεί.

Και λίγο πιο κάτω η είδηση έφτασε και στους δυο φρουρούς που φύλαγαν την είσοδο του δουκικού ανακτόρου. Στρατιώτες και αξιωματούχοι έμαθαν έτσι την είδηση μέσα στο ανάκτορο. Κι ήταν τότε που ο δούκας πήγε την μνήμη του πολλά χρόνια πίσω, όταν η Γαληνοτάτη είχε εξετάσει την πιθανότητα ενός βιολογικού πολέμου. Ήταν στο 1649, κι ένα χρόνο μετά που είχε ξεκινήσει η πολιορκία της πόλης του Χάνδακα, όταν οι Ενετοί επεξεργαζόταν ένα σχέδιο ενός θεραπευτή ονόματι Μιχαήλ Άγγελος Σολομών, ο οποίος είχε προτείνει να κρατήσουν υγρά από το σώμα των θυμάτων της πανώλης, της βουβωνικής, που συνέβαινε συχνά τα χρόνια εκείνα και αφού το αναμείξουν με διάφορα άλλα υγρά, να το κρατήσουν και να ποτίσουν στο δηλητήριο αυτό κάποια συγκεκριμένα ρούχα, από εκείνα τα είδη ρούχων που ήξεραν πως αγόραζαν και φορούσαν οι Τούρκοι. Κι έτσι να τα πουλήσουν στα τουρκικά στρατόπεδα που βρισκόταν στην ευρύτερη περιοχή της Κάντια, και να ξεσπάσει έτσι μια επιδημία πανώλης, η οποία θα αποδεκάτιζε και θα αποδυνάμωνε τις τουρκικές δυνάμεις που πολιορκούσαν τον Χάνδακα.

Και σκεφτόταν ότι αν αυτό το σχέδιο είχε τελικά εφαρμοστεί, δεν θα είχε περάσει μια ολόκληρη δεκαετία πολιορκίας και επεισοδίων πολέμου. Και μπορεί ο Γαζή Χουσεΐν να είχε αποκεφαλιστεί ως ανίκανος, όμως η πολιορκία συνεχιζόταν. Κάποιος άλλος θα έπαιρνε τη θέση του.

Κι όμως, όπως οι σκέψεις αυτές έτρεχαν μέσα στο κεφάλι του πρώτου Ενετού, θαρρείς και ταξίδεψαν με τη δύναμη του ανακτόρου εκείνου, που σε ενεργειακή πύλη είχε μετατραπεί, από τους ήρωες που μαρτύρησαν επί Ενετοκρατίας, και πήρε η

σκέψη αυτή μορφή και υλοποιήθηκε εκεί το φθινόπωρο του 1667, όταν έπεσε πανώλη στο τουρκικό στρατόπεδο και σταμάτησαν οι Τούρκοι τις επιθέσεις. Κι έτσι ο Χάνδακας ήταν σαν να προσπάθησε να σώσει τον εαυτό του. Αυτή η πόλη, που ζωντανεύει εξαιτίας της ενέργειάς της. Κι ήταν η προδοτική ενέργεια του Ανδρέα Μπαρότση, που έφερε το τελειωτικό χτύπημα, εκείνο που τελείωσε δυο χρόνια μετά, αυτήν την πολιορκία.

Ένα βιβλίο είμαι που με γράψαν εκείνα τα χρόνια, που ήταν οι Τούρκοι στην Κρήτη και ήρθα πιο μετά να είμαι σ.ένα ράφι και οι άνθρωποι με διαβάζουν. Τα χρόνια περνούσαν, οι μήνες και περίμεναν να με ανοίξουν να τους πω την ιστορία μου. Μια φορά το χρόνο με παίρναν στα χέρια τους για να με διαβάσουν. Κι εκεί εγώ ερχόμουν να τους πω την ιστορία μου. Που δεν ήταν μια αλλά πολλές αφηγήσεις από τη ζωή.

Πως ένα πρωί ενός χειμώνα, ντυμένη η χωρική με τα απλά και ζεστά της ρούχα καθόταν κι έψηνε με λίγο νερό και πολύ λάδι της ελιάς μια φάβα στο τσουκάλι για κείνη και την οικογένεια, και την έλιωνε και την έβαλε μετά μέσα στα πήλινα πιάτα και έβαλε και κρεμμύδι στο τραπέζι και μαύρες ελιές για να φάνε. Και πέρα στην άκρη ήταν ένας σωρός από χοχλιούς (σαλιγκάρια) που είχαν βγει ένα πρωινό μετά τη βροχή της νύχτας, να γλιστρήσουν πάνω στο βρεγμένο χορτάρι το σαλιωμένο κορμί τους. Να χαρούν το νερό και τον ήλιο. Μα τους άρπαξε χέρι ανθρώπινο και στοιβάχτηκαν μέσα στο σπίτι. Να τους πλύνουν, να τους μαγειρέψουν πολλούς μαζί να τους φάνε το βράδυ, μαζί με τη

ρακή, για να τους χωνέψουν. Και πέφταν σαν τη βροχή μέσα στα στομάχια τους.

Κ και Ρ τα πρώτα γράμματα της αγαπημένης αυτής πατρίδας. Που κρύβεται μέσα στο αγριεμένο κύμα της, το ξεσηκωμένο από τον άνεμο τον δυνατό. Κι ύστερα πιο λαμπρή ξανά προβάλλει, σαν το αστέρι του νότου και της ανατολής, κάτω από τον δυνατό, τον πιο κίτρινο απ. όλους τους ήλιους της γης, που της χαμογελά μέσα στο καλοκαίρι. Κι είναι κίτρινος και γλυκός κι όχι να πορτοκαλίζει και να καίει όπως στο ισημερινό και στις καυτές τις χώρες.

Μονάχα ζεσταίνει σ. αυτό το νησί από την άνοιξη ως το φθινόπωρο και τα κάνει όλα να φαίνονται χρυσαφιά.

Καλοσυνάτα. Τα γράμματα της είναι παρμένα από τον ήχο του κεραυνού. Του δυνατού, του πιο μεγάλου εξουσιαστή σ. αυτόν τον κόσμο. Κ και Ρ κρότος και Κρήτη, γιατί είναι βροντή το πάθος της για την λευτεριά και η γης η στέρα που τρίζει όμως μέσα μέχρι βαθιά από τα βήματα του χορού τα βαριά των αντρών όπως σηκώνονται στον αέρα. Λεβεντιά και δύναμη. Κι άπιαστη, σαν ένα μεγάλο, το πιο μεγάλο όνειρο στον κόσμο. Σαν τον κεραυνό. Που μονάχα ένας επισκέπτης μπορεί να συγκρίνει και να αισθανθεί. Ένας κατακτητής εναντίον και κατακτημένος από τη γοητεία της. Δεν είναι νησί. Είναι έρωτας. Είναι του ήλιου η σπορά, του αέρα και της θάλασσας. Δεν είναι στεριά είναι ηφαίστειο. Αυτό είναι το ηφαίστειο, η κορυφή του νότου. Είναι βροντή, κεραυνός. Είναι Κ και Ρ. Πίστη είναι και θέληση για μουσική από τις χορδές της λύρας και εκείνο το αίμα της παντοτινής νοσταλγίας. Μαγνήτης είναι. Θύμηση. Νόστος που πονάει, σαν τον πιο μεγάλο θρήνο, όσους με το αίμα της να κυλά στις φλέβες τους είναι μακριά της. Στο χάρτη την έχουν της

Ελλάδας. Μα είναι λάθος. Έπρεπε να είναι στον χάρτη του ουρανού, ένας λευκός και δυνατός χυμός από σταφύλια που χάνεται στο Αιγαίο. Η ρακή της. Κι απάνω της να απεικονίζεται ο Θεός πάνω στο θρόνο του. Εκεί κάπου στη μέση, στην κορυφή του Ψηλορείτη. Μαζί με τη σπηλιά του Δία. Που του άρεσαν οι ψηλές κορφές και τα χιόνια. Εκεί μέσα στα σύννεφα. Και οι άγγελοι με τη μορφή των μωρών να κάθονται γύρω γύρω, σε κάθε ακτή και να παίζουν με τα άσπρα κύματα.

Αυτό ήταν το σωστό.

Πέρασαν αιώνες πολλοί και τα τσουκάλια γεμίζουν κι αδειάζαν με το φαγητό τους. Και τα ρούχα τρίβονταν από τα άξια χέρια των γυναικών. Κι απλωνόταν στον ήλιο. Κι ο καρπός ωρίμαζε στ. αμπέλια, κι ύστερα τον επατούσαν μέσα στα πατητήρια. Και γινότανε κρασί μέσα στα βαρέλια. Κι η καθημερινότητα με τις έννοιες, σ.έκανε ξένο ή ντόπιο να ξεχνάς ότι πατάς πάνω στο θρόνο του Θεού. Ότι βρίσκεσαι στον παράδεισο. Στον μόνο παράδεισο, που θα μπορούσε ποτέ να φτιάξει το Άγιο του Πνεύμα. Μα δεν ανησυχεί ο Θεός, ούτε ο παράδεισός του. Γιατί πάνω στα κάστρα, που γκρεμίστηκαν, ξαναφτιάχτηκαν κι απομείναν, σαλεύει με τον αγέρα που φυσά το αγριόχορτο, που φύτρωσε από μόνο του, με μόνο ένα σπόρο του Θεού επάνω της. Κι όπως σαλεύει ψιθυρίζει στων ανθρώπων τα αυτιά, να τους θυμίσει, ότι πατάνε πάνω σ. άγιο χώμα, που αγίασε από το αίμα που χύθηκε για τη λευτεριά και ευλογήθηκε με την άγρια ομορφιά του από τη φύση. Και έτσι όλη η καθημερινότητα γίνεται απλά μικρή. Κι υπάρχει μόνο ο περιβάλλον χώρος. Αυτό. Μόνο. Με τα απαλά τα βήματα. Και δεν μοιάζει τούτος ο τόπος με κανέναν άλλον. Πουθενά. Δεν έχει όμοιο τέτοιο. Σ.όλη τη γη.

Ίσως και στο σύμπαν, έγγραφε με το μελάνι της η πένα κάποιου λόγιου, που φωτιζόταν με ένα κεριά μέσα στη νύχτα.

Σαν τη σκέφτομαι, μου αποκρίνεται με πράξεις και σημάδια στη σκέψη μου. Σαν και κείνο το μαργαριτάρι, που λένε οι παραβολές κι οι γραφές που μοιάζει η ουράνια βασιλεία. Που όποιος το βρει, τα παρατάει όλα, και σπίτι και εργασία και οικογένεια και τρέχει κοντά του, και πουλάει ότι έχει και δεν έχει για να το αποκτήσει. Αυτό είναι η Κρήτη. Ένα χώμα ζωντανό και ξεσηκωμένο.

Μια μάγισσα, από εκείνες τις πραγματικές, βγαλμένες από την Ατλαντίδα της. Ντυμένη στα καφετιά, και γκρι, στα χρώματα των βουνών της και πάνω στον μαύρο της μανδύα έχει κεντημένο τον ήλιο, και το φεγγάρι και την πνοή του ανέμου και τον βρέχει η αρμύρα της θάλασσας. Που παίρνει τα μυαλά όλων όσων μαγεύονται από την ομορφιά της. Ότι δεν μπορεί, αυτήν θα είδε ο Όμηρος και του έδωσε την μούσα για να γράψει για την Κίρκη. Την όμορφη μάγισσα που ξελογιάζει. Αυτή και τους λογικούς, τους μετρημένους και τους σοβαρούς ακόμα ξελογιάζει, και ακολουθούν πίσω από τον μανδύα της, το πέταγμα της πάνω από τη γαλανή θάλασσα. Αυτή που μπορεί να εμπνέει την πιο μεγάλη αγάπη απ.όλες. Αυτή η μάγισσα η Κρήτη, που ανταγωνίζεται με τον ανθρώπινο τον έρωτα στις καρδιές.

Κι ο τελευταίος Ενετός αφέντης της Κρήτης, ο Μοροζίνι έκανε τον σταυρό του για την ευτυχία εκεί, που μια νέα μέρα ξημέρωνε και θα βρισκόταν ακόμα εκεί. Με το κρητικό του ταίρι. Κι έσβησε το κεριά μ.ένα φύσημα και πήγε να ξαπλώσει. Έξω το πουλί, η κουκουβάγια έψελνε ύμνο στις ψυχές που είχαν φύγει. Κι ήταν πολλές. «Καληνύχτα» της είπε, «Καληνύχτα Μεγάλο Κάστρο, καλό μας ξημέρωμα». Κι όπως κοίταξε τη γάτα που

κουλουριασμένη αφέθηκε στον γαλήνιο ύπνο πάνω σένα
μαξιλάρι, τη λυπήθηκε, γιατί δεν μπορούσε να ξεχωρίσει πόσο
τυχερή ήταν που βρισκόταν σ.αυτόν τον τόπο. Μόνο έτρωγε,
έπαιζε και κοιμόταν, μέχρι να μεγαλώσει και τρεφόταν από τη
ζωή αυτής της πόλης, μα δεν είχε τη γνώση για να το καταλάβει.
Τη διαφορά από τους άλλους τόπους. Καημένη γάτα.

Στο κρεβάτι του κοιμόταν το ταίρι του. Στην άκρη της ζωής της.
«Αγαπώ τα μάτια σου», της ψιθύρισε, «που τα ερωτεύτηκα σαν
με φέρανε σ. αυτόν τον τόπο». Και τώρα πια δεν μπορώ να ζήσω
μακριά του. Πως θα ζήσω μακριά σου όμως; Αναρωτήθηκε και
ξάπλωσε να ονειρευτεί τον ουρανό με τα ασημένια αστέρια.
«Καληνύχτα, όμορφη».

Έτριξε η γη και σάλεψε ο αέρας. Κι η καμπάνα χτύπησε το ρυθμό
της για μια ακόμα γιορτή της γέννησης του Θεού. Στη γη. Μια
ακόμα γιορτή που στις εκκλησίες έλεγαν για την αξία της αγάπης.
Όχι μόνο του έρωτα, αυτό το αγαπάτε αλλήλους. Που το άκουσαν
μόνο σ' αυτό το νησί. Γι αυτό έγινε και το νησί της αγάπης. Γιατί
στην υπόλοιπη χώρα, στην άλλη Ελλάδα, ακόμα κι αν δεν
υπήρχαν εξωτερικοί εχθροί, ο πόλεμος ο εμφύλιος δεν
σταμάτησε ποτέ. Μπορεί επίσημα να άρχισε και να τέλειωσε
κάποτε, μα στην πραγματικότητα δεν τέλειωσε ποτέ, γιατί απλά
μόνο άρχισε. Εκεί ανάμεσα σε παλιούς και νέους άρχοντες, σε
πλούσιους και φτωχούς. Που ξεσηκώθηκαν ενάντια στις αδικίες
και για να κάνουν χώρο για τον εαυτό τους, αδίκησαν κι αυτοί με
τη σειρά τους, και άρπαξαν και καταπάτησαν κι αυτοί όπου και
όσους μπορούσαν. Για να καταλήξουν άρχοντες και αρχόμενοι
πάντοτε να πολεμούν μεταξύ τους. Ασταμάτητα. Για την εξουσία
και το χρήμα. Όσπου δεν τους απέμεινε ούτε χαμόγελο, ούτε
συναίσθημα, ούτε ανθρώπινη μορφή, παρά μόνο το κυνήγι για το

χρήμα και την απόκτηση αντικειμένων. Και μόνο η κατάθλιψη. Αυτό ήταν και είναι και θα είναι η υπόλοιπη Ελλάδα, μέχρι να την εξαλείψουν με την εθνική της μορφή. Γιατί έτσι κι αλλιώς δεν είναι χώρα, είναι ένα συνοθύλλευμα ανάμεσα σε κτίρια αρχαία μνημεία και ανθρώπους θηρία. Που ακόμα κι αν κάποιος προσπάθησε να αλλάξει, δεν τα κατάφερε ποτέ να τους δώσει ανθρώπινη ζωή ξανά. Όλη η υπόλοιπη χώρα είναι μια αυταπάτη, ένας αντικατοπτρισμός ενός σπασμένου καθρέφτη. Που πέφτει κάτω σε κομμάτια και κόβει στο πέρασμα του πολλά θύματα.

Και μοναχά στην Κρήτη το λάβαρο ανέμεινε ακόμα στολίζοντας τη ζωή με γέλιο, ανάσα, χαρά, αγάπη και όμορφες εικόνες. Εδώ δεν είχε εξουσία ο πόλεμος κι η αδικία ανάμεσα στους ανθρώπους. Κι ας υπήρχε η βεντέτα. Όλα αυτά δεν ήταν παρά μικρά και μεμονωμένα που δεν γενικεύτηκαν ποτέ. Εδώ η ψυχή έμεινε αμόλευτη, εδώ περιφρουρούσαν την ευτυχία. Γι αυτό κι εδώ συνεχίζει η ζωή, όταν στην άλλη χώρα φωλιάζουν οι αρρώστιες κι ο θάνατος. Μήτε τα κορμιά τους δεν αντέχουν την ασχήμια της ψυχής τους και αρρωσταίνουν και πεθαίνουν. Κι η σκληρότητα γίνεται ένα κομμάτι μέταλλο, που το πετάν με κακία και τους γυρίζει πίσω και τους χτυπά σ.εκείνη ακριβώς την στιγμή που βρίσκονται σε αδυναμία, σε ανάγκη. Κι απλώνουν το χέρι για να βρουν την αγάπη, την ανθρωπιά και την βοήθεια. Αλλά δεν υπάρχει. Την σκότωσε το μέταλλο που επιστρέφει για να θερίσει σαν δρεπάνι κι αυτούς.

Και θρήνος απλώθηκε «εν Ραμά της Γαλιλαίας», που η παγκόσμια αλυσίδα του μίσους που τους έδεσε όλους, φέρνει ξανά αυτό το κλάμα. Παράδεισος και κόλαση.

Κι η πνοή που έφερνε τα γεγονότα από τον έξω τον υπόλοιπο κόσμο, θέλησε να μάθει γι αυτόν. Θυμάμαι είπε. Και ρώτησε.....

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

-Γέμισε το κενό; Ρώτησε ο αέρας, τα δέντρα και η άμμος.

-Όχι, γεμίζει ποτέ το κενό το άναρχο; Μονάχα εμφανίζονται μορφές. Μέσα στη σκιά. Όπως στους μεγάλους συγγραφείς το ζώο ακολουθεί τη μοίρα του αφέντη του και την εξάρτηση από τη ζωή του που ακολουθεί, έτσι και ο άνθρωπος, αναζητά και ακολουθεί την μορφή που εμφανίζεται. Άλλοι λένε πως είναι η μοίρα που σπρώχνει σε συγκεκριμένους ανθρώπους. Μα και τα σκυλιά ακολουθούν τα αφεντικά τους. Οι άνθρωποι ακολουθούν για την ολοκλήρωση.

-ΦΦΦ, μεγάλη απάντηση για μια ερώτηση μονάχα. Σφύριξε η παράλια μέσα από τον αέρα της. Εγώ σε ρώτησα τώρα αν γέμισε το κενό μετά από τόσα γεγονότα.

-Πρέπει να φύγω. Δεν υπάρχει εκεί έξω παρά μονάχα το κενό. Η απουσία.

Γαλάζια νερά και πράσινα δέντρα, όλα σκοτεινά μέσα στη νύχτα που μισόφεγγε κρατήσανε καλά τη σιωπή και το μυστικό της. Στην τελική ευθεία της ζωής της.

Ήταν ασημένιο του φεγγαριού το αχτάρι πάνω στον ουρανό. Και στο αδράχτι του έπλεκε τις φωτιές κρυφά και μυστικά απ. αυτές που φώτιζαν τη νύχτα στο πέρασμα του. Καημούς και ελπίδες των σκλαβωμένων Ελλήνων. Πέρα από το φως του γυάλιζε δίπλα

στην παράλια ένα κάθισμα από ψάθα πλεχτή και μια γυναίκα δίπλα πάνω στα βότσαλα καθισμένη να ανακατεύει τα πετραδάκια και την άμμο, που το νερό της έβρεχε τα πόδια στην άκρη του γιαλού. Αυτήν την κόρη ρώτησε η φύση. Μια κόρη ανάμεσα στις τόσες.

Δίπλα της καθισμένος το ταίρι της. ...ο αρραβωνιαστικός της. Γυάλιζε το μέταλλο της υποτέλειας στο φως του φεγγαριού. Είχε περάσει σχεδόν ένας χρόνος κατακτημένοι από τον Οθωμανό δυνάστη.

Εκεί πέρα στην αιώνια παραλία φωτιές φαινόταν απ. αυτές που ανάβανε πάνω στον Γιούχτα. Επάνω στην υπόλοιπη χώρα χλώμιαζε ο ουρανός. Χλωμός και στις σκλαβωμένες πόλεις. Μα αυτός πάνω από το νησί ήταν πάντα γαλανός. Γιατί η Κρήτη ήταν δώρο Θεού και το πλατύ χαμόγελο του σχημάτιζε. Και την άλλη μέρα, πάνω από τη μεγάλη παραλία, ανέτειλε και πάλι ο Ήλιος ο αντάρτης, να δώσει εκείνο το καταγάλανο φως στον ουρανό. Πουθενά αλλού δεν γυάλιζαν έτσι τα δέντρα. Πουθενά αλλού δεν ήταν τόσο καταπράσινα τα φυλλώματα. Και πουθενά αλλού η αντίσταση δεν ήταν τόσο μεγάλη.

Γεμίζοντας το κενό και καμπυλώνοντας τον χωροχρόνο.

Της πανσελήνου το φεγγάρι ολόγιωμο φώτιζε, ναι φώτιζε ψηλά τον ουρανό, ανοίγοντας το μαύρο της νύχτας, πάνω απ. το παλιό ενετικό λιμάνι με τα υπολείμματα της ιστορίας με τα νέα όρια, τους θόλους και τις κάμαρες τους, που ανάμεσα τους έβρισκαν καταφύγιο οι σύγχρονοι άνθρωποι, ρίχνοντας φως μαζί με τα υπόλοιπα τα φώτα, τα ηλεκτρικά, στα μάτια των ανθρώπων, που αντίκρυσαν την ομορφιά αυτού του λιμανιού, που δεν είχε διαφορά μεγάλη, παρά μονάχα το δρόμο από εκείνα τα αρχαία

τα παλιά τα μεσαιωνικά, και βάρκες περήφανες, και όμορφες λικνίζονται κάτω από το φως, μέσα στα νερά του λιμανιού. Εκείνα τα φώτα που κρέμονται απ. του δρόμου τις γωνίες κι όταν τα κοιτάς σου φέγγουν το δρόμο προς τη θάλασσα, να μπεις βαθιά και να σε παρασύρουν σ. ένα τούνελ σκοτεινό, που η θάλασσα κυριαρχεί ρισκάροντας των ανθρώπων τη ζωή, και φέρνοντας τον εχθρικό στόλο, όπου δεν έχει εξουσία ο άνθρωπος. Ούτε τα τείχη, ούτε τα κανόνια μπορούσαν να κρατήσουν τους νέους θαλασσοπόρους που αφήνονται μέσα στη μοίρα να κυριαρχήσουν, αντικαθιστώντας την παλιά θαλασσοκρατία της Βενετίας.

Κι έτσι κοιτώντας από τη θάλασσα στα βουνά τα καφετιά, πίσω που ο ήλιος κρυβόταν στο βασίλειμα του προς τη δύση φάνηκαν οι φωτιές πάνω στα καράβια. Ερχόταν οι Τούρκοι. Μέσα στον 17ο αιώνα να κατακτήσουν το Χάνδακα. Αρχαία βουνά από την προϊστορία μέσα στις ακτές του λιμανιού βρίσκανε την άκρη του νερού, κι όμως η αιωνιότητα τους καθόλου δεν έβαλε σε σκέψεις τα φανατικά μυαλά των ανθρώπων που ήρθαν να κατακτήσουν το αιώνιο νησί της Κρήτης.

-Ακούσατε τη φωνή μου, ρωτούσε μέσα στη νύχτα η πόλη του Ηράκλειου; Ακούσατε τη φωνή μου; Ρωτούσε την γυναίκα που καθόταν στην παραλία με τον άντρα της δίπλα. Ρωτούσε κάθε γυναίκα, που βρέθηκε στις ακτές του, στον Χάνδακα όταν ερχόταν οι Τούρκοι για να τον κατακτήσουν.

Κανείς δεν του απαντούσε, κι η πόλη με κάθε σφύριγμα του άνεμου, ψιθύριζε

-Φύγετε...φύγετε...όλοι να φύγετε. Γιατί η πόλη ήξερε το μέλλον και το χαμό που θα ακολουθούσε, αλλά κανείς δεν άκουγε.

- Δεν ακούτε, δεν ακούτε.... ψιθύριζε με αγωνία. Και θα υποφέρετε όλοι.

Όμως οι κρητικοί που είχαν μείνει μαζί με τους Ενετούς, να υπερασπιστούν σθεναρά την πόλη, όχι, δεν άκουγαν και δεν υποχωρούσαν. Τη ζωή τους δεν την λογάριάζαν, κι ας κινδύνευαν. Κι ώσπου δεν έμειναν πολλοί, μετρημένοι και λίγοι, όταν κατακτήθηκε ο Χάνδακας.

Ήταν το κοινό, κι ο όχλος που φωταγώγησε τους δρόμους με τα φανάρια του, οι νέοι κάτοικοι, οι κατακτητές και δεν τους ενδιέφερε ποτέ, για την ιστορία αυτού του τόπου, για το τι είχε γίνει μέχρι τώρα. Αυτοί απλά ταξίδευαν και χαιρόταν την ομορφιά του τόπου. Κι όμως τον είχαν λεηλατήσει, όπως πάντα κάνουν οι ταξιδιώτες του πόλεμου. Στην αρχή χαιρετίζοντας τον ήλιο και τη θάλασσα, κι ότι γύρω υπάρχει, κι ύστερα λεηλατούν ότι είχαν κτίσει οι παλιοί κάτοικοι, κι αυτούς μαζί.

Κι όπως δεν είχαν σχεδόν καθόλου πια ανθρώπινη υπόσταση, κανείς δεν υπολόγισε αυτούς που έμειναν πίσω να υποφέρουν. Κι ύστερα περάσαν τα χρόνια, κι οι άνθρωποι πολλαπλασιάστηκαν ξανά. Εχθροί και ντόπιοι μαζί. Τα παιδιά μεγάλωναν και γινόταν πολέμαρχοι. Όπως δεν θα έπρεπε να είχε γίνει. Μα τα χρόνια ήταν πολλά και παλιά πολύ, κι οι άνθρωποι δεν γνώριζαν και δεν καταλάβαιναν.

-Έλα σε μένα, σαν να είχε κι ο Κούλες στόμα μιλούσε κι έλεγε.
Έλα σε μένα, κόρη της Κρήτης, φώναζε, να βρεις την αλήθεια της ζωής σου. Έλα να σου πω τι σου έχει απομείνει. Μέσα σ' ένα Αύγουστο, έλα που η πέτρα μου είναι ζεστή. Γιατί ποτέ δεν καταλάβατε, ποτέ κανένας άνθρωπος δεν μας κατάλαβε.

-Η ιστορία μου, η πέτρα μου, δες κι είναι από τα παλάτια της Κνωσού, φτιαγμένη, εκείνα που ο άνθρωπος τα έφτιαχνε, κι ο σεισμός τα κατεδάφιζε ξανά. Από εκείνα της τελευταίας καταστροφής με φτιάξανε. Κι εκείνα χαρά ήτανε κάποτε και στέγη κι ύστερα έγιναν καταστροφή. Έλα σε μένα και κοίτα να δεις πως με φτιάξαν για το θάνατο. Είπαν για την υπεράσπιση, μα είναι κι αυτό για την καταστροφή. Εγώ θα μείνω να σου μιλάω, εγώ θα μείνω να σου φωνάζω, εγώ θα μείνω να σου ψιθυρίζω. Εγώ θα μείνω. Έλα να σου πω. Ότι τίποτα δεν πηγαίνει μόνο με τη χαρά, αλλά πλάι ακολουθεί και η δυστυχία. Από τις μινωικές κατακτήσεις, στην άλλη άκρη του σήμερα. Από τις αφηγήσεις των μεγάλων ποιητών για την πέτρα μου, μέχρι την μοναδικότητα μου.

Ακόμα κάπνιζαν τα ερείπια, όταν το μαντήλι στο λαιμό της κόρης ανέμισε στον αέρα, κι εκείνη ξεκίνησε για το κάστρο της θάλασσας.

-Μα δεν είναι όλα άσχημα τώρα πια, απάντησε η κόρη στον αέρα και το κάστρο.

-Σκέψου, βγες, δες και άκουσε. Η ζωή έρχεται, της απάντησε. Κι όταν έφτασε κάτω στο λιμάνι, άκουσε το κάστρο να της ψιθυρίζει μια αρχαία ιστορία, για το Δια. Πού γεννήθηκε στο Λασίθι από τη Ρέα, που κρύφτηκε στην σπηλιά της Δίκτης για να τον γεννήσει, καθώς ο άντρας της ο Κρόνος, έτρωγε όλα τα παιδιά που γεννούσε η Ρέα αμέσως μόλις γεννιόταν, από τον φόβο μη μεγαλώσουν ποτέ και τον εκθρονίσουν. Σ. εκείνο τον τόπο βρισκόταν και μια γλυκεία παρθένα κόρη, εκεί ερχόταν κι ο βασιλιάς ο Μίνωας κάθε εννέα χρόνια. Κι όταν την είδε την ερωτεύτηκε. Και την κυνηγούσε μέσα στα δάση και τα λιβάδια για εννέα μήνες, ώσπου ρίχτηκε στη θάλασσα, για να γλυτώσει

απ. αυτόν και η Άρτεμις την μεταμόρφωσε σε θεά. Εκεί στο λιμάνι της Χερσονήσου χτίσανε οι αρχαίοι έναν ναό στην Βροτυμάρτυδα Άρτεμη, σε ανάμνηση αυτού του μύθου για την αρχαία θεά. Εκεί όπου οι αρχαίοι ήξεραν πως υπήρχε πύλη διόδου από τα κοντινά αστέρια προς τη γη, και από εκεί ερχόταν άλλοι πολιτισμοί προς την Ατλαντίδα, που ανάμεσα στην Κρήτη και την Σαντορίνη λένε πως βρισκόταν και βυθίστηκε. Μα έχει υφαίστειο εκεί και εξερράγη και πολλές γαίες στα ιστορικά χρόνια καταποντίστηκαν. Στην Ατλαντίδα, που οι κάτοικοι της είχαν διαστημόπλοια κι ίσως και επικοινωνία με τους άλλους πλανήτες.

Εκεί στην αστρική αυτή πύλη που πάνω τους χτίστηκε η παλαιοχριστιανική βασιλική στο Καστρί της Χερσονήσου.

Ερείπια είναι τώρα πια, μα δεν έχει σημασία. Γιατί σ. εκείνα τα μέρη της Δίκτης πήγαινε κάθε εννέα χρόνια ο βασιλιάς ο Μίνωας, ο οποίος δεχόταν αιχμάλωτους Αθηναίους. Οι Άτλαντες, η ιστορία θα σου πει, νίκησαν κάποτε τους Αθηναίους. Κι ύστερα στο μινωικό ανάκτορο απ. όπου και είμαι φτιαγμένος, άκου μια ιστορία που θα γραφτεί και θα πει πως έγινε.

Από τις Ηράκλειες πύλες του Γιβραλτάρ και πέρα εισήρθαν στη Μεσόγειο οι Άτλαντες, κατακτώντας την Αττική γη και το Αιγαίο. Οι Μινωίτες, με τον πολιτισμό τους. Και συνωμοσία στο αρχαίο παλάτι μέσα θα γράψει ο νέος ποιητής πως εξυφάνετο.....

Περιγράφοντας τους σκλάβους Αθηναίους μέσα στο παλάτι της Κνωσού και πως αυτοί υπέφεραν κάποτε. Κι η μοίρα ειρωνικά θα έφερνε στους απόγονους τους μια νέα σκλαβιά γι αυτούς να ακολουθήσει.

Τα ερείπια του κόσμου.

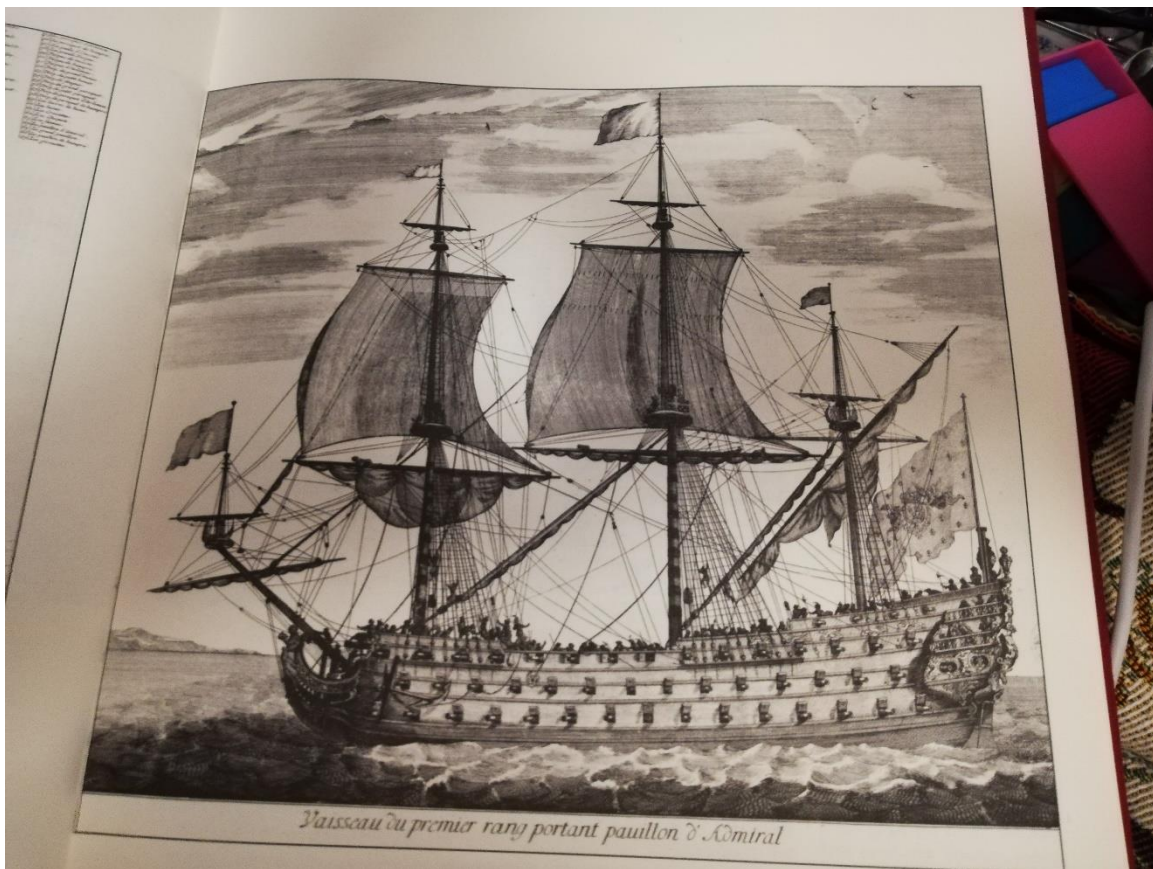
Μαζί με την οδό Θεοτοκοπούλου από τους πιο παλιούς δρόμους χάραξης είναι και η λεωφόρος Αρχιεπίσκοπου Μακάριου, όπως λέγεται σήμερα, δεξιά του προμαχώνα του Παντοκράτορα, εντός της πόλης, όπως η οχύρωση είναι σήμερα ορατή. Το τμήμα που σώζεται πρόκειται για ανακατασκευή του 17ου αιώνα και στο τέλος του δρόμου, πριν βγει κανείς στο λιμάνι το ενετικό, υπάρχει μια πόρτα που οδηγεί μέσα στο περιτείχισμα, στη σήραγγα εντός του. Όλο αυτό το τμήμα καταστράφηκε κατά την πολιορκία του Χάνδακα τα τελευταία από τα 22 χρόνια που κράτησε αυτή από τους Τούρκους. Όταν τα γκρέμισαν σε μεγάλο μέρος από την άλλη μεριά τα τείχη περάσαν απ. αυτόν τον δρόμο οι εχθροί στο εσωτερικό της πόλης. Κι όταν τα κοιτάζεις από αυτήν την μεριά της Αρχιεπίσκοπου Μακάριου και τα συγκρίνεις με τα υπόλοιπα τείχη του μεγάλου κάστρου, καταλαβαίνεις ότι είναι νεόκτιστα, ότι έχουν ανακατασκευαστεί. Μετά την κατάληψη της πόλης από τους Τούρκους, ξαναχτίστηκαν τα τείχη που τα είχαν γκρεμίσει ανατινάζοντας τα με φουρνέλα μέσα από λαγούμια, υπόγειες στοές που έσκαβαν κάτω από τα τείχη μέσα στη γη και με τα κανόνια που χτυπούσαν από τη θάλασσα. Και έτσι ολοκληρώθηκε ξανά η οχύρωση της πόλης μετά την κατάληψη-παράδοση της από τους Ενετούς.

Εκεί κάτω στο ενετικό λιμάνι μπροστά στον μικρό όρμο, τον κόλπο του Δέρματα, το ανοιχτό πέλαγος που σκάει το κύμα του στα ρηγά, κάνει την πέτρα να ξεχωρίζει μέσα στη μεγάλη θαλασσοταραχή. Μεγάλα άσπρα αφρισμένα κύματα ξεσπάνε,

μέχρι πέρα στα βαθιά κι εκείνο το γαλαζοπράσινο χρώμα του νερού φαντάζει απειλητικό για κάθε επίδοξο επισκέπτη. Σε μεγάλα κύματα χτυπάει και πέρα σ. όλο το παραθαλάσσιο τείχος το μπεντενάκι, όλο δύναμη και μεγαλείο. Και στον ίδιο τον Κούλε, χτυπάνε πάνω μέχρι ψηλά τα αφρισμένα κύματα χτυπώντας πάνω στα διαχωριστικά τοιχώματα με μανία, κάθε που ο άνεμος φτιάχνει απειλητικά τα κύματα, να φουσκώνουν και να χύνονται με μανία, κι ούτε οι πέτρες, ούτε τα βράχια και τ.αναχώματα μπορούν να σταματήσουν την ξέφρενη πορεία τους, καθώς χύνονται ορμητικά και με την μανία της δύναμης του νερού πάνω στο κάστρο. Κι αυτός περηφρονητικά χαμογελά πάνω στη λύσσα τους να τον βλάψουν. Και μονάχα εκείνο το μαρμάρινο λιοντάρι, το έμβλημα του χτυπώντας φθείρανε. Μα κι εκείνα χαιρέκακα, αποσύρονται και χτυπάνε ξανά, γιατί ξέρουν πως με τη δύναμη τους, του κάνουν ζημιά στα θεμέλια του. Μα ο πέτρινος γέρος, ο Κούλες δεν ανησυχεί, γιατί ξέρει πως θα τον επισκευάσουν ξανά και ξανά, όσα χρόνια κι αν περάσουν και θα στέκεται για πάντα εκεί, όσο θα υπάρχει αυτή η πόλη.

Ήταν άραγε αυτή η δύναμη των κυμάτων που ταρακουνάει τα πλοία που προκάλεσε το ατύχημα στο La Therese, ήταν άραγε αυτή η αίτια που παραπάτησε ο ναύτης με το δαυλό κι έβαλε φωτιά στο μπαρούτι, κι έγινε το ατύχημα κι αυτό τινάχτηκε στον αέρα; Και χάθηκε μέσα στο μπλε στα βαθιά της θάλασσας, που κι αυτό το μονότονο μπλε διακοπτόταν από τα αφρισμένα κύματα, για να ανάψει τη φωτιά ξανά και ξανά μέσα στους αιώνες, και την πέτρα να την κάνει ματωμένη. Η μήπως ένα από τα κανόνια αντί να ρίξει την οβίδα προς τα έξω, από λάθος την έριξε προς τα μέσα τινάζοντας το καράβι στον αέρα;

Καραβέλα, από εκείνες τις παλιές, που είχαν εκείνα τα τόσο μεγάλα και περίτεχνα πανιά, με τρία κατάρτια και δυο σειρές πανιά πάνω τους, με τα φλάμπουρα και τις τρεις σειρές κανόνια, που η άκρη τους έβγαινε μέσα από ξύλινες μπουκαπόρτες-ανοίγματα πάνω στο ξύλινο σκαρί του πλοίου, για να χτυπήσουν τον εχθρό. Κι από κάτω πάντα υπήρχε στο βάθος η διπλή σειρά με τους κωπηλάτες, για να προχωρά το καράβι στη νηνεμία. Έτσι ήταν κι αυτή η ναυαρχίδα.

Απέναντι από τον κόλπο του Δερματά δεσπόζει η ομώνυμη πύλη, τμήμα κι αυτή του παραθαλάσσιου τείχους, που την κοίταζαν με τα κιάλια οι πολιορκητές μέσα από τη θάλασσα και ονειρευόταν τη στιγμή που θα έπαιρναν στα χέρια τους αυτή την πόλη, αυτό το κομμάτι της Κρήτης. Με τα σημάδια του χρόνου το ενετικό αυτό παραθαλάσσιο τείχος βρίσκεται σήμερα γκρεμισμένο και

καταπατημένο με τα τμήματα του να έχουν μετατραπεί σε οικήματα, τα οποία κι αυτά στη συνέχεια, εγκαταλείφθηκαν και ερήμωσαν.

Από την άλλη μεριά κι ακριβώς εκείνη που τελείωνε η μεσαιωνική πόλη, βρίσκεται ο προμαχώνας του Αγίου Ανδρέα, στο τέλος όλου αυτού του περιτειχίσματος και ενωμένος με τον προμαχώνα του Παντοκράτορα. Εκεί μετά τον κόλπο του Δερματά στη θάλασσα έβγαινε ως κάτω το τείχος, όπου είχαν αρχικά χτίσει οι βυζαντινοί κι ύστερα ανακατασκεύασαν οι Ενετοί, εκεί ήταν το δυτικό άκρο της πόλης, κομμένο σήμερα από τον παραλιακό δρόμο με τους φοίνικες που περνά εκεί. Σπασμένο από τα κανόνια των Τούρκων που έβαλαν μέσα από τα καράβια τους, χτυπώντας με τα κανόνια τους από τη θάλασσα τα τείχη. Ακριβώς απέναντι του μετά το δρόμο χάσκει η συνέχεια του, το υπόλοιπο τμήμα του τείχους και του προμαχώνα του Αγίου Ανδρέα, όπου φαίνεται από τη διαφορά της πέτρας από την οποία κατασκευάστηκαν τι είχε απομείνει μετά τους βομβαρδισμούς και τι ανακατασκευάστηκε μετά. Στην πιο παλιά κατασκευή δεν είναι τόσο λεία η πέτρα, τμήμα του ενετικού-βυζαντινού οχυρώματος, ενώ οι πιο λείες πέτρες είναι μεταγενέστερες. Πολλές φορές είναι δύσκολο να διακρίνουμε τα όρια των παλιών και των καινούριων τμημάτων, ενώ άλλες φορές είναι πιο ευδιάκριτα. Εκεί που σπάσανε τα τείχη συμπληρώσανε με καινούριες πέτρες τα κομμάτια που λείπανε. Κι όσο διαρκούσε η πολιορκία, προσπαθούσαν να επιδιορθώσουν τα τείχη. Μέχρι και γυναίκες πήγαιναν να βοηθήσουν σε αυτό. Πέτρες κουβαλώντας και σακιά με χώμα. Εκεί δίπλα στα κανόνια. Και κάποιες σκοτωνόταν. Σαν ξεκινούσε επίθεση ξανά. Και να φύγουν δεν προλάβανε. Η και κάποιες στο φευγιό χτυπιόταν. Και τις έβρισκαν χτυπημένες, με ξεσκισμένο το μπούστο του φορέματος τους, κι

άλλες του πουκαμίσου τους, με τα μάγουλα ματωμένα άλλες ανάσκελα, άλλες μπρούμυτα κι άλλες πεσμένες πάνω στο χέρι τους γερμένες στο πλαι. Με το σακί με το χώμα ακόμα κρατημένο στο άλλο χέρι και το κεφάλι τους να ακουμπά σ.αυτό σαν προσκεφάλι. Σαν να κοιμόταν. Για πάντα. Με τα παιδιά των γυναικών αυτών στα χέρια οι γιαγιάδες, και οι άντρες τους αναζητώντας τις αργότερα για να τις βρουν έτσι.

Ανεβαίνοντας στην οδό Εφόδου, εκεί ακριβώς που στρίβει ο προμαχώνας του Αγίου Ανδρέα, μπορεί να καταλάβει κανείς και από το ίδιο το όνομα του δρόμου, ότι ακριβώς εδώ ήταν το σημείο όπου μέσα από τα γκρεμισμένα τείχη περάσαν οι Τούρκοι να βγούνε στο εσωτερικό της πόλης, στην οδό Αρχιεπίσκοπου Μακάριου.

Πάλεψαν σκληρά Ενετοί και Κρητικοί για να τον κρατήσουν. Μέχρι και δεύτερη σειρά υπεράσπισης της πόλης πίσω από τα καταστραμμένα τους τείχη είχαν δημιουργήσει με ξύλινα τμήματα που ξήλωναν από τα σπίτια τους για να δημιουργήσουν ένα φράγμα υπεράσπισης. Αυτό το πρόχωμα ονομάστηκε ματωμένο καθώς έγιναν μεγάλες σφαγές κατά τις μάχες και τις προσπάθειες να κρατήσουν την πόλη κατά τις εφόδους των εχθρών.

Ακόμα και στον επόμενο προμαχώνα του Παντοκράτορα βλέπει κανείς καθαρά ένα παλιό κομμάτι τείχους που «ψηλώνει» με καινούριες πέτρες στο τελείωμα του. Βέβαια ανακατασκευές γινόταν και μετά από σεισμούς κ πιθανώς κάποιες καταρρεύσεις σε κάποια τμήματα. Εκεί γύρω από την πύλη οι δυο μικρές πλατείες που κατηφορίζουν, μας λένε τα ιστορικά στοιχεία, ήταν υπήρχαν πάντα εκεί. Από τότε που κατασκευάστηκαν τα τείχη. Τόσα χρόνια.

Και κάπως έτσι κατέκτησαν και αυτοί οι εχθροί την πόλη, που ήταν κατεστραμμένη και δεν είχε πια να προσφέρει κάτι. Την κατάκτηση και τον έλεγχο των λιμανιών και του εμπορίου, και τα δέντρα τα ψηλά, να λαμπυρίζουν στον ήλιο και τον αέρα σαν να στράφτανε πάνω τους χίλια μαργαριτάρια στο μεσημέρι του καλοκαιριού. Είχε τον πιο γαλανό ουρανό απ. όλους και τον πιο λαμπερό και καυτερό ήλιο. Αυτόν που κάνει τους καρπούς να φαίνονται ώριμοι και εύγεστοι και τους ανθρώπους να ανθίζουν και να αναζητούν τη ζωή και τον έρωτα. Όταν σ. όλα τα άλλα μέρη πια έχει η αναζήτηση αυτή τελειώσει, εδώ συνεχίζουν να ζουν.

Γι αυτό ήρθαν οι Τούρκοι. Και γι αυτό ήρθαν. Για την ομορφιά του τόπου. Κι εκείνον τον Σεπτέμβρη της παράδοσης, εκείνον τον Σεπτέμβρη που το λιοντάρι των Ενετών μαρμάρωσε για πάντα κι ήρθε μετά να πάρει τη θέση του στο συντριβάνι. Αργότερα όμως, εκεί σκαρφάλωσε, πετρωμένο. Ήταν ήδη πέτρα, κι όμως σκαρφάλωσε να μείνει εκεί στο πιο ιστορικό σημείο της πόλης. Και δεν κοιτά κάτω πια, δεν κοιτάει την πόλη, δεν την αντικρύζει. Ψηλά κοιτάει κι αυτό κι όλη η υπόλοιπη οικογένειά του. Ψηλά στον αέρα, θαρρείς και πέρα από το ανάκτορο, σήκωσε το βλέμμα του για να δει τη θάλασσα. Κι αυτό και τα άλλα. Και δεν ήθελαν να δουν και τις νέες εκτελέσεις των πατριωτών που θα ερχόταν μετά τη νέα κατάκτηση εκεί. Τα λιοντάρια αποστρέψαν το βλέμμα τους στους ανθρώπους και αποφάσισαν να κάνουν παρέα στο νερό. Και στους μοναχικούς ανθρώπους που θα ερχόταν αιώνες μετά, χωρίς κανένα στη ζωή τους, και θα καθόταν εκεί, εκεί κάτω από την πηγή τους, για να κάνουν παρέα και να συνομιλούν μαζί τους. Για να έχουν παρέα την πόλη.

Κι εκεί κάτω το άλλο νερό, το θαλασσινό, αγρίεψε από τον άνεμο. Εκείνη την μέρα, και τις άλλες, τις πικρές εκείνου του Σεπτέμβρη του 1669, που άδειαζε η πόλη από τους Ενετούς. Πάντα φυσάει στο Μεγάλο Κάστρο. Μα εκείνη τη μέρα, στον κόλπο κάτω του Δερματά, τα κύματα είχαν σηκωθεί ψηλά και φτάναν μέχρι μέσα, σβήνοντας και τις τελευταίες φωτιές της νύχτας, και τον καπνό από το μπαρούτι, των πρώτων ημερών της παράδοσης, εκεί στον προμαχώνα του Αγίου Ανδρέα.

Στη θεία δίκη και στο σύμπαν, που γυρνούσε πίσω και επέστρεφε κάθε κακή πράξη. Γιατί μόνο του άφησαν το Βυζάντιο οι Παπικοί, οι δυτικοί και δεν νοιάστηκαν να πέσει η Πόλη και όλο το υπόλοιπο Βυζάντιο στα χέρια των Τούρκων. Όμως να που οι Τούρκοι κατέβηκαν και κατέκτησαν το Αιγαίο και μέχρι το νότο αρπάξαν και την Κρήτη. Και κρατώντας μόνο ο Χάνδακας, τότε οι δυτικοί και ο Πάπας συνειδητοποίησαν πως έχαναν μια δική τους πια κτήση, Ενετών, παπικών, χριστιανών καθολικών δηλαδή. Και έστειλαν όσο στρατό μπορούσαν. Μα δεν μπόρεσαν να τη σώσουν και έπεσε στα χέρια των Τούρκων. Αν είχαν βοηθήσει και δεν έπεφτε η Κωνσταντινούπολη στους Τούρκους, ίσως αυτοί να μην είχαν κατέβει μέχρι την Κρήτη.

Και στα παλιά ξύλινα βαριά σκαλιστά σεντούκια, κουβαλούσαν οι Ενετοί μέσα κλεισμένα ότι μπορούσαν να κουβαλήσουν, φεύγοντας από την πόλη. Και το ιστορικό αρχείο και τα έγγραφα τα οικονομικά και τα κοινωνικά, ότι αφορούσε την ζωή της πόλης τους αιώνες της ενετοκρατίας. Και πίνακες μεγάλων ζωγράφων που φορτώθηκαν σε πέντε γαλέρες για να φύγουν, όλα όσα είχαν μεγάλη αξία. Κι έφευγαν κι αυτοί που είχαν εκεί γεννηθεί, πολλά χρόνια, αιώνες μετά την ενετική κατάκτηση της πόλης. Αυτοί οι Ενετοί δεν γνώρισαν άλλο σπίτι ποτέ από αυτή την πόλη. Κι

επειδή ο άρχοντας των λιονταριών, ο Μοροζίνι, παραδόθηκε, οι νέοι κατακτητές που ήρθαν να διώξουν τους παλιούς, τους επέτρεψαν να πάρουν τα υπάρχοντά τους και να φύγουν. Κι έτσι θα γινόταν πάντα, θα ερχόταν άλλοι να διώξουν αυτούς. Πάντα κάποιος θα ερχόταν να κατακτήσει αυτήν την πόλη και να γράψει στην ιστορία της, εκείνη την απίθανη, της μιας κατάκτησης μετά την άλλη, που φάνταζε σαν παραμύθι στα μάτια των μικρών παιδιών, που διάβαζαν στους επόμενους αιώνες την ιστορία της. Ένα παραμύθι. Ένα παραμύθι ζωής με κακούς δράκους-κατακτητές και χριστιανούς ήρωες κρητικούς, που πέθαιναν θυσιαζόμενοι για την ελευθερία τους.

Και κάπως έτσι έφευγαν οι ξένοι, που θεωρούσαν και δικό τους αυτόν τον τόπο, αφού πολλοί εκεί είχαν γεννηθεί. Μα είχαν έρθει από μακριά και δεν είχαν ρίζα από εδώ. Ήταν απλά ξένοι. Και επειδή γάμοι είχαν γίνει ενετο-κρητικοί, κάποιοι κρητικοί τους ακολούθησαν στη Βενετία, φεύγοντας μαζί τους από το Χάνδακα. Και κάποιοι έμειναν εκεί μαζί με τους κρητικούς που ήτανε ζευγάρι. Και έγιναν Έλληνες με τα χρόνια, και μονάχα τα ελληνοποιημένα και παραφθαρμένα επώνυμα τους, έμειναν να θυμίζουν στον αιώνα, μοιάζοντας λίγο με ιταλικά, εκείνη την παλιά καταγωγή τους.

Την τελευταία μέρα της ενετοκρατίας, παραδόθηκαν τα κλειδιά της πόλης. Από τα πολλά της κάστρα, τις πύλες, τις αποθήκες τροφίμων, των δημόσιων κτιρίων, του θησαυροφυλακίου. Όλα μέσα σε έναν μεγάλο ασημένιο δίσκο προσφέρθηκαν στον επικεφαλής πασά. Από εκείνες τις κλειδαριές, τις μεγάλες τις σιδερένιες τις μαύρες, που έφτιαχναν τα χρόνια τα παλιά οι σιδεράδες κι αμπάρωναν τις πόρτες.

Κι ύστερα ανέβασαν το λάβαρο με το κόκκινο μισοφέγγαρο εκεί που υπήρχε το άλλο το παλιό του Αγίου Μάρκου. Και πλήρωσαν ρεγάλο δουκάτα οι Τούρκοι στον ενετό απεσταλμένο και στους συνοδούς του και φυσικά στον προδότη, που πρόδωσε την πόλη. Υπήρχε και αυτός ο Ανδρέας Μπαρότσης, που το έκανε αυτό. Εκεί πέρα στον προμαχώνα του Αγίου Ανδρέα, με θέα την αγριεμένη θάλασσα.

Δεκατρείς Έλληνες παρέμειναν και εικοσιδύο Εβραίοι στην πόλη γράφουν τα βιβλία. Κι άλλα βιβλία μιλούν για λιγότερους κρητικούς. Μαζί με τους Τούρκους στην αρχή, στα άδεια και μισογκρεμισμένα τείχη, μέσα στα ερείπια της κατεστραμμένης πόλης.

Κι ύστερα, λίγες μέρες μετά στις 4 Οκτωβρίου μπήκε θριαμβευτής, μετά τις μεγάλες γιορτές που έγιναν για την κατάκτηση της πόλης και κράτησαν μια βδομάδα. Και για να καθαρίσουν οι δρόμοι της πόλης από τα πτώματα, τα σκουπίδια και τις μεγάλες οβίδες από τα κανόνια. Έβαλε και του χτίσαν μια ξύλινη γέφυρα πάνω στα ενετικά τείχη για να πατήσει και να μπει στην πόλη, σαν συμβολισμός ότι τα καταπάτησε, τα νίκησε τελικά αυτά τα τείχη, που τόσα χρόνια τους ταλαιπωρούσαν και δεν τους άφηναν να κατακτήσουν αυτή την πόλη.

Μπήκε σαν θριαμβευτής από την περιοχή της Χανιόπορτας. Καβάλα στο άλογο του, ντυμένος με τα μεταξένια και βελούδινα ρούχα του και με το μεταξωτό τουρμπάν στο κεφάλι με το κόσμημα μπροστά στο κέντρο φτιαγμένο από πολύτιμες πέτρες και την φτερωτή όρθια φούντα να ορθώνεται στερεωμένη μέσα από αυτό. Νέος ακόμα, αλλά πρόωρα γερασμένος από την αρρώστια του αλκοόλ. Καμαρώνοντας μπροστά στα ερείπια, στα γκρεμισμένα και διάτρητα από τα κανόνια σπίτια. Έκανε τον

θρίαμβο που κάνουν όλοι οι άνθρωποι αυτής της γης. Καμαρώνουν μπροστά από τις πέτρες, και σκοτώνονται για να κατακτήσουν αυτές τις πέτρες. Για να τις κάνουν μετά χρυσάφι και να αγοράζουν ακριβά ρούχα. Το μόνο όμως που δεν κατάλαβαν ποτέ είναι ότι η αγάπη που δεν υπάρχει πουθενά σε αυτόν τον πλανήτη δεν αγοράζεται. Αγοράζονται γυναίκες και άντρες, αγοράζεται ακόμα και το σεξ, η αγάπη δεν αγοράζεται. Γιατί δεν υπήρξε και ποτέ πάνω σ. αυτόν τον πλανήτη, για να αγοραστεί. Δεν ήταν ποτέ αυτός ο προορισμός της. Και γι αυτό ποτέ κανείς σ. αυτή τη γη που φτιάξατε, δεν ήταν πραγματικά ευτυχισμένος.

Και έγινε τελετή μεγάλη στην εκκλησία του μοναστηριού του Αγίου Φραγκίσκου, εκεί που είναι σήμερα το αρχαιολογικό μουσείο κι απ.έξω απ. τη γωνιά του συνωστίζονται σαν πολύβουα μελίτσια σωρό οι τουρίστες, για να μπουν και να θαυμάσουν τον αρχαίο μινωικό πολιτισμό. Ανεβάζοντας κι εκεί και παντού το λάβαρο της ημισελήνου, κι έγινε κι αυτή τζαμί όπως και όλες οι εκκλησίες της πόλης. Και διάβασαν προσευχές για να ευχαριστήσουν το Θεό για τη νίκη τους, και έγγραφο διάβασαν σχετικό με την κατάκτηση της πόλης. Κι όλη την τρέλα θα διάβαζαν αν μπορούσαν, αυτήν που κουβαλούν οι άνθρωποι μέσα στο κεφάλι τους και τους κάνει να μισούν ότι είναι όμορφο και καλό και ότι αξίζει σε αυτή τη ζωή. Και ύψωσαν 7 πελέκεις, τα σύμβολα των γενίτσαρων, που πήρε κι αυτό το τάγμα τους μέρος σ. αυτόν τον πόλεμο κι από τότε αυτή η περιοχή ονομάστηκε «Εφτά Μπαλτάδες».

Δίπλα στον πασά Κιοπρουλή, που πήρε την πόλη, και ήταν χαρούμενος, καμάρωνε και ο προδότης. Το όνομα του έμοιαζε

ελληνικό, αλλά ήταν βενετσιάνος, καταγόμενος από μια από τις παλιές οικογένειες των Ενετών αποίκων, που μετοίκησαν στον Χάνδακα στο πρώτο μισό του 13 ου αιώνα. Καμάρωνε τώρα, αλλά και τότε, που στις μέρες εκείνες τις πολιορκίας, τριγύριζε σαν επικυρίαρχος πάνω στα τείχη του προμαχώνα του συνονόματου του Αγίου, για να κατασκοπεύσει μέσα στο σκοτάδι, μα και στη μέρα και να καταγράψει τις αδυναμίες των τειχών, τις οποίες πληροφορίες έδωσε στους εχθρούς και στον πάσα Κιοπρουλή, για να καταλάβουν την απόρθητη κατά 22 χρόνια πόλη, καταστρέφοντας έτσι και Κρητικούς και Ενετούς. Για τα χρήματα και τα κτήματα. Και τις πάνω Αρχάνες πήρε ανάμεσα στα άλλα σαν μετόχι, για οικονομική εκμετάλλευση.

Κι εκεί κάτω πίσω από τον κόλπο του Δερματά, μια κρήνη που οι πολιορκημένοι είχαν φτιάξει, για να παίρνουν από εκεί νερό, εφόσον οι Τούρκοι είχαν διακόψει την παροχή του νερού από τον Γιούχτα προς την Κρήνη του Μοροζίνη, απέδειξε πως είχε γίνει η περιοχή μια ακόμα χωροχρονική πύλη. Η κρήνη λοιπόν αυτή που μάζευε τα νερά των πηγαδιών της πόλης και ονομαζόταν Κρήνη Πριούλι, από το όνομα του δημιουργού της, την ονόμασαν οι Τούρκοι κρήνη του Δελημάρκου, γιατί κάθε φορά που οι γενίτσαροι έκαναν επίθεση στην γειτονιά, άκουγαν το θόρυβο από τις οπλές αλόγου, και πίστευαν πως ήταν το άλογο του Αγίου Μάρκου, του προστάτη της Βενετίας, και πως έτσι, ακόμα και μετά την φυγή των Ενετών, ο Άγιος συνέχιζε να προστατεύει την πόλη. Στην πραγματικότητα η καμπυλότητα του ηλεκτρομαγνητικού πεδίου, που είχε δημιουργηθεί από τις σφαγές και τις μάχες, τους έβγαζε απλά σε κάποια χωροχρονική στιγμή που υπήρχε κάποιο άλογο στο σημείο και το άκουγαν. Κι όπως μπορεί να συμβεί η αρχική χωροχρονική στιγμή να διπλώνει πάντα στο ίδιο σημείο στο σημείο το αρχικό,

επαναλαμβάνονταν ο ήχος αυτός. Και φυσικά νόμιζαν ότι είναι το φάντασμα, η παρουσία του Αγίου. Κι όπως δελή ή ντελή, στα τούρκικα σημαίνει τρελός, έτσι πιστεύαν πως αυτός ο Άγιος ο τρελο-Μάρκος ερχόταν για να τους εκδικηθεί, που του πήραν την πόλη, και να μην τους αφήσει σε ησυχία.

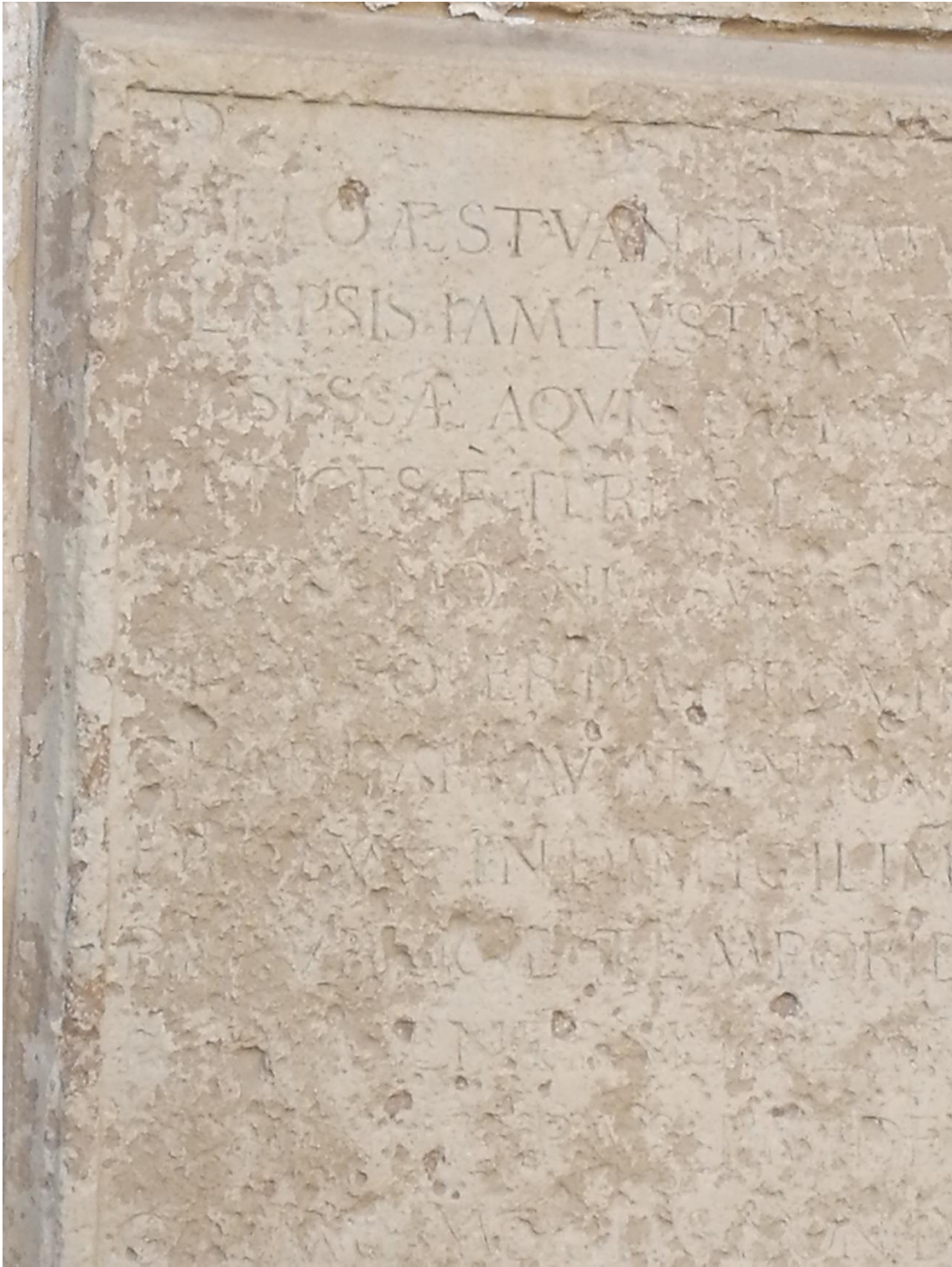

Η κρήνη του Δελημάρκου

Ίσως απλά και να ήθελε να «εκδικηθεί» ο Άγιος τον προδότη, που μαζί και με τη συμβολή βεβαία και άλλων προδοτών, όμως αυτός πιο πολύ απ. όλους, έγινε η αφορμή για την κατάληψη της πόλης. Τίποτα δεν έτρεξε, ακόμα και τ. αστέρια και τα σύννεφα έμειναν ακίνητα εκείνες τις βραδιές από το 1669 ως το τέλος του 1671. Στα χρόνια εκείνα της προσπάθειας, να ξαναστηθεί ο Χάνδακας από τα ερείπια του. Και μαζί με όλους τους σκλάβους που ξανάχιζαν, εκείνοι του προδότη, του έκαναν αντίσταση, εγκαταλείποντας τα κτήματα του, να τα φάνε τ. αγριόχορτα, κι αναζητώντας αλλού ψωμί. Ενώ οι Τούρκοι του ζητούσαν φόρους, και τα εισοδήματα του μειωνόταν. Καταπίεζε ακόμα και το προσωπικό του, όταν τις νύχτες έδινε το σώμα του στον

προσωπικό του φρουρό και εραστή του, για να τον ξεσηκώσει ενώ παράλληλα εκείνος από κάτω του είχε μια όμορφη υπηρέτρια που ξεσηκωμένος από την ερωτική πράξη που του έκανε ο εραστής του, έκανε δική του τη γυναίκα με τον ερεθισμένο σώμα του, κάνοντας έρωτα ταυτόχρονα σαν άντρας και σαν γυναίκα.

Κι όταν τελείωνε έφευγε η γυναίκα κι εκείνος έμενε στην αγκαλιά του εραστή του, ώσπου εκείνα τα βράδια του Δεκεμβρίου του 1671, του μίλησε για τις σκέψεις του να εγκαταλείψει αυτό το τιμάριο γιατί ο πόλεμος που του γινόταν ήταν πια μεγάλος και τα πράγματα είχαν αρχίσει να γίνονται επικίνδυνα. Μέσα σ. ένα από τα πορνεία της εποχής που σύχναζαν, για να χορτάσουν το ερωτικό τους πάθος. Κι η υπόσχεση του εραστή του ότι θα τον προστατεύσει, δεν έπιασε και για πολύ, καθώς αυτός σκοτώθηκε ένα δειλινό σε μια συμπλοκή μαχαιρωμένος.

Κι όταν ο χρόνος ήρθε να εκπληρώσει το δικό του πεπρωμένο, πως να ξεχάσει κανείς το παρελθόν; Πώς να ξεχάσει κανείς το παρελθόν όταν αυτό τον πονά. Όταν έχει κοστίσει μια ολόκληρη πόλη και τη ζωή κάποιων αιώνων. Δεν μπορούσαν οι Ενετοί να ξεχάσουν. Όταν ήρθαν κι έχτισαν την πόλη, ένας αέρας άγνοιας βασίλευε πάνω στο Μεγάλο Κάστρο. Η άγνοια της ιστορίας και η άγνοια της αλήθειας. Κι όταν όλα χάθηκαν μέσα σε μια νύχτα από την προδοσία αυτού του ανθρώπου, όταν μαθεύτηκε η αλήθεια αυτή και διωγμένη από τον δανεικό γι αυτούς τόπο, αλλά εκεί που έζησαν ουσιαστικά, δεν μπορούσαν να συγχωρέσουν αυτό το παρελθόν. Γιατί δεν μπορούσαν να το διαγράψουν. Γιατί δεν μπορούσαν να το αλλάξουν. Και γύρευαν την ανακούφιση μέσα από την εκδίκηση. Τους την έδωσε η πόλη,

τους την έδωσαν τα κάστρα που αυτοί τα είχαν φτιάξει και τα είχαν μετατρέψει σε ενεργειακούς τόπους.

Όταν οι απόκοσμες φωνές μέσα από όλο αυτό το πυραμιδικό σύμπλεγμα της ενέργειας, έβραζε και έβγαζε το θυμό του, οι Ενετοί διωγμένοι αναρωτιόταν τι θα μπορούσε να σημαίνει αυτή η δύναμη του. Και πως θα μπορούσαν να δικαιωθούν. Κι όταν ξαναστήθηκαν τα τείχη, ως επάνω ανέβαινε η ενέργεια, παλιά και καινούρια της πόλης, χτυπώντας ξανά και ξανά, με τις νέες αντιδράσεις τον προδότη αυτό. Κι ως ήταν μακριά σε άλλη πόλη, συνεχίζοντας να προδίδει στους Τούρκους τα μυστικά όλης της χώρας πια. Ναι τον κυνήγησε η ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία της πόλης. Ναι, κι ως μη το κατάλαβε ποτέ κανείς, όπως θα έπρεπε να γίνει, πως αυτά τα κάστρα διαβάζοντας τη σκέψη των ανθρώπων δουλεύανε στο σύμπαν για την δικαίωση. Για να χτυπήσουν αυτό που οι άνθρωποι δεν μπορούσαν. Την σεξουαλική διαφθορά και την προδοσία τα χρόνια εκείνα τη στρατιωτική και την οικονομική προδοσία μετά.

Κι έτσι ενώθηκαν με τη σκέψη των Ενετών μετά τον Μοροζίνη, που επιχείρησαν να τον δηλητηριάσουν. Ήταν πάντα επικίνδυνος και δεν μπορούσαν να του έχουν εμπιστοσύνη, γιατί αυτό το παρελθόν δεν μπορούσε να ξεχαστεί. Ήταν πια πέρα από την ιστορία, πέρα από το ότι ένας άνθρωπος πρόδωσε. Πέρα από την ίδια τη δίπλωση του χωροχρονικού συνεχούς. Ήταν ο ίδιος ο κίνδυνος. Αυτό που κι άλλοι άνθρωποι διεφθαρμένοι σαν κι αυτόν θα μπορούσαν να φέρουν στο μέλλον. Ο κίνδυνος της εξάπλωσης τέτοιων στοιχείων. Έπρεπε να τιμωρηθεί για να γίνει παράδειγμα προς αποφυγή.

Αυτός δεν ήταν που αυτομόλησε στον Τούρκο πασά και του είπε πως αν ήθελε να κατακτήσει το Μεγάλο Κάστρο, και να κερδίσει αυτόν τον πόλεμο, έπρεπε να στραφεί και να χτυπήσει κατά τα δύο πιο ευαίσθητα σημεία του περιτειχίσματος; Αυτά που βρισκόταν στην παραλία. Σαν μηχανικός που ήταν είχε σπουδάσει την τέχνη των οχυρωματικών έργων. Και ήξερε ότι οι Τούρκοι φοβόταν να χτυπήσουν εκεί που υπήρχαν αμμώδη εδάφη, γιατί δυσκολευόταν. Κι έτσι κρατούσαν οι προμαχώνες της θάλασσας. Και εκεί ακριβώς τους είπε να χτυπήσουν, στον προμαχώνα του Αγίου Ανδρέα και της Σαμπιονάρας. Τους έδωσε οδηγίες για να χτίσουν έργα, τεχνητούς χωμάτινους λόφους ψηλούς που να φθάνουν στο ύψος των απέναντι προμαχώνων. Και να τοποθετήσουν κανόνια, βαρύ πυροβολικό που να σφυροκοπά τον μεγάλο Κούλε και το λιμάνι του Μαντρακιού και του Δερματά.

Και να χτίσουν και απέναντι από τους δυο προμαχώνες αυτούς, του Αγίου Ανδρέα και της Σαμπιονάρας δυο δυνατούς και ψηλούς πύργους κι αυτούς με βαρύ οπλισμό και να χτυπούν και από εκεί. Και τους πρότεινε να φτιάξουν και μία τρίτη πυροβολαρχία στην Τρυπητή για να χτυπούν και από εκεί τον Κούλε. Τους είπε ότι οι δυο αυτοί προμαχώνες ήταν χαμηλότεροι, ότι η Σαμπιονάρα δεν είχε εξωτερικό προπύργιο και ότι αυτό του Αγίου Ανδρέα ήταν πολύ μικρό και κακοφτιαγμένο. Και δεν είχαν υπονόμους, που τόσο φόβιζε τους Τούρκους, γιατί στον Άγιο Ανδρέα το έδαφος ήταν πετρώδες και στην Σαμπιονάρα αμμώδες.

Τους υπέδειξε νέο τρόπο να προσεγγίσουν τα κάστρα και να τα ανατινάξουν, και ανέλαβε να το τελειοποιήσει ο ίδιος και να το συστηματοποιήσει. Έτσι χτυπήθηκαν τα δυο αδύναμα σημεία του φρουρίου. Και στα άλλα σημεία τους είπε να κάνουν μικρές επιθέσεις σαν αντιπερισπασμό. Και έτσι όταν ο χριστιανικός υπόλοιπος κόσμος θα έστελνε πλοία για βοήθεια των Ενετών κατά των Τούρκων, εκείνοι θα μπορούσαν αποτελεσματικά να τα αχρηστεύσουν αποτρέποντας τα να πλησιάσουν ή προξενώντας τους μεγάλες ζημιές και αποκόπτοντας έτσι κάθε πιθανή εξωτερική βοήθεια προς την πολιορκημένη πόλη.

Αυτά σκεφτόταν και δεν θα ησύχαζαν αν δεν τον έβγαζαν τελείως από τη μέση.

Δύο χρόνια μετά την πρώτη, κατά τη δεύτερη απόπειρα δηλητηρίασης του, έγινε και η επιτυχία του σκοπού των εκδικητών.

Κι ο εραστής του που τον καθάριζε και τον πηδούσε, κατά την ειδική ερωτική τους πράξη, δεν ζούσε πια για να τον προστατέψει.

Έπαθε γάγγραινα, και όσο και να του έκοβαν τα τμήματα της σάρκας που σάπιζε και να καυτηρίαζαν τις πληγές οι γιατροί, η σαπίλα προχωρούσε πιο μέσα. Σε μια εποχή που δεν γνώριζαν ή και δεν είχαν τα μέσα για να χτυπήσουν το πιθανό μικρόβιο που είχε αναπτυχθεί, αργοπέθαινε ζωντανός. Όπως και όσοι τους εκτελούσαν με ανασκολοπισμό οι Τούρκοι στις πλατείες έξω από το ανάκτορο.

Τώρα πια εκείνη η γυναίκα η υπηρέτρια που τόσα χρόνια ανεχόταν να κάνει τρίγωνο ερωτικό μαζί του, τώρα πια που δεν

τον είχε ανάγκη, σηκώθηκε και έφυγε και τον εγκατέλειψε άρρωστο.

Η ταλαιπωρημένη της ψυχή, εκδικήθηκε όταν καβάλησε ένα γαιδουράκι με τα λίγα πράγματα της τυλιγμένα σε μπόγο και έφυγε.

Καμιά εξουσία και καμμία τρομοκρατία δεν μπορεί να εμπνεύσει ποτέ έρωτα. Κι έτσι επόμεινε μόνος του. Αποδυναμωμένος κι άρρωστος.

Κι είπαν στο τέλος οι γιατροί, μη γνωρίζοντας για την δηλητηρίαση, πως έπαθαν τα έντερα του. Και κάθε καθαρισμός που να έκαναν δεν θα μπορούσε να τον γλυτώσει. Κι έτσι είπαν ότι από αυτό πέθανε μια μέρα.

Και η ειρωνεία της τύχης είναι ότι από εκεί, από την έδρα του ανθρώπου είναι που σούβλιζαν οι Τούρκοι, που αυτός τους είχε βάλει μέσα στην πόλη, τους κρητικούς επαναστάτες που έπιαναν.

Τραγική ειρωνεία, ή απλά ένα χώμα που εκδικούνταν? Κι έτσι πίστεψαν οι Ενετοί ότι καθάρισαν για πάντα με τέτοια καθάρματα, καθώς τον τιμώρησαν και τον έκαναν παράδειγμα. Όμως η ελπίδα τους αυτή δεν συνάντησε την αλήθεια. Αλλά δεν πειράζει γιατί πάντα βρίσκει το χώμα αυτό του Μεγάλου Κάστρου τον τρόπο για να εκδικηθεί κάθε αδικία που γίνεται σε βάρος των Κρητικών του.

Και τότε και τώρα, που μετά τις τόσες και τόσες κατακτήσεις, έγινε κάποτε ελεύθερη η Κρήτη, για να σκλαβωθεί ξανά στον πιο αόρατο και ύπουλο εχθρό. Την εξαθλίωση, την διαφθορά και την αρρώστια.

Η σκηνή μετά το θάνατό του, θα επαναλαμβανόταν πολλές φορές στην ανθρώπινη ιστορία. Εκεί που πάντα κάποια γυναίκα σκλάβα ή υπηρέτρια, μαζί ίσως και με έναν πιστό υποτακτικό ντύνουν τον νεκρό για το τελευταίο του ταξίδι. Εκεί που πάντα υπάρχει διάλογος, μονόλογος ή και μурμουρητό μαζί, σχολιάζοντας τη ζωή του αποθανόντος.

-Που είναι τώρα η δόξα σου; Και που η δύναμη σου; Που έσφαξες κι αδίκησες τόσους αθώους ανθρώπους; Που είναι τα μεγαλεία πάνω στα υψώματα, σαν γνήσιος προδότης δίπλα στο Τούρκο αφέντη, προδίδοντας τη χώρα σου; Τα χρυσάφια, τα σατέν και τα βελούδα που φορούσες; Που είναι η εξουσία που ασκούσες και τρέμαν όλοι στο πέρασμα σου; Αφέντη μεγάλε με μετόχια και αργύρια πολλά. Αδίκησες και στο τέλος όλοι θέλαν το θάνατο σου κι έφυγες από το ένα μέρος στο άλλο, προσπαθώντας να ξεφύγεις από της μοίρας το κυνηγητό, την θεική δικαιοσύνη που απλώθηκε μέσα στα μυαλά των ανθρώπων. Καταστράφηκες κι εσύ, όπως όλοι εκείνοι που κατέστρεψες και αδιαφόρησες για το τι θα γινόταν. Ο λαός ήταν μακριά και ήταν φτωχοί και σκλάβοι και παρακατιανοί για να ασχοληθείς εσύ μ.αυτούς. Εσύ που ανέβηκες ψηλά και απέκτησες αξιώματα, χρήματα, δύναμη και δόξα και μεγαλεία. Και θαυμασμό στην αρχή από τους κατακτητές για τις ικανότητες σου. Τώρα θα πας να σαπίσεις στο χώμα, όπως και όλοι αυτοί που πέθαναν από τη δική σου προδοσία.

Ένα σου ξέφυγε, η δύναμη που απέκτησε αυτή η πόλη, τα μάγια που πιάσανε μέσα στις αραχνιασμένες πόρτες αυτών των κάστρων από το αίμα τόσων που σκοτώθηκαν για τη λευτεριά αυτού του τόπου. Κι αυτή η δύναμη υψώθηκε ψηλά και ενώθηκε και έγινε μια λάβα φωτός και εκδίκησης που έπεσε και σε

πλάκωσε. Γιατί έκανες το λάθος να τα βάλεις με το Μεγάλο Κάστρο.

Και τα κλειδιά στις πύλες των τειχών τρίξανε, και τα πουλιά πετάξαν πάνω από τα τείχη και τα σύννεφα έριξαν δροσιά πάνω στα χόρτα γύρω από τους προμαχώνες. Κι ο αέρας ψιθύρισε από άκρη σε άκρη την ευχαρίστηση αυτής της πόλης, που ζούσε πάντα και σαν ζωντανή, έτσι χαιρόταν για την απονομή αυτή της δικαιοσύνης της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ

Μέσα στο λεωφορείο βλέπει κανείς τις ιστορίες της ζωής. Και τα διδάγματα του σύμπαντος. Πόσο πολύ έχει επηρεάσει το χτες, το σήμερα. Πού ζούμε ανάμεσα στις πέτρες της Κνωσού συνεχώς. Και πόσο αρτιμελής και υγιής είναι συνήθως ο άνθρωπος και δεν καταλαβαίνει το πόσο τυχερός είναι γι αυτό.

Μέσα σ. ένα λεωφορείο στο κέντρο του Ηράκλειου, ένας τέτοιος τυχερός άνθρωπος έδωσε ένα χαρτομάντηλο να σκουπιστεί ένας άτυχος. Πού φορούσε μάσκα στο πρόσωπο, προφανώς λόγω ανοσοκαταστολής και ασθενείας και του έτρεχε ο ιδρωτας. Αν και είχε κλιματισμό το λεωφορείο, ο άνθρωπος δυσκολευόταν με τη μάσκα να κρύβει και να ζεσταίνει ακόμα περισσότερο την ανάσα του.

Κι όπως έπιασαν συζήτηση, του είπε πως είχαν οικογενειακό ιστορικό ασθενείας στην οικογένεια. Κι όλα ξεκίνησαν από τότε που είχαν έναν πρόγονο από τους υπερασπιστές της πόλης όταν μπήκαν οι Τούρκοι στο Χάνδακα.

Του είπε, μιλώντας αργά και με δυσκολία, και του διηγήθηκε για εκείνη την προδοσία, που σαν μηχανικός γνωρίζοντας τα αδύνατα σημεία των τειχών ο Μπαρότσης, πήγε και τα πρόδωσε, σχεδιάζοντας τα κιάλας πάνω σε λευκό μάρμαρο στους Τούρκους. Κι έτσι εκεί ανάμεσα στα χορτάρια και στα βάτα κατεβαίνοντας για την παραλία και τον μικρό κόλπο που δέσποζε

μετά το λιμάνι της πόλης, τον κόλπο του Δέρματα, πιο πάνω ήταν το τελευταίο άκρο των τειχών της πόλης. Μαύρο και καμένο και αποκομμένο ήταν το τμήμα εκείνο του προμαχώνα του Αγίου Ανδρέα που σχημάτιζε μια μύτη, ένα τρίγωνο και ενωνόταν με το τείχος που κατέβαινε από τη Χανιώπορτα, την πύλη του Παντοκράτορα μέχρι τη θάλασσα. Οι Τούρκοι είχαν εισέρθει και το είχαν τινάξει με φουρνέλα, καταστρέφοντας το και δημιουργώντας ρήγμα και χάσμα στα τείχη της πόλης. Γιατί τώρα πια ήξεραν το που και το πως να χτυπήσουν. Ενώ το εξωτερικό οχυρό μπροστά στο βόρειο μέτωπο του προμαχώνα του Αγίου Ανδρέα είχε ρήγμα από την επίθεση αλλά αντιστεκόταν ακόμα. Ήδη όμως από τον Γενάρη του 1669 οι Τούρκοι είχαν μπει σε εκείνο το σημείο και το είχαν καταλάβει και οι υπερασπιστές της πόλης, Κρητικοί, Γάλλοι και Ενετοί είχαν αποθηθεί πιο πίσω, στη δεύτερη γραμμή άμυνας. Δυο κανόνια είχαν βάλει εκεί στο ρήγμα των τειχών οι Τούρκοι να χτυπήσουν τα υπόλοιπα τείχη και την πόλη. Μα ο πρόγονος μου μαζί με άλλους τα διέλυσαν, τα τίναξαν. Όμως μετά έφεραν αλλά οι Τούρκοι και ξανάβαλαν. Και κάτω στο λιμάνι στον άλλο προμαχώνα, στην Σαμπιονάρα κι εκεί είχαν πετύχει να κάνουν ρήγμα.

Εκείνο λοιπόν το καλοκαίρι στον κόλπο του Δέρματα ήταν αραγμένες γαλέρες, τα χρόνια εκείνα που οι Τούρκοι πατήσανε το Χάνδακα.

Μέσα στο καλοκαίρι λοιπόν αυτό του 1669 κι επειδή δεν πήγαινε άλλο η πολιορκία, καθώς δεν υπήρχε πια φαγητό και νερό για τους πολιορκημένους, καθώς οι πολιορκητές είχαν κόψει και την παροχή του νερού από το βουνό, τον Γιούχτα, στο κέντρο της πόλης, στην κρήνη του Μοροζίνη, αποφάσισαν οι ντόπιοι μαζί με τους ξένους να κάνουν έξοδο από εκείνη την κατεστραμμένη

άκρη. Η πόλη ήταν γεμάτη από θραύσματα οβίδων. Τα κτίρια ήταν διάτρητα όλα και οι εκκλησίες και τα σπίτια όλα κατεστραμμένα. Υπήρχαν παντού νεκροί, τραυματίες και ακρωτηριασμένοι. Ποτέ καμιά πολιορκία δεν κράτησε παραπάνω από 22 χρόνια, όσο αυτή του Χάνδακα. Και κάπως έτσι έγινε η έξοδος. Πολεμώντας τους Τούρκους στον προμαχώνα του Αγίου Ανδρέα με την υποστήριξη του στόλου του γαλλικού από τη θάλασσα. Εκεί λοιπόν σ. αυτό το σημείο είχαν συγκεντρωθεί 58 πολεμικά πλοία με 1100 κανόνια. Όμως φωτιά πήρε το μπαρούτι που υπήρχε στα αμπάρια της ναυαρχίδας του στόλου που ονομαζόταν La Theresse και βυθίστηκε αυτό άυτανδρο. Από τα 350 άτομα του πληρώματος σωθήκαν λίγοι και οι Γάλλοι εγκατέλειψαν τους Ενετούς και τους Κρητικούς στην τύχη τους.

-Ανάμεσα στους τελευταίους ήταν κι ο πρόγονος μου, είπε με κάποια περηφάνεια, ο άρρωστος άνθρωπος μέσα στο λεωφορείο. Κι ήταν από αυτούς που αντιστάθηκαν μέχρι τέλους κι ήταν λίγοι αυτοί που απομείναν στην πόλη. Το έβλεπαν να λαμπαδιάζει το πλοίο, όταν τινάχτηκε στον αέρα η πυριτιδαποθήκη, ανάμεσα στις μάχες με τους Τούρκους που βρισκόταν εκεί.

Από το λιμάνι της πόλης που κατηφορίζει θαρρείς, αν το κοιτάξεις από ψηλά προς την παράλια, σε κείνη την κατηφόρα η φυσική πορεία των χρόνων, έσκαψε τα βράχια και δημιούργησε έναν μικρό κόλπο. Μια εσοχή των νερών της θαλάσσης λίγο πιο πέρα από την κατάληξη των τειχών της πόλης και εντός αυτής. Και τον ονόμασαν κόλπο του Δέρματα.

Με λίγα κεριά φωτισμένο το δωμάτιο των παλιών συμποσίων στο φρούριο. Και το λιοντάρι απ. έξω είχε ένα πονεμένο και ταυτόχρονα βλέμμα άγριο. Η παλιά κατάκτηση είχε πια καταστραφεί. Είχε πια χαθεί. Ο Χάνδακας ήταν έτοιμος να παραδοθεί. Δεν μπορούσε να κρατήσει άλλο η πολιορκία. Και το λιοντάρι το ήξερε. Πύρριος νίκη. Και αυτή. Μια ακόμα κατάκτηση που δεν κράτησε, που δεν μπόρεσε να κρατήσει για ολόκληρη τη ζωή του λιονταριού. Μια αυτοκρατορία που κατέρρεε, γιατί ανέτειλε μια άλλη. Τίποτε δεν κρατάει για πάντα σ. αυτόν τον κόσμο και τίποτε δεν είναι αληθινό. Και το λιοντάρι έμεινε πληγωμένο.

Μέσα στην αίθουσα καθισμένος σε μια καρέκλα με ψηλή πλάτη, σκυμμένος πάνω στο μακρόστενο τραπέζι της τραπεζαρίας, ο πενηντάχρονος άρχοντας, ο άλλοτε ηγέτης αυτής της πόλης, έγραφε ένα προσχέδιο για τη συνθήκη της Κάντια. Την παράδοση της πόλης στους Τούρκους, με αντάλλαγμα της ειρηνική έξοδο της φρουράς από την πόλη.

-Έχω να σκεφτώ τους στρατιώτες μου, είπε. Άφησε κάτω την πένα για λίγο. Το λιανοκέρι φώτισε για λίγο το πρόσωπο του. Τα χαρακτηριστικά του ήταν ευγενικά, αλλά κουρασμένα. Ρυτίδες είχαν σχηματιστεί κάτω από τα μάτια του. Αυτός ο νικητής, ο από παλιά κατακτητής, που όλοι θαύμαζαν. Αυτός τώρα είχε ηττηθεί. Ο εχθρός ήταν υπέρτερος πια.

Γύρισε και κοίταξε κάτω την άσπρη και γκριζα γάτα με το μακρύ τρίχωμα και την μεγάλη κοιλιά, που κειτόταν πάνω στην παχιά προβιά που στόλιζε το πάτωμα και γλυφόταν να καθαριστεί από τα ψαράκια που της είχε κρατήσει ο μάγειρας του παλατιού και

είχε φάει λαίμαργα, για να θρέψει τον εαυτό της και τα μωρά γατάκια που μεγάλωναν μέσα της. Ήταν το γούρι του Μοροζίνι, που την είχε πάντα μαζί του στο καράβι επάνω, στην πρύμνη, και χωρίς αυτήν και τους προγόνους της, δεν έκανε ποτέ εκστρατεία. Την είχε για γούρι.

-Θα φύγουμε, Στέλλα, της είπε με παράπονο. Θα πάμε πίσω στη Βενετία.

Κι εκείνη γύρισε και τον κοίταξε, και του φάνηκε σαν να τον κοίταξε μελαγχολικά.

-Ελπίζω να προλάβεις να γεννήσεις τα γατάκια σου εδώ κι όχι στο καράβι.

Κι αυτή σαν τέλειωσε, πήγε και κοίταξε το μεγάλο καλάθι το γεμάτο με ρούχα που της είχε ετοιμάσει για φωλιά η υπηρέτρια.

-Θα το πάρουμε μαζί το καλάθι, της είπε, να είσαι ξαπλωμένη με τα μωρά σου μέσα σ. αυτό στο καράβι, μαζί μου.

Κι ύστερα η Στέλλα, όπως ήταν το όνομα της, ξαπλώθηκε μπροστά σ. αυτό και βυθίστηκε σ. έναν γαλήνιο ύπνο.

Κι έτσι λίγες μέρες μετά, κοντά στον προμαχώνα Σαμπιονάρα, πίσω από τον σημερινό σταθμό των Κτελ «Αθηνά», συζήτησαν τις λεπτομέρειες της παράδοσης της πόλης, και υπέγραψαν την συνθήκη αυτή της Κάντια οι Ενετοί και οι Τούρκοι.

Ήταν εκεί κοντά στην περιοχή του λοιμοκαθαρηρίου, που ονομαζόταν Λαζαρέτο (περιοχή Χρυσοπηγής), κοντά στο οχυρό του Αγίου Δημητρίου, που οι Τούρκοι είχαν δημιουργήσει ένα τεχνητό λόφο και τοποθέτησαν τα κανόνια, για να χτυπάνε εκεί

ακριβώς στην Σαμπιονάρα, που ήταν ο δεύτερος προμαχώνας της αμμουδιάς. Και ήταν το δεύτερο σημείο αδυναμίας του οχυρώματος του Μεγάλου Κάστρου, που είχε υποδείξει ο προδότης, ο Μπαρότσης στους Τούρκους, και χτυπούσαν και από εκεί. Ένας συμβολισμός, υπέγραψαν την συνθήκη κοντά στο ένα αδύναμο σημείο, που χτυπούσαν και ο Κιοπρουλής μπήκε στην πόλη, από το άλλο αδύνατο σημείο, τον προμαχώνα του Αγίου Ανδρέα, από τον οποίο και είχαν εισχωρήσει και κατακτήσει την πόλη. Μια επίδειξη κυριαρχίας και δύναμης; Μετά από 22 χρόνια προσπάθειας για κατάκτηση.

Χρόνια μετά πάνω στη βραχονησίδα της Δια, καθισμένος, ο ωκεανογράφος και εξερευνητής, ο πιο διάσημος από τους διάσημους, σκεφτόταν με το άσπρο του καπέλο, κάτω από τον καυτό ήλιο, σκεφτόταν το ναυάγιο που είχε βρεθεί. Τα πρασινισμένα απ. την αλμύρα της θάλασσας κανόνια με τα ανάγλυφα σχέδια. Όχι όπλα πια, μα σχεδόν κομψοτεχνήματα, που καθάριζαν από τα κολλημένα όστρακα κ πέτρες, τραβώντας από το βυθό και τα βράχια οι ναύτες. Εκείνη η παλιά υποναυαρχίδα του γαλλικού στόλου «Η Θηρεσία», είχε αποκαλύψει την θέση όπου βυθίστηκε. Και κρανία πολλά, των πνιγμένων ανδρών του πληρώματος της σκορπισμένα γύρω τριγύρω στο βυθό, την συντρόφευαν τόσα χρόνια μέσα στο πέραςμα της από το Κρητικό Πέλαγος. Κόντευε να ολοκληρωθεί η έβδομη δεκαετία του εικοστού αιώνα μετά Χριστόν, όταν οι πόλεμοι οι μεγάλοι είχαν σταματήσει, και οι άνθρωποι φαγωνόταν για ένα ξεροκόμματο γης μονάχα πια στη Μέση Ανατολή. Κι είχαν αρχίσει να ανθούν ξανά οι τέχνες και τα γράμματα και οι επιστήμες. Κι η έρευνα. Ερευνητής και ο Κουστώ

των θαλασσών και των πελάγων. Σε συνεννόηση με τις τοπικές αρχές είχε ξεκινήσει να ανασύρει τα ευρήματα του. Το ναυάγιο των κρανίων, αφού δεν πρόλαβαν καν να σωθούν οι ναυτικοί που επέβαιναν σ. αυτό. Ένα παπούτσι σκισμένο και μια ξύλινη χτένα ξεπρόβαλαν από το βυθό απ. όπου οι δύτες τα ανέσυραν τώρα πάνω στο πλοίο του Κουστώ.

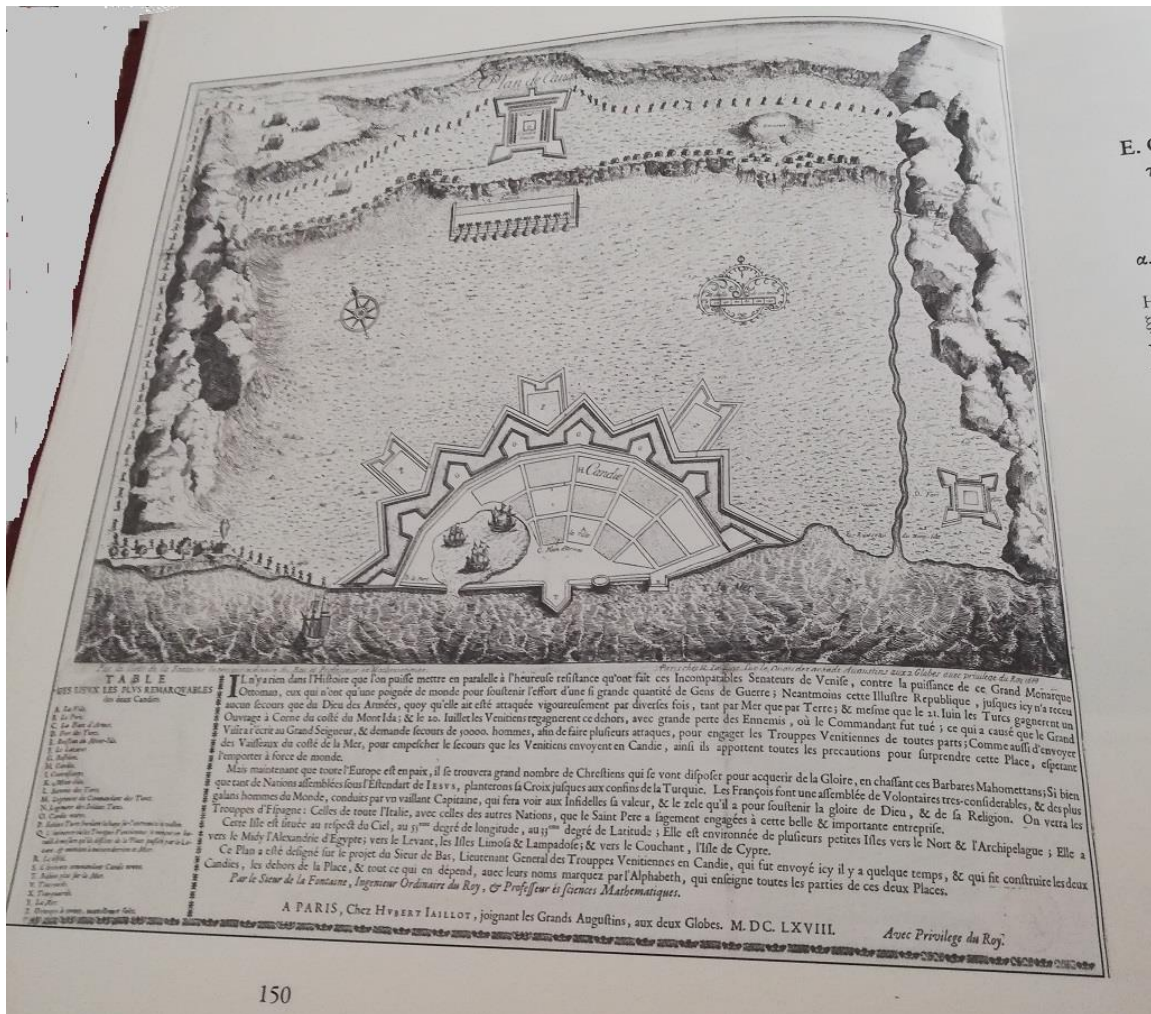
Τρεις αιώνες πριν την σημερινή εποχή, εκείνο το βράδυ του Σεπτέμβρη του 1669, σκεφτόταν ο άρχοντας με τα λεπτά ευγενικά χαρακτηριστικά και τα ίσια μαλλιά που είχαν αρχίσει να παίρνουν το χρώμα του γκρίζου. Όλα ήταν έτοιμα έξω από το ενετικό λιμάνι και ως πέρα στον κόλπο του Δερματά τα πλοία ριγμένα στη θάλασσα, να χτυπούν και από εκεί τους κατακτητές που είχαν καταλάβει τον προμαχώνα του Αγίου Ανδρέα.

Κι εκεί ξαφνικά το μεγάλο πλοίο, η υποναυαρχίδα Τερέζα, άρχισε να καίγεται. Μια έκρηξη μεγάλη και τα πανιά της τα λευκά χανότανε μέσα στις φλόγες. Τυλίχθηκε ολόκληρο σε μια φωτιά και άρχισε να γέρνει. Πηδούσαν οι ναύτες όσοι πρόλαβαν στη θάλασσα. Κι ήταν κάποιος που έκανε αυτό ακριβώς για το οποίο είναι πλασμένοι οι άνθρωποι. Το λάθος. Κρατώντας ένα δαυλό στο χέρι, για να φωτίζει κατέβηκε στ. αμπάρια με το μπαρούτι. Και κάπου ακούμπησε κι έβαλε φωτιά. Ανατινάχτηκε το βαρέλι με το μπαρούτι, κι όπως έγινε αυτό έπιαναν φωτιά το ένα μετά το άλλο και τα υπόλοιπα και έτσι τινάζοταν σε μια αλυσιδωτή αντίδραση στον αέρα. Καιγόταν αύτανδρο και είχαν μείνει να κοιτάζουν με τρόμο οι πολιορκημένοι και με κρυφή χαρά οι πολιορκητές αυτόν το χαμό.

Έτσι βυθίστηκε αυτό κι έγινε μια από τις αιτίες να εγκαταλείψουν οι συμμαχικές δυνάμεις που είχαν ξεκινήσει κάτω από την παπική σημαία, τον «ιερό πόλεμο» της χριστιανικής δύσης, εναντίον της οθωμανικής ανατολής. Είχε πέσει και διχόνοια ανάμεσα στις υπερασπιστικές δυνάμεις. Ο θάνατος του Δούκα Μποφώρ και των 500 μισθοφόρων του, καθώς και η δραματική κατάσταση που υπήρχε μέσα στην πόλη και είχε γίνει πια γνωστή σε όλους, ήταν ένα πλήθος από αιτίες που συνέβαλαν κι αυτές στην υποχώριση της ναυτικής δύναμης.

Ήταν ένα μήνα πριν από την ανατίναξη του La Theresse, όταν έγινε μια άλλη έκρηξη έξω από τα τείχη της πόλης. Εκεί όπου ο Δούκας Μποφώρ με τους άντρες του είχε καταφέρει να αναχαιτίσει τους Τούρκους μέχρι τη στιγμή που ανατινάχθηκε μια πυριτιδαποθήκη, όπου οι Τούρκοι είχαν κρυμμένα πυρομαχικά. Αυτό άλλαξε δραματικά την κατάσταση κι έκανε τους Τούρκους να μπορέσουν να αντεπιτεθούν. Έτσι εκείνη την ημέρα κάτω από τα σύννεφα καπνού που υψώθηκαν στον αέρα, μαζί με τα διαμελισμένα μέλη των στρατιωτών που πετιόταν στον αέρα, χάθηκαν και 250 περίπου αξιωματικοί. Και ο ίδιος ο Δούκας, ο οποίος εξαφανίστηκε, το πτώμα του δεν βρέθηκε ποτέ και κανείς δεν έμαθε τι απόγινε.

Κι απόμεινε μόνο η πένα ενός γάλλου σκιτσογράφου, που πάνω στον χαλκό χάραξε εκείνο το μέρος, εκείνο τον κόλπο του Δερματά, με μια μυτερή προεξοχή προς τη θάλασσα. Σαν να ήταν κι αυτός ένας πύργος, μια προάσπιση ακόμα της πόλης. Η μεταφορά της ενέργειας αυτής την πόλης προς τη θάλασσα.

150

-Άγριος και δύστροπος τόπος. Καταραμένη χώρα αυτή και καταραμένες οι σχέσεις της, ψιθύρισε ο άρχοντας ο Μοροζίνι, πιάνοντας και πάλι την πένα του. Δεν έπρεπε μ. αυτόν να ασχοληθούμε ποτέ.

Έκανε έναν απολογισμό τεσσάρων αιώνων, αφημένων μέσα στη δίψα του νικητή. Καταραμένοι άνθρωποι, ποτέ δεν ησυχάζουν. Πάντα να έχουν κάτι για να παιδεύονται αυτοί και τους άλλους να μην αφήνουν σε ησυχία. Τι κι αν βλέπουν τον ήλιο, τον καταγάλανο ουρανό κι αυτή τη θάλασσα με το κύμα. Ποτέ δεν ησυχάζουν. Καταραμένοι άνθρωποι.

Και δεν ήξερε μέσα του, αν οι κατακτητές που είχαν έρθει θα τηρούσαν τον λόγο και την συμφωνία στις διαπραγματεύσεις που έγιναν και αν θα γλύτωναν στο τέλος. Κι αναλογιζόταν όλα αυτά τα χρόνια της ενετοκρατίας στο νησί και τα όσα είχε ακούσει από παιδί πως είχε γίνει. Και του είχε έρθει ένα παράπονο. Δεν ήταν τα τελευταία χρόνια που πολεμούσαν τους Τούρκους μαζί με τους Κρητικούς. Ήταν τα πιο παλιά, η αντίσταση όλων αυτών των χρόνων εναντίον της ενετοκρατίας, που σαν ανάδρομη και πιο πολύ σαν ιστορία από τη σκέψη του περνούσαν. Ήταν όλο αυτό που είχε τόσα χρόνια ζήσει. Όχι τόσο αυτός, όσο πιο παλιά οι προκάτοχοι του. Ήταν όλο αυτό. Οι ντόπιοι που δεν είχαν ησυχία, αν δεν έπαιρναν και πάλι τη λευτεριά τους. Όχι πως αυτό θα μπορούσε να έχει επηρεάσει την τουρκική κατάκτηση. Γιατί τα τελευταία χρόνια πολεμούσαν μαζί τους Τούρκους, αλλά να σαν μια ιστορική αναδρομή της κτήσης αυτής που χανόταν.

-Εύχομαι, απ. τη ψυχή μου, κάποτε να έχετε τη λευτεριά που τόσο ποθείτε. Εύχομαι, ψιθύρισε, κι από αυτούς τους δυνάστες να απελευθερωθείτε, και να σας βλέπω από ψηλά, ούτε και τότε να έχετε ησυχία. Γιατί είμαι σίγουρος, πως έτσι θα γίνει. Ούτε και τότε θα βρείτε ησυχία και θα φαγώνεστε.

Σαν κατάρα και σαν αγανάκτηση και αποτροπιασμό, έριξε τούτη την κουβέντα ο άρχοντας κι ύστερα τελείωσε να γράφει εκείνο το προσχέδιο για τη συνθήκη. Αγανακτισμένος και υπόλογος απέναντι στην πατρίδα του, γι αυτή την κτήση που είχε χάσει. Κι έτσι αποτυγχάνοντας να γίνει αυτή η επιχείρηση της εξόδου, ο Μοροζίνι, ο Ενετός προβλεπτής παρέδωσε την πόλη τελειώνοντας το καλοκαίρι του 1669. Κι όταν η πόλη παραδόθηκε, στο φρούριο του Αγίου Δημητρίου υψώθηκε λευκή σημαία και δόθηκε η εντολή παύσατε πυρ.

-Μέσα στον κακό χαμό και στην πολιορκία, ο πρόγονος μου είχε αρραβωνιαστεί. Τι κι αν ήταν από γενιά αρχοντική, στα χρόνια μέσα και με τους Οθωμανούς στην πόρτα της πόλης, όλα είχαν ξεχαστεί. Είχε βρει μια καλή γυναίκα. Κι ήταν μαζί στην έξοδο. Αυτή μπήκε από την πόρτα των τειχών μέσα στην υπόγεια σήραγγα που οδηγούσε κάτω από τα τείχη και το λιμάνι, μακριά στην ακτή της Αγίας Πελάγιας, μακριά από την πόλη του Ηράκλειου. Μα εκείνον τον έπιασαν οι Τούρκοι, στις μάχες που έγιναν πριν την παράδοση της πόλης σε αυτούς από τους Ενετούς.

-Κι ύστερα, μετά που παραδόθηκε η πόλη, όταν τον άφησαν δεν μπόρεσε ποτέ ξανά να περπατήσει., συνέχισε ο απόγονος να αφηγείται. Η αρραβωνιαστικιά του επέστρεψε σαν ηρέμησαν τα πράγματα. Κι οι δικοί της επέμεναν να την παντρέψουν με άλλον άνδρα νεώτερο του αρραβωνιαστικού της, καθώς δεν ήθελαν πια να την δώσουν σε έναν ανάπηρο. Κι όχι πως υπήρχαν πια προβλήματα στη ζωή, καθώς οι κρητικοί ξαναγύρισαν στην κατακτημένη πόλη σιγά σιγά και για όλους υπήρχε ψωμί για να ζήσουν. Αλλά ήταν αυτό, τι μέλλον θα μπορούσε να έχει με έναν ανάπηρο και ίσως χωρίς να κάνει παιδιά. Κι ήταν τα χρόνια τέτοια που δεν αποφάσιζε η γυναίκα για τον γάμο της. Μα πέθανε η μάνα της από αρρώστια που ακολούθησε τις κακουχίες της πολιορκίας και της σκλαβιάς κι ο πατέρας της από τη λύπη του και τα γεράματα στο τέλος. Κι έτσι μόνη αποφάσισε να τηρήσει εκείνο τον αρραβώνα και να μείνει με τον άνθρωπο της. Κάτι που τον είχε αγαπήσει, μα πιο πολύ που τον λυπόταν για ότι είχε τραβήξει στα χέρια των εχθρών και είχε μείνει ανάπηρος. Πάντοτε σκεφτόταν πως θα ήταν αν τον είχε αφήσει για να

παντρευτεί αυτόν τον άλλο που της είχαν προξενέψει, να γίνει γυναίκα. Και μέσα στην παραλία, καθισμένη δίπλα στον ανάπηρο αρραβωνιαστικό της, μέσα στη μαύρη νύχτα που την έκαιγαν οι φωτιές και την φώτιζαν τ. αστέρια σκεφτόταν τι θα μπορούσε να γίνει από κει και πέρα.

Του κρατούσε το χέρι και ένιωθε να ζαλίζεται και να λιποθυμά. Ήταν έγκυος. Ανάπηρο τον σήκωνε με όλες τις τις δυνάμεις να τον βάλει στο κρεβάτι κάθε μέρα και να τον φροντίζει. Αλλά η αγάπη του για εκείνη και η ευγνωμοσύνη που της είχε, τον έκαναν να μπορέσει να της κάνει έρωτα. Και έκανε παιδιά. Μα σαν να πέρασε η αρρώστια από τον πρόγονο εκείνο, από τα μαρτύρια που του είχαν κάνει, στα παιδιά του. Και από τότε σε κάθε γενιά, ένας από τους απόγονους μας μεγαλώνει και βγάζει αρρώστια που λέμε. Και έχουμε καταλήξει πως είναι κληρονομικό. Το σημάδι της σκλαβιάς. Τέσσερις αιώνες μετά και ακόμα κρατά.

Το σημάδι αυτό που έγινε όταν αυτό που περίμεναν οι εχθροί σαν πήραν όλο το νησί ήταν να εκδικηθούν και έτσι κι έγινε. Ανάμεσα σ. αυτούς που καταδίωκαν ήταν κι εκείνος. Γη μαγική αυτή που πατούμε, με αίμα ποτισμένη κι όσο τούτο έσταζε πιότερο, τα δέντρα καρποφόριζαν και γινόταν αυτή πιο μαγική. Είχαν σκοτωθεί χιλιάδες Τούρκοι κατά την πολιορκία του Χάνδακα κ η εκδίκηση ήταν λυσσαλέα. Κι έσταζε το αίμα του καθώς εκείνος σπάρραζε από το μαστίγιο που τον χτυπούσε ατελείωτα.

Και τ. άστρα μέσα σ. εκείνη τη νύχτα, τελειώνοντας του ουρανού τη βάρδια, καιρό πολύ μετά το βασανισμό του, θύμισαν στον καθισμένο άντρα, το πως σταμάτησε να περπατάει, όταν στους

Τούρκους δεν έφτασε το ξύλο που του δώσανε, μα χρησιμοποίησαν την ανάποδη ενός τσεκουριού για να του σπάσουν τις αρθρώσεις στα πόδια.... Κι έτσι έγινε μάρτυρας κι αυτός της λευτεριάς, μα έζησε, κι όταν ο πόνος περνούσε, κρατούσε της αγαπημένης του το χέρι. όλο αγάπη μέσα σ. εκείνη τη σκλαβωμένη νύχτα του καλοκαιριού στο Γάζι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΓΔΟΟ

Και περάσαν χρόνια από εκείνη τη μέρα της παραλίας. Και μεγάλωσαν τα παιδιά του ζευγαριού εκείνου κι έκαναν παιδιά και εγγόνια.

Από τα νησιά του Αιγαίου και από την θάλασσα, ερχόταν μετά στα μέσα του 17ου αιώνα μ. Χ. οι εχθροί. Κι οι άλλοι εχθροί, που το έπαιζαν φίλοι, και οι Ενετοί, σφόδρα ταράχτηκαν, που λέει κι ο ποιητής, που θα έχαναν την κτίση τους. Μα κι ο κατακτημένος λαός των κρητικών, γνώριζε από την άλλη Ελλάδα, ότι ο νέος εχθρός ήταν ένας αλλόθρησκος και σκληρός. Έτσι ήταν την εποχή εκείνη, που ενώθηκαν οι Ενετοί με τους κρητικούς για να πολεμήσουν τον νέο εισβολέα. Ενώθηκαν μαζί, για να προσπαθήσουν να υπερασπιστούν την πόλη.

Κι η πόλη κατακτήθηκε, εάλω και ο Χάνδακας κι εκκενώθηκε. Κι ύστερα κατοικήθηκε ξανά από τους κρητικούς που ξαναγύρισαν να μείνουνε στην πόλη. Έτσι κι αλλιώς πια όλη η Κρήτη ήταν εκ νέου σκλαβωμένη σε άλλο αφέντη τώρα πια.

Και πάνω στ. αστέρια ψηλά αναστέναζε ο πατέρας με τα δυο μικρά παιδάκια, που γεννήθηκαν μετά την κατάκτηση του νησιού από τους Τούρκους, καθώς έβλεπε το μισοφέγγαρο πάνω στον σκοτεινό ουρανό του Ηρακλείου. Την μέρα στη δουλειά και την αγγαρεία, και το βράδυ στην αγωνία, μην του αρπάξουν οι εχθροί την γυναίκα, βλέποντας και τα βάσανα εκείνης, που γεννήθηκε σκλάβα κι άλλαξε απλά ο αφέντης, πολλές νύχτες δεν κοιμόταν.

Κι ενώ ήταν ακόμα νέος, είχε γεράσει πριν από την ώρα του. Και τα μάτια του όμορφα κάποτε, είχαν βυθιστεί μέσα σε μαύρους κύκλους, και η μορφή του είχε πια κάτι το πονεμένο, την δυστυχία περιγράφοντας σε μια εικόνα.

Κι όμως αειθαλής η γυναίκα του, τα όσα υπέφερε δεν φαινόταν στο πρόσωπο της, και την κοίταγαν οι Τούρκοι αγάδες με λαχτάρα, όταν κυκλοφορούσε στις ρούγες του παλιού Χάνδακα.

Άναψε το Ηράκλειο κι έφυγε η καλοσύνη από των ανθρώπων τα έργα. Κι αέρας γύρω θύμιζε πια τα παλιά γεγονότα της ανθρώπινης κακουργίας, τα οποία είχαν ήδη αρχίσει να φαινόταν θλιβερά στο σήμερα. Στην ηλεκτρομαγνητική ιστορία της πόλης.

ΚΑΙ ΤΟ ΛΕΥΚΟ ΠΟΥΚΑΜΙΣΟ ΒΆΦΤΗΚΕ ΚΌΚΚΙΝΟ

Κι ήταν στα χρόνια εκείνων που γίνηκε ο μεγάλος σηκωμός του 1821 και η μεγάλη σφαγή στην πόλη αυτή του Χάνδακα, που τόσους αιώνες είχε πνίγει στο αίμα. Λες και δεν ήταν αυτό αρκετό για να χορτάσουν οι κατακτητές οι λύκοι.

Εκείνο το χρόνο της γενικευμένης αντίστασης, σαν φτάσαν τα νέα στο νησί, ξεχύθηκαν στους δρόμους να ξεσπάσουν τη λύσσα τους.

Ο μεγάλος Αρπεντές

Την ζωή άρπαξαν και την σκότωσαν οι Τούρκοι δυνάστες. Πολλών και ακατάπαυστα.

-Αναρωτήθηκαν ποτέ οι άνθρωποι τι έκαναν; Αναρωτήθηκαν τι θα μπορούσε να συμβεί σαν αποτέλεσμα των πράξεων τους;

Οι άνθρωποι όχι, κάστρο μου, η δική σου πέτρα μόνο που υψωμένη στο λιμάνι κλείνει κάθε κύκλο της ιστορίας της παλιάς και της σύγχρονης, που μένεις εκεί σαν σύμβολο της πόλης, να την αγναντεύεις από τη θάλασσα της. Οι άνθρωποι ακολουθούν το ένστικτο, σαν τα ζώα, όχι τη σκέψη, ούτε τη συνείδηση.

Και κάπως έτσι εκείνο τον Ιούνιο του 1821, σαν έφθασαν τα νέα πως ο Μοριάς ξεσηκώθηκε και οι Τούρκοι υποχωρούν, ξεχύθηκαν μέσα στην πόλη του μεγάλου κάστρου να σφάξουν αδιακρίτως σε κάθε γωνιά της πόλης όποιον μπορούσαν.

Η αίτια ήταν ο φόβος Τούρκων και τουρκοκρατικών ότι εξαπλωνόμενη η επανάσταση θα χάσουν την κυριαρχία και την κατάκτηση της Κρήτης. Όμως αφορμή πήραν από μια επιστολή του τότε μητροπολίτη Κρήτης Γεράσιμου Παρδάλη, που βρέθηκε αυτή η επιστολή στο γραφείο του τότε πατριάρχη Γρηγορίου του Ε του Κωνσταντινουπόλεως. Αυτού που κρεμάσαν οι Τούρκοι. Κι ότι καταφερόταν αυτή η επιστολή κατά της Τουρκικής Κυριαρχίας στην Κρήτη.

Εκείνο το πρωί στις 24 Ιουνίου, ξεκίνησαν να πάνε και οι ιερωμένοι να δουλέψουν αγγαρεία στην επισκευή των τειχών, για να εξευμενίσουν τους κατακτητές, καθώς οι πληροφορίες τους έλεγαν ότι είχαν εξαγριωθεί με τα νέα της επιστολής. Κι έτσι άρχισαν να τους σφάζουν.

Εκείνο το πρωί ξεκίνησε κι ο γιατρός Ιωάννης Λευθεραίος, που στις μεγάλες πόλεις είχε σπουδάσει έξω από το νησί του να βγει να επισκεφτεί έναν από τους αρρώστους του. Στο νησί την ιατρική συνήθως ασκούσαν οι «πρακτικοί» και έτσι ήταν

περίφημος. Που ήταν σπουδαγμένος και ασχολούνταν εκτός από την ιατρική και με τα γράμματα. Με καταγωγή από το Ρέθυμνο και μέλος της Φιλικής Εταιρείας. Είχε ντυθεί με το γκρι καλοκαιρινό του κουστούμι, με το ρολόι να φωλιάζει στην τσέπη του σακακιού του, δεμένο με την χρυσή του αλυσίδα. Το μαντήλι, το ψαθάκι, το καπέλο του και τα καλογουαλισμένα του παπούτσια και φυσικά το μπαστούνι του, σαν λόγιος ευρωπαίος έμοιαζε, βγαίνοντας έξω από το δίπατο σπίτι του με τα σκαλισμένα κάγκελα και τις κολώνες στα μπαλκόνια, να ξεκινήσει τη μέρα του όπως συνήθως, όταν είχε κάποιον να κάνει καλά. Τις άλλες μέρες έγραφε στο έπιπλο γραφείο που είχε στη βιβλιοθήκη του σπιτιού του. Εκείνο το πρωί, ο ουρανός δεν είχε σύννεφα, ήταν ένα καλοκαιρινό πρωινό πάνω από τη θάλασσα, που κυμάτιζε ήσυχα. Ούτε αέρα δεν είχε εκείνο το πρωινό. Ήταν και οι τελευταίες εικόνες που συνάντησε εκείνη την τελευταία μέρα της ζωής του. Που όπως και όλοι οι άνθρωποι συνήθως, δεν ξέρουν ότι είναι η τελευταία τους. Ούτε η ευγενική και ευρωπαϊκή εμφάνιση του, ούτε τα χρήματά του, ούτε ότι ήταν από τους προκρίτους του Χάνδακα, τον έσωσαν. Καθώς τον βρήκε κι εκείνον ο θάνατος που είχε εξαπλωθεί στην πόλη.

Και μέσα στον Άγιο Μηνά μπήκαν και έσφαξαν. Έτσι χάθηκε ο μητροπολίτης και άλλοι αρχιερείς και ιερείς, μέσα και έξω από το ναό. Ήταν μνημένοι στη φιλική εταιρία ο μητροπολίτης και κάποιοι από τους αρχιερείς, για να αγωνιστούν και αυτοί για τη λευτεριά της Κρήτης.

- «Πρόσχωμεν τα Άγια τοις Αγίοις», είπε ο μητροπολίτης αφού τον πυροβόλησαν και εξέπνευσε.

Την εντολή για τη σφαγή έδωσε ο τουρκοκρητικός Μπιλαλής, ο οποίος γυρνούσε στους δρόμους του Ηράκλειου και φώναζε «Να

σφαγούν όλοι οι χριστιανοί, διατάζει ο Σουλτάνος». Και ξεχύθηκαν έτσι στους δρόμους και σκότωσαν περί τους 800 ανθρώπους μέσα στην πόλη εκείνη τη μέρα. Έτρεχαν να ξεφύγουν λαϊκοί και κληρικοί, αλλά τους έβρισκε η σφαγή και ξεψυχούσαν μέσα στους δρόμους, γεμίζοντας τους με πεθαμένους. Κι έτσι ονομάστηκε αυτός ο τουρκοκρητικός «Σταμπουλού», το οποίο και σε ελεύθερη μετάφραση θα σημαίνει «ο σφαγέας», καθώς αυτός έδωσε και την εντολή. Κι ανάμεσα στους σφαιασθέντες ήταν και ο γιατρός αυτός.

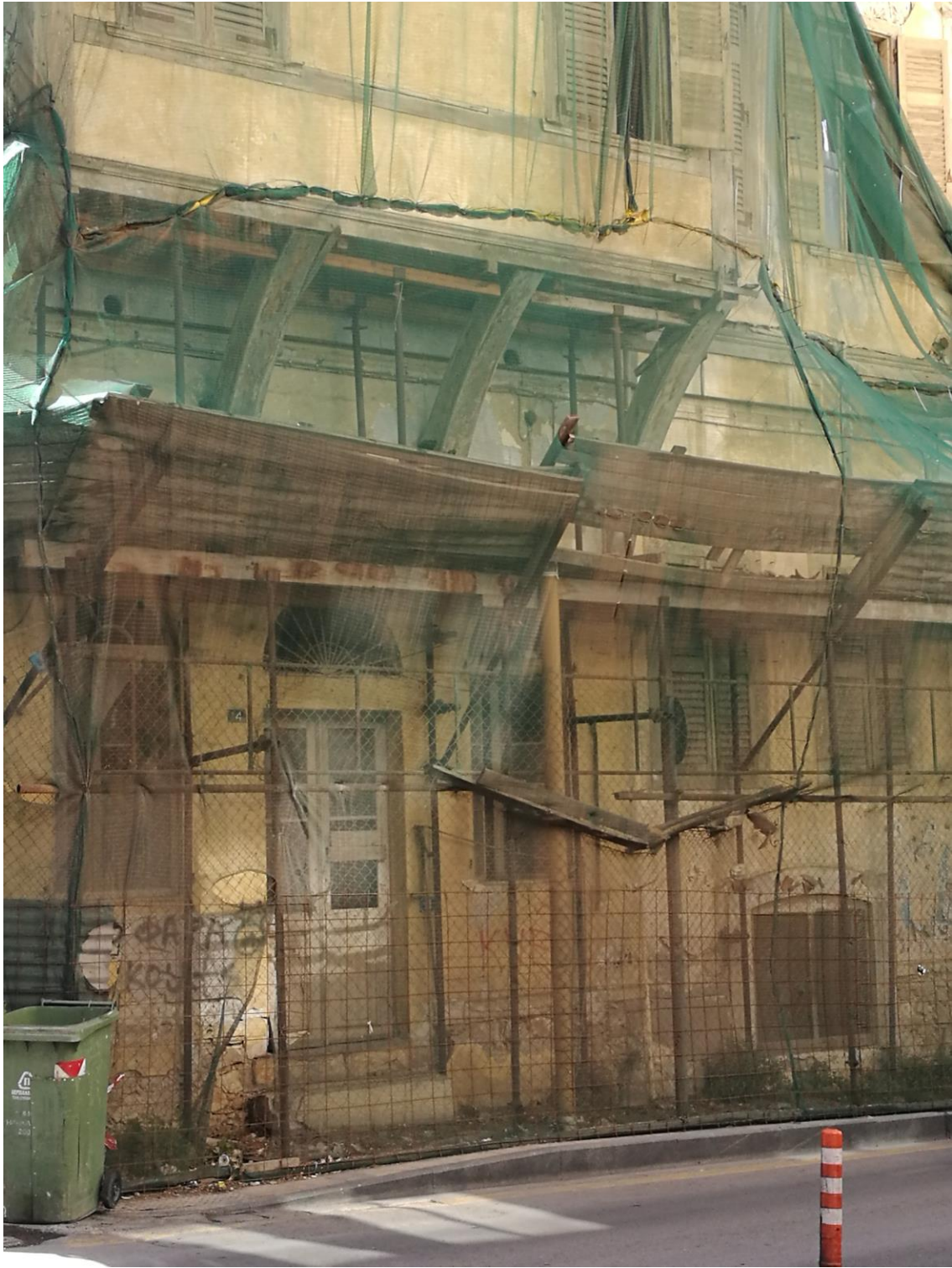
Έπεσε ανάμεσα στους άλλους και δεν ήταν πια στη ζωή, για να μπορέσει να γιατρέψει τις πληγές κάποιων που ίσως κάτω από τους νεκρούς να επέζησαν.

Κι άλλους επισκόπους που δεν βρισκόταν στην πόλη εκείνη την ώρα, τους συνέλαβαν αργότερα και τους σκότωσαν. Και τα πτώματα των αρχιερέων που σφαγιάσθηκαν στον Άγιο Μηνά τα έριξαν σε μια αυλή απέναντι σ. ένα παραδοσιακό σπίτι που ακόμα και σήμερα στέκει μισογκρεμισμένο και με σκαλωσιά υποστήριξης, καλυμμένο με πράσινα πανιά, καθώς είναι επικίνδυνο για τους διερχόμενους διαβάτες.

Και το αίμα των μαρτύρων εκείνων πότισε τα μάρμαρα και τα πλακάκια της αυλής τους κι αργότερα όταν σήκωσαν τους νεκρούς, ξήλωσαν τα ματωμένα εκείνα πλακάκια και τα διατήρησαν σε μια γωνιά. Κι έγινε κι αυτή η γωνιά και λόγω της θέσης της απέναντι από την εκκλησιά και λίγο πιο κάτω και λόγω της σφαγής και των γεγονότων εκείνων μια ακόμα πύλη ενεργειακή, που ακτινοβολεί τον χωρόχρονο της ακόμα και μέσα στον σύγχρονο αιώνα.

Και άρπαξαν όσα ιερά σκεύη ήταν πολύτιμα από τις εκκλησίες.

Και την επόμενη μέρα έσφαξαν και άλλους σε χωριά του Μαλεβιζίου.

Ο ανίσχυρος Σερίφ Πάσας στο Ηράκλειο δεν μπόρεσε να συγκρατήσει το φανατισμένο πλήθος που έσφαζε επί δυόμιση ώρες. Κι όμως 70 χρόνια σχεδόν μετά το Ηράκλειο κέρδισε την ελευθεριά του.

Κι ήταν ο εγγονός του, παλικαράκι νέο, που είχε αγαπήσει αυτή την πόλη για την ομορφιά της, που εκείνα τα χρόνια της απελευθέρωσης από τους Τούρκους, ψιθύρισε κάποια στιγμή φεύγοντας από εκεί

-Μεγάλο Κάστρο νίκησες, και κέρδισες τη λευτεριά σου. Είσαι η πιο όμορφη και δυνατή πόλη που υπάρχει και κανένας δεν μπορεί να τα βάλει με τις δυνάμεις σου και να βγει αλλόβητος.

Κι ας έβαλε 7 τσεκούρια για να γιορτάσει ο Κιοπρουλής τον θρίαμβο του πάνω από εκεί που σήμερα βρίσκεται το αρχαιολογικό μουσείο και τότε ήταν ο Άγιος Φραγκίσκος. Δεν θα μπορούσαν να μείνουν ούτε οι Τούρκοι εδώ για πάντα. Να

σκοτώσουν, να εκμεταλλευτούν τον πλούτο αυτής της γης και να φύγουν.

Και να γκρεμίσουν και να ξαναχτίσουν τα δικά τους. Τους πύργους με τους μιναρέδες επάνω δίπλα στις εκκλησιές που τις έκαναν δικές τους, τις προσθήκες στα ανάκτορα και άλλες τόσες παρεμβάσεις. Πέτρα και ξύλο κυρίως. Λίγο πριν το ξημέρωμα της τελευταίας μέρας του Σεπτέμβρη εκείνης της χρονιάς του 1856, οι κάτοικοι κοιμόταν μέσα στη νύχτα. Όλοι όχι. Μια γυναίκα σαν σκιά περπατούσε και μάλλον σερνόταν πάνω στο πλακόστρωτο δίπλα στους στρατώνες. Η ανάσα της νύχτας έφερνε τις αναπνοές από τους σωρό άντρες που κοιμόταν μέσα από τα ανοικτά παράθυρα των κοιτόνων. Ένας αέρας φύσηξε μέσα από το δέντρο πιο πέρα κοντά στις τρεις καμάρες που φαινόταν στο βάθος. Που δυνάμωσε λίγο κι ύστερα το δέντρο άρχισε να κουνιέται βίαια, σαν να χόρευε, και μαζί τους άρχισε να κουνιέται όλη η γη. Να πηγαίνει ο δρόμος από τη μια ως την άλλη άκρη. Και πάλι πίσω. Τι έπαθε ο δρόμος και κουνιόταν ; Και η γυναίκα σήκωσε το κεφάλι και είδε να τρέμει το κτίριο των στρατώνων. Σεισμός. Μεγάλος και ατελείωτος. Που κρατούσε κι η ώρα περνούσε και δεν έλεγε το κούνημα να σταματήσει. Και είδε τους τοίχους να ραγίζουν, όσοι στρατιώτες πρόλαβαν πεταγόταν έξω από την πόρτα, από τα παράθυρα πηδούσαν. Κι οι τοίχοι σπάσαν κι άρχισαν να πέφτουν και το κτίριο να γκρεμίζεται. Κι άρχισε κι η γυναίκα μαζί με τους άλλους ανθρώπους που ξυπνούσαν και πεταγόταν, να τρέχει προς τα πίσω πήγε, προς την πύλη Voltone. Και περνώντας από κάτω της, έσπασε η καμάρα της κι άρχισε κι αυτή να γκρεμίζεται και πιο κάτω έπεφταν τα ανάκτορα του Δούκα και του αρχιστράτηγου. Και δεν είχε κανείς που να σταθεί, καθώς η πόλη σωριαζόταν σε ερείπια. Κι όταν κάποτε η δόνηση σταμάτησε, μετά από κάμποση ώρα, τα κτίρια συνέχισαν να

γκρεμίζονται. Και δεν έμεινε γερό κτίριο, εκτός από τρία σ.εκείνο το βρύχηθμα της γης.

Εκείνες τις ώρες σταμάτησε πια να υπάρχει ζωή. Και για κάποιους, κι αλήθεια για πολλούς σταμάτησε πια να υπάρχει ζωή. Και σταμάτησε να υπάρχει και αγάπη. Γιατί δεν υπήρχε πια σπίτι. Έσπαζε σε κομμάτια και έπεφτε και τους έθαβε κάτω από τις πέτρες του. Εκεί ακόμα και τα ζώα, που ζούσαν μαζί τους, οι γάτες οι φύλακες του σπιτιού τα σκυλιά, δεν γνώριζαν τι θα πει θάνατος. Τα ζώα δεν γνωρίζουν τι θα πει θάνατος. Και έτρεχαν άλλα στην αγκαλιά των ανθρώπων τους και άλλα μαζί τους, κοντά τους, ακολουθώντας τους και αυτά στην αιωνιότητα. Για να είναι μαζί τους. Εκεί που οι άνθρωποι δεν μπορούσαν και δεν ήθελαν. Εκεί που όλα είχαν πια τελειώσει.

Αυτό θέλησαν να μιμηθούν οι εχθροί, οι κατακτητές, οι Τούρκοι, όταν τη μέρα εκείνη άρχισαν να γκρεμίζουν τον Χάνδακα με τα χέρια τους, αυτή τη φορά. Και δεν ήξερε κανείς πια από τις καταστροφές ήταν η πιο άδικη. Εκείνη του σεισμού, που είναι φυσική καταστροφή ή η άλλη αυτή που έφερε η κακία των ανθρώπων; Κι αν με τη φύση κανείς δεν μπορεί να τα βάλει, η ανθρώπινη κακία δεν θα έπρεπε να υπάρχει.

Εκεί στο τέλος της τουρκικής κυριαρχίας, κάτω από την εικόνα της Σταύρωσης του Καστροφύλακα, που κοίταζε κι αυτή μέσα από τη λατινική της τεχνοτροπία τους πιστούς και τους επισκέπτες του ναού να μπεινοβγαίνουν στην εκκλησιά και «σκεφτόταν» αυτά που γινόταν τις μέρες εκείνες έξω στον περίβολο της εκκλησιάς του Αγίου Ματθαίου. Σαν την έφτιαξε ο Καστροφύλακας, που ήταν κρητικός ζωγράφος και ζωγράφισε τη σταύρωση του Ιησού, εκείνη «θυμόταν» ιστορίες για εκείνους τους σφαγμένους Έλληνες την ημέρα της τελευταίας μεγάλης

σφαγής των Τούρκων, που γίνηκε στις 25 του Αυγούστου του 1898 ξεκινώντας από το λιμάνι, μέχρι επάνω στη Ρούγα Μαίστρα, σε όλο τον παραλιακό δρόμο, και δεν σκοτώσαν μόνο ανθρώπους, μα γκρέμιζαν και κτίρια. Κι ο τόπος γέμιζε συντρίμια. Κι εκεί έξω από το ερειπωμένο ανάκτορο και το μέγαρο του Καπιτάνο και το παρεκκλήσιο, εκεί απέναντι στη Λότζια ανεβήκαν και όσους βρήκαν μέσα τους ανεβάσαν στην κορφή και τους ριξαν κάτω και πεταγόταν στο δρόμο να σκοτωθούν. Και τα σκυλιά που είχαν κάποιοι έπεφταν κι αυτά από πάνω, μόνα τους, ακολουθώντας τον αφέντη τους. Γιατί έπρεπε να γίνει έτσι. Γιατί μετά από τον αφέντη τους δεν είχαν ζωή. Κι άλλα ήταν δίπλα στους σφαγμένους κάτω στη γη ουρλιάζοντας δίπλα τους. Γιατί όταν ο άνθρωπος χαθεί, δεν υπάρχει πια τίποτα για αυτά πάνω στον κόσμο. Κι όλος ο δρόμος γίνηκε ένα συνωθύλευμα από ερείπια και πτώματα. Κι οι μέρες περνούσαν και σάπιζαν οι νεκροί. Κάποιοι έκλαιγαν πάνω από τους νεκρούς. Γυναίκες και κάποιοι άντρες. Τότε ναι ίσως, τότε. Δεν είχε εξαπλωθεί το μίσος ανάμεσα στους ομοεθνείς. Δεν είχε εξαπλωθεί το μίσος ανάμεσα στις γυναίκες και τους άντρες. Υπήρχε πάντα, αλλά όχι πολύ, όπως τώρα. Κι όλοι έμεναν εκεί καταμεσίς που λένε του δρόμου, που δεν υπήρχε πια, κι ήταν μόνο σκορπισμένες πέτρες. Μέχρι που ένα χειράμαξο, πάνω από την έξοδο της πλατείας ανέβηκε πάνω από την γκρεμισμένη πύλη Voltone και τράβηξε κατά πάνω και πέρασε τον Άγιο Μηνά ανηφορίζοντας. Και ήταν γεμάτο πτώματα που μια γυναίκα παλιά πόρνη κι ένας νεαρός αγρότης μαζεύανε. Κι είχανε σκάψει στην χριστιανική εκκλησιά που είχε απομείνει στην πόλη ένα λάκο μεγάλο και βαθύ στο προαύλιο. Οι εκκλησίες ήταν κατελημένες απ'τους Τούρκους, που σαν αρπάξαν εκείνη της Αγίας Αικατερίνης των Σιναιτών, πίσω από τον Άγιο Μηνά,

παραχωρήσανε στους χριστιανούς εκείνον του Αγίου Ματθαίου για να εκκλησιάζονται. Μια παλιά εκκλησιά βυζαντινή, που γκρεμίστηκε από το σεισμό του 1508, μα όχι τελείως και ξαναχτίστηκε μετά. Και στην αρχή ήταν αφιερωμένη μόνο στον Άγιο Ματθαίο, τον μαθητή του Χριστού, τον ευαγγελιστή, μα αργότερα χτίστηκαν κι άλλα δυο κλίτη με ιερά ξεχωριστά κι αφιερώθηκαν στον Άγιο Χαράλαμπο και την Αγία Παρασκευή.

Και έτσι είχανε τρία ιερά βήματα, να μπαίνει μέσα ο ιερέας να ετοιμάζει τα Άγια του Θεού. Η μοναδική εκκλησία που έχει κάτι τέτοιο.

Και σ.εκείνο τον λάκο στο προαύλιο της εκκλησίας, αδειάσαν μέσα τους νεκρούς και το κάρο μετέφερε ξανά και ξανά το μακάβριο φορτίο αδειάζοντας το εκεί. Κι όταν ο περίβολος γέμισε και δεν χωρούσε άλλους, τους σκέπασαν με χώμα θάβοντας τους και τους υπόλοιπους νεκρούς τους έθαψαν σ. ένα οικόπεδο πιο πέρα που τώρα είναι ένα σχολείο πιο δίπλα. Κι ήταν μέσα στην εκκλησιά να τους κρατάει παρέα στις ψυχές του εκείνος ο άλλος ο Άγιος ο σκοτωμένος, ο παλιός εθνομάρτυρας ο Γεράσιμος Παρδάλης, που είχε μνηθεί στη Φιλική Εταιρία και ήταν μητροπολίτης Κρήτης κι ήθελε την ελευθερία της Κρήτης. Οι Τούρκοι τον υποχρέωσαν να καλέσει δήθεν για ενημέρωση όλους τους ηγουμένους και τους επισκόπους του νησιού να μαζευτούνε στη μητρόπολη, μα αυτός τους ειδοποίησε κρυφά για να μην έρθουν, γιατί κατάλαβε πως θέλαν να τους αφανίσουν.

-Στις προσταγές σου Αγά μου, θα κάνω ότι προστάξεις, απάντησε στον Τούρκο που ήρθε να του δώσει την εντολή. Τώρα κιόλας θα ξεκινήσω με τις γραφές. Μα σαν έφυγε εκείνος, κι έμεινε μόνος του, κάτω από το λιανοκέρι έγραψε για τον δόλο της πρόσκλησης αυτής και τους προέτρεψε να μην έρθουν. Ξανά και ξανά έγραφε

το ίδιο κείμενο, αλλάζοντας μονάχα τα ονόματα και τις διευθύνσεις που θα πηγαίνανε τα γράμματα. Και κρυφοχαιρόταν γιατί θα τους έσωζε.

Και την ημέρα εκείνη του χαμού, οι Τούρκοι τον έσφαξαν, του κόψαν το κεφάλι στον μεγάλο αρπεντέ και το περιέφεραν σαν τρόπαιο μπηγμένο σε ξύλο στους δρόμους του Χάνδακα, και αργότερα οι χριστιανοί το ενταφιάσανε μαζί με το σώμα του κι από πάνω υπάρχει μάρμαρο λευκό μέσα στην εκκλησιάς το πάτωμα, εκεί μπροστά στο ιερό του Αγίου Ματθαίου, που διακοσμείται με μαύρες στρογγυλές σιδερένιες προεξοχές για να ξεχωρίζει. Και να τον θυμούνται. Καμμιά κρύπτη, μόνο θαμμένος κάτω από το δάπεδο. Να πατούν επάνω οι πιστοί και να θυμούνται όλους εκείνους που θυσιάστηκαν κάποτε, για να αποκτήσουν οι νεώτεροι την ελευθερία τους.

Τρεις μέρες μετά τη σφαγή την τελευταία του 1898, φορτώσαν σε άμαξες μεγάλες οι Τούρκοι τα πτώματα και τα πήγαν να τα θάψουν στον Άγιο Ματθαίο. Εκτός όμως από αυτό ένας νεαρός αγρότης και μια παλιά πόρνη ήταν που επιχειρούσαν να μαζέψουν τα πτώματα κι αυτοί που είχαν απομείνει.

Αγκομαχούσαν φορτώνοντας και ξεφορτώνοντας τα πτώματα. Κι ακολουθώντας το χειράμαξο δίπλα η γυναίκα, με τα πανιά στη μύτη και το στόμα, για να καλύψουν τα πρόσωπά τους, καθώς μέσα στο καλοκαίρι η μυρωδιά από τα πτώματα ήταν απαίσια.

«Που είσαι καρδούλα μου; Που είσαι και σ. έχω χάσει; Τόσο καιρό πια ψάχνω να σε βρω», αναρωτιόταν σιωπηλά η γυναίκα που συνόδευε το παλληκάρι που έσερνε το χειράμαξο. Είχε

δουλέψει παλιά σαν πόρνη και είχε ερωτευτεί έναν καλό άνθρωπο που είχε γνωρίσει και αγαπήσει. Μα πέθανε εκείνος, κι όπως κουβαλούσαν τους νεκρούς, ο συνειρμός μέσα στο μυαλό της, της τον θύμησε. Και την πίκρα της. Την επόμενη χρονιά είχε γνωρίσει και είχε παντρευτεί έναν άλλο άντρα που έμοιαζε στον αγαπημένο της εκείνο, που ήταν η μία και μεγάλη αγάπη της ζωής της. Όμως όσο κι αν έμοιαζαν αυτός δεν ήταν καλός όπως εκείνος. Και δεν την εκτιμούσε, και όλο άσχημα της φερόταν. Και κατά καιρούς τον θυμόταν και τον νοσταλγούσε. Ένωθε σαν να την είχε εγκαταλείψει. Ένωθε μόνη της. Και δάκρυζε. Τα δάκρυα της έτρεχαν και πέφταν κάτω. Κι ο νεαρός αγρότης δεν γνώριζε, και προσπάθησε να την παρηγορήσει νομίζοντας πως είχε συγκινηθεί από τους σκοτωμένους. Πέθαναν τόσοι πολλοί εκείνη τη μέρα, που κάθε οικογένεια είχε και ένα σκοτωμένο. Και θάρρεψε πως αυτή η σκέψη ήταν που την έκανε να κλαίει. Εκείνος δεν την χτυπούσε κι ούτε την κακομεταχειριζόταν, ούτε την απειλούσε κάθε φορά που θα έκανε κάτι που δεν του άρεσε. Ήταν καλός με κατανόηση και υπομονετικός. Ότι δεν ήταν ο άντρας που είχε τώρα στη ζωή της. Είχε αποτύχει. Ήξερε πως δεν θα μπορούσε να τον ξαναβρεί, γιατί απλά εκείνος δεν υπήρχε πια στη ζωή.

-Βρήκες κάποιον γνωστό ή συγγενή σου αναμεσά τους, την ρώτησε ο νεαρός αγρότης.

-Μπα, δεν βλέπεις και πως είναι.; Κάποιοι δεν φαινόταν κιόλας καθαρά το πρόσωπό τους. Από τις μαχαιριές, τους ακρωτηριασμούς και την αποσύνθεση, που είχε φουσκώσει τα πτώματα και τα είχε αλλοιώσει. Πρέπει να βιαστούμε. Αύριο θα βρωμάνε χειρότερα.

Κομμάτι κομμάτι τους μαζεύανε κάποιους κι άλλοι ήταν καμένοι ή μισοκαμένοι.

Και του εξιστόρησε την ιστορία της και γιατί έκλαψε. Και στο δρόμο, σαν τους έβλεπαν οι άλλοι οι δυστυχημένοι, που είχαν βγει μήπως και βρουν κάποιο δικό τους να ξεχωρίσουν και να πάρουν για θάψιμο, κάποιοι απ. αυτούς σήκωσαν το κεφάλι τους από το έδαφος και τη δική τους προσωπική δυστυχία, σασιτισμένοι από το θέαμα του χειράμαξου της δυστυχίας που περνούσε. Κι εκείνο το σύρσιμο το θλιβερό, ο ήχος αυτός τους έκανε να ξεχαστούν για λίγο. Και κάποιοι από αυτούς αφήσαν το δικό τους προσωπικό ψάξιμο και τους ακολούθησαν, έτσι σιωπηλά, χωρίς να ρωτήσουν αν και θα πήγαιναν φορτωμένοι με τα πτώματα. Διαβαίνοντας αργά πολύ το πλακόστρωτο, βαρύ από το ανθρώπινο φορτίο που κουβαλούσε, όλοι κατάλαβαν από εκείνους ότι περισυνέλεξαν κάποιους νεκρούς και τους πήγαιναν για θάψιμο. Δεν ρώτησαν που; Ίσως κανείς δεν είχε τη δύναμη να ρωτήσει κάτι τέτοιο. Μα ήτανε και προφανές πως αυτός ήταν ο σκοπός τους. Και απλά ακολούθησαν. Και σηκώθηκαν ψηλά ανηφορίζοντας. Μέσα από τον μικρό δρομάκο, έφτασαν στη χριστιανική τους εκκλησία εκεί. Για να ξεφορτώσουν. Και αυτοί που ακολούθησαν βοήθησαν τη γυναίκα, που το όνομα της ήταν Φούνταινα (ίσως από το γυναίκα του Φούντα) και τον νεαρό αγρότη, που το επίθετό του ήταν Βαλελαδάκης, να βγάλουν τους νεκρούς από το χειράμαξο και να τους εναποθέσουν μέσα στο λάκο. Όμως ήταν το δράμα αυτό ατελείωτο. Ούτε καν για εναπόθεση δεν επρόκειτο. Μέχρι και την τελευταία τους στιγμή τα σώματα εκείνα επρόκειτο να υποστούν μια τελευταία ταλαιπωρία. Τους έριχναν μέσα στο λάκο. Γιατί τον είχαν σκάψει όσο πιο μεγάλο και όσο πιο βαθύ γινόταν, από την μια άκρη του προαύλιου μέχρι την άλλη, για να χωρέσουν. Γιατί ήταν γύρω

στους 800 οι νεκροί, σαν κάποτε μετρήθηκαν. Κι ύστερα, αφού άδειασε το φορτίο αρχίσαν και πάλι να κατηφορίζουν. Πιο γρήγορα αυτή τη φορά, γιατί το χειράμαξο ήταν ελαφρύ πια, χωρίς φορτίο και ο δρόμος κατηφορικός. Και κατεβήκανε κ όλη την πόλη γυρίσανε, να βάλουν και πάλι ένα ανάλογο φορτίο μέσα στο χειράμαξο. Μόνο που αυτή τη φορά δεν ήταν μόνο οι δυο τους. Αυτοί που τους είχαν ακολουθήσει τους βοηθούσαν τώρα, στο μάζεμα των νεκρών. Κοιτώντας όσους μπορούσαν να αναγνωρίσουν, σε μια κρυφή επιθυμία να μην αναγνωρίσουν κάποιον δικό τους σε όσα ακόμα πρόσωπα φαινόταν. Και σαν τους είδαν ήρθαν κι άλλοι. Να βοηθήσουν. Και κάποιοι φέραν και πανιά για να κλείσουν κι άλλοι τη μύτη και το στόμα τους. Για να αντέξουν. Μασκοφόροι της τρέλας των ανθρώπων, που πήραν ξανά τον ίδιο δρόμο της ταφής. Πολλές φορές μέσα στη μέρα, μέχρι που νύχτωσε αργά το βράδυ και αναγκάστηκαν να σταματήσουν, κατάκοποι, ιδρωμένοι, βρώμικοι, με τα χέρια τους γεμάτα σκόνη και κοκκινάδες. Έτοιμοι σχεδόν να λιποθυμήσουν από την άσκημη μυρωδιά. Μα οι δυο τους που ξεκίνησαν αυτή την ταφή, είχαν και μια κρυφή ικανοποίηση ότι ο κόσμος τους στάθηκε και τους βοήθησε στο έργο τους. Αλλιώς δεν θα είχαν μαζέψει τόσους. Πολύ λιγότερους. Και τράβηξαν ο καθένας για το κονάκι του, να πλυθούν, να φάνε και να ξεκουραστούν, αντιμετωπίζοντας τους εφιάλτες της νύχτας, μετά από όλα όσα είχαν γίνει και είχαν ζήσει τις τελευταίες μέρες. Μέρες κράτησε η περισυλλογή των νεκρών.

Κι η Φούνταινα ανάμεσα τους να παίρνει δύναμη από τη σκέψη του νεκρού αγαπημένου της. Ήξερε πως από εκεί ψηλά που την έβλεπε, θα ήταν ευχαριστημένος μαζί της. Με αυτό που έκανε.

Κι ύστερα περιποιήθηκε και τον νεαρό αγρότη, μέσα στο μοναστήρι του Αγίου Ματθαίου, γιατί σαν τέλειωσε η προσφορά τους, εκείνος αρρώστησε.

Τον δρόσιζε με βρεγμένα πανιά στο κεφάλι, προσπαθώντας να του πάρει τον πυρετό που ανέβαζε και να τον παραστέκει στους εμετούς που έκανε. Κάποιο μικρόβιο από τα πτώματα και την όλη διαδικασία του κουβαλήματος των νεκρών είχε μπει στο σώμα του και τον σκότωνε. Όσπου το σώμα του δεν άντεξε και πέθανε. Και έτσι αυτόν τελευταίο πια, τον έθαψαν εκεί στον Άγιο Ματθαίο, κοντά και μαζί με αυτούς που θυσίασε τη ζωή του, για να τους προσφέρει την ταφή και να σώσει την πόλη, από πανώλη και άλλες θανατηφόρες ασθένειες, που αλλιώς θα εξαπλωνόταν. Και σήμερα λίγοι μόνο το ξέρουν αυτό και κάποιοι κάτι έχουν ακούσει. Γιατί τότε πολλοί άνθρωποι ήταν καλοί και μιλούσαν για ιστορίες που είχαν να κάνουν με την καλοσύνη. Και σήμερα δεν είναι. Και δεν φταίει η ιστορία γι αυτό.

Τις μέρες του χειμώνα που ακολούθησε, τα αφρισμένα κύματα χτυπούσαν πάνω στης θάλασσας το κάστρο, κι ώσπου δεν πήγαινε άλλο, ψηλά, όσο φτάνανε. Κι ανάμεσα στους άσπρους αφρούς σχηματίζονταν οι μουσούδες των ζώων που οι ψυχές τους βρισκόταν κάπου εκεί στον ουρανό κι είχανε φύγει κι αυτά λίγα χρόνια πριν στους σεισμούς και εκείνο το καλοκαίρι. Και ξαναγυρίζανε πασχίζοντας να ανέβουν στο κάστρο, για να αγναντεύουν τη θάλασσα ξανά, βγαίνοντας από μέσα οι ψυχές τους. Μόνες τώρα και ψάχνοντας πάντα εκείνες των ανθρώπων τους. Και γύριζαν ξανά και ξανά κάθε χειμώνα, μαζί με τα αγριεμένα κύματα, ώσπου ένα χειμώνα τα χαιρέτισε με σεβασμό η ελληνική σημαία, εκείνη που είχε πια στερεωθεί πάνω στο

κάστρο, κυματίζοντας σε μια εύθραστη και προσωρινή ελευθερία που είχε ακολουθήσει στο νησί.

Οι άνθρωποι λένε πως ο θάνατος είναι φυσική διαδικασία. Αυτός όμως που οι ίδιοι προκαλούν και ευθύνονται για αυτόν στον εαυτό τους και στους άλλους; Οι μεγάλοι ποιητές λένε πως το αντίδοτο είναι ο έρωτας. Ξεχνώντας να πουν πόσο σημαντική θα ήταν και η ανθρώπινη αγάπη. Μα ξεχάστηκε με τα χρόνια κι αυτή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΑΤΟ

Να την πεις την ιστορία, μα να την πεις όπως είναι αληθινά. Γιατί οι αρχαίοι Έλληνες, σε όλη την Ελλάδα, γνώριζαν πως υπήρχε άστρο-πλανήτης, τουλάχιστον ένας, οπού με την καμπύλωση του χωροχρόνου, οι άνθρωποι του, οι εξωγήινοι μπορούσαν να έρθουν στη γη, ταξιδιώτες από το σύμπαν στις αστρικές πύλες. Και εκεί επάνω οι αρχαίοι Έλληνες, έχτισαν τους αρχαίους ναούς τους. Πάνω στις διόδους αυτές προς τα αστέρια. Όταν έγινε ο χριστιανισμός, τότε οι πρώτοι χριστιανοί έχτισαν τις πρώτες εκκλησίες τους με τα υλικά και στις θέσεις εκείνων των ναών. Κι έτσι όπου υπάρχουν παλαιοχριστιανικές, πριν τον 9ο αιώνα μ. Χ. εκκλησίες, είναι φυσικά, αστρικές πύλες, σημεία καθόδου των εξωγήινων. Και χρειάζεται πολύ μεγάλη δύναμη ας το πούμε και ένα πολύ ισχυρό ηλεκτρομαγνητικό πεδίο, για να γίνει κάτι τέτοιο.

Αυτό ζήτηγε η πόλη η μεγάλη, που όλα αυτά τα φαινόμενα μέσα της φιλοξενούσε.

Και στην τελευταία κατάκτηση του νησιού και στην τελευταία κατοχή, βρίσκουμε κι άλλα παρόμοια γεγονότα, να φορτίσουν ήδη τα φορτισμένα της ιστορικά σημεία. Όπως στη Χανιόπορτα, όπου στο λιμάνι αποβιβάστηκαν κατά την μάχη της Κρήτης οι Γερμανοί κι ακολούθησαν μάχες, όπου σκοτώθηκαν πολλοί. Εκεί δίπλα στα ενετικά τείχη, στον προμαχώνα του Αγίου Ανδρέα, πάνω από του Δερματά τον κόλπο. Εκεί που σήμερα είναι η οδός «Μάχης Κρήτης».

Κι η βροχή έπεφτε ασταμάτητα πάνω από την κατακτημένη πόλη στο Ηράκλειο, γυρεύοντας να ξεπλύνει τις αμαρτίες της ηλιθιότητας των ανθρώπων. Και στα βουνά γύρω από την πόλη, παράσερνε πέτρες και κατέβαζε κάτω χώματα. Και στα βουνά ακόμα της αντίστασης, διάλλειμα σαν έκανε η βροχή, στις βρεγμένες ακόμα πέτρες με τις μάλλινες τους κάπες φορεμένες βγήκαν και καθήσαν οι αντάρτες, άνθρωποι κι άλλοι άνθρωποι-θεοί, όπως τους βλέπαν κάποιιοι, διαφορετικοί όλοι μαζί στο αντάρτικο, για να καπνίσουν ένα τσιγάρο. Κι ο Γιούχτας με τα ιερά του έκοψε κάθε ανθρώπινο δεσμό και κάθε ανθρώπινο δέσιμο και ξεχώρισε τα άρματα που είχαν αφήμένα στα γόνατα τους, για να ξαποστάσουν μέσα σ. εκείνο το κρύο, βροχερό πρωινό της Άνοιξης. Θεοί που δεν τους δέχτηκαν οι άνθρωποι. Θεοί που δεν τους αγάπησαν οι άνθρωποι, θεοί που δεν τους εκτίμησαν οι άνθρωποι. Κι οι ιερείς των θεών μαζί κι αυτοί στα βουνά τα απότομα, με τις ανηφόρες, το κρύο το πρωί και το βράδυ και τον καυτό ήλιο των μεσημεριών, όλοι μαζί για την λευτεριά. Για την αγάπη για την Κρήτη και το αίμα τους, για την αγάπη για την λευτεριά.

Μαζί όλοι ξαπόστειναν μέσα στο κρύο, πριν χωθούν πάλι στις σπηλιές που είχαν για σπίτι. Κρυμμένοι μετά τις επίθεσεις των Γερμανών. Και πιο πολύ από ποτέ αποφασισμένοι να συνεχίσουν τον πόλεμο. Κι εκείνο το πρωί που κάτω πήγε η σκόνη από τα στιβάνια τους κι η ατμόσφαιρα πάνω στο βουνό το απότομο και γυμνό ξεκαθάρισε, και περνούσε η ζωή, πήραν την απόφαση πως γι αυτούς τώρα ξεκινούσε ο πόλεμος, για να εκδικηθούν το αίμα που χύθηκε. Μια ζωή πόλεμος, χωρίς πια σταματημό. Δεν έφταιγαν εκείνοι, αλλά ο κατακτητής, που ήρθε να αλώσει την λευτεριά τους. Αυτός κινήθηκε πρώτος, αυτός τους στέρησε την λευτεριά και φυσικά αυτός έχυσε πρώτος το αίμα. Αυτός

σκότωσε πρώτος. Παίρνοντας και κάθε πιθανότητα ειρηνικής πια και καλής ζωής των ανθρώπων που θα αντιστεκόταν. Γιατί από κει και πέρα η ζωή αυτών των ανθρώπων θα ήταν και μόνο αδιάκοπος πόλεμος. Χωρίς πραγματική χαρά και χωρίς πραγματική γαλήνη. Λίγα χρόνια μονάχα μετά το τέλος του άλλου σηκωμού, πριν προλάβουν να χαρούν καν τη ζωή τους. Όλος ο κόσμος, άλλοι τους φοβόταν, κι άλλοι τους έβλεπαν πια σαν σύμβολα αντίστασης, όμως εκείνοι ήξεραν την δυστυχία του να μην έχεις μια ήσυχη ειρηνική ζωή. Και δεν μπορούσαν πια άλλο να κάνουν, γιατί τους είχαν πάρει τη ζωή, καθώς τους πήραν την ελευθερία, κι είχαν ήδη πεθάνει. Γι αυτό και ήταν πια μονάχα μηχανές και τεχνητές πόλεμου. Τι κρίμα.

Και καθώς η βροχή σταμάτησε ξανά, κινήθηκαν να ξεμουδιάσουν για την εκκλησιά του Αφέντη Χρίστου στην κορφή, σε ένα από τα υψώματα και να πάρουν την ευλογία του πάπα αντάρτη που τους κάλεσε να προσευχηθούν εκεί. Και όπως μετά ο δίσκος του ηλίου περνούσε πάνω από τον ουρανό, κι έφτανε μεσημέρι, δειλά μερικά σύννεφα διαλυθήκαν και πρόλαβε εκείνος για λίγο λαμπρός και φωτεινός να προβάλλει λίγο, καθώς τα σύννεφα έπαιζαν κρυφτό, προσπαθώντας να τον καλύψουν ξανά.

Σαν τα σύννεφα κι οι άνθρωποι τρέχουν να καλύψουν και να εξαφανίσουν κάθε τι λαμπρό και φωτεινό, κάθε καλό.

Και πριν πάνε ξανά στο λιμέρι τους περάσαν κι απ. το ιερό της κορυφής, για να πάνε. Εκείνα τα απομεινάρια, οι σωροί από τις πέτρες, που κάποτε σχημάτιζαν τα παλιά χρόνια των ιερών τα απομεινάρια, παίζοντας με τους αιώνες γκρεμισμένα κι αυτά, όπως τίποτα δεν αφήνει ο χρόνος. Εκεί που κάποτε θυσίες γινόταν για τον ίδιο λόγο, γιατί οι Κρητικοί ήταν και είναι και θα είναι για πάντα οι ίδιοι, για να εκδικηθούν για την στέρηση της

ελευθερίας τους, παίζοντας ακόμα και με τη ζωή τους. Τότε που οι Μινωίτες θυσίαζαν εκεί τους νέους Αθηναίους, για να εκδικηθούν το θάνατο του πρίγκηπα τους, και τον κερδισμένο πόλεμο με τους Αθηναίους. Εκεί που ο αντάρτης που κάποτε ήταν δάσκαλος, τους είπε ότι πάντα θα νικάνε οι Κρητικοί, γιατί δεν υπάρχει άλλος λαός που στον κόσμο αυτόν να έχει γεννηθεί πιο πολύ να αγαπάει την λευτεριά και τον τόπο του.

Κι έτσι προχώρησαν οι άλλοι σιωπηλοί, ακούγοντας τα λόγια αυτά, μέσα στη σιωπή των πρώτων της άνοιξης αγριολούλουδων.

Το 1856 με τον σεισμό σμπαραλιάστηκε το δουκικό ανάκτορο, και εκεί επάνω πάτησαν και δημιουργήθηκαν οι κάτω φυλακές, όπως ονομάστηκαν. Εκεί λοιπόν επάνω ήταν και το αρχηγείο της Γκεστάμπο, στο σημερινό πάρκο Θεοτοκοπούλου, όπου βασάνιζαν τους πατριώτες.

Δεν έφτανε το αίμα που χύθηκε σ. αυτόν τον χώρο σημαδεύοντας το χωροχρόνο επί Ενετοκρατείας, ήρθε και η γερμανική κατοχή, για να τον σημαδέψει ξανά με νέο αίμα.

Έτσι εξηγούνται τα αντικείμενα μου που εξαφανίστηκαν όταν διέμενα εκεί, η αστραπή που έπεσε με τα φωτά κλειστά, και τα παράθυρα κλειστά, μέσα στο δωμάτιο μου, καθώς οι λάμπες που ερχόταν συχνά από την οδό Λογγίου.

Κατά τη διάρκεια της Γερμανικής κατοχής ένας από τους διαβόητους κατακτητές ήταν και ένας ονόματι Σούμπερτ. Δεν είχε σχέση με τον μουσικό, μόνο απλή συνωνυμία. Αυτός ο Γερμανός είχε ένα σπίτι στο κατακτημένο Ηράκλειο, δίπλα στη Χανιόπορτα, στην πόλη που αντιστεκόταν.

Ήταν ένας διεστραμένος Ναζί που χαιρόταν να βασανίζει ανθρώπους.

Μπορεί αυτός και οι άλλοι ναζί στην Γκεστάμπο να συμμετείχαν. Ένας πλούσιος κρητικός Ηρακλειώτης που είχε βιοτεχνία κατασκευής βαρελιών, ο Κωνσταντίνος Παπαδάκης, είχε πάρει μέρος στη μάχη της Κρήτης και είχε κρύψει στον αμπελώνα του στον Μπεντεβή, όπλα των Γερμανών Αλεξιπτωτιστών και όταν τον έπιασαν τον κρέμασαν από το ταβάνι με μια αλυσίδα μακριά με τα χέρια πάνω κι άρχισαν να τον μαστιγώνουν γυμνό από τη μέση και πάνω. Τον χτυπούσαν ξανά και ξανά και του είχε ματώσει όλη την πλάτη. Του είχαν χαράξει το κορμί. Ο Γερμανός είχε βγάλει το χιτώνιο του κι είχε μείνει μόνο με ένα αθλητικό φανελάκι άσπρο, και έπαιρνε φορά, το μαστίγιο σφύριζε στον αέρα και προσγειωνόταν πάνω στο κορμί του βασανιζόμενου.

Κι ο διερμηνέας του ζητούσε να ομολογήσει, και είχε αγανακτήσει. Είχε αρχίσει να κουράζεται. Με ποιους συνεργαζόταν. Το κορμί ξεσκιζόταν από τον πόνο της μαστίγωσης.

Κι όταν ο Γερμανός κουράστηκε να χτυπάει, παράτησε κάτω το μουσκεμένο και βαμμένο στο αίμα μαστίγιο και έβγαλε τη φανέλα του, έβγαλε ένα μακρύ μαχαίρι κι άρχισε να τον κόβει σε διάφορα σημεία της σάρκας του κι ύστερα έπαιρνε αλάτι και το έτριβε στις πληγές πάνω για να μεγιστοποιεί τον πόνο. Και σε κάθε πληγή, ανάμεσα στις κραυγές του βασανισμένου, ο διερμηνέας αύξανε το ψυχικό μαρτύριο με τα λογία να τριβελίζουν το μυαλό του θύματος.

«Ομολόγησε, κι ο πόνος θα σταματήσει»

Κι όταν κι αυτό το μαρτύριο δεν ήταν αρκετό για να τον κάνει να πει την αλήθεια, ο δήμιος πήρε έναν κόπανο κι άρχισε να τον χτυπάει στα χεριά, σπάζοντας του τα κόκκαλα. Ένα, ένα.

Κι όταν τίποτα δεν βγήκε τον πήγαν στον Αη Γιάννη Χωστό, στο δρόμο προς την Κνωσό και τον εκτέλεσαν.

Γύρισε ο Σούμπερτ στο σπίτι του μετά και μπήκε στην κουζίνα. Εκεί βρήκε την νεαρή κρητικοπούλα, που του φρόντιζε το σπίτι, με τα μαύρα μακριά μαλλιά της πλεγμένα σε κοτσίδα και τα μαύρα σπινθηροβόλα μάτια της, και την άρπαξε κοντά του. Τρομαγμένο το κορίτσι άφησε μια κραυγή φόβου, καθώς με το δεξί του χέρι την έσφιγγε πάνω του κρατώντας την με την πλάτη της να ακουμπάει στο στήθος του. Με το αριστερό του χέρι άρχισε να της χουφτώνει τα στηθάκια της τα στρογγυλά και σμιλευτά χώνοντας τα χέρια του μέσα από το μεσοφόρι της, ενώ έγειρε το κεφάλι του μέσα στα μαλλιά της, να μυρίζει το άρωμα του κορμιού της. Κι ενώ εκείνη προσπαθούσε να φύγει, ξαφνικά την άφησε να φύγει, την έσπρωξε μακριά, κι όπως εκείνη απομακρύνθηκε τρομαγμένη, εκείνος πια τελείως ερεθισμένος και σε πλήρη στύση, κατέβασε τα ρούχα του κι άρχισε να τρίβεται, προσπαθώντας να ανακουφίσει τον πόθο του. Ώρα αρκετή μάλαζε το όργανο του, ώσπου ολοκλήρωσε κι ανακουφίστηκε.

Ύστερα σήκωσε τα ρούχα του και πήγε έξω να πλυθεί, ολοκληρώνοντας τις αμαρτίες του, ανακουφισμένος από το κρύο νερό, που έπεφτε πάνω του και τον ξέπλενε.

Μετά πήγε κι έφαγε ψωμί και τυρί και ξάπλωσε.

Σαν έφτασαν τα νέα τα άσχημα από τους γείτονες στην Ελένη την γυναίκα του Παπαδάκη, κίνησε μ. ένα κάρο και δυο γείτονες να

τον μαζέψει. Κι όταν έφτασαν και τον αντίκρουσε ματωμένο και νεκρό με το σώμα του κακοποιημένο, ο πόνος της δεν βάσταξε. Τον αγκάλιασε κι άρχισε να κλαίει ώρα πολύ απαρηγόρητη. Βουβοί οι γείτονες στάθηκαν και την άφηναν να θρηνεί, για να τον κλάψει και να ξεσπάσει. Τι θα έλεγε στα έξι της παιδιά; Πως θα τα κρατούσε για να μην τον δουν, όπως είχε καταντήσει. Δεν άντεξε τον καημό και πέθανε κι εκείνη ένα χρόνο μετά το 1942, αφήνοντας πίσω της έξι ορφανά παιδιά.

Ο τόπος του αίματος, όπου ο χωροχρόνος καμπυλώνεται και το σύμπαν εκφράζει την σχετικότητα του. Ο Σούμπερτ έμεινε γνωστός για το ότι κατέσφαξε πατριώτες στα χωριά και στις επαρχίες του νομού Ηρακλείου και πήγε μετά στα χωριά της περιοχής κάτω από τις λίμνες Βόλβη και Λαγκαδά στο νομό Θεσσαλονίκης και έκανε κι εκεί σφαγές και σκότωσε τα γυναικόπαιδα και έκαψε το χωριό του Χορτιάτη. Παίζοντας έτσι το ρόλο του στοιχείου εκείνου που με τη δράση του «σπέρνοντας» χωροχρονικές πύλες κατέβασε τις σκουληκότρυπες μέχρι την Κρήτη, σαν μια ενέργεια που κατεβαίνει και ενώνεται με εκείνη των αντίστοιχων πυλών του Ηρακλείου ενεργειακών και αστρικών.

Ο Σούμπερτ ξαναγύρισε στην Ελλάδα όπου και συνελήφθη. Στην Ελευσίνα. Και υπάρχει φημολογία και θρύλοι γύρω από την καταγωγή του και το που συνελήφθη, κι είναι εντελώς περιέργο.. Είναι γνωστό ότι αυτό το όργανο εκτέλεσης βασάνιζε απρόκλητα και εκτελούσε. Και κάθε τόπος μαρτυρίου που δημιουργούσε,

μετατρέπονταν αυτόματα σε τεχνητή χωρο-χρονική πύλη. Κι έτσι η δράση του Σούμπερτ σ. αυτά τα χωριά ενίσχυσε την αλλαγή του ηλεκτρομαγνητικού πεδίου.

Κι εκτός από αυτόν, έγινε και ένα άλλο μεγάλο επεισόδιο στα 1942, όταν συνέλαβαν τον δήμαρχο Μηνά Γεωργιάδη και τ' αδέρφια του και τους φυλάκισαν για να τους εκτελέσουν αργότερα, συνολικά 62 ανθρώπους στην Αμμουδάρα, στο δυτικό προάστιο του Ηρακλείου. Έτσι η εκεί αστρική πύλη που υπήρχε ήδη μετατράπηκε και σε ενεργειακή. Κι είναι αυτή η ιδιότητα της ραδιενέργειας η προσθετική. Όπως κάθε ακτινοβολία στο σώμα παραμένει και δεν χάνεται και προστίθενται συνέχεια και άλλες, κάθε αδικοχαμένη ψυχή προσθέτει την δική της ακτινοβολία πάνω στην ήδη υπάρχουσα από άλλες. Κάνοντας πιο ευαίσθητη την ενεργειακή πύλη που έχει δημιουργηθεί. Πιο δυνατή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ

Τα επεισόδια της ιστορίας συμπληρώθηκαν με τη δράση του εμφυλίου μετά το τέλος του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου. Στην αρχή ο εμφύλιος δεν είχε φτάσει στο Ηράκλειο. Τελικά όμως η διχόνοια ήρθε και εδώ. Γιατί δεν είχαν δικαίωμα οι άνθρωποι στο όνειρο. Όπως και σήμερα, με τη ζωή που γίνεται στην υπόλοιπη, εκτός Κρήτης, χώρα, οι άνθρωποι δεν έχουν δικαίωμα στο όνειρο. Η τρέλα της διχόνοιας, δεν άφησε τότε το νησί να ζήσει ειρηνικά μετά τη λήξη του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου.

Το ακατανόητο γενικά του πόλεμου, εμφυλίου και μη, και τα μαρτύρια, ο πόνος και οι εκτελέσεις, είναι εκείνα που διαφοροποιούν την χωροχρονική ροή του ηλεκτρομαγνητικού πεδίου του συγκεκριμένου τόπου, δημιουργώντας μια ενεργειακή ευαισθησία, και σε εκείνα τα σημεία στα οποία η καμπυλότητα είναι τέτοια ώστε να δώσει την επαφή με άλλο σημείο μέσα στον χώρο και τον χρόνο. Θα μπορούσε να πει κανείς ότι αυτό που συμβαίνει είναι και μια διαμαρτυρία της φύσης για αυτό το ακατανόητο. Μια διαμαρτυρία για τους πολέμους και τους άδικους σκοτωμούς.

Και να πως γίνεται. Ο πόνος κάνει τα κύτταρα του σώματος να πάλλονται σε μια διαφορετική συχνότητα και κατά συνέπεια το βασανιζόμενο σώμα διαταράσσει την καμπυλότητα του κενού χώρου που το περιβάλλει και αλληλεπιδρά με το ηλεκτρομαγνητικό πεδίου αυτού, αλλάζοντας το. Και αυτή η αλλαγή του ηλεκτρομαγνητικού πεδίου ανοίγει την δίοδο στο

χώρο και στο χρόνο και επιτρέπει αυτός να μετατραπεί σε χωροχρόνο Μινκόφσκι, δηλαδή να έχει ένα χωροχρονικό τούνελ, ας πούμε, και δίοδο στο σχετικό παρελθόν και το σχετικό μέλλον. Έτσι οι τόποι μαρτυρίου μετατρέπονται σε ενεργειακούς τόπους. Οι μορφωμένοι άνθρωποι των παλιών εποχών, γνώριζαν από τους αρχαίους Έλληνες την ύπαρξη αυτή του χωροχρόνου. Το αν η γνώση τους έφτανε μέχρι του σημείου, μέσω των βασανισμών, να πετυχαίνουν όχι μόνο τη χειραγώγηση των λαών, αλλά και την δημιουργία σκουληκότρυπας, αυτό είναι κάτι το οποίο δεν μπορεί ίσως να αποδειχτεί, ή τουλάχιστον μέχρι τώρα.

Οι στάβλοι του Καπετάν Μπαντουβά μετατράπηκαν σε χώρο βασανιστηρίων των αριστερών, όπως αργότερα επίσης ο χώρος της παλιά ασφάλειας του Ηράκλειου στην οδό Ρούσσου Χούρδου πίσω από το σημερινό ταχυδρομείο στην οδό Ζωγράφου.

Κι έχουμε και λέμε, δυο ενεργειακοί τόποι εκεί κι άλλοι δυο στην οδό Θεοτοκοπούλου, στο πάρκο, στην οποία εκεί περιοχή βρισκόταν το παρεκκλήσι του ανακτόρου του δούκα και οι φυλακές και η Γκεστάμπο αιώνες μετά την Ενετοκρατία και ανάμεσα στα λιοντάρια και στην πύλη Voltone η πλατεία των εκτελέσεων των θανατοποινιτών, και ο Κούλες και το παλιό καστέλο communis του οποίου τη θέση πήρε ο Κούλες, όλα ευρισκόμενα σε κοντινή απόσταση, εκτός ίσως από τους στάβλους στις Πατέλες, που είναι λίγο πιο μακριά, άλλοι τρεις λοιπόν, μας κάνει πέντε ενεργειακούς τόπους εντός της πόλης. Και μαζί με την εκκλησία του Αγίου Μηνά, που σφαγιάστηκαν ιερείς και χριστιανοί τον Ιούνιο του 1821, έχουμε έξι εντός της πόλης. Που ως ευαίσθητοι ενεργειακοί τόποι με έντονη καμπυλότητα του κενού χώρου αλληλεπιδρούν μεταξύ τους.

Τι σημαίνει και πως γίνεται όμως αυτό; Θα μπορούσε να γίνεται ως εξής. Ξέρουμε ότι κάθε σώμα, το έχουμε αναφέρει στο προηγούμενο βιβλίο με τίτλο το «Ξέσπασμα» στην τριλογία μας για την ιστορία του Ηράκλειου, ότι κάθε ανθρώπινο σώμα λοιπόν είναι μια καμπυλότητα, μια έντονη πυκνότητα, που ακριβώς επειδή είναι τόσο έντονη, γίνεται ορατή και βλέπουμε το ανθρώπινο σώμα. Όταν αυτό βασανίζεται και πονάει τόσο πολύ, εκτός από τη μεταβολή της συχνότητας των κυττάρων, αλλάζει και η πυκνότητα και πολύ περισσότερο αλλάζει και μικραίνει όταν εκτελέσουν τους ανθρώπους. Αλλάζοντας λοιπόν η πυκνότητα και η καμπυλότητα πολλών ανθρώπων σε ένα τόπο μαρτυρίου και εκτέλεσης, τότε τα σώματα των θυμάτων αλληλεπιδρούν με την καμπυλότητα του κενού χώρου που υπάρχει γύρω απ. αυτά. Αλλάζει η καμπυλότητα του σώματος, αλληλεπιδρά με τον κενό χώρο και αλλάζει και η καμπυλότητα του κενού χώρου, όπως είπαμε πριν. Είπαμε στο «Ξέσπασμα», ότι ο κενός χώρος, το αόρατο γύρω μας, είναι σαν κύματα μιας θάλασσας τα οποία όμως αυτά είναι αόρατα. Αν όμως αυτά τα κύματα διαταραχτούν, όπως σε αυτήν την περίπτωση αλλάζει η μορφή τους. Αν ρίξουμε μια πέτρα σε μια ακρογιαλιά που έχει ένα μικρό κυματισμό, δεν θα δούμε μια μικρή δίνη να σχηματίζεται; Αλλάζει αμέσως λοιπόν ο τρόπος που κινείται το κυματάκι. Έστω και για λίγο. Ο βασανισμός λοιπόν και η εκτέλεση αυτών των θυμάτων, είναι η πέτρα που πέφτει στα αόρατα κύματα όλου του χώρου που είναι γύρω μας, και διαταράσσει τον κυματισμό τους. Και τι γίνεται τότε; Τα αόρατα αυτά κύματα αποτελούνται από μικροσωματίδια με ηλεκτρικό φορτίο. Και τότε αλλάζει αυτό το ηλεκτρικό φορτίο. Και αυτός ο κυματισμός γίνεται μεγαλύτερος και τα αόρατα κύματα διπλώνουν. Κι όταν γίνει αυτό, τότε έρχεται σε επαφή κάποια στιγμή χωροχρονική

του σχετικού παρελθόντος, που είναι στην μίαν άκρη του κύματος, με την άλλη, που είναι στην άλλη άκρη του κύματος και βρίσκεται στο σχετικό σήμερα.

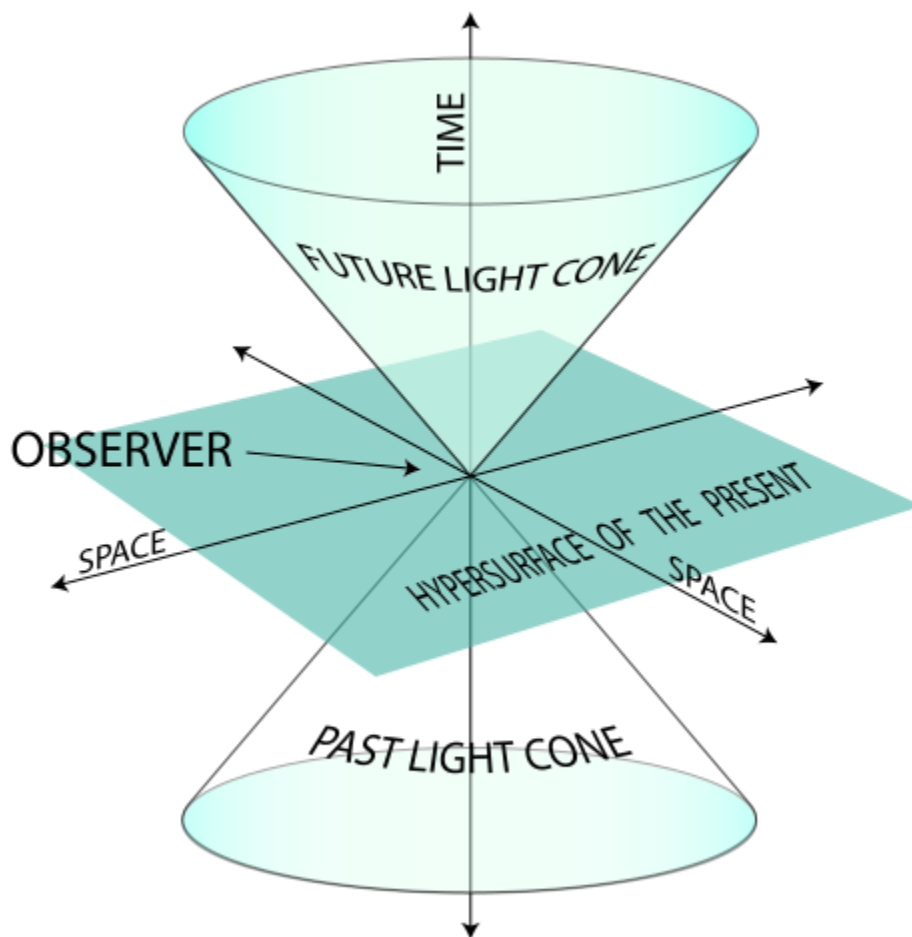
Και βλέπουμε λάμπεις και ανθρώπους ή εικόνες που δεν ανήκουν στο σήμερα, αλλά στο σχετικό χτες ή και στο σχετικό αύριο. Είναι η γενική θεωρία της σχετικότητας που περιέγραψε ο Αλβέρτος Αϊνστάιν. Συγκεντρώνοντας και μελετώντας και κάνοντας επεξεργασία και πειράματα πάνω σε γνώσεις των αρχαίων Ελλήνων, εμπνεόμενος από τους αρχαίους συγγραφείς και επεκτείνοντας εκείνη τη γνώση. Πως ο χρόνος είναι η δυναμική του χώρου, πως δίνει πνοή στο χώρο, όπως το πνεύμα δίνει πνοή και ζωή στο σώμα. Κι όταν αυτός διαταραχθεί τότε ο χώρος αλλάζει, καθώς η μάζα του μετατρέπεται σε ενέργεια και περνάει μέσα από μια τέτοια πύλη, βρίσκεται σε άλλο χρόνο, σε άλλη χρονική στιγμή και εκεί ξανασυμπυκνώνεται σε μάζα για όσο χρόνο αυτό το φαινόμενο μπορεί να διαρκέσει και ύστερα πάλι η μάζα μετατρέπεται σε ενέργεια και ξαναγυρίζει συμπυκνώμενη στο σχετικό παρόν της.

Δεν είδαμε ποτέ φυσικά εκεί δίπλα στα λιοντάρια, όπου ανοίγεται η μικρή πλατεία και βρίσκεται και το ρολόι, να περνάει για λίγα δευτερόλεπτα η εικόνα ενός κρεμασμένου πάνω στην αγχόνη, ερχόμενη η εικόνα από την περίοδο της Ενετοκρατίας. Γιατί οι συνθήκες της καμπυλότητας εκείνη τη στιγμή δεν είναι τέτοιες ώστε να προκύψει κάποια τέτοια εικόνα. Αλλά και γιατί η βιοκαμπυλότητα του κάθε ανθρώπου, δεν έχει την ικανότητα να αντιληφθεί κάποιο τέτοιο φαινόμενο, ακόμα και αν συμβαίνει. Μόνο κάποιος ευαίσθητα ενεργειακός άνθρωπος, όπως ας πούμε με αυτούς που λέει κοινώς ο κόσμος ότι έχουν την έκτη αίσθηση, θα μπορούσε ίσως να αντιληφθεί κάτι τέτοιο. Και εκτός αυτού με

τόσες ενεργειακές πύλες μέσα στο Ηράκλειο, η ενέργεια του χώρου διασκορπίζεται και η καμπυλότητα του κενού χώρου είναι διαφορετική από άλλους τόπους.

Σε αυτές τις περιπτώσεις των εκτελεσμένων είναι που λέμε ότι αυτοί που μαρτύρησαν έγιναν φαντάσματα. Μόνο που δεν είναι φαντάσματα, αλλά βλέπουμε την εικόνα τους καθώς καμπυλώνεται το χωροχρονικό συνεχές, σαν να διπλώνει κι έρχονται κοντά αυτά τα δυο σημεία.

Αυτό είναι το σχήμα του χωροχρόνου συμφωνά με τον Μινκόφσκι, ο οποίος ήταν Λιθουανός μαθηματικός. Το σχετικό σήμερα είναι η οριζόντια επιφάνεια. Όπου βρίσκεται ο παρατηρητής, εμείς. Ο επάνω κώνος είναι το σχετικό μέλλον, και ο κάτω, το σχετικό παρελθόν. Όταν λοιπόν γίνει αυτή η διαταραχή που περιγράψαμε παραπάνω, όταν γίνει αυτό το δίπλωμα της καμπυλότητας, τότε είτε ο επάνω κώνος κατεβαίνει προς το σχετικό σήμερα, είτε ο κάτω ανεβαίνει. Και ακουμπούμε με τη μύτη τους στο σχετικό παρόν. Αυτή η μύτη του κώνου, είναι το σημείο το οποίο ακουμπάει σε ένα σημείο στο σήμερα και γίνονται ορατά. Επικοινωνούνε. Αυτό είναι το σχήμα της καμπυλότητα του χωροχρονικού συνεχούς, το οποίο είναι ένα και αδιάσπαστο και συνεχώς κινούμενο. Οπουδήποτε στη γη και στο σύμπαν εκτός, υπάρχει χώρος κενός, ο οποίος είναι άορατος και γεμάτος με αυτήν την ενέργεια που είπαμε. Αυτή η ενέργεια ο χώρος που κινείται μέσα στο σχετικό χρόνο συνεχώς και αυτά τα δυο είναι μαζί είναι ο χωροχρόνος που λέμε, το χωροχρονικό συνεχές.

Και η εξίσωση της γενικής θεωρίας της σχετικότητας $E=mc^2$, εις το τετράγωνο, ο αριθμός δυο, σημαίνει ουσιαστικά ότι αυτή η ενέργεια που υπάρχει, κάτω από κάποιες συνθήκες μετατρέπεται σε ύλη, σε μάζα, σε κάτι ορατό. Αυτό που είπαμε πριν, ότι καμπυλώνεται ένα σώμα, πυκνώνει, κι όταν φτάσει σε μια μεγάλη τιμή η πυκνότητα αυτή αρχίζει να γίνεται ορατό. Και το σχετικό σημαίνει, ότι όλα είναι ρευστά, όλα μεταβάλλονται και επίσης ότι εκτός από το παρελθόν που έχει ήδη συμβεί, έχει συμβεί ήδη και το μέλλον, το οποίο όμως δεν έχει φτάσει ακόμα

η χρονική στιγμή, για να το αντιληφθούμε. Είναι αυτό που λένε ότι από την μοίρα του δεν ξεφεύγει κανείς. Γιατί το μέλλον έχει ήδη γραφτεί. Στο χέρι μας είναι να το επηρεάσουμε με θετικές σχέσεις, για να γίνει καλύτερο. Γιατί η σκέψη είναι η δύναμη του ανθρώπου.

Και αν το γνωρίζαμε αυτό, δεν θα υπήρχε ούτε πόλεμος, ούτε μαρτύρια, ούτε θάνατοι και εκτελέσεις, τα οποία είναι πράγματα που φορτίζουν αρνητικά τον κενό χώρο και επηρεάζουν όπως όλοι ξέρουμε άσκημα.

Έτσι λοιπόν οι τόποι μαρτυρίου μετατρέπονται σε ενεργειακά ευαίσθητα σημεία, οπού αυτοί οι κώνοι ανεβοκατεβαίνουν συχνά και επικοινωνούν τα τρία σημεία του χωροχρονικού συνεχούς, το σχετικό παρελθόν, παρόν και μέλλον.

Και στο σχετικό μου χτες, καθώς και ο χρόνος είναι σχετικός, διότι είναι αιώνιος, δεν έχει αρχή και τέλος και φυσικά δεν μπορούμε να τον μετρήσουμε, γιατί αυτό που μετράμε σε μέρες, χρόνια και ώρες με το ρολοι μας είναι ο κοινωνικός χρόνος, με σχετική ημερομηνία την 20/5/2018, και ώρα περίπου έναρξης του φαινομένου την 00. 10 κατέβαινα την οδό 25ης Αυγούστου στο Ηράκλειο στο κέντρο, για να κατεβώ προς το λιμάνι, και φυσικά και ο δρόμος αυτός έχει ενεργειακή ευαισθησία, καθώς εδώ έγινε η σφαγή επί τουρκοκρατίας των χριστιανών από τους Τούρκους, και βγήκα στο λιμάνι, αρχίζουν να πέφτουν λάμπες επάνω στο κάστρο τον Κούλε, εκεί που σχηματίζει μια γωνιά και συνεχίζει με το δεύτερο τμήμα του, στην εσωτερική πλευρά του λιμανιού, η οποία φαίνεται κατεβαίνοντας από την πόλη, και προχώρησα προς το κάστρο για να εξετάσω το φαινόμενο. Αν κάποιος φωτογράφιζε μέσα στη νύχτα. Κανείς δεν υπήρχε και κανείς δεν φωτογράφιζε, ούτε κάποια βάρκα ή σκάφος από τη

θάλασσα είχε φως, ούτε κανένας φαινόταν εκεί μέσα στα σκάφη. Οι λάμπεις πότε πιο μεγάλες και έντονες και κάποιες μικρότερες, συνεχίστηκαν χωρίς σταθερή συχνότητα για τον σχετικό χρόνο των περίπου 10 λεπτών. Και πάνω στον τοίχο του κάστρου μπροστά από την είσοδο που κάθησα να ξεκουραστώ εμφανίστηκε μια μαύρη μορφή για ένα δευτερόλεπτο. Και δεν ήταν η σκιά κάποιου ανθρώπου. Να τονίσω ότι δεν είχα καταναλώσει ούτε αλκοόλ, ούτε κάποια ουσία ή φάρμακο, που θα μπορούσε να επηρεάσει τα αντανακλαστικά μου. Και μετά από λίγο όλα ησύχασαν.

Οι λάμπεις αυτές ήταν ίδιες με αυτές που βλέπουμε κάθε μεγάλο Σάββατο στον ναό της Αναστάσεως λίγο πριν την πρώτη Ανάσταση του Κυρίου, λίγο πριν βγει ο πατριάρχης με το Άγιο Φως στα Ιεροσόλυμα. Γιατί και εκεί ο Γολγοθάς είναι τόπος μαρτυρικών εκτελέσεων και φυσικά είναι ένα ευαίσθητο ενεργειακό σημείο, αυτό που πολλοί ονομάζουν χωροχρονική πύλη. Και σε κάθε τέτοιο σημείο, μπορεί η καμπυλότητα που φέρνει κοντά το σχετικό παρελθόν και το σχετικό παρόν ή το σχετικό παρόν με το σχετικό μέλλον, να συνοδεύεται από λάμπεις και κεραυνούς ίσως, και γενικά από φως, οπού είναι μια στατική ηλεκτρική εικόνα και εκκένωση (ο κεραυνός) που δημιουργούνται ακριβώς επειδή έχει αλλάξει το ηλεκτρικό φορτίο των σωματιδίων που απαρτίζουν την ύλη του τόπου και του κενού χώρου. Φορτίζονται δηλαδή αυτά τα σωματίδια ηλεκτρικά, ας το πούμε απλοϊκά και αυξάνει η πυκνότητα τους, τόσο ώστε να βλέπουμε το φως, τις λάμπεις, οι οποίες παράγονται.

Δεν είναι λοιπόν καθόλου φανταστικά αυτά τα φαινόμενα, ούτε παράδοξα, ούτε παράξενα, είναι η φυσική δομή του κόσμου μας,

έτσι όπως τον φτιάξαμε. Είναι το αποτέλεσμα αυτών που βλέπουμε, αυτών που μαθαίνουμε και αυτών των πράξεων τις οποίες κάνουμε. Είναι το αποτέλεσμα όλων όσων μας μαθαίνουν. Αν δεν μάθουμε το τι σημαίνει «Αγαπάτε αλλήλους» κι αν δεν καταλάβουμε ότι το να κάνουμε κακό, δεν είναι ούτε ωραίο, ούτε φυσικό, αυτές οι καμπυλότητες θα συνεχιστούν και θα χάνουμε ξοδεύοντας τη ζωή μας, έτσι όπως δεν μας φέρνει ούτε χαρά, ούτε ευτυχία, αυτό το ξόδεμα. Γιατί ένας Θεός που δημιούργησε το σύμπαν, μας είπε στη γη «ειρήνη υμίν». Και έφτιαξε το σύμπαν έτσι όπως το περιγράψαμε, για να καταλάβουμε μέσα από όλα αυτά τα φαινόμενα, ότι εμείς με την αρνητική μας ενέργεια χαλάμε τη ζωή μας και αυτή των άλλων. Με το κακό που κάνουμε καθημερινά στον εαυτό μας και τους άλλους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΔΕΚΑΤΟ

Ήταν μονάχα μια στιγμή αδυναμίας; Θα έρθει η ώρα να μαθευτεί τι ακριβώς ήταν η αποκάλυψη εκείνης της νύχτας..... Η συνέχεια αυτού του εμφυλίου πολέμου ήταν, που στα χρόνια και στις δεκαετίες που ακολούθησαν όλη αυτή την αντίσταση, που τόσο πολύ βρήκε μορφή σ. αυτό το νησί της αντίστασης, αλλά και σε όλη την Ελλάδα, που έκανε τους ανθρώπους να χωριστούν σε εχθρούς. Η ιστορική αλήθεια, αν κάποτε μαθευτεί είναι μια αλήθεια που δεν θα αλλάζει. Και κάπως έτσι και αυτή η χώρα δεν βρήκε ποτέ την ομόνοια της. Ποιοι είναι οι κακοί και ποιοι οι καλοί της πραγματικής ιστορίας; Μόνο αληθινές ιστορίες. Και μόνο μια η διαφορά τους. Ο εμφύλιος τελείωσε στην Κρήτη. Και μόνο εκεί υπήρχε η γαλήνη. Και ξεχνιόταν με το χρόνο το κακό που το χτύπαγε και το ξεθώριαζε πάνω στις πέτρες του λιμανιού τ. αγριεμένο κύμα. Και το αεροπλάνο με τους υπόλοιπους Έλληνες, πέρασε ξυστά πάνω του. Και τα μάτια των ανθρώπων που τραβούσαν για τον νότο, είδαν το νησί. Τόσο μόνο όσο θα μπορούσαν να δουν, μα ποτέ να αγγίξουν. Μακρινή ομορφιά, που δεν ταίριαζε στην κακία της ψυχής τους και τους έκανε να χάνουν τον ύπνο τους. Έτσι κι αλλιώς όσοι καλοί ξενομερίτες ήρθαν στο νησί, έμειναν κι έγιναν κι αυτοί κομμάτι του. Μονάχα να ήταν καλοί στην ψυχή. Γιατί αλλιώς η ακαταμάχητη δύναμη του, δεν τους απορροφούσε. Και ο εωρακώς μεμαρτύρηκε ότι την αλήθεια λέγει. Κανείς δεν μπορεί να μείνει για πάντα καλός και ανεπηρέαστος, σαν δεν ζει στο νησί μας.

Τι ήταν ακριβώς μια νύχτα του Αυγούστου στο Ηράκλειο; Τι ήταν; Έρωτας; Που πήγε εκείνο το ζευγάρι που μετεμψυχώθηκε από τους μεσαιωνικούς ήρωες στο σύγχρονο αιώνα; Ξαναγύρισε στα

λιοντάρια έξω από εκεί που σταμάτησε να ζει στον Μεσαίωνα. Ξαναγύρισε έξω από εκεί που ξεκίνησε η ιστορία του Ηρακλείου. Στην οδό Θεοτοκοπούλου. Από εκεί που ξεκίνησε η μοίρα. Η δική τους και της πόλης αυτής. Για να κλείσουν εκεί μαζί την ιστορία που ξεκίνησε πριν αιώνες, στην εκκλησία κοντά στη θάλασσα.

Μαζί με την άνοιξη γύρισε στο Ηράκλειο και ο ήλιος. Κι εκεί στην εκκλησία δίπλα στη θάλασσα, στον Άγιο Πέτρο των Φραγκισκανών, έσμιξε το λευκό του σύννεφου και ο αφρός της ακρογιαλιάς και γεννήθηκε μια λευκή γυναικεία μορφή με άσπρα μακριά μαλλιά. Κι ανέβηκε ως επάνω την οδό Θεοτοκοπούλου. Και πέρασε μέσα από τους αιώνες, κι άλλαζε η όψη της πλατείας, πότε βλέποντας το παλιό ανάκτορο και πότε τα μικρά μαγαζιά από κάτω του με τα μεταλλικά τα στόρια. Πρώτα επί Τουρκοκρατίας, κι ύστερα μετά στον σύγχρονο αιώνα.

Κι άλλοι άνθρωποι ήταν έμποροι, κι άλλοι γραφιάδες, κι άλλοι έξω από την πόλη καλλιεργούσαν τη γη και έτρεφαν τα ζώα. Κι όλοι μαζί κοιτάζαν τους πέτρινους μεγάλους τοίχους, τα τείχη και τα κάστρα. Που ήταν εκεί για την προστασία τους. Μόνο που τους έκρυβαν τη θέαση της θάλασσας. Τους χαιρετούσε ο ήλιος κι οι τοίχοι έφτιαχναν σκιές μαζί του. Κι ήταν εκεί για την προστασία των ανθρώπων. Μόνο που δεν θα έπρεπε να έχουν γίνει από την αρχή. Κι η κοινωνία από την αρχαιότητα που λάθος διαμορφώθηκε, αρπάζοντας ο ένας από τον άλλον τη γη και τα πρόβατα, ύψωσε τείχη για να περιορίσει την αρπαγή. Την επεκτατική τάση των ανθρώπων, να κατακτούν άλλες χώρες, που έφερε τα κανόνια, τα όπλα, τα τείχη, αντί να υπάρχει συμφιλίωση, ανταλλαγή ζωής και αγαθών και αγάπη.

Κι οι άνθρωποι χαιρόταν με τις πολεμικές μηχανές που έφτιαχναν και γινόταν όλο και πιο σύγχρονοι, για να σκοτώνονται

περισσότεροι. Αντί να πληθαίνουν τα φυτά, τα ζώα, η τροφή και η χαρά.

Όπως φαινόταν κάτω όταν κατέβηκε πάλι η λευκοφορεμένη γυναίκα. Πλάι από το περιτείχισμα του δουκικού ανακτόρου. Ανάμεσα σε κανονιοβολισμούς και μεγάλες μεταλλικές οβίδες που έσπαγαν τα σπίτια όταν έπεφταν. Κι έγινε νύχτα. Και βράδυ Ανάστασης. Κι από τις εκκλησιές ακουγόταν το Χριστός Ανέστη. Και κόσμος τραβούσε για την λειτουργία της Ανάστασης. Ανάμεσα στις οβίδες που έπεφταν. Από παντού τριγυρισμένη η πολιορκημένη πόλη από τους εχθρούς. Που σαν μουσουλμάνοι δεν σεβόταν ούτε το Πάσχα.

Και μέσα στην αρχή του καλοκαιριού, μια μέρα συγκεντρώθηκαν οι καθολικοί χριστιανοί, για την λειτουργία και την λιτανεία του Corpus Christi. Του τίμιου αίματος και σώματος του Χριστού, που έκαναν δυο μήνες μετά το δικό τους Πάσχα. Οβίδα έπεσε ανάμεσα στις πολλές, στην εκκλησία του Αγίου Φραγκίσκου, εκεί που βρίσκεται σήμερα το αρχαιολογικό μουσείο. Κι όπως ήταν άλλοι μαζεμένοι εκεί στην εκκλησία του Άγιου Πέτρου στη θάλασσα, άλλη οβίδα από κανόνι έπεσε εκεί και ανατίναξε μια πυριτιδαποθήκη που βρισκόταν στο σημείο. Στον αέρα τινάχτηκαν οι πιστοί και μια κόκκινη πινελιά έβαψε τον γαλανό ουρανό.

Γιατί όλα εδώ στο Ηράκλειο πληρώνονται. Πολλά χρόνια πριν, επί Ενετοκρατίας, ο δούκας του Χάνδακα σε μια παρόμοια λιτανεία, είχε γιορτάσει την κατάπνιξη της επανάστασης του Αγίου Τίτου. Οι Ενετοί είχαν πνίξει στον πόνο και το αίμα τους κρητικούς τότε. Και τώρα είχε έρθει η σειρά τους, σε μια παρόμοια χρονική στιγμή να πάθουν το ίδιο από τους Τούρκους.

Και μια ακόμα πληρωμή στον αέρα φάνηκε, κάτω από έναν ουρανό, κόκκινο από την σκόνη, αριστερά του δρόμου, φάνηκε ένα δέντρο μεγάλο, ένα πλατάνι, που από εκεί κρεμόταν ένα σώμα. Πέρα δίπλα στο μεγάλο τζαμί, που σήμερα είναι η εκκλησία του Αγίου Τίτου. Ένας πεθαμένος, που οι Τούρκοι είχαν κρεμάσει, γιατί σ. εκείνο το δέντρο κρεμούσαν οι Τούρκοι τους χριστιανούς και πιο πέρα φαινόταν πάνω στον μεγάλο δρόμο, την ρούγα Μαίστρα, να περνάει η θλιβερή πομπή των αλυσσοδεμένων καταδίκων, των καταδικασμένων που πήγαιναν κάτω στο λιμάνι να δουλέψουν αγγαρεία στα νεώρια. Κι ανάμεσα τους, ένας που θρηνούσε τη μοίρα του, γιατί είχε σκοτώσει την γυναίκα που αγαπούσε, και τον είχαν καταδικάσει γι αυτό το έγκλημα που διέπραξε, σε αυτήν την τιμωρία. Και δεν ήξερε κανείς, ποια από τις δυο μοίρες ήταν η χειρότερη. Ο θάνατος στην κρεμάλα για μια πράξη ηρωική, αντίστασης στους εχθρούς, ή η καταδίκη σε μια ζωή τιμωρίας εξαιτίας ενός ερωτικού πόνου και καημού.

Κι έκλεισε ο ορίζοντας και χάθηκε πάλι το χτες. Κι έμεινε το σήμερα. Με την εκκλησία του Αγίου Πέτρου και Παύλου ανακατασκευασμένα, και περιφραγμένα γύρω της τα αρχαιολογικά ευρήματα. Με το αρχοντικό απέναντι της να ρημάζει. Και ανηφορίζοντας τον δρόμο, με τις σύγχρονες πολυκατοικίες, τα απομεινάρια κάποιων παλιότερων κτισμάτων, τον σταθμό αυτοκινήτων, τα καταστήματα, το παλιό νοσοκομείο «Ευαγγελισμός» και τα δυο ξενοδοχεία. Και στο τέρμα της έναν φούρνο, για να αγοράζουν οι άνθρωποι ψωμί και ένα ιδιωτικό πανεπιστημιακό σχολείο, για να μορφώνονται και να ξεχωρίζουν.

Κι όλο μαζί το σήμερα, να στροβιλίζεται στην αιώνια δύνη της εξέλιξης του ανθρώπινου είδους, με τους πολέμους και τους

θανάτους που φόρτισε πιο πολύ το ηλεκτρομαγνητικό πεδίο, και στο τέλος θα έρθει η ανατροπή αυτού του είδους της ζωής.

-Να πέσουν τα τείχη, να αναστηθεί η θάλασσα.

-Ας μείνουν, είπε η λευκή μορφή, ας μείνουν τα τείχη μου και η ζωή μου, είπε η ψυχή του δρόμου που ονομάζονταν Θεοτοκοπούλου. Κι ας φαίνεται κομμάτια-κομμάτια αναμεσά τους η θάλασσα. Η ζωή και η φύση θα βρει τον τρόπο.

Κι έτσι μια μέρα κατεβαίνοντας αυτόν τον δρόμο, ήρθε η συνάντηση με την ιστορία.

Κι ύστερα μετά τον μεγάλο χαμό των τόσων κατακτήσεων και τόσων αγώνων για την ελευθερία, πέρασαν χρόνια κι άλλα σκλαβιάς. Κι από όλη αυτή την περιπέτεια της ζωής του Χάνδακα, ένα μονάχα κομμάτι αλώβητο είχε απομείνει. Το κάστρο του λιμανιού την άκρη. Ο Κούλες, το κάστρο στη θάλασσα. Μεγαλύτερος από τον 16ο αιώνα και μετά, όπου ανακατασκευάστηκε στη θέση μικρότερου ενετικού κάστρου. Με τις πέτρες από το παλάτι της Κνωσού πελεκημένες. Να βλέπει και να ψιθυρίζει τους ανθρώπους μέσα στην πόλη να γεννιούνται, να μεγαλώνουν, να σπέρνουν παιδιά κι έτσι απλά άλλους να γερνάνε και να πεθαίνουν. Κι άλλους από αρρώστια κι άλλους να θυσιάζονται για τη λευτεριά της Κρήτης.

Κι όταν η ζωή κυλούσε αυτός ήταν πάντα εκεί. Στην άκρη της θάλασσας. Να σκέφτεται όλα όσα έζησε σ. αυτή την τελευταία σκλαβιά. Και στην άλλη την προηγούμενη, της τουρκοκρατίας. Από την ανατίναξη του μεγάλου πλοίου, που έκανε την πόλη ανοχύρωτη πια να παραδοθεί στους Τούρκους. Κι όταν στα υπόγεια του βογκούσαν οι επαναστάτες, που τους είχαν πιάσει, αυτός έβλεπε πάντα το

βυθισμένο πλοίο, κοντά στη βραχονησίδα της Ντίας, το μοιραίο πλοίο.

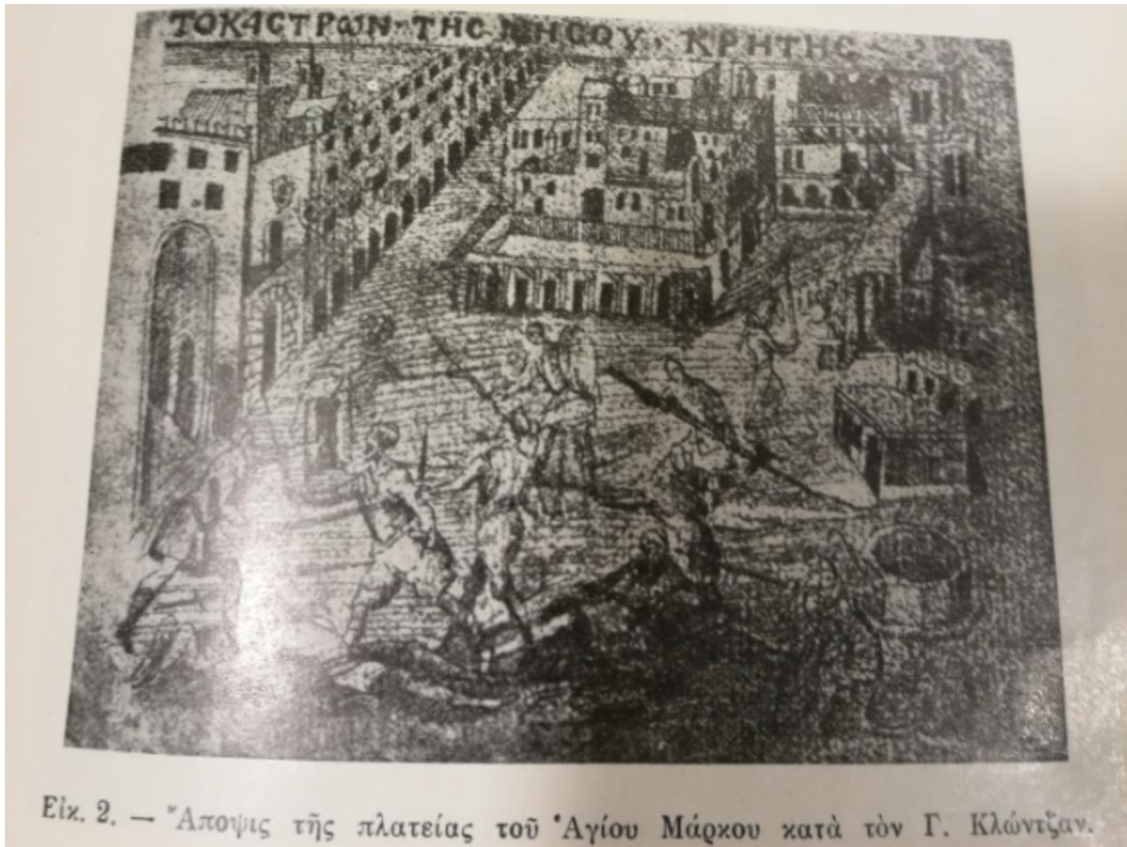
Κι όταν γινόταν οι μάχες, και το ένα πλοίο στη θάλασσα, αγκαλιαζόταν κι εμπλεκόταν με το άλλο, παίρνοντας και των δυο τα πανιά φωτιά ξεσκιζόμενα, αυτός έβλεπε πάντα το βυθισμένο πλοίο που πέταξε το χέρι της μοίρας εκεί, για να παραδοθεί η πόλη στους επόμενους, μετά τους Ενετούς δυνάστες.

Γιατί ήταν γραφτό να γίνει κάτι τέτοιο. Κι όταν ο ζωγράφος Γεώργιος Κλώντζας που είδε και ζωγράφισε το δουκικό παλάτι, είδε κάτι που κανένας άλλος δεν θα μπορούσε. Είδε το μέλλον και ζωγράφισε το ανάκτορο με συμβολισμό που έδειχνε πως κάποια μέρα ο Χάνδακας θα έπεφτε από τα χεριά των Ενετών σε αυτά των Τούρκων. Έτσι όπως ο πόνος των βασανισμένων και εκτελεσμένων θυμάτων, στο εκκλησιαστικό περίπτερο του ανακτόρου, που έγινε κέντρο βασανιστηρίων και στα υπόγεια του ανακτόρου του αρχιστράτηγου, στο παραδοσιακό κτίριο της οδού Θεοδοκοπούλου σήμερα, απέναντι από την κατάληψη, και σ' όλο τον χώρο που ανέβαινε μέχρι την έξοδο του ομωνύμου πάρκου, καμπύλωνε έντονα το ηλεκτρομαγνητικό πεδίο, η εικόνα της τουρκεμένης πόλης, πέρασε στα μάτια του δυόμισι αιώνες πριν και στο χαρτί αποτυπώθηκε.

Το προφητικό σχέδιο, σύμφωνα με τα κρητικά χρόνια, τόμος ΙΔ, Ιανουάριος-Απρίλιος 1960, τεύχος Ι, δημιουργήθηκε από τον Γεώργιο Κλώντζα, ο οποίος ήταν ζωγράφος στα τέλη του 16ου αιώνα που έζησε στο Χάνδακα και είχε το εργαστήριο του απέναντι από το δουκικό ανάκτορο, στην πλατεία, και ζωγράφισε τον Χάνδακα τουρκεμένο, από μια προφητεία που υπήρχε, ότι η πόλη θα έπεφτε στα χέρια των Τούρκων, πολλά χρόνια πριν συμβεί αυτό. Σχεδίασε μπροστά από το

ανάκτορο στην πλατεία, την συμπλοκή Ελλήνων και Τούρκων.

Βέβαια οι μάχες για την κατάκτηση του Χάνδακα, δεν έλαβαν χώρα στην πλατεία των λιονταριών, μπροστά από το ανάκτορο, αλλά αυτή είναι μια συμβολική- προφητική απεικόνιση.

Αριστερά της εικόνας είναι η καμάρα της πύλης Voltone, και αμέσως μετά η σειρά των σιταποθηκών, μετά στο βάθος είναι το δουκικό ανάκτορο και μετά στα δεξιά στο βάθος ο Άγιος Μάρκος.

Ήταν μια προφητεία, 1000 χρόνια πριν τουρκέψει ο Χάνδακας, που ο προφήτης Δανιήλ, αυτός που ρίζανε στο λάκκο με τα λιοντάρια, που έδωσε μια προφητεία, ότι η πόλη θα πέσει στα χέρια των απίστων, σε μολυσμένα χέρια μη

Χριστιανών. Κι είναι αξιοσημείωτο, ότι αυτός ο προφήτης που με τη χάρη του Θεού τα λιοντάρια που τον έριξαν, δεν τον έφαγαν, που προφήτευσε για την πόλη που είχε σύμβολο της, το λιοντάρι της Βενετίας. Είχε μάθει για την προφητεία και τον ενέπνευσε.

Κι όταν επάνω στου κάστρου το δώμα άλλαζαν τα φλάμπουρα, ο Κούλες ήξερε κι αυτός πως κάποτε θα ήταν η γαλανόλευκη που θα κυμάτιζε για πάντα. Από το γαλανόλευκο φλάμπουρο, των βυζαντινών στην καταγωγή Καλλεργών, μέχρι τη γαλανόλευκη σημαία της Ελλάδας. Για να θυμούνται όλοι την ιστορία. Και τη συνέχεια των Ελλήνων της Κρήτης από τα μινωικά χρόνια ως το σήμερα. Γαλανή σαν τη θάλασσα και λευκή σαν τον αφρό της, που αγριεμένος από τον άνεμο του, έβρεχε τις πέτρες ως τα ψηλά του μέρη.

Μέσα στη δροσερή νύχτα του νησιού, όπου ο αέρας αυτός μέχρι που κρύωνε τα σώματα, διαπερνώντας τα, χάρηκε η φλόγα, το φυτό στη μεγάλη γλάστρα, το νεράκι που του έριχνε η κόρη. Η καπετάνισσα, η απόγονος των θαλασσοκρατόρων.

Και κουνούσε ευχαριστημένο τα φύλλα του, κι άνοιγε στις ζέστες των ημερών του καλοκαιριού τα κόκκινα πλατιά άνθη και τα λουλούδια του.

Και τα βράδια δεχόταν την ευεργετική δροσιά, που θα του χάριζε την υγρασία, για να αντέξει τη ζέστη της επόμενης ημέρας. Γιατί δεν ήξερε, ότι δεν θα άντεχε να βγάλει το καλοκαίρι ούτε αυτό. Όταν θα έφευγε η κόρη, η καπετάνισσα, δεν θα υπήρχε πια

κανείς για να ποτίσει το ξερό του χώμα. Και σιγά σιγά η φλόγα θα καιγόταν κάτω από τον καυτό ήλιο του νησιού. Θαρρείς κι είχε στερέψει το νερό, που τσιγκουνευόταν μέσα στην αδιαφορία τους, για να του δώσουν οι άνθρωποι.

Όπως δεν έδιναν και ποτέ τους αληθινή αγάπη στους άλλους και ελευθερία δράσης και κινήσεων. Είχε στερέψει στους ανθρώπους η αληθινή αγάπη, γι αυτό και είχε στερέψει η δύναμη του να αφήνεις το ταίρι σου ελεύθερο να ζήσει όπως θέλει.

Η κόρη η καπετάνισσα πέθαινε όρθια, βαστώντας την σημαία της αντίστασης. Χτυπημένη από όλους σχεδόν τους ανθρώπους και κρατημένη ακόμη μόνο από την αγάπη ενός ανθρώπου, του Χρήστου. Πότιζε τα φυτά με νερό. Μα όταν αναγκάστηκε να φύγει από εκεί, αναρωτιόταν αν κάποιος θα τους ρίχνει έστω λίγο νερό. Και η φλόγα, το φυτό, αργοπέθαινε ξεραμένη. Μα ήρθε το φθινόπωρο και γέμισε ο τόπος βροχή και το νερό της πότιζε τα φυτά. Κι εκείνη τη μια την φλόγα, κάπου εκεί στην οδό Θεοτοκοπούλου.

Σε μια αιώνια Άνοιξη και σ.ένα αιώνιο καλοκαίρι, που δεν σβήνουν ποτέ. Σε μία γέφυρα που η άκρη της ξεψυχάει μέσα στο σύννεφο του ηλεκτρομαγνητικού πεδίου και πάει από την αγαπημένη αυτή οδό στην πόλη της Κνωσού, παίρνώντας μέσα από την πόλη και τους Φοίνικες και τις ελιές. Δεν την βλέπεις την γέφυρα, μα είναι εκεί. Πηγαίνεις με τα σύγχρονα μέσα μεταφοράς κι είναι εκεί κρυμμένος κι ο Κέρατος ποταμός και όλα. Μα είναι η ιστορία που αυτά τα δυο τα ενώνει.

Και πέρα απ όλα τα ευρήματα στο ανάκτορο και στην πόλη, είναι κι η ίδια η παρουσία και τα ευρημάτα σε ναό ονομαζόμενο ιερό των φετίχ, στην πόλη της Κνωσού, κοντά στο Μινωικό Ανάκτορο,

κατέδειξε ότι η τελευταία χρήση του χώρου αυτού ήταν μια παλαιοχριστιανική βασιλική, η οποία χτίστηκε πάνω στα υπολείμματα μινωικού ιερού, αργότερα μυκηναϊκού, ελληνιστικού και ρωμαϊκού, μια συνέχεια λατρείας σε έναν τόπο, που όπως οι όμοιοι του αποτελεί και αυτός μια αστρική πύλη. Σχεδίασαν την θάλασσα οι αρχαίοι λατρευτές σ. έναν τοίχο του ιερού κι ένα δρόμο συμβολισμό να περνάει από τη θάλασσα. Όπως και στον δίσκο της Φαιστού, όπου από τις αστρικές πύλες και πέρα από τη θάλασσα, έβλεπαν να έρχονται οι άνθρωποι από τα άλλα αστέρια. Η Κνωσός είναι ένας χώρος έντονης πολιτιστικής μνήμης και διαχρονίας. Γι αυτό και βρέθηκε να είναι για ένα μεγάλο διάστημα της ιστορίας στα χέρια μιας παλιάς εβραϊκής καταγωγής οικογένεια. Αλλά με πιθανές ελληνικές ρίζες.

Λίγο μετά την τελευταία ανακτορική περίοδο και την αρχή της παρακμής του μινωικού κόσμου, οι Μινωίτες στράφηκαν στην ανατολική λεκάνη της Μεσογείου. Και τους βρίσκουμε περίπου χίλια χρόνια πριν την γέννηση του Χριστού, να έχουν αποικήσει τα εδάφη της Παλαιστίνης και οι Φιλισταίοι που ήταν ο εκεί λαός να έχει κρητική καταγωγή. Από τους οποίους προήλθαν και οι Παλαιστίνιοι. Στα εδάφη της Παλαιστίνης γεννήθηκε και ο βασιλιάς Δαβίδ, στη Βηθλεέμ. Στην ονομαζόμενη Βηθλεέμ Εφράτα που ανήκει στον κράτος της Παλαιστίνης σήμερα και στο κράτος των Φιλισταίων την εποχή που γεννήθηκε ο Δαβίδ. Στην γενεαλογία βέβαια των γονέων και παππούδων του αναφέρονται ως Εβραίοι, αλλά της Παλαιστίνης των Φιλισταίων. Γιος του Δαβιδ ήταν ο Σολομώντας ο γνωστός. Είναι λοιπόν κάποτε στο χρόνο μια οικογένεια που κρατούσε από τον βασιλιά τον Σολομώντα του Ισραήλ και από την οποία οικογένεια είχε

καταγωγή και η παρθένος Μαρία. Και από την γιαγιά του Δαυίδ ,Ρουθ είχε καταγωγή ο Ιωσήφ, ο θετός πατέρας του Χριστού.

Συγγενείς θα λέγαμε αυτήν την οικογένεια της ανθρωπίνης ύπαρξης του Χριστού και τους οποίους τους βρίσκουμε να έχουν γίνει Χριστιανοί και χίλια χρόνια μετά να κατοικούν στη Βενετία και να ονομάζονται με το οικογενειακό επώνυμο Σαλαμών ή Σολομών, Σολωμός, Σαλαμάς και άλλες παραφθορές οι οποίες καταλήγουν όλες να παραπέμπουν στον αρχαίο Σολωμόντα και όχι στον σολωμό το ψάρι όπως πιστευόταν. Στην Βενετία δεν ψάρευαν σολωμούς, υπήρχαν στο εμπόριο μόνο ως αλίπαστο, με τη μορφή δηλαδή του παστού ψαριού. Είχε επικρατήσει όμως η λανθασμένη αυτή άποψη και είχαν ένα ψάρι αυτή η οικογένεια ευγενών από τη Βενετία στο οικόσημό τους. Από την Παλαιστίνη, πήγαν στο Σαλέρνο, την ελληνική αποικία. Κι ύστερα στην Βενετία, κι ύστερα πίσω ξανά στην Κρήτη. Γιατί γνωρίζαν και θυμόταν από την παράδοσή του, ότι στην ΚΡΗΤΙΚΗ ΑΠΟΙΚΙΑ της Παλαιστίνης είχε γεννηθεί ο πρόγονός τους ο Δαυίδ. Και

κάποιους από αυτούς τους βλέπουμε ως εποίκους στην Κρήτη, στη Σητεία, από την ρίζα της οποίας οικογένειας προέρχεται και ο εθνικός μας ποιητής ο Διονύσιος Σολωμός. Εκεί παρέμειναν μέχρι το 1669, και όταν καταλήφθηκε και ο Χάνδακας από τους Τούρκους, έφυγαν μαζί με τους άλλους ευγενείς Ενετούς και μετοίκησαν στη Ζάκυνθο. Προφανώς πέρασαν πρώτα από τα Κύθηρα για να καταλήξουν μετά στη Ζάκυνθο. Λεβάντε έλεγαν την περιοχή της Μεσοποταμίας και η Ζάκυνθος, που και από από τους Ενετοκρητικούς κατοικήθηκε, κι ανάμεσα τους οι Σολωμοί, ονομαζόταν από αυτούς Φιόρο του Λεβάντε. Και πριν όμως από όλα αυτά τους βρίσκουμε από τον 14^ο αιώνα στην Κρήτη με μικρά ονόματα Άγγελος και Μάρκος, πατέρας και θετός γιός. Και

μετέφεραν τα μισά τους σιτηρά από την Σητεία στο Χάνδακα. Και γενικά η οικογένεια από την Σητεία μεταφέρθηκε στον Χάνδακα, όταν το 1508 ο σεισμός που έγινε κατέστρεψε την Σητεία και επίσης έγιναν και εκείνες οι επιδρομές του Χαιρεδίν Μπαρμπάρσα. Αναφέρεται πως Ενετός άρχοντας ο Μάρκος Σαλαμών κατείχε και ήταν ο ιδιοκτήτης του ανακτόρου της Κνωσού. Αυτό στα τέλη του 16^{ου} αιώνα μ.Χ. (ΤΟ ΞΕΣΠΑΣΜΑ, μέρος Ε).

Το πιο ενδιαφέρον βέβαια, πέρα από την καταγωγή του Διονυσίου Σολωμού, είναι ότι ο Μάρκος Σαλαμών ήταν ο φεουδάρχης του μινωικού ανακτόρου, ο οποίος ήταν και ένα είδος εισαγγελέα. Υπάρχει και ένας ανηψιός του Νικόλαος ο οποίος ασχολούνταν με τα γράμματα. Ένας λοιπόν απόγονος από την οικογένεια από την οποία καταγόταν ο Χριστός. Η οποία οικογένεια δημιουργήθηκε στην παλαιστινιακή-κρητική Βηθλέεμ και στην Κρήτη επέστρεψε. Και σε αυτό το φέουδο, σε αυτήν την ενεργειακή πύλη έχουμε την αναπαράσταση της τελετής του νιπτήρος, το πλύσιμο των ποδιών των μαθητών από τον Χριστό, για να τους δείξει ότι έπρεπε να είναι ταπεινοί. Κάποιοι θα πουν ότι ο Χριστός μιμήθηκε αυτή την τελετή. Όμως σε κανένα ιστορικό στοιχείο γνωστό μέχρι τώρα δεν αναφέρεται ότι οι Μινωίτες έκαναν μια γνωστή τέτοια τελετή. Ούτε σαν θρησκευτική γιορτή, δεν αναφέρεται πουθενά στον αρχαίο χώρο. Εκείνο το οποίο είναι πιθανό είναι όπως είπαμε και στο βιβλίο «Το Ξέσπασμα, μέρος Ν», ότι η εικόνα του Θεανθρώπου πέρασε μέσα από τον χωροχρόνο και μας έδωσε τα δεδομένα για την αναπαγωγή αυτής της τελετής από τον βασιλιά Μίνωα. Δώδεκα θέσεων μαρμάρινοι πάγκοι στον προθάλαμο της αίθουσας του θρόνου του ανακτόρου της Κνωσού και ένας ξύλινος, άρα και ταπεινός θρόνος για τον βασιλιά σε μια πλευρά,

ένα δάπεδο χαμηλότερο από το κανονικό και την πέτρινη λεκάνη που βρέθηκε επάνω της και τώρα την έχουν βάλει μπροστά από τον μαρμάρινο θρόνο του Μίνωα, στην αίθουσα του θρόνου. Ούτε το χαμηλωμένο πάτωμα, ούτε οι πάγκοι, ούτε ο ξύλινος θρόνος, καμένα υπολείμματα του που βρέθηκαν, δεν είναι κάτι που δημιούργησε ο Έβανς, αναδημιουργώντας το ανάκτορο. Βρέθηκαν και δεν δημιουργήθηκαν. Κι ούτε ο Θεάνθρωπος είχε ανάγκη να δανειστεί κάτι από ανθρώπινες τελετές. Και το γεγονός ότι αυτό το ανάκτορο έφτασε να κατέχεται επί Ενετοκρατίας από έναν Σαλαμών και πρόγονο της Αργυρώς Κρασσάκη, γιαγιάς του Μίνωα Καλοκαιρινού, ίσως ήταν η Θεία πρόνοια του, για να έχουμε μια ακόμα απόδειξη της ύπαρξής του Χριστού πέρα από την Ιερά Σινδόνη του Τορίνο. Σε έναν κόσμο που δεν θα πίστευε εύκολα στην ύπαρξη Του, δυο χιλιάδες χρόνια μετά. Η τελετή του νιπτήρος περνά μέσα από τον χωροχρόνο, μέσα από τον οποίο πέρασε για να αναστηθεί (Ντοκυμαντέρ του National Geographic, του 2010 σχετικά με την εικόνα της Σινδόνης του Τορίνου) έτσι κι αλλιώς ο Χριστός, σε έναν τόπο που κάποτε θα ανήκε σε έναν απόγονο της οικογένειας από την οποία είχε την ανθρώπινη καταγωγή του. Γεγονός που ενισχύεται και από όλους εκείνους τους σταυρούς που διάσπαρτοι βρέθηκαν στην Κρήτη, σαν κοσμήματα κι όχι μόνο σε πήλινες πινακίδες. Είδαν τη Σταύρωση, είδαν την τελετή του Νιπτήρος και εντυπωσιάστηκαν. Αλήθεια γιατί σε μια ενετική οικογένεια των Σολομών, θα έδιναν σαν τιμάριο την Κνωσό; Όποιοι έσκαβαν γύρω από το γκρεμισμένο ανάκτορο, έβρισκαν πολύτιμα αντικείμενα. Κι έτσι ένα από τα πιο πλούσια και σημαντικά λάφυρα πήγε στην οικογένεια Σαλαμών, καθώς ο Μάρκος ήταν συγγενής προφανώς του Δούκα της Κρήτης Νικόλαου Σαλαμών ή Σαλαμόνιο, ο οποίος ανακηρύχθηκε Δούκας

της Κρήτης το 1580 και ετάφει στο μοναστήρι του Αγίου Φραγκίσκου, εκεί που τώρα είναι το αρχαιολογικό μουσείο. Στην πιο σημαντική οικογένεια; Ίσως αυτή η Θεία πρόνοια να εκφράστηκε μέσα από το ηλεκτρομαγνητικό πεδίο που πάντοτε «υπέβαλλε» την σκέψη των ανθρώπων, καθώς σε αυτά τα σημεία το σχετικό μέλλον που είναι σχετικό παρελθόν «φαίνεται» πιο έντονα και δίνει τα σημάδια του. Και κατέληξε στα χέρια των απογόνων της «θεικής» οικογένειας.

Πρόκειται δηλαδή για μια εβραϊκή οικογένεια έχουσα σχέση με το όρος Σινά, διότι εκεί οι Εβραίοι με τον Μωυσή, πήραν τις δέκα εντολές, που φύλαγε στο ναό του ο πρόγονος του ο βασιλιάς Σολομώντας του Ισραήλ. Πολύ σημαντική και για τους χριστιανούς η μονή του Σινά, καθώς κατά τον 12^ο αιώνα, ο ηγούμενος πηγαίνει και καταφέρνει να συνομιλήσει με τον πάπα και να γίνεται πάντοτε σεβαστή όχι μόνο η μονή η ίδια αλλά και όλες οι εκκλησίες που χτίστηκαν και ήταν μετόχια της μονής του Σινά. Όταν ο Χάνδακας κατακτήθηκε από τους Ενετούς, η εκκλησία της Αγίας Αικατερίνης, που ήταν μετόχι, σαν παράρτημα δηλ. της μονής του όρους Σινά, δεν φορολογήθηκε ποτέ και αύξησε και τα έσοδα της. Η εκκλησία αυτή χτίστηκε στο Ηράκλειο τον 10^ο αι. Και φαίνεται η ιδιαίτερη σχέση την οποία απέκτησαν και είχαν με αυτήν η οικογένεια Σολομών, που βρισκόταν, που ήρθαν από την Βενετία στην Κρήτη. Στην αρχή, κατά τον 13^ο αι μ.Χ. αναφέρονται σε έγγραφα της Μαρκιανής βιβλιοθήκης ως εβραίοι. Μετά βρίσκουμε Ενετούς με αυτό το επίθετο κατά τον 16^ο αιώνα, οι οποίοι είναι χριστιανοί, πιθανώς εκχριστιανίστηκαν για να έχουν κάποια προνόμια, και να μπορούν να αποκτούν περιουσιακά στοιχεία, που δεν μπορούσαν να έχουν, αν δεν ήταν χριστιανοί. Ανάμεσα τους βρίσκουμε γύρω στο 1580 έναν δούκα της Κρήτης Σολομών και

έναν συγγενή του να κατέχει την ίδια περίοδο, όπως είπαμε και πριν το μετόχι της Κνωσού, από την ρίζα του οποίου βρίσκουμε απογόνους παντρεμένους με κρητικούς-ες, από την οποία ενετοκρητική οικογένεια προέκυψε η Αργυρώ Κρασσάκη, η γιαγιά του Μίνωα Καλοκαιρινού. Κι από τον άλλο κλάδο της ίδιας οικογένειας προέκυψε ο Διονύσιος ο Σολωμός, ο εθνικός ποιητής. Την ημέρα που παραδόθηκε ο Χάνδακας στους Τούρκους, τον Σεπτέμβριο του 1669, στις 22 του μήνα αυτού βρίσκουμε στη Ζάκυνθο να ορίζεται μια άλλη εκκλησία ως μετόχι της μονής του Σινά, σε αντικατάσταση εκείνου που βρισκόταν στο Χάνδακα ο οποίος είχε τουρκέψει. Γιατί επρόκειτο να φύγουν οι ενετοκρητικοί Σολωμοί για την Ζάκυνθο, όπου την εποχή εκείνη βρισκόταν τα Επτάνησα υπό ενετική κυριαρχία, και ήθελαν να συνεχίσουν να έχουν σχέση με αυτό που τους έδενε πνευματικά με την προγονική καταγωγή τους από την Ιερουσαλήμ.

Επίσης, στην Αθήνα πίσω από την εκκλησία του Αγίου Διονυσίου του Αεροπαγίτη, η οδός λέγεται Σίνα, καθώς και ο ευεργέτης αυτός και η οικογένεια του, είχαν σχέση με την μονή Σινά. Και είναι γνωστό το παράδοξο ότι ο σεισμός κατά τον θάνατο του Ιησού, έγινε αισθητός στην Αθήνα και ήταν αυτός ο Άγιος Διονύσιος ο οποίος είπε τη φράση «Η Θεός θνήσκει ή το παν απόλλυται». Και μέσα στο κέντρο της Αθήνας, της αρχαίας πόλης, εκεί που υπήρχε ναός αρχαίος ελληνικός και χτίστηκε και βρίσκεται τώρα η Μητρόπολη των Αθηνών, βρίσκεται το παρεκκλήσιο του Αγίου Ελευθερίου, αφιερωμένο στην αρχαία Ηρακλειώτισσα θεά της Ειληθείας, στην οποία προσευχόταν οι έγκυες για να ελευθερωθούν. Το όνομα Ελευθέριος προέρχεται από το όνομα Ειληθεία και σε αυτόν τώρα προσεύχονται οι χριστιανές έγκυες. Έτσι γιατί οι ενεργειακές πύλες της Αθήνας,

του Ηρακλείου και της Ιερουσαλήμ αλληλεπιδρούν, όπως και τόσες άλλες ενεργειακές και αστρικές πύλες σε όλη τη γη.

Σ. αυτήν λοιπόν την αρχαία ιουδαική οικογένεια των Σολομώντων, που βρέθηκε να κατέχει την Κνωσό ως ιδιοκτησία της, έδωσε η χάρις του Θεού να καταλήξει αυτός ο τόπος, διότι η τελετή του Νιπτήρος του Κυρίου φάνηκε στους αρχαίους Μινωίτες και δημιουργήθηκε ο προθάλαμος με μία τέτοια τελετή πριν την αίθουσα του θρόνου. Και βλέπουμε τον λόγιο Νικόλαο να κατέχει το μετόχι της Κνωσού, και ο πατέρας του Διονυσίου Σολωμού λεγόταν Νικόλαος και ο προπάππος του επίσης. Κι από την άλλη ρίζα του Νικόλαου Σαλαμών του φεουδάρχη λόγιου, προέρχεται η οικογένεια των Καλοκαιρινών της Κρήτης. Όλοι οι απόγονοι λοιπόν ευγενείς και μέχρι τον εθνικό μας ποιητή και τους τελευταίους απογόνους της οικογένειας Καλοκαιρινού όλοι έχουν τάση στις τέχνες και τα γράμματα. Ένα γονίδιο από τον φεουδάρχη που δεν χάθηκε στα σχεδόν 500 χρόνια που πέρασαν και η επιστήμη της βιολογίας παραδέχεται τη γονιδιακή συνέχεια. Μια ιστορία συναρπαστική.

Τον τελευταίο γνωστό σε εμάς το ευρύ κοινό, απόγονο του ενός κλάδου της οικογένειας αυτής, η οποία σαφώς και γνώριζε για αυτά τα φαινόμενα, τον βρίσκουμε στη Ζάκυνθο και είναι ο εθνικός μας ποιητής Διονύσιος Σολωμός ή Σολομών, όπως υπέγραφε, πριν την ελληνοποιημένη μορφή του επωνύμου, ο οποίος γνώριζε τα μυστικά του χωροχρόνου, πολύ πριν αναφερθεί σε αυτά ο Αισταίν, διότι τα φαινόμενα των θεάσεων ανθρώπων και στιγμών μέσα από τα χωροχρονικά τούνελ, τα έβλεπαν στην Κνωσό και οι προγονοί του, καθώς ο τόπος αυτός ήταν και παραμένει πάντα και όχι μόνο στην Μινωική εποχή, ένας ενεργειακός τόπος και μια αστρική πύλη στην ευρύτερη

περιοχή, στο ιερό των Φετίχ. Φαίνεται καθαρά να μιλά για χωροχρονικό ταξίδι στο ποίημα του με τίτλο «Ο Κρητικός» και στους «Ελεύθερους Πολιορκημένους» αναφέρεται στο πόσο ένας ενεργειακός τόπος, με έντονο το ηλεκτρομαγνητικό πεδίο και εντονότερη την καμπύλωση του κενού χώρου, μπορεί να υποβάλλει την ανθρώπινη σκέψη σε σημείο που να την καθοδηγεί.

«Μα τον Δία, εσάστισα», γράφει σε κάποιες σημειώσεις του, σχετικά με την έξοδο του Μεσολογγίου. Ας είχε γεννηθεί στη Ζάκυνθο. Οι προγονοί του ατένιζαν την Δία, την νησίδα έξω από το λιμάνι του Μεγάλου Κάστρου. Και κάπως έτσι από την κορφή του Γιούχτα «φαίνεται» η Ζάκυνθος.....

Κι από εκεί η Βενετία, η επικυρίαρχος και κατακτήτρια μητέρα πατρίδα με την μυστικιστική της γνώση, που ήταν μοιραίο να περάσει στον συμβολισμό μέσα από τα ποιήματα του Διονυσίου Σολωμού.

Που όχι μόνο την κατάκτηση της, αλλά και την ακολουθία της ακριβώς σ.αυτόν τον μυστικισμό, τον ελευθεροτεκτονισμό έχει από παλιά προφητευθεί. Στην παλιά προφητεία που διέσωσε ο Παΐσιος Λιγαρίδης, που ήταν έλληνας ορθόδοξος ιεράρχης του 17^{ου} αιώνα και λέει η προφητεία αναφορικά με την κατάκτηση της Κρήτης από τους Σαρακηνούς, τα εξής

« Αρχή κακών και προσπεσείται τη χθονί

Όταν κατάρξη της Βαβυλώνος Δράκων

Δύσγλωττος ούτος και φιλόχρυσος λίαν»

Δηλαδή : Η κατάκτηση από τους Σαρακηνούς είναι η αρχή των κακών που θα πέσει σ.αυτή τη γη, όταν θα έρθει από την

Βαβυλώνα Δράκος (αναφορά στην Αποκάλυψη του Ιωάννη, ο οποίος μιλάει για την μονοκρατορία και την υπερδύναμη του 8^{ου} βασιλείου G8, η σύνοδος των πλουσιότερων κρατών, των οποίων οι ηγέτες εντάσσονται στη Μασονία) η οποία από εκείνα τα μέρη ξεκίνησε και ήρθε στην Κρήτη από την μασονική Βενετία, μέσω της κατάκτησης και της έλευσης της οικογένειας των Σολωμών, οι οποίοι θα είναι δύσγλωττοι, διότι μιλούσαν ξένες γλώσσες, ιταλικά και ίσως και αραμαϊκά και πολύ φιλοχρήματοι, που το βρίσκουμε καθώς ήταν αργυραμοιβοί και ασχολούνταν με το χρήμα οι πρώτοι Σολωμοί στην Κρήτη.

Μια βροχερή μέρα του 1815 στη μητέρα πατρίδα Βενετία, ο ιταλός πρόσφυγας στα Επτάνησα και αβάς Σάντο Ρόσι συνόδευε τον νεαρό Διονύσιο Σολωμό, απόγονο της οικογένειας των Σολωμών της Κρήτης στο λύκειο της Αγίας Αικατερίνης στη Βενετία.

-Ξέρεις, Διονύσιε, πρέπει να σου πω κάτι. Για την οικογένεια σου και εδώ την πόλη. Παιδί μου τα πολύ παλιά χρόνια, χίλια χρόνια μετά τη γέννηση του Χριστού, υπήρχαν κάποιοι ιππότες που τους έλεγαν Ναίτες, οι οποίοι ξεκίνησαν ένα κίνημα ελευθερίας της σκέψης και της λατρείας, και τους εκτέλεσε γι αυτό η καθολική εκκλησία το 1307. Αυτοί οι άνθρωποι στο Σινά πρωτοσυγκεντρώθηκαν, στη μονή της Αγίας Αικατερίνης, που είχε σχέση με τους εβραίους του Ισραήλ, γιατί εκεί ο Θεός έδωσε τις δέκα εντολές στο Μωυσή. Και ονομάστηκαν υπερασπιστές του ναού του Σολομώντα, από τον οποίο Σολομώντα προήρθαν οι πρόγονοι σου, και γι αυτό λέγεσθε Σολομών το οικογενειακό σας επώνυμο. Αυτοί οι προγονοί σου που ήταν εβραίοι, πήγαν στο Σαλέρνο και εκεί ονομάστηκαν Βορβολάνοι, και από εκεί πήγαν στη Βενετία και έσπειραν τη γνώση αυτή των Ναιτών ιπποτών και

την αμφισβήτηση στη θρησκεία της καθολικής εκκλησίας. Και έτσι οι Ενετοί γνώριζαν αυτό που σ.όλη την Ευρώπη πια λέγεται ιλλουμινάτοι, οι πεφωτισμένοι. Εβραίοι παιδί μου ήταν και πήγαν από την Βενετία στην Κρήτη, απ. όπου και οι προγονοί σου προέρχονται. Εκεί έγιναν χριστιανοί για να αποκτήσουν περιουσία και αξιώματα. Και έφτασαν ο ένας προγονός σου να γίνει δούκας της Βενετίας στην Κρήτη και ο άλλος να κατέχει το παλάτι της Κνωσού και την γύρω περιοχή το μετόχι. Και εκεί έβλεπαν «φαντάσματα». Όμως όλες οι αρχαίες μελέτες των αρχαίων Ελλήνων έδειξαν ότι δεν υπάρχουν φαντάσματα, απλά μπορούμε για λίγες στιγμές, σε ορισμένα σημεία στον Χάνδακα, να δούμε ανθρώπους από το παρελθόν, που δεν ζουν σήμερα, γιατί η εικόνα τους περνάει στο σήμερα για λίγες στιγμές. Έτσι έβλεπε ο προγονός σου ο Δούκας και ο άλλος στην Κνωσό, όπου και εκεί παρόμοια πράγματα του παρελθόντος έβλεπαν. Θα φροντίσω καθώς θα μεγαλώνεις να μάθεις όλες τις μυστικιστικές λεπτομέρειες σχετικά με αυτό. Είναι η γνώση που ξέρουν οι ιλλουμινάτοι και μόνον αυτοί σ.αυτόν τον κόσμο. Έτσι αν εκείνη τη στιγμή που επικοινωνεί το παρελθόν με το μέλλον, βρεθούμε σ.εκείνο το σημείο, μπορούμε κι εμείς να ταξιδέψουμε στο χώρο και στο χρόνο και να πάμε μπροστά ή πίσω. Κι έτσι οι Ενετοί που βρήκανε την εκκλησία της Αγίας Αικατερίνης, μετόχι του Σινά στο Χάνδακα χτισμένη, προνόμια της έδωσαν πολλά και έγινε πλούσια από τα έσοδα της, γιατί ήξεραν οι πρόγονοι πεφωτισμένοι Ενετοί τη σημασία της. Για αυτό και πριν φύγουν από τον Χάνδακα και πάνε στα νησιά και στα Επτάνησα, φρόντισαν στη Ζάκυνθο να αφιερώσουν μια πιο παλιά χτισμένη εκκλησία με πράξη γραμμένη σε συμβολαιογράφο, στην Αγία Αικατερίνη και να την κάνουν μετόχι του Σινά. Για να τους ακολουθεί όπου και να είναι και εφόσον η Ζάκυνθος, όπως και τα

Επτάνησα εμείς τα κατείχαμε. Για αυτό και στην πατρίδα σου την Ζάκυνθο σκεφτόμαστε με τον Διονύσιο Ρώμα, τον πρόξενο στον Μωριά της Βενετίας και γερουσιαστή στα Επτάνησα όλοι οι Ενετοί και κάποιοι Ενετοκρητικοί να ιδρύσουμε την πρώτη τεκτονική στοά με τους πεφωτισμένους και να την ονομάσουμε «Αναγεννηθείς Φοίνιξ», για να βοηθήσουμε στην επελευθέρωση της πατρίδας από τους Τούρκους.

-Γιατί την είπατε τεκτονική στοά; Ρώτησε ο Διονύσιος

-Γιατί στο μεσαίωνα παιδί μου σε όλη αυτή τη φωτισμένη γνώση μυήθηκαν και οι συντεχνίες αρχιτεκτόνων και εργατών και κτιστών των μεγάλων εκκλησιών της Ευρώπης, άρα των τεκτόνων και πίστεψαν όχι στο Θεό της καθολικής εκκλησίας, μα στον μέγα αρχιτέκτονα του σύμπαντος, μια άλλη μεγάλη δύναμη, αυτόν που βρισκόταν απέναντι στον Θεό της καθολικής εκκλησίας. Να ξέρεις από που ξεκίνησες και ποια ήταν η οικογένεια σου.

Κι όπως η άμαξα κυλούσε πάνω στο πλακόστρωτο, ο αβάς άρχισε να χαιδεύει στοργικά με αγάπη περισσή τον Διονύσιο στα μαλλιά και στο πρόσωπο και πέρασε τον αντίχειρα μπροστά από το στόμα του Διονύσιου, χαιδεύοντας τα χείλη του.

-Γι αυτό και σένα σε πάω στο λύκειο της Αγίας Αικατερίνης. Γιατί έχει σχέση με την οικογένεια σου, του είπε. Θα σου μάθω τα μυστικά της ζωής και της αγάπης.

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ο Σ

Σήμερα, ή δυο χιλιάδες χρόνια μετά ή απλώς μια συνέχεια, χωρίς πραγματική διακοπή.

Στο πάρκο Θεοτοκοπούλου πλησίασα την προτομή.

-Γεια σου Δομήνικε, τον χαιρέτισα, όπως έκανα πάντα όταν περνούσα από εκεί.

Και προχώρησα προς το κιόσκι. Και ήταν μεσημέρι και του ήλιου οι ακτίνες που έλαμπαν μαζεύτηκαν όλες μπροστά εκεί και εσχημάτισαν έναν πίνακα.

-Καλησπέρα Βενετία, άκουσα και γύρισα.

Η προτομή δεν υπήρχε πια, αλλά υπήρχε ο ίδιος ο Δομήνικος Θεοτοκόπουλος.

-Δομήνικε;

-Ναι εγώ, πως σου φαίνεται ο πίνακας μου;

-Πως ήξερες το σύγχρονο μαράζι τότε Δομήνικε;

-Γιατί αυτό το σύγχρονο στηρίζεται στο παλιό μαράζι, σ.έναν
καημό αιώνιο.

-Η Πέμπτη σφραγίδα της Αποκάλυψης

-Οι μάρτυρες της πίστης που τα σώματα τους καλύπτονται από λευκούς χιτώνες και περιμένουν την δικαίωση τους. Το μόνο σχετικό που βλέπω είναι ένα από τα αγγελούδια στην άκρη να δίνει ένα λευκό ύφασμα σε έναν άντρα.

-Δεν έχει και μεγάλη σχέση με το θέμα, ε;

-Είπαν πως οι γυναίκες προσπαθούν να καλύψουν τη γύμνια τους. Όμως αν ήταν έτσι θα προσπαθούσαν να έχουν το χέρι τους μπροστά. Αυτές μοιάζουν με ανικανοποίητες μορφές ερωτικά που προσπαθούν να βρουν ανακούφιση. Κι ο άνδρας δίπλα σαν να προσπαθεί με τρυφερότητα να την αγγίξει. Μα δεν τα καταφέρνει. Και το σώμα του είναι σε λίγο πιο μεγάλο ένα γυναικείο σώμα, υποδειλώνοντας μάλλον κάποια ομοφυλοφυλία. Κι όλες οι υπόλοιπες μορφές του πίνακά σου, μοιάζουν να υποφέρουν. Υποφέρουν γιατί δεν δικαιώθηκαν ακόμα; Μα σύμφωνα με την θρησκεία, η δικαίωση των μαρτύρων της πίστης είναι ότι μετά το μαρτύριο τους κάθονται στα δεξιά του θρόνου του Θεού. Γιατί να υποφέρουν γι αυτό; Θα μπορούσαν όμως να υποφέρουν ως ομοφυλόφυλοι. Ξέρεις Δομήνικε, είναι κοινό μυστικό ακόμα και σήμερα, ότι οι άνδρες αυτοί δεν είναι οι περισσότεροι ποτέ καλά μέσα τους.

-Γιατί δεν ξέρουν και οι ίδιοι αν είναι άνδρες ή γυναίκες. Γιατί ποτέ δεν θα είναι σίγουροι.

-Μια διπλή έκφραση, ένα μαράζι.

-Και ποτέ δεν θα γίνουν αποδεκτοί πλήρως από τους συνανθρώπους τους. Πάντα κάποιοι θα κοιτούν παράξενα και θα σκέφτονται παράξενα.

-Μια αδυναμία της ψυχής. Κι η μορφή με τον γαλάζιο χιτώνα, να δηλώνει την απελπισία για κάποιο τέτοιο γεγονός. Ξέρεις τι υπήρχε εδώ, φυσικά στην εποχή σου.

-Εδώ αριστερά κι ως κάτω ήταν το ανάκτορο του Δούκα της Κρήτης και εδώ κάτω το παρεκκλήσιο του ανακτόρου και λίγο πιο κάτω το ανάκτορο του αρχιστράτηγου.

-Κι αυτήν την ενεργειακά φορτισμένη περιοχή της έδωσαν το όνομα σου. Το πάρκο, η προτομή και ο δρόμος πιο κάτω. Η αρχή της ιστορία μας. Γιατί, Δομήνικε;

-Η ιστορία αρχίζει όταν οι αρχαίοι Κρητικοί πήγαν στις ακτές των Δαρδανελλίων και ίδρυσαν ως αποικία την Ομηρική Τροία. Κι ύστερα πήγαν οι Έλληνες και κατέστρεψαν και λεηλάτησαν την πόλη, για το χρυσάφι που είχε. Ύστερα ο Αινείας πέρασε στο γεωγραφικό πόδι της Ιταλίας, και δημιουργήθηκε η αρχαία Ρώμη.

-Άρα οι Ενετοί, ήρθαν αργότερα και κατέκτησαν την Κρήτη γιατί ήταν η αρχική καταγωγή τους και την θεωρούσαν ίσως μητέρα πατρίδα.

- Η ίδια η Βενετία, ιδρύθηκε από αρχαίους ποντίους, οι οποίοι είχαν σχέση με την Κρήτη, και πολέμησαν στο πλευρό των Τρώων και αργότερα πέρασαν την Αδριατική και ίδρυσαν την Αμισό. Αμισός υπήρχε και αρχαία πόλη στον Εύξεινο πόντο. Και είναι παραφθορά της λέξης «Αμνισός», το επίγειο της Κνωσού.

-Δηλαδή αρχαίοι κρητικοί πήγαν και σ.εκείνο το σημείο στον Εύξεινο πόντο.

-Και οι απόγονοι τους, μετά την καταστροφή της Τροίας ίδρυσαν την νέα πόλη Αμισό ή Ενετία, την μετέπειτα Βενετία. Στα χρόνια τα βυζαντινά το θρησκευτικό και πολιτικό κέντρο της Βενετίας,

ονομαζόταν Γκράντο και Ηράκλεια, μεγάλη Ηράκλεια, θα μπορούσαμε να το πούμε, από τον αυτοκράτορα Ηράκλειο. Χίλια χρόνια πριν είχε ιδρυθεί μια πόλη η Ηράκλεια η ποντική, ή αλλιώς Ποντοηράκλεια, στον Εύξεινο Πόντο. Και υπήρχε και μια πόλη στην αποικία της Ιταλίας, την Σικελία, που ονομαζόταν Ηράκλεια Μινώα, καθώς φημολογείται πως την έχτισε ο βασιλιάς Μίνωας, όταν καταδίωκε εκεί τον Δαίδαλο. Ο αρχαίος φιλόσοφος Ηρακλείδης, που καταγόταν από την Ποντοηράκλεια, αναφέρει πως προυπήρχε εκεί μια πόλη, πριν από αυτήν, με άλλο όνομα.

-Η Βενετία και η Ιταλία λοιπόν ήταν πράγματι συνδεδεμένες με τον Εύξεινο πόντο και την Κρήτη.

-Κι ίσως ήταν η υποβολή του σχετικού μέλλοντος (παρελθόντος), που τους έκανε να δίνουν όλο ονόματα που θυμίζουν το Ηράκλειο μας. Και κάπως έτσι από όλον αυτό τον σχετικό σύνδεσμο, ονόμασαν αυτό το σημείο, εδώ στο πάρκο, όπου υπήρχε το ενετικό ανάκτορο με τ. όνομα σου, γιατί πήγες εσύ εκεί. Ένας από τους μεγαλύτερους ζωγράφους του κόσμου. Ο κρητικός Δομήνικος στη Βενετία. Εκείνο που μου κάνει εντύπωση είναι ότι γι αυτό η αρχαία οικογένεια των Σολομών κατέληξε στη Βενετία. Γιατί είχαν σχέση με την Παλαιστίνη-Κρήτη με την οποία Κρήτη είχε σχέση και η Βενετία. Και γι αυτό ήρθαν στην Κρήτη, όπως και η μητέρα Βενετία, γιατί το θεωρούσαν βαθιά μέσα τους δικαίωμα τους. Δομήνικε, καλέ και μέγαλε μου καλλιτέχνη, πάντα αναρωτιόμουν όταν έμαθα ότι εδώ βασάνιζαν οι Ενετοί τους κρητικούς, γιατί το έκαναν με τόση σκληρότητα και με τόση αγριότητα. Τόση βαρβαρότητα, γιατί η αντίσταση εκείνη ήταν κάτι σαν εμφύλιος πόλεμος για τους Ενετούς. Και οι εμφύλιες διαμάχες είναι οι πιο άγριες και σκληρές. Και έτσι δημιουργήθηκε

αυτό το μεγάλο ηλεκτρομαγνητικό πεδίο της πόλης. Ένα διαπιστωμένο χωροχρονικό σημείο-πύλη.

Κι αυτό που δεν ξέρουν είναι πως στον τόπο της καταγωγής σου στο Φόδελε, υπάρχει μια παλαιοχριστιανική βασιλική, που είναι, όπως όλες τους αστρικές πύλες. Κι αυτή εκεί σε ενώνει με τούτη εδώ την χωροχρονική.

Έλα να σου δείξω το σημείο που βρίσκεται η πύλη, η είσοδος του ανακτόρου, αυτό που απέμεινε και είναι σήμερα μέσα σ. ένα κατάστημα.

-Η πατρίδα μου είναι σκλάβα.

-Στο δικό σου τώρα. Στο δικό μου είναι ελεύθερη, σκλάβοι είναι οι άνθρωποι τώρα.

Κι η σκιά του Δομήνικου με ακολούθησε.

Ο κόσμος άλλαξε, παππού Δομήνικε;

Πρέπει να έχει αλλάξει, το λέει η επιστήμη κι ένας μεγάλος επιστήμονας μας έδωσε μια θεωρία που εξηγεί, γιατί εμείς πια δεν βλέπουμε όλους εκείνους τους εκτελεσμένους κρητικούς ήρωες που θυσιάστηκαν για την ελευθερία. Γιατί από εκείνες τις μέρες την αντίστασης απομακρυνόμαστε χρονικά και πέρα από τον κοσμολογικό ορίζοντα, σύμφωνα με την κοσμολογία του Ρίμαν, δεν μπορούμε να δούμε τίποτα. Εκεί είναι το παρελθόν που απομακρύνεται με αυξημένη ταχύτητα καθώς οι γαλαξίες έλκονται από μαύρη τρύπα. Είναι σαν ένα παράθυρο που κλείνει και δεν μπορεί να δεις έξω από αυτό.

Επίσης η φυσιολογία μας δεν είναι ίδια με της οικογένειας των Σολομών που τους είδαν κάποια στιγμή εκείνους τους νεκρούς ήρωες,. Διότι σήμερα έχει αλλάξει η βιολογία του ανθρώπινου

εγκεφάλου, καθώς τώρα έχουμε αυξημένη ακτινοβολία, λόγω της τεχνολογικής εξέλιξης και όλης της ραδιενέργειας των βαρέων μετάλλων που κατεβαίνουν από τις χημικές ουρές των ψευκαστικών αεροπλάνων, η οποία επιβραδινόμενη ραδιενέργεια με την προσθετική της ιδιότητα, είναι μεταλλαξιογόνος, και αλλάζει κυτταρικά τον άνθρωπο. Άρα έχουμε έναν διαφορετικό σήμερα άνθρωπο-βιολογιστή από εκείνον των παλαιότερων χρόνων, άρα βλέπουμε άλλα πράγματα. Που έτσι κι αλλιώς ο καθένας από εμάς είναι ένας μοναδικός βιολογιστής που αντιλαμβάνεται διαφορετικά την καμπυλότητα. Δεν βλέπουμε τις ίδιες καμπυλότητες του κενού χώρου με εκείνους. Κι έτσι δεν βλέπουμε τους κρεμασμένους.

Ξέρεις τι κατάλαβα πως δεν θ. αλλάξει ποτέ; ....ο έρωτας ο αληθινός. Αυτός δεν θ. αλλάξει ποτέ σε ολόκληρο το σύμπαν, παππού Δομήνικε.

Βγήκαμε από το πάρκο, περάσαμε τα εστιατόρια και τις καφετέριες και στρίψαμε. Όταν έφτασα μπροστά στο κατάστημα γύρισα να του το δείξω μα είχε χαθεί.....

Έτσι έπρεπε να γίνει.....

Και κάπου εκεί στην είσοδο και την αψίδα του παλιού ανακτόρου, και σ. όλη την αρχαία αυτή πόλη που Ηράκλειον ονομαζόταν, το παλιό λιμάνι και έξοδος της πόλης της μινωικής της Κνωσού στη θάλασσα, βρήκε εφαρμογή η θεωρία του αρχαίου Ηράκλειτου, που εκφράστηκε με τη φράση «τα πάντα ρει, μηδέποτε κατά τ. αυτό μένει» και είναι η πρόγονος και βάση της μετέπειτα εκφρασμένης θεωρίας της σχετικότητας.

Ο Ηράκλειτος στο Ηράκλειο και η ιστορία στα βάθη των αιώνων.
Σ. αυτόν τον πλανήτη μα και στον γαλαξία έξω
απ.αυτόν.....

Τ Ε Λ Ο Σ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

---

*1) Το νεοκλασσικό κτίριο γνωστό ως «Ευαγγελισμός»
στο Ηρακλείο*

<http://iscreta.gr/2016/03/%CF%84%CE%BF-%CE%BD%CE%B5%CE%BF%CE%BA%CE%BB%CE%B1%CF%83%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CE%BA%CF%84%CE%AE%CF%81%CE%B9%CE%BF-%CE%B3%CE%BD%CF%89%CF%83%CF%84%CF%8C-%CF%89%CF%82-%CE%B5%CF%85%CE%B1%CE%B3%CE%B3/>

2) Τα νεοκλασσικά κτίρια του Ηρακλείου

http://www.kritipoliskaihorio.gr/2017/05/83_15.html

3) Νεώτερα μνημεία (Δήμος Ηρακλείου)

<https://www.heraklion.gr/ourplace/latest-monuments/latest-monuments.html>

4) Ο ΜΙΤΟΣ ΤΗΣ ΑΡΙΑΔΝΗΣ

Ξετυλιγοντας την ιστορία της πόλης του Ηρακλείου.

Ηρακλειο 2000

5) Ο ναος Πετρου και Παυλου στο Ηρακλειο Κρητης

<https://www.heraklion.gr/ourplace/st-peter-paul/peter-paul.html>

6) Η θεωρια της σχετικοτητας

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A3%CF%87%CE%B5%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1>

7) Διαλεξεις του καθηγητη Μανου Δανεζη

<http://manosdanezis.gr/2017/09/>

8) Η μονη Πετρου κ Παυλου στο Ηρακλειο Κρητης

<https://www.heraklion.gr/ourplace/st-peterpaul/peter-paul.html>

και http://history-pages.blogspot.gr/2012/10/blog-post_6403.html

9) Χρυσουλας Τσομπανακη ΧΑΝΔΑΚΑΣ, η πολη και τα τειχη. Εταιρεια κρητικων ιστορικων μελετων, 1996, εκδοτικη φροτιδα Βικελαιας Βιβλιοθηκης.

10) Γεωργίου Συλαμιανακη

Ο Άγιος Μηνάς, συμβολαι εις την ιστοριαν
Ηρακλειο Κρητης 1939 (εικονες 21-2-18)

11) Ι.Δ. Μουρελλου

Ιστορια της Κρητης

Ηρακλειο Κρητης 1931

(ο μεγαλος Αρπεντες,εικονες 21-2-18)

12) Ενετικα τειχη Ηρακλειου

ή το μεγαλο καστρο του Χανδακα

<http://www.kastra.eu/castlegr.php?kastro=heraclion>

13) Μανωλη Δρακακη: Μηνας Γεωργιαδης,ο
μαρτυρας,ο δημαρχος,αρθρο της εφημεριδας «Πατρις»

<http://archive.patris.gr/articles/159415#.WvIUNYiFNPY>

14) Το δουκικο ανακτορο του Χανδακα

<http://iscreta.gr/2016/06/%CF%84%CE%BF-%CE%B4%CE%BF%CF%85%CE%BA%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CE%B1%CE%BD%CE%AC%CE%BA%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%BF-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CF%87%CE%AC%CE%BD%CE%B4%CE%B1%CE%BA%CE%B1-palazzo-ducale-di-candia/>

15) το παρκο του Θεοτοκοπουλου στην καρδια της πολης του Ηρακλειου

<http://iscreta.gr/2016/06/%CF%84%CE%BF-%CF%80%CE%AC%CF%81%CE%BA%CE%BF-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%B8%CE%B5%CE%BF%CF%84%CE%BF%CE%BA%CF%8C%CF%80%CE%BF%CF%85%CE%BB%CE%BF%CF%85-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%BA%CE%B1%CF%81%CE%B4%CE%B9/>

16) Ολοκληρη η Δικαιοσυνης ηταν ενας στραωνας

<http://www.voltarakia.gr/index.php/mas-endiaferi/item/419-olokliri%20-i-dikaiosynis-itan-enas-stratonas>

17) Το τελευταιο αντιο στον Βαγγελη Κεφαλογιαννη

<http://www.zarpanews.gr/%CE%BA%CF%81%CE%AE%CF%84%CE%B7-%CF%83%CE%AE%CE%BC%CE%B5%CF%81%CE%B1-%CF%84%CE%BF-%CF%84%CE%B5%CE%BB%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B1%CE%AF%CE%BF-%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%AF%CE%BF-%CF%83%CF%84%CE%BF%CE%BD-%CE%B2/>

18) *Αμιλητα,βαθια νερα*

Η απαγωγή της Τασουλας,

Ρεας Γαλανακη,εκδοσεις Καστανιωτη.

19) *Στοιχεια βιογραφιας Καπεταν Μιχαλη Ξυλουρη*

<http://www.creteplus.gr/news/o-giorgos-kalogerakis-parousiazeti-to-biblio-tou-kapetan-mixalis-ksulouris-xristomixalis-pics-179372.html>

20) *Στοιχεια για τον εμφυλιο στην Κρητη*

<http://www.efsyn.gr/arthro/otan-o-kyriakos-exafanise-ton-emfylio-stin-kriti>

21) *Αρθρο στην εφημεριδα «Πατρις» με τιτλο*

**Γ. ΛΑΓΟΥΔΙΑΝΑΚΗΣ - Η απαγωγή της Τασούλας
από μια άλλη ματιά και όπως τα έζησα εγώ**

<http://archive.patris.gr/articles/83083#.WvjajYiFNPY>

22) Γεωργίου Καββου, Γερμανο-ιταλική κατοχή και
αντίσταση Κρήτης 1941-1945

Ηρακλείο 1991

23) ο ηρωας Καπεταν Κωστας Μπαντουβας

<http://www.creteplus.gr/news/o-iroas-kapetan-kostas-mpantoubas-kai-ta-basanistiria-pou-odigisan-sto-thanato-tou-ekdilosi-timis-kai-mnimis-133683.html>

24) Εφημεριζα Ριζοσπαστης,

Ιστορια,Κρητη

<https://www.rizospastis.gr/story.do?id=3522909>

25) Η τοποθεσία του παλιού κτιρίου της Ασφάλειας

<https://cretedoc.gr/%CE%BF%CE%B9-%CE%BA%CF%81%CE%B7%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%AF-%CE%B1%CE%B3%CF%89%CE%BD%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%AD%CF%82-%CF%80%CE%BF%CF%85->

[%CE%AD%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%88%CE%B1%CE%BD-%CE%B9%CF%83%CF%84/](#)

26) Οι σταβλοι του Μπαντουβα (Κοκκινος Φακελος)

http://kokkinosfakelos.blogspot.gr/2011/07/blog-post_05.html

27) [Η Μυστική Τεχνολογία Δημιουργίας Σεισμών, Οι Θερμικές Σφαίρες Πλάσματος Και Το "Τεχνητό" Τσουνάμι Της Ιαπωνίας.](#)

http://www.aetos-apokalypsis.com/2013/04/blog-post_3935.html

28) Η Εποχή των Συχνοτήτων 6 - ΣΕΙΣΜΟΙ -ΤΣΟΥΝΑΜΙ
*** Όπλα Τέσλα: Τεκτονικά Όπλα & Όπλα
ηλεκτρομαγνητικού παλμού (EMP)

Read

more: <http://vickytoxotis.blogspot.com/2008/06/6-emp.html#ixzz5FbZp7Dqe>

<http://vickytoxotis.blogspot.com/2008/06/6-emp.html>

29) *Η ναζιστική τρομοκρατία στην Ελλάδα*
Θαύνη Φωτιου, εκδοσεις Επικεντρο

**30) Διαλεξις του καθηγητη Μανου Δανεζη του
αστροφυσικου καθηγητη του πανεπιστημιου
Αθηνων, Ηρακλειο Κρητης, 18 και 19 Μαίου 2018.**

31) *Ο Χωροχρονος Μινκοφσκι*

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A7%CF%89%CF%81%CE%BF%CF%87%CF%81%CF%8C%CE%BD%CE%BF%CF%82_Minkowski

32) *Η πολιορκία και η άλωση του Χανδακά 1648-1669*

*Από τις θεματικές ενότητες της ιστοσελίδας του
φρουριου Κουλες*

<http://koules.efah.gr/koules/Page?lang=gr&name=enotita&id=509&sub=810>

33) *Ο μεγάλος αρπεντες*

Της Ελενης Μπετεινακη

<https://www.cretalive.gr/history/o-megalos-arpenetes>

**34) «Jagdkommando Schubert» – Η αιμοσταγής
δράση του «Σώματος Κυνηγών» του Σούμπερτ στην
Κρήτη**

<http://agonaskritis.gr/jagdkommando-schubert-%CE%B7-%CE%B1%CE%B9%CE%BC%CE%BF%CF%83%CF%84%CE%B1%CE%B3%CE%AE%CF%82-%CE%B4%CF%81%CE%AC%CF%83%CE%B7-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CF%83%CF%8E%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%BF/>

35) Μια μαρτυρία από το ολοκαύτωμα στο Χορτιατή

<http://tvxs.gr/news/san-simera/mia-martyria-apo-olokaytoma-sto-xortiaty>

36) Η πυλη Voltone

Από τις θεματικές ενότητες της ιστοσελίδας του Κουλε

<http://koules.efah.gr/koules/Page?name=enotita&id=521&sub=997&sub2=1005&lang=gr>

37) Η πυλη Voltone

http://www.kritipoliskaihorio.gr/2015/05/blog-post_364.html

38) Σταυρου Βλοντακη

Η οχυρα θεσις Κρητης,

Χρονικο της γερμανικης κατοχης στα Χανια, από τον Οχτωμβρη του 1944 ως τον Μαη του 1945 και της αγγλογερμανικης από τον Μαη ως τον Ιουλη του 1945, Αθηνα 1976

39) Γερμανικες φυλακες Αγιας

1941-1945,

Επιμελεια Βαρδη Βαρδινογιαννη και Αργυρωσ Κοκοβλη,

Εκδοση: Εταιρεια διασωσης ιστορικων αρχειων,

(ΕΔΙΑ)

Χανια 2005

40) Μορφες της Κρητης-Σταυρος Βλοντακης

<http://www.haniotika-nea.gr/61903-morfes-tis-kritis/>

41) Στην Κρήτη η πιο μακρά ναζιστική Κατοχή που συνεχίστηκε ελέω συμμάχων

<http://agonaskritis.gr/%CF%84%CE%BF-%CF%86%CE%AC%CE%BD%CF%84%CE%B1%CF%83%CE%BC%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%AF%CE%B1%CF%82-%CE%B7-%CE%BC%CE%AC%CF%87%CE%B7-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B7-%CE%B1/>

42) Γερμανοι, Βρετανοι και απελευθέρωση της Κρητης:
Άγνωστες πτυχες-Σημειώσεις για τον εμφύλιο

<https://greekcivilwar.wordpress.com/2016/11/03/gcw-569/>

43) Μαρω Δουκα-Οι συμμαχοι προστατες δεν είναι
κατ.αναγκην φιλοι μας

<https://www.clickatlife.gr/culture/story/2038>

Βιβλιογραφία μέρος Β

---

44) Πανος Κορναρος, Διανοουμενος, κουμουνιστης και μαρτυρας ηρωας- Α μερος

<http://www.katioua.gr/istoria/panos-kornaros-dianooumenos-kommounistis-kai-martyras-iroas-a-meros/>

45) ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΟ ΤΕΤΡΑΓΩΝΟ 33 ΤΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

(ΤΟ ΔΟΥΚΙΚΟ ΑΝΑΚΤΟΡΟ)

<http://iscreta.gr/2016/06/%CF%84%CE%BF-%CE%B4%CE%BF%CF%85%CE%BA%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CE%B1%CE%BD%CE%AC%CE%BA%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%BF-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CF%87%CE%AC%CE%BD%CE%B4%CE%B1%CE%BA%CE%B1-palazzo-ducale-di-candia/>

46) ΠΕΝΤΕ ΚΑΤΕΔΑΦΙΣΕΙΣ ΣΤΟ ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΟ ΤΕΤΡΑΓΩΝΟ 33

<http://www.2810.gr/index.php/news-of-crete/3852-2810-23ap8v6qzi>

47) ΤΟ ΔΟΥΚΙΚΟ ΑΝΑΚΤΟΡΟ ΣΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

ΕΛΕΝΗΣ ΚΑΝΕΤΑΚΗ

<http://infoidk.arch.duth.gr/27.pdf>

48) Τι φορούσαν οι κρητικοί στα δύσκολα χρόνια της τουρκοκρατίας (εικόνα από το ανακτορο του δουκα, στο τέλος της σελίδας, πιθανώς στις αρχές του 20^{ου} αιώνα)

Άρθρο της ιστοσελίδας cretalive.gr

<https://www.cretalive.gr/history/altheia-ti-foroysan-oi-krhtikoi-sta-dyskola-chronia-ths-toyrkokratias>

49) HAARP-

<https://www.pentapostagma.gr/2017/06/%CE%B2%CE%BF%CE%BC%CE%B2%CE%B1%CF%81%CE%B4%CE%AF%CE%B6%CE%BF%CF%85%CE%BD-%CE%BC%CE%B5-haarp-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CF%87%CF%8E%CF%81%CE%B1-%CE%BC%CE%B1%CF%82-%CF%84%CE%B9-%CE%B1%CE%BA%CF%81%CE%B9.html>

και

<http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=421637>

50) Σεισμικά όπλα κατά ΙΡΑΝ

http://www.i-diadromi.gr/2013/04/blog-post_1764.html

51) η μυστική τεχνολογία δημιουργίας σεισμών

<https://ufotruth-gr.blogspot.com/2011/04/blog-post.html>

52) Γυναίκες στη μάχη της Κρήτης

<http://iscreta.gr/2017/05/%CE%B3%CF%85%CE%BD%CE%B1%CE%AF%CE%BA%CE%B5%CF%82-%CF%83%CF%84%CE%B7-%CE%BC>

%CE%AC%CF%87%CE%B7-%CF%84%CE%B7%CF%82-
%CE%BA%CF%81%CE%AE%CF%84%CE%B7%CF%82-2/

53) Εκτελεστήκαν δίπλα στο γηπέδο του ΟΦΗ

<https://www.cretalive.gr/crete/pragmatopoihthhke-h-ekdhlosh-toy-kke-sta-kaminia>

54) Γεωτεκτονικά όπλα

<http://www.filoumenos.com/forum/viewtopic.php?p=37613>

και

<http://katohika.blogspot.com/2012/10/electromagnetic-weapons.html>

55) Ιωάννα Στεργιωτού

Τα Βενετικά τείχη του Χανδακά (τον 16^ο και τον 17^ο αι)

Βικελαία βιβλιοθήκη Δήμου Ηρακλείου

ΤΟ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ του 1930, στο οποίο αναφέρονται στο ΟΔΟΣ ΘΕΟΤΟΚΟΠΟΥΛΟΥ, κεφ. 3^ο, ΕΙΚΟΝΕΣ ΑΑΑΑ

56) Η αρβανιτική καταγωγή της λέξης «Κοπελι»

<http://www.lithoksou.net/p/arbanitikes-lekseis-sta-romaiika-i-albanika-daneaia-sti-dimotiki-glossa-2011>

57) Άνδρος-Ιστορία

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%86%CE%BD%CE%B4%CF%81%CE%BF%CF%82>

58) Το Γάζι και η ιστορία του

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%93%CE%AC%CE%B6%CE%B9_%CE%97%CF%81%CE%B1%CE%BA%CE%BB%CE%B5%CE%AF%CE%BF%CF%85

59) Νίκου Καζαντζάκη

Στα παλάτια της Κνωσού

.....

60) Ιερός παλαιοχριστιανικός ναός Βασιλικής Καστρίου

<http://orthodoxcrete.com/el/places/the-early-christian-basilicas-of-kastri-at-chersonesos/>

61) Άρτεμις, Βριτομαρτίς και Δυκταίνα

<http://paganproud1.blogspot.com/2008/10/blog-post.html>

62) Ταυτιζεται με τη Μινωικη Κρητη το μυστηριο της Χαμενης Ατλαντιδας

https://pythiablog.blogspot.com/2015/07/blog-post_24.html

63) Δικταιο Αντρο

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%94%CE%B9%CE%BA%CF%84%CE%B1%CE%AF%CE%BF_%CE%86%CE%BD%CF%84%CF%81%CE%BF

64) Εκλεισε το Χααρπ;

<http://apocalypsejohn.com/ekleise-to-haarp/>

65) Μπορει το Haarp να ξεκινήσει φωτια από αποσταση?

<https://katohika.gr/diethni/mpori-to-haarp-na-ksekinisi-fotia-apo-apostasi/>

66) Τα σημεια των καιρων No 5

<http://perseasorion.blogspot.com/2012/12/5.html>

67) Τεσλα και οι αιθερικές τεχνολογίες του

http://thesecretrealtruth.blogspot.com/2016/05/blog-post_74.html

68) Το αρμενικο νεκροταφειο διπλα στο γηπεδο του ΟΦΗ

<http://iscreta.gr/2015/12/27827/>

69) Γιωργος Σταμκος

Μυστικη Τεχνολογια

Αγνωστα Υπεροπλα και Απορρητες Τεχνολογιες

Εκδοσεις Αγνωστο

70) Ηλεκτρομαγνητικη θεωρια

Μαγνητικα πεδια και μαγνητικες δυναμεις

Κεφ.6

<https://eclass.teiemt.gr/modules/document/file.php/ED104/%CE%97%CE%9B%CE%95%CE%9A%CE%A4%CE%A1%CE%9F%CE%9C%CE%91%CE%93%CE%9D%CE%97%CE%A4%CE%99%CE%9A%CE%97%20%CE%98%CE%95%CE%A9%CE%A1%CE%99%CE%91%20%CE%9A%CE%95%CE%A6%CE%91%CE%9B%CE%91%CE%99%CE%9F%205%20%CE%9C%CE%B1%CE%B3%CE%BD%CE%B7%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%B1%20%CF%80%CE%B5%CE%B4%CE%AF%CE%B1%20%CE%BA%CE%B1%CE%B9%20%CE%9C%CE%B1%CE%B3%CE%BD%CE%B7%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%B5%CF%82%20%CE%94%CF%85%CE%BD%CE%B1%CE%BC%CE%B5%CE%B9%CF%82.pdf>

71) Τι είναι οι σφαιρικοί κεραυνοί

<http://www.physics4u.gr/faq/lightningball.html>

72) Τεχνητή προκλήση πυρκαγιάς

<https://katohika.gr/ellada/adianoiti-ethniki-tragodia-pos-proklithike/>

73) Directed Energy Weapons

https://en.wikipedia.org/wiki/Directed-energy_weapon

74) Υπεροπλο λειζερ (σεισμοί κ πυρκαγιές) μέσω δορυφόρου

<http://greeknewsondemand.com/2018/07/26/%CE%B5%CE%BA%CF%84%CE%B1%CE%BA%CF%84%CE%BF-%CF%87%CF%84%CF%8D%CF%80%CE%B7%CF%83%CE%B1%CE%BD-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1-%CE%BC%CE%B5-%CF%8C%CF%80%CE%BB%CE%B1-%CE%BA%CE%B1/>

75) Οι ακτίνες λειζερ του DEW λειτουργούν χτυπώντας τις χρονικές πυλές

<http://thesecretrealtruth.blogspot.com/2012/07/part-2.html?m=0>

76) Θεματικές ενότητες στην ιστοσελίδα του φρουριου του Κουλε
www.koules.efah.gr

77) Ελενης Μπετεινακη «Με το ποδηλατο μου στις γωνιες του Μεγαλου Καστρου»

Αρθρο 24 Ιουλιου 1669 το La Therese βυθιζεται για παντα στο κρητικο πελαγος.

<https://www.patris.gr/2018/07/24/24-ioylioy-1669-to-la-therese-vythizetai-gia-panta-sto-kritiko-pelagos/>

78) Το "ναυάγιο των σκελετών" στο Ηράκλειο και τα αντικείμενα του που "χαίρονται" άλλοι

https://www.e-storieskritis.gr/2017/02/blog-post_5.html

79) Χρυσουλας Τζομπανακη

Ο Κρητικός πόλεμος, 1645-1669, Η μεγάλη πολιορκία και η εποποιία του Χανδακά

Έκδοση της συγγραφειώσ 2008

80) Κυριακου Σιμοπουλου

Βασανιστηρια και εξουσια

Δ. εκδοση

81) Χρυσουλας Τσομπανακη

Θαλασσινη τριλογια του Χανδακα

Το λιμανι-Τα νεωρεια-Το φρουριο στη θαλασσα (Κουλες)

Εκδοση της συγγραφειως 2000

82) Φραντσεσκο Μοροζιनि-βιογραφια

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A6%CF%81%CE%B1%CE%BD%CF%84%CF%83%CE%AD%CF%83%CE%BA%CE%BF_%CE%9C%CE%BF%CF%81%CE%BF%CE%B6%CE%AF%CE%BD%CE%B9

83) Το δουκινο ανακτορο του Χανδακα-

Κρητικα χρονικα,τομος ΙΔ,1960

84) Μανώλης Δερμιτζάκης

Από όσα θυμούμαι- Το παλιό Κάστρο

Μια βόλτα στο Ηράκλειο των αρχών του 20^{ου} αιώνα

Εκδόσεις Δοκιμάκης,2007

85) Ο φονικός σεισμος της Τουρκιας του 1999 οφειλοταν στο Haarp

<https://katohika.gr/diethni/o-fonikos-seismos-tis-tourkias-stis-17-8-1999-itan-pragmati-seismos/>

86) Ελευθεριου Παπαγιαννακη

Κρητη-Η μεγαλη νυχτα-Ιουνιος 1941-Μαιος 1945

Εκδοσεις Πιτσιλος,Αθηνα 1996

87) Φριτς Σουμπερτ,ο Ναζι επιλοχιας με το Ι5 ψυχολογικο

<http://www.nostimonimar.gr/frits-soubert-o-nazi-epilochias-me-to-i-5-psychologiko/>

88) Στεφανου Ξανθουδιδη

ΧΑΝΔΑΞ

89) Το στοιχειωμενο σπιτι στην καρδια του Ηρακλειου

<http://www.creteplus.gr/news/to-stoixeiomeno-spiti-stin-kardia-tou-irakleiou-122518.html>

90) Ο προδοτης του Μεγαλου Καστρου, Ανδρεας Μπαρότσης
http://www.kritipoliskaihoria.gr/2018/09/blog-post_395.html

91) 27 Σεπτεμβρίου 1669 τα κλειδιά του Κάστρου δίνονται στους Τούρκους
<http://www.kritipoliskaihoria.gr/2018/09/27-1669.html>

92) Νερό, οι μυστηριώδεις ιδιότητες του
<https://www.brainchange.gr/water-1>

93) Το μυστικο του νερού- Dr Masaru Emoto
<http://terrapapers.com/to-mystiko-tou-nerou-dr-masaru-emoto/>

94) Αφιέρωμα στην πτωση του Χανδακα στους Τουρκους

<https://www.cretalive.gr/history/kastro-kai-poy-noi-pyrgoi-soy-kai-ta-kampanaria-soy>

95) Ανδρέας Μπαρότσης, ο προδοτης του Μεγαλου Κάστρου
Κρητικά χρονικά 1947, τόμος Α, Τεύχος ΙΙ, σελ. 393-430

96) Ν. Σταυρινίδη

Η τελευταία περίοδος της πολιορκίας του Μ.Κάστρου

Ηράκλειο 1979

97) Εβλιά Τσελεμπί

Οδοιπορικό στην Ελλάδα (1668-1671)

Πελοπόννησος-Νησιά Ιονίου-Κρήτη-Νησιά Αιγαίου

Εκδόσεις ΕΚΑΤΗ 2005

98) Η κρήνη του Δελημάρκου

https://www.e-storieskritis.gr/2018/09/blog-post_27.html

99) Αφιέρωμα στην 4^η Οκτωμβρίου 1669

<https://www.cretalive.gr/history/epese-to-kastro>

100) Η ιατρική στα χρόνια του λόγιου Δημήτρη Βαρούχα

http://www.ish.gr/content/attachments2/5_2018/logios_iatriki_p_etrakis.pdf

101) ΚΡΗΤΗ - Ο ΟΛΟΥΣ του Μιχάλη Μαυροφόρου - Μέρος Β' - ΚΡΗΤΗ

http://altair-elounda.blogspot.com/2011/10/blog-post_22.html

102) Η εκκλησία του Αγίου Ματθαίου των Σιναιτών

<http://iscreta.gr/2015/11/%CE%AC%CE%B3%CE%B9%CE%BF%CF%82-%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B8%CE%B1%CE%AF%CE%BF%CF%82-%CF%83%CE%B9%CE%BD%CE%B1%CF%8A%CF%84%CF%8E%CE%BD-%CF%83%CF%84%CE%BF-%CE%B7%CF%81%CE%AC%CE%BA%CE%BB%CE%B5%CE%B9%CE%BF/>

102) Η μεγάλη έκρηξη στην πόλη του Χάνδακα

Άρθρο της Ελένης Μπετεινάκη

<https://www.cretalive.gr/history/h-megalh-ekrhksh-sthn-polh-toy-chandaka>

103) Ο θρύλος του Δούκα του Μποφώρ

<https://kritimono.gr/kriti/istoria/o-thrylos-tou-douka-tou-mpofor/>

104) Ξενάγηση στο Κρητικό παρελθόν

Κύκλος ομιλιών από το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας της Κρήτης

2^η ομιλία 5-12-2018, Αθηνάς Κυριακάκη-Σφακάκη, Ξεναγός-συγγραφέας

105) Ποιος ήταν ο άνθρωπος με τη σιδερένια μάσκα;

<https://www.protothema.gr/stories/article/732892/o-anthropos-me-to-sidiroun-prosopeio-adelfos-tou-loudovikou-id-o-molieros-i-enas-aplos-upiretis-/>

106) Κρητικά Χρονικά, τόμος Δ,1050, Ελ. Πλατάκη,

Οι σεισμοί της Κρήτης από των αρχαιοτάτων μέχρι των καθ.υμάς χρόνον

<http://online.cretica-chronica.gr/output/1313495970549a.pdf>

107) Περιήγησις στην εκκλησία του Αγίου Μαθαίου των Σιναιτών στο Ηράκλειο (σιναιτικό μετόχι) , υπεύθυνη μοναχή Ευπραξία

108) Ο ζωγράφος Γεώργιος Καστροφύλακας

<http://peritexnisologos.blogspot.com/2017/02/17-1752.html>

109) Ο ναός του Αγίου Μαθαίου των Σιναιτών

<https://www.heraklion.gr/ourplace/st-Matheos/st-mathaios.html>

και

<https://www.youtube.com/watch?v=GbSGkeJn3vg>

https://www.youtube.com/watch?v=N7dhLyjJW_E

110) Ο Άγιος Γεράσιμος Παρδάλης

<https://e-mesara.gr/24-ioynioy-1821-gerasimos-pardalis-o-ethnomartyras/>

111) 340 χρόνια από την πτώση του Χάνδακα στους Τούρκους

<https://www.kairatos.com.gr/xandax.htm>

112) 7 ημέρες Καθημερινή- Ο μεγάλος κρητικός πόλεμος 1645-1669 (και η μακέτα με την σωστή απεικόνιση του ανακτόρου-φωτογραφία)

<https://de.scribd.com/doc/98418884/7-%CE%97%CE%BC%CE%AD%CF%81%CE%B5%CF%82-%CE%9A%CE%B1%CE%B8%CE%B7%CE%BC%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%BD%CE%AE-%CE%9F-%CE%9C%CE%B5%CE%B3%CE%AC%CE%BB%CE%BF%CF%82-%CE%9A%CF%81%CE%B7%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%82-%CE%A0%CF%8C%CE%BB%CE%B5%CE%BC%CE%BF%CF%82-1645-1669-http-www-projethomere-com>

113) Wikipedia-Η πολιορκία του Χάνδακα

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CE%BF%CF%81%CE%BA%CE%AF%CE%B1%CF%84%CE%BF%CF%85%CE%A7%CE%AC%CE%BD%CE%B4%CE%B1%CE%BA%CE%B1>

(1645-1669)

114) Σχέδια βιολογικού πολέμου στον Χάνδακα

halassinou, Eleni et. al (December 21, 2015). "Biological Warfare Plan in the 17th Century—the Siege of Candia, 1648–1669"

https://wwwnc.cdc.gov/eid/article/21/12/13-0822_article

115) Τζοάνες Παπαδόπουλος

Στον καιρό της σχόλης

Αναμνήσεις από την Κρήτη του 17^{ου} αιώνα

Πανεπιστημιακές εκδόσεις Κρήτης

116) Μουσείο Κούλε-Θεματικές ενότητες

Η πολιορκία και η Άλωση του Χάνδακα 1648-1669

<http://koules.efah.gr/koules/Page?name=enotita&id=509&sub=810&lang=gr>

117) Κατάλογος των Μεγάλων Βεζιρίδων της Οθωμανικής

Αυτοκρατορίας

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%B1%CF%84%CE%AC%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%BF%CF%82_%CE%9C%CE%B5%CE%B3%CE%AC%CE%BB%CF%89%CE%BD_%CE%92%CE%B5%CE%B6%CE%AF%CF%81%CE%B7%CE%B4%CF%89%CE%BD_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%9F%CE%B8%CF%89%CE%BC%CE%B1%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82_%CE%91%CF%85%CF%84%CE%BF%CE%BA%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%AF%CE%B1%CF%82

118) Γαζή Ντελή Χουσεϊν Πασας

https://en.wikipedia.org/wiki/Gazi_H%C3%BCseyin_Pasha

119) Μεχμέτ Κιοπρολής πασάς (Κιοπρουλού)

https://en.wikipedia.org/wiki/K%C3%B6pr%C3%BCl%C3%BC_Mehmed_Pasha

120) Αχμέτ Φαζίλ Κιοπρουλής Πασάς (Κιοπρουλού στα τουρκικά)

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%B9%CE%BF%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%85%CE%BB%CE%BF%CF%8D_%CE%A6%CE%B1%CE%B6%CE%AF%CE%BB_%CE%91%CF%87%CE%BC%CE%AD%CF%84_%CF%80%CE%B1%CF%83%CE%AC%CF%82

121) Ηράκλειο Κρήτης, η σφαγή της 25^{ης} Αυγούστου του 1898, που άλλαξε την ιστορία, αναφορά στο χρονικό του Λευτέρη Αλεξίου με τίτλο, «50 χρόνια πριν, Προσφυγιά, Σφαγή, Λευτεριά.

<https://www.alfavita.gr/koinonia/265669-irakleio-kritis-i-sfagi-tis-25is-aygoystoy-toy-1898-poy-allaxe-tin-istoria>

122) Ξενάγηση στο Κρητικό παρελθόν

Κύκλος ομιλιών από το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας της Κρήτης

3^η ομιλία 9-1-2019, Αθηνάς Κυριακάκη-Σφακάκη, Ξεναγός-συγγραφέας

123) Φραγκίσκος Μοροζίνι, Βιογραφία

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A6%CF%81%CE%B1%CE%BD%CF%84%CF%83%CE%AD%CF%83%CE%BA%CE%BF_%CE%9C%CE%BF%CF%81%CE%BF%CE%B6%CE%AF%CE%BD%CE%B9

124) Χρυσούλας Τζομπανάκη

Ο κρητικός πόλεμος

1645-1669

Η μεγάλη πολιορκία και η εποποιία του Χάνδακα

Έκδοση Χρυσούλα Τζομπανάκη 2008

125) Θεοχάρη Δετοράκη

Ιστορία της Κρήτης

Αθήνα 1986

126) Νίκου Σταυρινίδη

Η τελευταία περίοδος της πολιορκίας του Μ. Κάστρου

Ο ερχομός του Κιουπρουλή στην Κρήτη

Ηράκλειο 1979

127) Μεσκηνιά, η Κοιλάδα του Μαρουλά

<https://cretablog.gr/%CE%BC%CE%B5%CF%83%CE%BA%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%AC-%CE%B7-%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1->

[%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%BC%CE%B1%CF%81%CE%BF%CF%85%CE%BB%CE%AC-%CE%AE-%CE%B7-%CF%80%CE%BF%CE%BD/](#)

128) Του Λαζαρέτου η πύλη (άρθρο της εφημερίδας Πατρίς)

<https://www.patris.gr/2018/01/22/tou-lazaretou-pyli/>

129) Πύλη Λαζαρέτο

<http://52dim-irakl.ira.sch.gr/perivallontika.files/irakliocity/pyli%20ag.%20georgiou.html>

130) Το ιστορικό κτίριο του επιβατικού σταθμού του ΚΤΕΛ «Αθηνά»

<https://www.cretalive.gr/crete/egkainiazetai-to-kthrio-kosmhmatoy-neoy-ktel>

131) Σελίδες ιστορίας και επιστήμης, το Ηράκλειο της Κρήτης, μέρος Γ

http://history-pages.blogspot.com/2012/10/blog-post_13.html

132) Στεργίου Σπανάκη

Το Ηράκλειο στο πέρασμα των αιώνων

Εκδοση δήμου Ηρακλείου 1990

133) Χρυσούλα Τζομπανάκη

Το Ηράκλειο εντός των τειχών, αστική αρχιτεκτονική των νεώτερων χρόνων, από τις αρχές του 19^{ου} αιώνα έως και την τέταρτη δεκαετία του 20^{ου} αιώνα.

Τεχνικό επιμελητήριο Ελλάδος. Τμήμα Ανατολικής Κρήτης, 2000.

134) Στέργιου Σπανάκη

Μνημεία της Κρητικής ιστορίας, τόμοι 1,3,4,5,6

Ηράκλειο 1976

135) Μαρτυρία των υπευθύνων του καταστήματος Casablanca, Αρκολέοντος 25 και Πλατεία Καλλεργών, 71202 Ηράκλειο Κρήτης, σχετικά με τον πλάτανο έξω από την εκκλησία του Αγίου Τίτου.

136) Άρθρο της ιστοσελίδας kriti.efsyn.gr για την ύπαρξη ελληνορωμαϊκού οικισμού και παλαιοχριστιανικής βασιλικής στην Κνωσό.

137) Μυστηριώδεις και ενεργειακοί τόποι στη σημερινή Ελλάδα

http://thesecretrealtruth.blogspot.com/2015/02/blog-post_8419.html

138) Η ΝΑΣΑ εντόπισε πύλες χωροχρόνου και επιβεβαιώνει τον Όμηρο

<https://difernews.gr/nasa-entopise-pyles-chorochronou-kai-epivevaionei-ton-omiros/>

139) Ενεργειακές πύλες

http://diogeneis.blogspot.com/2012/07/blog-post_8701.html

140) Προσωπική μαρτυρία για την σύγχρονη ζωή στην Κρήτη της κυρίας Ναταλίας Αντέλ, κατοίκου Ηρακλείου.

141) Ενεργειακοί τόποι δύναμης και Αστρικές πύλες

http://thesecretrealtruth.blogspot.com/2014/02/kai_14.html

142) Οι 50 πιο ενεργειακοί τόποι της Ελλάδας

https://www.schizas.com/site3/index.php?option=com_content&view=article&id=42266:2011-01-18-180000&catid=50:mathainotin-ellada&Itemid=336&lang=el

143) Οικογένεια SALAMON-ΣΟΛΩΜΟΥ ΕΝ ΚΡΗΤΗ

Του Νικολάου Τωμαδάκη,

Χανιά 1938

144) Η κρητική καταγωγή του Διονυσίου Σολωμού και η οικογένεια του Σολωμώντος

<https://www.mixanitouxronou.gr/giati-i-katagogi-toy-dionysioy-solomoy-den-einai-apo-tin-zakyntho-alla-apo-tin-kriti-deite-ton-oikismo-opoy-zoysan-oi-progonoi-toy-sti-venetokratia-kai-ton-oikogeneiako-tafo/>

<https://flashnews.gr/post/383414/o-dionysios-solwmos-kai-h-krhtikh-katagwgh-toy-binteo>

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%94%CE%B9%CE%BF%CE%BD%CF%8D%CF%83%CE%B9%CE%BF%CF%82_%CE%A3%CE%BF%CE%BB%CF%89%CE%BC%CF%8C%CF%82

145) Στέργιου Σπανάκη

Η οικογένεια των Σολομών της Κρήτης

146) Άρθρο της εφημερίδας «ΠΑΤΡΙΣ» με τίτλο

Εφονεύθη κατά την μάχην της Κρήτης

Κρήτη 1940-45 : Ιστορικές σελίδες

<https://www.patris.gr/2018/05/14/efoneythi-kata-tin-machin-tis-kritis/>

147) ΘΕΜΑΤΑ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Μάχη της Κρήτης 20-29 Μαΐου 1941

148) Διονύσιος Σολωμός

Του Ν.Β.Τωμαδάκη
Βασική βιβλιοθήκη «Αετός»
Αθήναι

149) Εφημερίδα «Πατρίς»

Άρθρο σε συνέχεια του Ν.Σταυρινίδη με τίτλο

« Η καστρινή οικογένεια των Σολωμών» με έναρξη δημοσίευσης
της 30 Ιουνίου 1959

150) Νικόλαου Τωμαδάκη

Ο Σολωμός και οι αρχαίοι

Αθήνα 1943

151) Κρητικά Χρονικά

Τόμος 12^{ος}, 1958

Η οικογένεια των Σολωμών της Κρήτης

152) Κρητικά χρονικά

Τόμος 9^{ος}, 1955

Ναός και μονή εν Ζακύνθω, μετόχιον της εν το αγίω όρει του Σινά,
μονής της Αγίας Αικατερίνης

153) Κρητικά Χρονικά

Τόμος ΙΕ-ΙΣΤ (1961-1962)

Τεύχος πρώτον

Η παλαιογεωγραφική εξέλιξις της νήσου Κρήτης από της Μειοκαίνου μέχρι σήμερα

154) Σχετικά με τον Διονύσιο Σολωμό

<https://antizitro.blogspot.com/2015/06/dionisio-salamon.html>

155) Το μικρό εκκλησάκι δίπλα στη Μητρόπολη των Αθηνών

<https://www.mixanitouxronou.gr/to-archo-anaglifo-imerologio-pou-krivete-sto-ekklisaki-diplasti-mitropoli-i-zooforos-pou-stolizi-ton-ag-eleftherio-proerchete-apo-agnostis-taftotitas-archo-ktisma-ke-tin-ekopsan-gia-n/>

http://paysanias.blogspot.com/2013/05/blog-post_12.html

https://geomythiki.blogspot.com/2016/10/blog-post_29.html

156) Διονύσιος Σολωμός, ΑΠΑΝΤΑ τα ευρισκόμενα, (πρόλογος 159

Εκδόσεις ΓΑΛΗΝΗ, Αθήναι 1960

157) Παρουσίαση του ιερού των Φετίχ στο Ηράκλειο, την 24-1-2019 «Η Κνωσός είναι ένας χώρος έντονης πολιτιστικής μνήμης και διαχρονίας»

Και

Σχετική δημοσίευση στο Ιντερνετ

<https://www.cretalive.gr/culture/paroyiazontai-gia-proth-fora-eyrhmata-toy-thrshkeytikoy-kentroy-ths-polhs-ths-knosoy>)

158) Ποια είναι στην πραγματικότητα τα Ιεροσόλυμα

https://antizitro.blogspot.com/2015/05/blog-post_750.html

159) Φιλισταίοι

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A6%CE%B9%CE%BB%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B1%CE%AF%CE%BF%CE%B9>

160) Βηθλέεμ

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%92%CE%B7%CE%B8%CE%BB%CE%B5%CE%AD%CE%BC>

161) Παλαιστίνιοι

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CE%B1%CE%BB%CE%B1%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%AF%CE%BD%CE%B9%CE%BF%CE%B9>

162) ΚΡΗΤΗ

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CF%81%CE%AE%CF%84%CE%B7#%CE%91%CE%BD%CE%B1%CE%BA%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%AD%CF%82_%CF%80%CE%B5%CF%81%CE%AF%CE%BF%CE%B4%CE%BF%CE%B9_%CE%BA%CE%B1%CE%B9_%CE%9C%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%82_%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82

163) Δαυιδ

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%94%CE%B1%CE%B2%CE%AF%CE%B4>

164) Ζάκυνθος

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%96%CE%AC%CE%BA%CF%85%CE%BD%CE%B8%CE%BF%CF%82>

165) Δομήνικος Θεοτοκόπουλος

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%94%CE%BF%CE%BC%CE%AE%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CF%82_%CE%98%CE%B5%CE%BF%CF%84%CE%BF%CE%BA%CF%8C%CF%80%CE%BF%CF%85%CE%BB%CE%BF%CF%82

166) Τροία

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A4%CF%81%CE%BF%CE%AF%CE%B1>

167) Η αποικία της Τροίας

<https://sites.google.com/site/archaielladaealetheia/home/e-troia-mia-ioudaiophoinikike-apoikia>

168) Είναι και οι Βενετοί πόντιοι; Ο αποικισμός της Βενετίας

<https://e-ptolemeos.gr/ine-ke-veneti-pontii-apo-tin-tria-stin-trapezounta-ke-ti-venetia-tou-moisiadi-panagioti/>

169) Η καταγωγή των Κρητικών

<http://www.ekriti.gr/%CE%BA%CF%81%CE%AE%CF%84%CE%B7/%CE%B1%CF%80%CF%8C-%CF%80%CE%BF%CF%8D-%CE%BA%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%AC%CE%B5%CE%B9-%CE%B7-%CF%83%CE%BA%CE%BF%CF%8D%CF%86%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%BA%CF%81%CE%B7%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8E%CE%BD#sthash.8ozgPxGa.dpbs>

170) Βένετοι- ένας μυστηριώδης λαός

https://belomorskamacedonia.blogspot.com/2010/09/blog-post_20.html

171) Ο Δομήνικος Θεοτοκόπουλος και η κρητική ζωγραφική

Κρητικά Χρονικά, τόμος Δ, 1950, σελ.371-440

172) Στοιχεία για τον ναό της Αγίας Αικατερίνης-μετόχι του Σινά στη Ζάκυνθο

http://www.parathemata.com/2012/03/blog-post_31.html?m=1

173) Λεωνίδα Ζώη

Ναός και μονή εν Ζακύνθω μετόχι της εν τω όρει του Σινά μονής της Αγίας Αικατερίνης

<http://ir.lib.uth.gr/bitstream/handle/11615/10778/article.pdf?sequence=1>

174) Η οικογένεια Σολωμού ανάμεσα στους πρόσφυγες στα Επτάνησα

<http://online.cretica-chronica.gr/output/10003536705%2C5a.pdf>

175) Παλαιοχριστιανική βασιλική στο Φόδελε

http://www.psfodele.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=76&Itemid=27&lang=el

176) Ο ναός των Εισοδίων και μία παλαιότερη βασιλική στο Φόδελε

<http://ir.lib.uth.gr/bitstream/handle/11615/10554/article.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

από τα Κρητικά χρονικά, τόμος Ε, 1951, σελ.76-86

177) Σπυρίδωνα Ζαμπελίου

Πόθεν η κοινή λέξις τραγουδώ τραγουδῶ; Σκέψεις περί
ελληνικής ποιήσεως

Αθήνα έκδοση Σούτσου και Κτενά 1859

178) Μαλτέζου Χρύσα

Οι πρόγονοι του Διονυσίου Σολωμού

Θησαυρίσματα, τόμος 13, 1976, σελ. 227-244

<http://www.grissh.gr/article/557517de7ac7c9acc300123d>

179) Γιαννης Λαζαρης

Ο Σολωμός χωρίς παροπίδες

Ελεύθερη Έρευνα, διαδικτυακό περιοδικό

<https://www.freeinquiry.gr/upload/files/2016/10/O-Solomos-xoris-paropides.pdf>

180) Ελευθεροτεκτονισμός

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CE%BB%CE%B5%CF%85%CE%B8%CE%B5%CF%81%CE%BF%CF%84%CE%B5%CE%BA%CF%84%CE%BF%CE%BD%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82>

181) Διονύσιος Σολωμός βιογραφία

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%94%CE%B9%CE%BF%CE%BD%CF%8D%CF%83%CE%B9%CE%BF%CF%82_%CE%A3%CE%BF%CE%BB%CF%89%CE%BC%CF%8C%CF%82

182) Διονύσιος Ρώμας βιογραφία

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%94%CE%B9%CE%BF%CE%BD%CF%8D%CF%83%CE%B9%CE%BF%CF%82_%CE%A1%CF%8E%CE%BC%CE%B1%CF%82

183) Οικογένεια Σολωμού της Ζακύνθου, γενεαλογικό δέντρο

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9F%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%B3%CE%AD%CE%BD%CE%B5%CE%B9%CE%B1_%CE%A3%CE%BF%CE%BB%CF%89%CE%BC%CE%BF%CF%8D

184) Ηράκλειτος, βιογραφία

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%97%CF%81%CE%AC%CE%BA%CE%BB%CE%B5%CE%B9%CF%84%CE%BF%CF%82>

185) Κρητικά Χρονικά. Κρητικά παλαιογραφικά 10. Ο μαρκιανός κώδιξ του Γεωργίου Κλόντζα και οι περί Κρήτης χρησμοί. Τόμος Ε, 1951

<http://online.cretica-chronica.gr/output/1515342270572a.pdf>

186) Κρητικά Χρονικά . Η εν Ηρακλείω μονή της Αγίας Αικατερίνης. Τόμος ΣΤ 1952

<http://online.cretica-chronica.gr/output/1515473970578a.pdf>

187) Η μεγάλη πόρνη Βαβυλώνα- Αποκάλυψη Ιωάννου

<http://www.apologitis.com/gr/apokal/gr/babylon.htm>

188) Κρητικά χρονικά. Κρητικά παλαιογραφικά 18. Ο Παΐσιος Λιγαρίδης και οι περί της Κρήτης χρησμοί, τόμος ΣΤ, 1952

<http://online.cretica-chronica.gr/output/1515534370544a.pdf>

189) Χρήστος Παπάζογλου

Μυστικιστικά θέματα και σύμβολα στο Carmen Seculare του Διονυσίου Σολωμού.

Εκδόσεις Κέδρος

190) Ποντοηράκλεια

Πηγή: εγκυκλοπαίδεια Britannica, τόμος 50

191) Ηράκλεια Μίνωα

Πηγή: εγκυκλοπαίδεια Britannica, τόμος 27

και

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%97%CF%81%CE%AC%CE%BA%CE%BB%CE%B5%CE%B9%CE%B1_%CE%B7_%CE%9C%CE%B9%CE%BD%CF%8E%CE%B1

192) Η ιστορία της Βενετίας, από το λήμμα «Βενετία»

Εγκυκλοπαίδεια Britannica τόμος 14

193) Διάλεξη του καθηγητή αστροφυσικής Μάνου Δανέζη στην πολυτεχνική σχολή του ΑΠΘ, στις 29 Μαρτίου 2019 στη Θεσσαλονίκη.

ΠΑΡΟΡΑΜΑ

Διόρθωση στο Κεφάλαιο 10, σελ. 194.

Επί της Γερμανικής Κατοχής, το αρχηγείο της Γκεστάμπο βρισκόταν στην περιοχή των Αγίων Θεοδώρων του Ηρακλείου, σε μια έπαυλη, και όχι στο πάρκο Θεοτοκοπούλου, όπως λανθασμένα αναφέρθηκε.

Υπήρχαν και εκεί φυλακές εκείνη την περίοδο, όπως και στη Νέα Αλικαρνασσό. Επίσης το φρούριο του Κουλε, χρησιμοποιούνταν ως φυλακή από τους Γερμανούς.

Πηγές:

1) <https://www.cretalive.gr/crete/ena-egkataleimmeno-istoriko-spiti>

2) Μανώλη Δερμιτζάκη «Ζεμούν», δυο χρόνια αιχμάλωτος των Γερμανών στη Σερβία.

Έκδοση Ν.Αλικιώτη

3) Μανώλη Καρέλλη

Τόποι μαρτυρίου και θυσίας στο νομό Ηρακλείου

(περίοδος 1941-1944)

ΤΕΔΚ Ηρακλείου 2001

